

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים-ושמונה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ' באדר ב' (22 במרס 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
חגיגות 3,000 שנה לירושלים	
שאלות ותשובות	
רווחי ענף המלונאות	
הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי הלוואות), התשנ"ה–1994	
(הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר)	
הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה–1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (משנה למנהל בית-חולים), התשנ"ה–1995	
(הצעת חבר הכנסת י' לס)	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק ימי בחירה לעובדי מדינה (אחד במאי), התשנ"ה–1994	
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)	
הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)	
הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)	
הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – בתי-קברות), התשנ"ה–1994	
(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)	
הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מוסדות לאומיים)	
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)	
הצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה), התשנ"ה–1994	
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)	
הצעת חוק פיקדון ומיחזור מכלי משקה, התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)	
שאלות ותשובות	
זכות השיבה למגורשי 1948	
מחירי הדירות	
מעצר זורקי אבנים בחברון	
הנפקת לוחיות רישוי לרכבים על-ידי הרשות הפלשתינית	
קו הפרדה בירושלים	
קריאת מואזין בחברון לג'יהאד	
הגבלת השימוש בחומר "פופרס"	
הצעות לסדר-היום	

דברי השר יוסי שריד על הקמתה של מדינה פלשתינית
הצעות לסדר-היום
החלטת הממשלה להקצות קרקע לבתי-קברות חילוניים
שאלות ותשובות
שחיקה בעבודה אצל מנהלי בתי-ספר
שכר המורים בבתי-הספר היסודיים
ההנחיות למורים מלווים בטיולי בתי-הספר
סידורי כשרות במשלחת תלמידי תיכון לפולין
דמות המורה בישראל
הצעה לסדר-היום
הסכנה לסיכול הישגי הממשלה בחינוך עקב מחסור במורים
שאלות ותשובות
העברות הכספים החודשיות לרשות הפלשתינית
גמול לחברי דירקטוריונים
גמול לחברי דירקטוריונים
פיצוי למגדלי הפירות בגין אסון טבע
חיוב מקבלי משכנתאות בביטוח הדירה
הצעה לסדר-היום
הקמת ועדת חקירה ממלכתית לעניין קרנות הפנסיה של ההסתדרות
הצעה לסדר-היום
המדיניות הכלכלית, האינפלציה ועמדת בנק ישראל בנושא הריבית במשק
הצעה לסדר-היום
קרקעות כפרים שתושביהם הערבים נטשו אותם ב-1948
הצעות לסדר-היום
החלטת היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין עיתונאים בגין הוצאת לשון הרע
הצעה לסדר-היום
העברת מפעל "נשר" לגליל
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום
הבעיה הדמוגרפית
הצעות לסדר-היום
דברי אחמד טיבי על שירות הדרוזים בצה"ל

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום רביעי, כ' באדר ב' התשנ"ה, 22 במרס 1995.

אנחנו פותחים בשאלות בעל-פה. סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 446, של חבר הכנסת אברהם שפירא, אבל כיוון שחבר הכנסת אברהם שפירא איננו כאן, הוא לא ישיב. בזה תם הפרק הראשון.

סגן שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל פה מס' 448, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט, אך מכיוון שחבר הכנסת שלמה בוחבוט איננו כאן, בזה תם תפקידו של סגן שר הבינוי והשיכון.

שר התיירות, שנמצא כאן אתנו, ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 449, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל, בנושא: חגיגות 3,000 שנה לירושלים; וחבר הכנסת יחזקאל כאן.

חגיגות 3,000 שנה לירושלים

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר, אדוני יושב-ראש הכנסת, בעקבות הפרסומים על חוסר ההתלהבות שמפגינים בעולם מחגיגות 3,000 שנה לירושלים, ברצוני לשאול:

1. מה היא תכלית החגיגות ומה הן התוכניות לגביהן?

2. מה היא העלות התקציבית?

3. אילו פעולות נעשו עד כה ברמה הבין-לאומית ומה היא מידת ההיענות הצפויה?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יחזקאל, והשר יצטרך לעמוד באתגר לענות כאן בשתי דקות על נושא שאפשר לדבר עליו מינימום שעה.

שר התיירות ע' ברעם:

1. ברור לגמרי, שברחבי העולם אין גם התלהבות מהעובדה שירושלים היא בירת ישראל, ולכן השותפות של הרבה מדינות, במיוחד מדינות באירופה, היא שותפות די מצומצמת. אבל מבחינת ההיענות, תהיה היענות בין-לאומית גבוהה, גם של יהודים וגם של מי שאינם יהודים.

ההחלטה בעניין החגיגות התקבלה בישיבת הממשלה ב-3 במרס 1993. האירועים המתוכננים אמורים לסייע לחיזוק מעמדה של ירושלים כבירתו ההיסטורית של העם היהודי ולביסוסה כמרכז אוניברסלי, תרבותי, דתי ורוחני.

בכוונת ממשלת ישראל ועיריית ירושלים לעודד בשנת ה-3,000 את בואם של המוני תיירים ומבקרים לישראל.

תוכנית האירועים: אירועים בין-לאומיים תרבותיים, אופרות, קונצרטים, חזיון אור-קולי יהודי, קונצרטים, תערוכות וירידים ב"מגדל דוד", תחרות לעיצוב ביריד היודאיקה, פרויקטים מיוחדים, תהלוכת הצדעה, עלייה לרגל – במיוחד של יהודים, אבל גם של לא-יהודים – כנסים בין-לאומיים, כ-70 כנסים וועידות; כל אלה יתקיימו בירושלים בשנת ה-3,000.

2. תקציב מטה החגיגות: 34 מיליון ש"ח; הממשלה – 9 מיליון ש"ח, העירייה – 3 מיליון ש"ח, מכירת כרטיסים – 9 מיליון ש"ח, חסויות ותרומות – 13 מיליון ש"ח. היינו, כסף ציבורי – 12 מיליון ש"ח מתוך 34 מיליון ש"ח.

3. הפעילות הבין-לאומית: על-פי הדיווחים המתקבלים בצורה שוטפת מהנציגים של משרדי החוץ והתיירות בחוץ-לארץ, ההיענות והתגובות טובות מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני חושש שלא תספיק להשיב בבת אחת. תיכף תהיה שאלה נוספת ותוכל להמשיך, אדוני השר.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבי יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ובכל זאת, אדוני השר, הייתי מבקש לדעת: בסוגיית ארצות-הברית וחגיגות ה-3,000 שמענו שגם שם אין התלהבות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, נא להמשיך.

שר התיירות ע' ברעם:

יש רשימה ארוכה של ארגונים יהודיים, במיוחד בארצות-הברית, שהודיעו שהם מקיימים כנסים מיוחדים בארץ ב-1996. כשר התיירות, אני יודע שבמרכז הקונגרסים החדש ב"בנייני האומה" כבר מתפקעים מרוב קונגרסים וכנסים בשנת 1996.

באמצעות ועדות מיוחדות שהוקמו בערים כמו ניו-יורק, שיקגו, מונטריאל, בוסטון, אוטבה, לוס-אנג'לס, מלבורן, פאריס ולונדון, מתארגנים פרויקטים הסברתיים שמטרתם להעביר את המסר של החגיגות לקהילות השונות בחוץ-לארץ.

לסיום, הפרסומים על חוסר התלהבות הם פרסומים ברמה המדינתית. בארצות-הברית אין הסתייגות, גם לא ברמה המדינתית. לכן בארצות-הברית הפעולה היא הרבה יותר שוטפת והרבה יותר חזקה מאשר באירופה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עכשיו יואיל בטובו שר התיירות להשיב על שאלתא רגילה, מס' 4575, של חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

רווחי ענף המלונאות

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר התיירות ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

ענף המלונאות בארץ הרוויח השנה 25% פחות מבשנים קודמות, למרות הגידול במספר התיירים.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא שיעור הפגיעה של מדיניות שער החליפין ברווחי ענף המלונאות?

2. בכמה נשחק הסיוע הממשלתי הניתן להשקעות בבתי-המלון, והאם יש צורך להגדילו נוכח תיירות השלום הצפויה?

3. האם צפויות הקלות בארנונה לבתי-מלון, על מנת להמשיך ולעודד את הענף המתפתח?

שר התיירות ע' ברעם:

1. רווחיות ענף התיירות בשנת 1994 נפגעה בשיעורים גבוהים, יחסית, לעומת הרווחיות בשנת 1993. עם זאת, היא גבוהה יותר מהרווחיות שהיתה בשנת 1992 וגבוהה לאין ערוך מזו של שנת 1991.

להלן נתוני הרווחים לחדר בבתי-מלון מומלצים בשנים האחרונות, במחירים הקבועים של שנת 1993:
בשנת 1991, רווח לחדר – 481 שקל, רווח מפדיון – 1%; בשנת 1992 – 14,880 שקל, 20%;
בשנת 1993 – 20,080 שקל, 25%; בשנת 1994 – 16,440 שקל, 22%.

הסיבה העיקרית לירידת רווחיות הענף נובעת מכך שרוב ההכנסות של הענף נקבעות במונחים דולריים, כאשר ההוצאות משתנות עם השינויים ברמת המחירים הכללית בארץ.

בשנת 1994 עלה שער החליפין של הדולר ב-6% בלבד, לעומת שנת 1993. לעומת זאת עלה מדד המחירים לצרכן ביותר מ-12%.

דן תיכון (הליכוד):

14.5%

שר התיירות ע' ברעם:

14.5%

כתוצאה מכך נשחקו ההכנסות הריאליות של הענף ב-6%, לדברך – יותר. נוסף על כך, עקב גידול במספר החדרים, ירדה תפוסת החדרים והמיטות בשנת 1994 לעומת 1993 בשיעור ממוצע של כ-3%. כתוצאה מכך ירדה הרווחיות של בתי-המלון ב-18% בממוצע, כאשר המקור העיקרי של הפגיעה הוא שחיקת שער הדולר.

ביטולו של ביטוח השער – מכשיר אשר פיצה בעבר את היצואנים בגין שחיקת שער החליפין – פגע אף הוא ברווחיות הענף.

2. סכומי הסיוע להשקעות בבתי-המלון צמודים למדד תשומות הבנייה למגורים ומתעדכנים מדי חודש. לכן לא נשחק הסיוע בשנים האחרונות ואין צורך להגדילו.

3. משרד התיירות, בשיתוף התאחדות המלונות, ערך סקר השוואתי מקיף בנושא הארנונות. הסקר, שהתבסס על ניתוח כלכלי מעמיק, הצביע על אפליה לרעה של המלונות לעומת תחומים אחרים. תוצאות הסקר הובאו לידיעת הגופים הנוגעים בדבר, אך בשלב זה טרם חל כל שינוי.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אבי יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מנסה לחבר בין שתי הסוגיות שהעליתי: האם בשנת ה-3,000 יהיו ראשי מדינות באותם בתי-מלון שהרווחיות שלהם אולי ירדה? האם ידוע לך על כך?

שר התיירות ע' ברעם:

ידוע לי, אבל אני רוצה להגיד לך – – –

דן תיכון (הליכוד):

הוא שואל, אם מותר לי להעיר הערה, מה שקורה בתחום שער החליפין בימים האחרונים הוא בגדר – – –

שר התיירות ע' ברעם:

הוא לא שאל על זה.

דן תיכון (הליכוד):

— — — הוא בגדר שערורייה — — —

היו"ר ש' וייס:

זאת שאלה חדשה.

דן תיכון (הליכוד):

— — — אני פשוט מעדכן את השאלה.

היו"ר ש' וייס:

זה לא מקובל, אבל במסגרת הירושלמית נסתדר פה.

דן תיכון (הליכוד):

זאת היתה הערה לסדר.

שר התיירות ע' ברעם:

זאת היתה הערה שנשמעה, ואפילו אם היא לא נרשמה היא נמצאת בחלל האוויר — —

היו"ר ש' וייס:

הכול בסדר.

שר התיירות ע' ברעם:

— — — היא קיימת.

היו"ר ש' וייס:

האוויר של ירושלים גם מחכים.

שר התיירות ע' ברעם:

חבר הכנסת יחזקאל, אני לא יכול להגיד לך אילו ראשי מדינות יבואו; יבואו ראשי מדינות, אבל אני יכול להגיד לך, שלא תהיה שום תשועה של רווח כלכלי בשל העובדה שיבואו או לא יבואו ראשי מדינות. זה ענף כלכלי מאוד מאוד חלש, והעובדה שבאו ראשי מדינות מעולם לא גרמה להכנסה רצינית בענף התיירות.

אני הייתי רוצה מאוד שיבואו גם אמריקנים, גם קנדים וגם חלק מהאירופים, יכול להיות שתבוא משלחת רצינית מאוד מגרמניה, אבל מוקדם לומר, כי העניין עדיין אינו סגור לגמרי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, ודאי ידוע לך שמיליוני יהודים עוד לא ביקרו ולו פעם אחת בחייהם בישראל. זאת הזדמנות ציונית נפלאה — — —

שר התיירות ע' ברעם:

24% מיהודי אמריקה, לפי סקר שלנו, ביקרו בישראל — — —

היו"ר ש' וייס:

זאת אומרת ש-76% לא.

שר התיירות ע' ברעם:

ההנחה שלנו היא שאותם 76% שלא באו החליטו לא לבוא. זה לא מקרה — — —

היו"ר ש' וייס:

ברור.

שר התיירות ע' ברעם:

— — — כמו מישהו שלא יודע שהמדינה קיימת, וזה מראה גם על ההתפלגות של היהדות האמריקנית, והיא בעיה לא קלה.

היו"ר ש' וייס:

ירושלים יכולה להיות נושא מרתק פה. תודה רבה לשר.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי ההלוואות), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אני רוצה להזמין את חבר הכנסת ורדיגר, אבל שר הבינוי והשיכון איננו. מה יהיה?

יוסף בא-גד (מולדת):

סגן השר נמצא; אפשר להזמין אותו.

היו"ר ש' וייס:

ודאי שנזמין אותו. אדוני המזכיר, גברתי סגנית המזכיר, הבו לנו שרים.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

ודאי שהם צריכים להיות.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לגייס אותו. הוא פשוט חשב שהשאלות תארכנה יותר זמן. נא לגייס אותו. אני מודיע שהשרים התורנים היום הם השר יאיר צבן והשר שמעון שטרית.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להעיר לממשלה שיהיה לי קושי להזמין את השר שטרית אם הוא נמצא בגולה הדוויה. יהיה לנו קושי לגייס אותו.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

תמיד טוב שהשר שריד אתנו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה עם שאר השאלות, אדוני?

היו"ר ש' וייס:

הן צמודות להופעת השרים בסדר-היום. זה גם מופיע, רשום.

אדוני חבר הכנסת אברהם ורדיגר, אני מציע שאתה תתחיל, ואם לא תהיה ברירה – ננוע הלאה. יהיה מישהו שיתמוך בך, אולי ינסה להסיר, ונחזק. מה לעשות?

הצעת חוק הלוואות לדיר (תיקון – עדכון סכומי ההלוואות), התשנ"ה-1994 – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי שינמק מהמקום?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, לא. יש לו עשר דקות. הוא לא חייב לנצל את כל העשר, אבל לא מהמקום.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר, אם השר לא יגיע. בבקשה. אתה יכול לדבר דקה, אבל יש לך עשר דקות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

תודה.

היו"ר ש' וייס:

יש לי שאלה – כמה זמן אתה מתכוון לנאום, מבחינת הצלצול?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שלוש דקות.

היו"ר ש' וייס:

אם כך אז נצלצל בעוד שתיים-שלוש דקות. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת ורדיגר, אני חושב שהדבר מובן – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מקווה שחבר הכנסת רענן כהן שמע את הערתך, חבר הכנסת רביץ.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול לרדת. מצביעים מייד.

היו"ר ש' וייס:

נא לצלצל.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול לרדת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני צריך להציג את ההצעה – – –

היו"ר ש' וייס:

בכל מקרה נצטרך להעביר חמש דקות. בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיית הדיור היתה ונשארה אחת הבעיות הקשות והמסובכות בחברה הישראלית. במיוחד נוגעת הבעיה הכאובה לזוגות צעירים – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אדוני שר המשפטים, ברשותך, יש כאן הצעה שמופנית לשר הבינוי והשיכון, הוא איננו, יכול להיות שאתה או השר שריד תרצו להגיב. אני מפנה את תשומת לבכם. תישארו אתנו. אין לכם חובה להגיב; זאת זכות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הבעיה הכאובה נוגעת לזוגות צעירים העומדים בפני הקמת בית בישראל – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – הוא דיבר אתי לפני שלוש דקות, כאן.

היו"ר ש' וייס:

הוא יבוא, הוא יבוא.

דן תיכון (הליכוד):

אז תקראו לו.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — — רובם משוחררי צה"ל — — —

היו"ר ש' וייס:

הסגן שלו פה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — — אשר גם נושא העבודה וגם נושא הדיור עומדים בראש דאגותיהם, אבל לא פחות נוגע הדבר למשפחות ברוכות ילדים, רובן באזורי פיתוח, בעיירות המפוזרות ברחבי הארץ. המשכנתאות שניתנות לאלה מוגדרות בחוק ההלוואות לדיור משנת 1992 בהתאם לכללים ולזכאות לסיוע של כל המבקשים, למיניהם.

על-פי החוק שנתקבל בזמנו, רשאי השר, מפעם לפעם, לעדכן את סכומי ההלוואות לדיור בשיעורים שיקבע, וכאן אנחנו נתקלים בבעיה אשר הצעת החוק המוצעת עומדת לתקנה — לאחר בירור יסודי של המצב הקיים.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. כן, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

העובדה שהשר רשאי, מפעם לפעם, ואני מדגיש: רשאי מפעם לפעם, לעדכן את סכומי ההלוואות לדיור, שאין מכניזם קבוע לכך, גורמת לכך שעוברים חודשים ושנים והעדכון אינו נעשה. ואכן אנו עדים לכך שבתקופה האחרונה מאמירים מחירי הדירות והנזקקים אינם יכולים לעמוד במחירים אלה; העדר מנגנון עדכון קבוע מקשה עליהם שבעתיים.

על כן באה הצעת החוק הזאת לתקן את העוול על-ידי תיקון סעיף 2 לחוק ההלוואות לדיור, התשנ"ב-1992. במקום סעיף קטן (ג) יבוא: (ג) סכומי ההלוואות לדיור יעודכנו לפי עליית המדד. לגבי סוג המדד — אם הוא מדד יוקר המחיה, או מדד מחירי הבנייה — תחליט הוועדה אשר הצעת החוק, אם תתקבל, תועבר אליה לקריאה ראשונה.

הנטל על המלווים יהיה מינימלי, והנזקקים להלוואות לדיור יפיקו תועלת ניכרת מתיקון העוול המתמשך.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ורדיגר. האם מישו מהממשלה רוצה להגיב?

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להסיר.

היו"ר ש' וייס:

מייד, ודאי, ודאי, רק שנייה אחת. תפקידי לשאול. אתה רשום אצלי, חבר הכנסת תיכון. האם סגן שר הבינוי והשיכון רוצה להגיב? תודה. יש לך זכות להסיר, עומדות לרשותך חמש דקות.

אני מודיע שצ'לצ'לנו לפני שלוש דקות, שלא תהיינה אי-הבנות. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני לא מבין לשם מה מתאספת כאן הקואליציה ומגייסת את כוחותיה – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא התאספנו.

היו"ר ש' וייס:

לא התאספה ולא אספה.

דן תיכון (הליכוד):

אני חושב שהצעת החוק היא במקומה. אינני מבין איך קורה, שבמשך שנתיים וחצי עולה מדד הדיור בלמעלה מ-60%, ולא מעדכנים את המשכנתאות לזכאים. איך ממשלה, שחרתה על דגלה את דגל הסיוע לזכאים, הבטיחה דירה לכל זכאי, איך היא משלימה עם העובדה שמחירי הדירות לזוגות צעירים עלו ב-60% והעדכון של המשכנתאות לא מגיע? זאת אומרת, לא רק שהזוג הצעיר התרחק מן היכולת לרכוש דירה, שכן הדירה התייקרה ב-60% ומעלה, גם דאגו לכך שלא יעדכנו את הזכאות, לא יעדכנו את סכומי המשכנתאות.

אני שואל את עצמי, איך תוכלו להופיע בפני הבוחר ומה תאמרו לו. מדוע אתם מאחזים את עיני הזוגות הצעירים?

יושב כאן חבר הכנסת רפאל אדרי, שעסק בנושא הדיור. אני חוזר ואומר, שאינני מבין מדוע מתקבלת הדעה והגרסה שאומרת, שכל עדכון משכנתאות לזכאים, שהם הקבוצה החלשה ביותר במדינת ישראל, תתרום לעליית מחירים נוספת בתחום הדיור?

אני לא מקבל את הדעה הזאת, ואני חושב, שזאת שערורייה שאין כמותה, שלא מעדכנים את המשכנתאות. אני אומר לכם, שאתם איבדתם כל חוש של צדק כאשר מדובר בשכבות החלשות ביותר. זאת שערורייה שהממשלה הזאת צריכה להתבייש בה. שנתיים וחצי לא מעדכנים את המשכנתאות לזכאים – – –

אלי דיין (העבודה):

צריך לעדכן מייד.

רפאל אלול (העבודה):

אולי נציע לחבר הכנסת ורדיגר – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה זה נגיש? הרי, רבותי – – –

היו"ר ש' וייס:

הוא כבר הגיש.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, הוא כבר הגיש. עכשיו הגרוע מכול – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

דן תיכון (הליכוד):

הגרוע מכול, חבר הכנסת אלול, יש לכם רוב כאן – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

קריאות:

— — —

דן תיכון (הליכוד):

אם אתם מוכנים להצביע – –

היו"ר ש' וייס:

אני אנסה לתווך.

דן תיכון (הליכוד):

— – בעד ההצעה בקריאה טרומית, אני יורד מהדוכן ונצביע.

קריאות:

— — —

רענן כהן (העבודה):

הצעה לסדר – בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

עם כל הכבוד, המשא-ומתן יהיה עם חבר הכנסת ורדיגר.

דן תיכון (הליכוד):

הגרוע מכול הוא, שבמסגרת התוכנית הכלכלית החדשה – לא תוכנית, ובוודאי לא תוכנית כלכלית חדשה – הממשלה הזו קיבלה החלטה, לא פחות ולא יותר, להקטין את הסיוע לזכאים בסכום של רבע מיליארד שקלים.

אלי דיין (העבודה):

הם אמרו שזה סתם פורמלי.

דן תיכון (הליכוד):

אם הכול סתם פורמלי, תגידו לנו שהתוכנית הכלכלית החדשה מוליכה שולל את כולם בכל מה שקשור בקיצוץ התקציב.

אלי דיין (העבודה):

שאלתי ונאמר לי שזה עניין טכני.

דן תיכון (הליכוד):

ממה נפשך, חבר הכנסת דיין, מקצצים 900 מיליון שקלים. על 250 מיליון שקלים אתם אומרים שזו אחיזת עיניים. מה אתם עושים בתחום הדיור, אפשר להבין?

אלי דיין (העבודה):

לא קיבלנו את התוכנית, אבל שר השיכון אמר לי שזה עניין טכני.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אני מציע לך לשמוע ולא לעשות כך.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע.

דן תיכון (הליכוד):

רבותי, לכן השאלה שמציג כאן חבר הכנסת ורדיגר היא כפולה: מחירי הדיור עלו ב-60% ויותר, עדכון המשכנתאות לא נעשה במשך שנתיים וחצי, ועכשיו אתם מקצצים 250 מיליון שקל מן הזכאים. זו ממשלה למען מצוקאים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נעבור להצבעה בכל מקרה. חבר הכנסת ורדיגר, שמעתי שיש הצעה. אני מעביר את הקול ואיני מתווכ כאן. הציעו לך מן האגף השמאלי, שאם תהפוך זאת להצעה לסדר-היום, יתמכו בה, ואז יהיה גלגול אחר של הנושא.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני לא מסכים.

היו"ר ש' וייס:

אנו מצביעים. הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – עדכון סכומי ההלוואות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת ורדיגר.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 24

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון עדכון סכומי ההלוואות),
התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

20 תומכים, 24 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת אסעד אסעד להנמקת הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה-1994, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק ב'תקפה. לרשותך עשר דקות. ישיב שר הבינוי והשיכון.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה-1994, מוגשת היום לכנסת. בהזדמנות זו אני רוצה להודות לחברי הכנסת אשר הצטרפו להצעת החוק הזו: חברי הכנסת רפאל איתן, ענת מאור, יהושע מצא, עובדיה עלי, משה פלד ואברהם רביץ.

הייתי מעדיף שהצעת החוק הזו לא תגיע לכנסת, אבל, אדוני היושב-ראש, עברו 47 שנים מאז הקמת המדינה. בני העדה הדרוזית – ואני אומר זאת בריש גלי ובגאווה – קשרו את גורלם בגורלו של העם היהודי במדינת ישראל. חוק שירות חובה חל על בני העדה הדרוזית מ-1956, ואחר כך הוא הוחל גם על הצ'רקסים. בני העדה הדרוזית משרתים שירות חובה מלא בצה"ל וממלאים את חובותיהם בהגנת המדינה. קצינים דרוזים וחיילים דרוזים משרתים כמעט בכל יחידות צה"ל.

אדוני היושב-ראש, יש פה רעש-רחש.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע.

אסעד אסעד (הליכוד):

אפשר להמשיך?

היו"ר ש' וייס:

כן, אני מאחל לכולנו הקשבה כזו.

אסעד אסעד (הליכוד):

בני העדה הדרוזית משרתים בכוחות הביטחון, בזרועות הביטחון. צעירים דרוזים ממלאים תפקידים בכירים בצה"ל – מפקדי אוגדות, מפקדי חטיבות ותפקידים מקצועיים אחרים. אדוני היושב-ראש, הדרוזים קיוו, שעם החלת חוק שירות חובה על בניהם, שאלת השוויון לא תעלה עוד בבית-המחוקקים של מדינת ישראל. את הצעת החוק הזו החלטתי להביא אחרי שביתת ראשי הרשויות הדרוזיות בנובמבר 1994, לפני הבאת תקציב המדינה לאישור הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זה מפריע, ממש לא מכובד. חברי הכנסת צוקר, מאור, רענן כהן, לס. יש מינימום של נימוס כלפי נואם. כדי לקיים התייעצויות – יש כורסאות בחוץ, והוספנו גם כיסאות חדשים. אני מבקש מחבר הכנסת אלי דיין, ואם אפשר גם מהשרה נמיר. הוא מבקש שתקשיבו, וזה מגיע לו. השיחות והתנועות האלה אינן בסדר. חבר הכנסת דוד לוי, חבר הכנסת אסעד אסעד משתוקק שתקשיב לו.

אסעד אסעד (הליכוד):

גמלה בלבי ההחלטה להביא את הצעת החוק לשוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לכנסת, לאחר שראשי הרשויות שבתו בנובמבר, במשך כמעט חודש וחצי, מול משרד ראש הממשלה, כדי להגיע לשוויון שכל כך מדברים עליו.

הלכתי לארכיון הכנסת ומצאתי הצעת חוק דומה, אדוני היושב-ראש. היא הוגשה במרס 1992 על-ידי כמה חברי כנסת, שרובם מכהנים היום כשרים בממשלת ישראל. אני מקווה שהצעת החוק הזו לא תידחה על-ידי הממשלה, שכמה מהחברים בה היום הגישו הצעת חוק דומה במרס 1992.

חברי הכנסת, לאחר ששמעתי את דברי ראש הממשלה, כאשר נפגש עם ראשי הציבור הדרוזי ועם ראשי המועצות, אצלו במשרד, כאשר נענה לבקשתם לאחר ההפגנה הגדולה מול משרדו, הוא שאל את ראשי הציבור הדרוזי: מה קרה? איפה הייתם 47 שנים? אני רוצה לפנות לראש הממשלה ולשאול היכן הוא היה במשך 47 שנים, כאשר היה רמטכ"ל צה"ל ופקד על חיילים דרוזים. היה לי הכבוד להיות תחת פיקודו אז, כאשר התגייסתי לצה"ל. אחר כך הוא היה ראש ממשלה, והכיר את הדרוזים בשירותם בצה"ל. לאחר מכן הוא היה שר הביטחון בכל ממשלות ישראל, כמעט, וראש ממשלה עכשיו, והוא שואל את הדרוזים היכן היו?

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת גולדשמידט, אלי דיין, גל, פורז. חבר הכנסת פורז, איך היית מרגיש אם היית נואם כאן במקום חבר הכנסת אסעד? אתה פרלמנטר כל כך מנוסה, אני ממש מבקש ממך.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, הדרוזים היו ילדים טובים; איך אומרים – ירושלמים. האמינו להבטחות, האמינו לסממאות, האמינו שיש כוונה אמיתית לממשלות ישראל, ולממשלה הזו במיוחד, שנושא השוויון לדרוזים יבוא באמת על פתרונו. אך הבטחות וסממאות לחוד, וכאשר באים לביצוע – זה דבר אחר.

לקחתי, אדוני היושב-ראש, חלק מהסממאות שכתבו הדרוזים בשביתתם מול משרד ראש הממשלה. הם מדברים כמעט על מה שאני מדבר היום: שוויון הוא בין עמיתים. לצערי, אינני רוצה לומר זאת פעם נוספת, הוא קיים רק כאשר מלווים חלל דרוזי לבית-הקברות. שם כל הפוליטיקאים והשרים מופיעים. שם מכריזים: כמונו – כמוכם.

אדוני היושב-ראש, באפריל 1987 נתקבלה החלטה של ממשלת ישראל. הביא אותה השר מישה ארנס, שהדרוזים חבים לו הרבה. ההחלטה מדברת על מה שהגשתי היום בהצעת החוק: שכל יישוב

דרוזי במדינת ישראל יקבל אותם תנאים של יישוב יהודי המקביל אליו. לקחו לדוגמה את דליית-אל-כרמל, עוספיה, והצמידו אותם ליוקנעם. לקחו את בית-ג'ן והצמידו למעלות-תרשיחא, את יאנוח, ג'ת, כיסרא, מע'אר, כפר-סמיע, סג'ור, ראמה – ולא אזכיר את כל היישובים הדרוזיים. יש שני יישובים צ'רקסיים – כפר-כמא וריחניה. אמרו: אותן תשתיות, אותם אמצעים, אותם תקציבים שהממשלה מקצה ליישובים היהודיים הקרובים לאותם יישובים דרוזיים, יקבלו היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים.

דוד צוקר (מרצ):

ומה עם היישובים הערביים לידם?

אסעד אסעד (הליכוד):

ידידי, חבר הכנסת דדי צוקר, הצעת החוק מדברת על היישובים הדרוזיים שחל על תושביהם חוק שירות חובה. אני, עבדך הנאמן, לא מתנגד לכך שגם היישובים הערביים הצמודים יקבלו בדיוק מה שיקבלו היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים. אבל אני רוצה לעדכן אותך: היישובים הדרוזיים רוצים להשתוות ליישובים הערביים לידם.

דוד צוקר (מרצ):

זה חוק נגד היישובים הערביים.

אסעד אסעד (הליכוד):

חבר הכנסת דדי צוקר, הצעת החוק הזו באה לדבר על היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים שבניהם משרתים בצבא במסגרת שירות חובה מלא. אנחנו יודעים מה היה לפני שבוע, הסערה האחרונה לגבי ההתבטאות האומללה של ד"ר טיבי, חביב התקשורת הישראלית, ששום גורם ממשלתי לא ענה לו – סימן שהממשלה מסכימה למה שהוא אומר. זה עוד יועלה בשלב מאוחר יותר.

על מה הדרוזים מדברים? על תשתיות, על בתי-ספר, על ביוב, על שכונות לחיילים משוחררים, על אזורי תעשייה, על אבטלה המכה ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים. אם שיעור האבטלה בארץ ירד ל-9%, כפי שהממשלה אומרת, אצלנו הוא עלה ל-13% ול-14%. על הנושאים האלה מדברים, וכל הזמן מעלים הצעות. אנחנו לא מתחננים, אנחנו מבקשים, כי את חובתנו אנחנו ממלאים. ליד בית-ג'ן יש יישוב קטן ששמו חורשים, בלב שמורת הטבע. הנושא של בית-ג'ן התפוצץ ב-1987 וכמעט גרם למרחץ דמים, אך ביישוב חורשים כל אזרח שמגיע מקבל 2 דונם חינם, כדי להקים את ביתו, בעוד צעיר דרוזי המשתחרר מצה"ל בבית-ג'ן, ביאנוח, בג'ת ובכיסרא – משלם בעד חלקת אדמה של 400 מטרים רבועים. אחר כך הוא מקים בית – ללא תשתיות.

אני פונה לממשלה שחלק מחבריה היו שותפים להצעת חוק זהה כחברי כנסת. אני מחזיק את הצעת החוק מ-1992. אני מבקש שאותם שרים בממשלה – שחל, רובינשטיין, אלוני, יתמכו היום בהצעת החוק הזו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אסעד. ישיב שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, בהיעדרו של שר הבינוי והשיכון, שאמור היה להשיב, אשיב אני מטעם הממשלה על הצעת חוק זו.

תקציבי הפיתוח המיועדים באופן מיוחד למגזר הדרוזי עומדים על 78 מיליון ש"ח בשנת 1995. כמו כן קיימים תקציבים המיועדים למגזרי המיעוטים, ובכללם הדרוזים והצ'רקסים, במסגרת תקציבי הפיתוח של משרד התעשייה והמסחר, משרד התחבורה ומע"צ, בסך של כ-70 מיליון ש"ח נוספים. מענקי האיוון של משרד הפנים לרשויות במגזר זה עומדים על 109 מיליון ש"ח, וחל בהם גידול ריאלי מתמשך בשנים האחרונות. עד עכשיו ציינתי תקציב בשיעור של 269 מיליון ש"ח למגזר הזה.

על-פי החלטת הממשלה מיום 12 בדצמבר 1994, הוקם צוות מקצועי בהשתתפות נציגי הממשלה והרשויות הדרוזיות, לבדיקת צרכי הפיתוח של היישובים לשם מימוש השוויון. הצוות יגיש את המלצותיו כפי שנקבע מראש, עד סוף חודש מרס, החודש הנוכחי.

אשר לסעיפים שבהצעת החוק: לעניין השיכון, גם ללא הצעת החוק מתקצבת הממשלה תקציבים ייעודיים בתחום השיכון, במיוחד עבור הדרוזים. עבור בניית תשתיות לחיילים דרוזים משוחררים הקציב משרד השיכון בשנת 1995 16.8 מיליון ש"ח. עבור מוסדות ציבור ייעודיים למגזר הדרוזי הקציב משרד הבינוי והשיכון בשנת 1995 עוד 3.2 מיליון ש"ח. נוסף על כך, השכונות המוגדרות בקטגוריה של שיקום שכונות, על-פי החלטת הממשלה שכונות במגזר הדרוזי יכולות להיכלל ברשימה הנ"ל – על-פי קביעת הממשלה. כללי הסיוע של משרד השיכון אינם מפלים בין אוכלוסיות הזכאים לסיוע על רקע דתי או עדתי. מוסיף על כך שר השיכון והבינוי, שהסטנדרדים של התכנון והביצוע של התשתיות בשכונות חיילים משוחררים הם בהתאם למקובל במגזר היהודי.

בניגוד למקובל במגזר היהודי, משרד השיכון אינו גובה תשלום עבור ביצוע תשתיות בשכונות של החיילים המשוחררים. מדיניות זו היא מדיניות לטובת המגזר הדרוזי. במגזר היהודי, הקבלן או הזוכה במכרז משלם את מלוא החזר הוצאות הפיתוח על-פי תחשיבי העלויות, למעט באזורי עדיפות לאומית א', שבהם יש החזר של 50% בבנייה רוויה ובבנייה צמודת-קרקע. ההשוואה למגזר היהודי תביא לחיוב מלא של הוצאות הפיתוח, בהתאם להחלטת הממשלה לגבי בנייה עצמית, פרט לאזורים המוגדרים כאזור עדיפות לאומית א', אשר נהנים כאמור מהנחה.

בנייה רוויה למגזר הדרוזי אינה דורשת חקיקה מיוחדת, והיא ניתנת לביצוע מיידי על-ידי משרד השיכון, כמו ביישובים היהודיים, בתיאום בין ראשי הרשויות למחוז חיפה של משרד השיכון.

נוסף על האמור לעיל, באה החלטת הממשלה שהזכרתי, המאשרת סיכום שהושג בין השרים שוחט, שחל ורובינשטיין לבין נציגי הדרוזים. ההחלטה האמורה מדברת על התחייבות הממשלה לבצע הלכה למעשה את החלטות השוויון הקודמות, בעניין השוואת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ליישובי הפיתוח היהודיים הסמוכים לכל יישוב ויישוב, לכל דבר ועניין ובכל התחומים.

הערות נוספות מהמשרדים הנוגעים בדבר, אשר הוזכרו בהצעת החוק: ממשרד התעשייה והמסחר – משרד התעשייה והמסחר פועל לפיתוח תשתית תעשייתית במגזר הדרוזי והצ'רקסי, על-פי סדרי העדיפויות שנקבעו, על-פי הצרכים המקומיים בכל אזור. החלטת הממשלה קבעה, כי ייעשה, ואכן נעשה, מאמץ מיוחד להקמת אזורי תעשייה ביישובים הדרוזיים, ואני חושב שגם חבר הכנסת הנכבד יודע על מה שנעשה בשטח.

לסעיף 7, ענייני החינוך והתרבות: במסגרת הגדרת אזורי עדיפות לאומית על-פי החלטת הממשלה זוכים יישובים הנמצאים באזורי עדיפות א' להטבות שונות בתחום החינוך, והם נהנים מכך גם היום. משרד החינוך פועל בהתאם לתוכנית חומש להשלמת כיתות הלימוד החסרות – אם יש כאלה – במגזר הדרוזי והצ'רקסי.

משרד העבודה והרווחה מעיר, כי ההקצאות שנעשות, נעשות גם מכספי המשרד, נוסף על כל ההקצאות שניתנות באמצעות האוצר.

נציבות שירות המדינה פועלת על-פי שיקולים ארציים לקליטת עובדים נוספים מקרב האוכלוסייה הבדואית והצ'רקסית, ועכשיו נקלטים 160 עובדים חדשים ממגזרים אלו, הודות למאמציו של נציב שירות המדינה.

חברי הכנסת, הצעת החוק המוגשת היא בעצם דקלרטיבית. היא רוצה לקדם את תושבי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בישראל, כדי לממש הלכה למעשה את שוויונם. כולם מסכימים עם זה. ניסיתי להביא לפניכם את העובדות, ולפיהן הממשלה הזאת פועלת באופן רציני ביותר כדי לצמצם את הפערים ומשקיעה משאבים רציניים מאוד במגזר הדרוזי והצ'רקסי, ולפי ידיעתי, כמו במגזר הערבי. לכן, הניסיון להביא עוד חוק דקלרטיבי ולשריין אותו ברוב של 70 חברי כנסת – זו איננה הדרך, לנהל מדיניות כלכלית על-ידי חוקי שריון.

אני מבקש מהכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום, עם כל הסימפתיה, ובגלל הסימפתיה ובגלל העשייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר המשפטים. חבר הכנסת שאקי כבר לא יכול להציע להסיר, מכיוון שהשר הציע להסיר. חבר הכנסת אסעד אסעד, אתה רוצה להשיב? יש לך חמש דקות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אני ציפיתי שתענה בשם הממשלה ותאמר: אני מקבל את הצעת החוק הזאת. אני לא חידשתי דבר. אני לקחתי הצעת חוק שהוגשה ב-1992 על-ידי השר שחל, שהיה אז חבר כנסת, השרה אלוני – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אסעד אסעד (הליכוד):

תרשה לי, אני לא הפרעתי לך, אני מבקש שלא תפריע לי.

דן תיכון (הליכוד):

לא שר, אז חבר כנסת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אז חבר כנסת. – – – חברת הכנסת שולמית אלוני, חבר הכנסת השר אמנון רובינשטיין וחבר הכנסת יאיר צבן.

אדוני שר המשפטים, אני רוצה לומר לך שאתה לא מדייק. בעקבות שביתת ראשי הרשויות הדרוזיות הוחלט בממשלה שתוקם ועדה שתבחן את דרישות היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים. הוקמה ועדה, והיא היתה צריכה להגיש את מסקנותיה עד 15 בפברואר 1995, ולא בסוף מרס. יש לי חידוש בשבילך – אלה מסקנות הוועדה. אתה יודע מה אומרות מסקנות הוועדה? אפילו את זה אתה לא יודע. מטעים אותך, מוליכים אותך שולל, אדוני שר המשפטים.

אתה יודע מה אומרות מסקנות הוועדה? – שהיישובים הדרוזיים היו נאיביים, הם התביישו לתבוע מיליארד שקל. הם אמרו: אנחנו רוצים 900 מיליון שקל עם פריסה לחמש שנים. ועדת המומחים, המורכבת מנציגי האוצר, נציגי השלטון המקומי ונציגי היישובים הדרוזיים, הגיעה למיליארד ו-250 מיליון שקל לחמש שנים. אלה מסקנות הוועדה.

איפה מסקנות הוועדה ואיפה הביצוע? אותן הבטחות שהבטחתם בדצמבר 1994, עם אישור התקציב, לתת 250 מיליון שקל, והחלטתם אז על 150 מיליון שקל – לך תבחן ביישובים הדרוזיים מה ניתן מזה. כלום.

אתה אומר לי להקים ועדות. אתה רוצה לקבור נושא, תקים ועדה. הקימו ועדה, אלה מסקנות הוועדה, בבקשה תממש אותן, ואני אמשוך את הצעת החוק. אבל אתם לא מממשים דבר.

אם אתם שותקים על דברי אחמד טיבי, ממשלה שלמה – אחמד טיבי מדבר ומסית נגד הדרוזים, לא להתגייס לצה"ל, ואף אחד לא פוצה פה, זה אומר שאתם מסכימים למה שהוא אומר. והדרוזים אינם טיפשים.

אדוני שר השיכון, אתה אומר שהצעירים הדרוזים לא משלמים בעד חלקת האדמה. אני רוצה לומר לך שהם כן משלמים. הם משלמים בעד חלקת אדמה בבית-ג'ן, ביאנוח, בכיסרא ובעוספיה. יש מקומות שמשלמים 50%, יש מקומות שמשלמים פחות, אבל אני רוצה לומר לך, וכדאי שתבדוק את זה – ליד בית-ג'ן יש יישוב קטן שנקרא חורשים, בלב שמורת הטבע, שהוקם כשהיה ריב בין בית-ג'ן ורשות שמורות הטבע. שם כל אזרח מקבל 2 דונם חינם בתוך שמורת הטבע. צעיר מחורשים, משוחרר צה"ל, לא מפשפשים אם הוא משוחרר צה"ל או לא, אבל בבית-ג'ן הוא מקבל חלקה של 400-500 מטר רבוע, ועל זה הוא משלם. אתה החלטת שהוא גם ישלם רבע מעלות הפיתוח. תנו את הנתונים המדויקים גם בפני הכנסת, לא לטייח. אנחנו לא אומרים שלא צריך לשלם, נשלם.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים. חמש הדקות שלך חלפו. אני מוסיף לך דקה.

אסעד אסעד (הליכוד):

יש נושא חשוב, נושא החינוך, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אסעד אסעד (הליכוד):

למה אתה עונה במקומם? תן לו שהוא יענה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

רציתי להסביר לך מה הוא המידע.

אסעד אסעד (הליכוד):

הסברת לי מה שהם כתבו לך. כדאי שתבדוק את הנתונים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אסעד אסעד (הליכוד):

על איזה סכומים מדברים? למה לא מיישמים? כי לא רוצים ליישם.

שר האוצר א' שוחט:

הליכוד לא עשה שום דבר ---

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצבעות. אני מבקש לסיים.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני רוצה לומר לך שמטעים אותך ומטעים אותנו.

בנושא החינוך, אני אדבר על שני נושאים: 1. על מבני חינוך ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד, קודם, במקום עשר דקות נתתי לך 13 דקות. עכשיו, במקום חמש דקות – שש דקות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברגע ששר המשפטים קם להציג עובדות, והדברים לא נכונים – הם מטעים אותנו, מטעים את חברי הבית ומטעים את כל עם ישראל.

חבר הכנסת דדי צוקר, אני לא מפריע לך. אם אתה רוצה להגיש הצעת חוק בנושא אחר, תגיש. אני לא מפריע לך.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

אל תענה לו עכשיו. אנחנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת אסעד אסעד, כל מה שאמרת מבחינת התוכן, זכותך. עלינו להקפיד על הזמן. אני נתתי לך 30% סבסוד. עוד דקה וזהו. זה לא נושא לוויכוח.

אסעד אסעד (הליכוד):

בנושא החינוך, גם בנושא מבני החינוך לא השתנה המצב מאז החלטות 1987. היה מחסור ב-250 חדרי לימוד, והיום יש מחסור ב-250 חדרי לימוד. גם בנושא ההשכלה הגבוהה הדרוזים נמצאים, לצערי, בתחתית.

נקודה אחרונה – קליטת דרוזים במשרדי הממשלה. אדוני שר השיכון, כמה דרוזים הם עובדים בכירים במשרדי הממשלה? רק אחד. להציג עובדות ולהגיד שקולטים – זו פשוט בדיחה. מרמים גם את הכנסת וגם את עם ישראל.

לכן אני מציע לממשלה לקבל את הצעת החוק הזאת, לטובתה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אסעד אסעד. נא לשבת. עוברים להצבעה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

לא. אתה רוצה להציע לו שהוא יהפוך את זה להצעה לסדר-היום?

רענן כהן (העבודה):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, הוא הגיש כאן הצעה. אני מבקש לא לקיים את ההצבעה היום. אנחנו רוצים לשקול את זה בחיוב.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אסעד אסעד, אתה רוצה שנעבור להצבעה?

אסעד אסעד (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

נעבור להצבעה.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אל ראשי האופוזיציה ואל ראשי הקואליציה. משא-ומתן, התדיינות, אדוני שר האוצר, אפשר לנהל מאחורי הקלעים, ולא בשנייה האחרונה לפני ההצבעה, בפרהסיה.

הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה-1994, של קבוצת חברי הכנסת, כפי שנומקה על-ידי חבר הכנסת אסעד אסעד. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 31

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 32

נמנעים – 2

ההצעה להסיר את הצעת חוק שוויון היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

31 תומכים, 32 מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שההצעה הוסרה. תודה רבה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת. חבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (בשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, א. ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול, 21 במרס 1995, כי הצעת חוק סימון כמות חומרים מסוכנים במוצרי טבק, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, והצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון – ציון רמות הניקוטין), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אברהם הירשזון יידונו בוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת הסמים. הוועדה תהיה בת שישה חברים, שלושה חברים מכל ועדה, בראשות יושב-ראש ועדת הסמים.

ב. אתמול ביקשתי מהכנסת, בשם ועדת הכנסת, לאשר את העברתה של הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה-1995,

מהוועדה לענייני ביקורת המדינה לוועדת העבודה והרווחה. היתה הסכמה לכך בישיבה אתמול, אולם לא קיימנו הצבעה. למען הדיוק, אבקש להצביע על המלצת ועדת הכנסת להעברת החוק, כמבוקש.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא חושב שצריך להצביע.

היו"ר ש' וייס:

צריך להצביע. על העברה מוועדה לוועדה צריך להצביע. אם הטענה היא שלא הצבענו, אני ממליץ שנצביע.

דן תיכון (הליכוד):

הערתי בפעם הקודמת, ולכן ההודעה שלהם נדחתה להמשך הבירור. לכן זו הודעה, ולא צריך להצביע. זו לא העברה מוועדה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

זאת העברה מוועדה לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, זה בירור. זו לא העברה מוועדה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

מהוועדה לענייני ביקורת המדינה לוועדת העבודה והרווחה.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא הועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה. היתה החלטה של ועדת הכנסת להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה. אני סברתי שעל-פי התקנון זה בלתי אפשרי. לכן הלכנו וביררו את העניין ואתמול הודיעו לי שאכן צדקתי, אבל זה עובר לוועדת העבודה והרווחה. לכן לא צריך להצביע.

היו"ר ש' וייס:

על פני הדברים אני מתרשם שהטיעון של חבר הכנסת דן תיכון הוא נכון. אם כן, אני קובע, כדי שלא תהיינה אי-הבנות, שזה עבר ללא הצבעה כדין על-פי העדות הזאת לוועדת העבודה והרווחה.

אני מבקש מוועדת העבודה והרווחה שתמהר, כי האנשים שמדובר בהם הולכים ונפטרים ונעלמים. ניצולי שואה חיים עם כאב נורא, ואנחנו בתחום זה מחוקקים לאט מדי. תודה רבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (משנה למנהל בית-חולים), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (משנה למנהל בית-חולים), התשנ"ה-1995, של חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק ב'תשעז. ישיב עליה שר הבריאות.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, הנושא שבאמת מונח לפנינו הוא הנושא של הרפואה השחורה. זה הנושא שמונח לפנינו, ואני אפרט את שלבי התפתחות העניין ואביא גם הצעה, שאני מקווה שתהיה מקובלת גם על השר.

ביום 14 ביוני 1993, לפני למעלה משנה וחצי, הנחתי על שולחן הכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (איסור קבלת תשלומים). חודש לאחר מכן הנחתי הצעת חוק מפורטת עוד יותר – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. יש פה שאלה. כן, אדוני השר?

שר הבריאות א' סנה:

על איזה חוק דנים?

יורם לס (העבודה):

אני אגיע אליו, אדוני השר.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הנושא: הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (משנה למנהל בית-חולים). זה שם החוק.

יורם לס (העבודה):

אני אבקש את תשומת לב השר וגם היושב-ראש, כי יש פה בעיה עקרונית שאני רוצה להעלות. זכותי להעלות את הדברים במסגרת הדיון.

היו"ר ש' וייס:

אין כלל ספק בכך.

יורם לס (העבודה):

ובכן, חודש לאחר מכן, ב-19 ביולי 1993, הגשתי הצעת חוק נוספת בעניין הרפואה השחורה – הצעת חוק העונשין (תיקון – מתן שוחד לרפואה שחורה). בערך חודשיים לאחר מכן – הכול בשנת 1993 – ב-19 בספטמבר 1993, קיבלתי מוועדת השרים לענייני חקיקה מכתב, שבו נאמר כי הוועדה מתנגדת להצעת החוק שלי. כחבר קואליציה נאמן קיבלתי את פסק דינה של ועדת השרים. שר הבריאות דאז לא תמך בי, אם אומר בלשון המעטה, והתוצאה – החוק היה מונח על השולחן שנה וחצי, אדוני היושב-ראש.

לפני שבועות מספר שמחתי מאוד לשמוע את שר הבריאות אומר, שמשרדו יגיש הצעת חוק לתיקון פקודת העם בנושא הרפואה השחורה. לא שמחתי לסיפא של דבריו בקשר לרפואה הפרטית בבית-החולים, אבל לא זה העניין. שמחתי מאוד לשמוע את הדברים. כאדם סביר הבנתי, שהממשלה באמצעות השר והמשרד הממונים על הדבר הסירו את התנגדותם לחוקים שהנחתי בעניין הרפואה השחורה, והתכוונתי בעצם היום הזה, בסעיף ד' לסדר-היום, להעלות סוף-סוף לקריאה טרומית את הצעת החוק שלי בעניין מתן שוחד, והדברים ברורים.

מה קרה? קרתה טעות, לא על-ידי ולא באשמתי, קרתה טעות – משרדית, נקרא לה – ואני לא אצביע על מי, והוגשה למזכירות הכנסת הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם, אבל במספר אחר; ומשום מה מונחת לפנינו פתאום הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (משנה למנהל בית-החולים).

אני אומר, זו הצעת חוק טובה, אני חושב שראוי לכנסת להצביע בעדה. אבל אם השר – – –

דן תיכון (הליכוד):

זו הצעה לסדר הדיון שלך?

יורם לס (העבודה):

זו הצעה במסגרת סעיף ד' לסדר-היום, אדוני חבר הכנסת דן תיכון. גם אתה נוטה לדבר בהרבה מאוד דיונים על נושאים שלא קשורים לעצם הדיון.

אבל הואיל ולא אני אשם בכך שמונחת לפנינו הצעת חוק שלא התכוונתי אליה – הדבר קרה ממש לא באשמתי, והנוגעים בדבר יודעים שכך הוא העניין – אני מנצל את הדקות שיש לי כאן ואת נוכחותו של שר הבריאות כדי להבהיר, שאם הוא יתנגד להצעת החוק, אני מוכן להפוך אותה להצעה לסדר-היום.

אבל על העניין העקרוני של חבר כנסת שהגיש הצעת חוק בנושא הרפואה השחורה ועל העניין העקרוני של כבודה של הכנסת – על זה אני מתכוון להילחם. והמלחמה תיעשה בשבוע הבא כאשר תועלה במליאה להצבעה הצעת החוק – – –

היו"ר ש' וייס:

אולי לא המלה "מלחמה", אלא "להיאבק" או "להתמודד".

יורם לס (העבודה):

"להיאבק", אין לי כל בעיה בעניין הזה.

ואני אמשיך בהיבטים הפרוצדורליים, אדוני היושב-ראש. תקנון הכנסת מגן על הממשלה בפני חבר כנסת שרוצה לחטוף ממנה חוקים. בסעיף 145 כתוב, שבשעת דיון בקריאה ראשונה על הצעת חוק מטעם הממשלה אין חבר כנסת יכול להגיש הצעת חוק משלו. הגיוני מאוד. אם באה הממשלה ומביאה להצבעה בקריאה ראשונה הצעת חוק, חבר כנסת לא יכול לחטוף לה את ההצעה. אבל מה דינו של חבר הכנסת שלפני שנה וחצי הגיש הצעת חוק, והממשלה חסמה אותו בעניין הזה, השתמשה בכוחה, חסמה אותו, והנה היא משנה את דעתה אבל עדיין אין לה הצעת חוק, זה צריך לעבור החלטת ממשלה וצריך לעבור את ועדת השרים – לחסום אותי בקריאה טרומית על הצעת חוק שהנחתי לפני שנה וחצי? הממשלה דאז, שר הבריאות דאז חסם אותי בעניין הזה.

אני לא מקבל את זה. זה לא צודק. אני מאוד מבקש – – –

דן תיכון (הליכוד):

על מה מצביעים?

יורם לס (העבודה):

לא אמרתי שנצביע בכלל, חבר הכנסת דן תיכון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יורם לס מעלה דוגמה רעיונית לצורך לשנות את התקנון, לדעתו.

יורם לס (העבודה):

בהזדמנות זו שקרתה טעות שלא באשמתי אני מעלה את הבעיה שבתקנון. פורמלית עומדת להצבעה הצעתי בסעיף ד' לסדר-היום. אני כבר מודיע, שאם כבוד שר הבריאות מתנגד – אני מוכן להפוך את זה להצעה לסדר-היום, כי לא זה הקרב שלי, זה נושא תפקודי לגבי משנה למנהל בית-חולים, ואין לי בעיה בעניין הזה.

אבל אני מבקש מאוד משר הבריאות, שלא יחסום את הצעת החוק בנושא הרפואה השחורה, שתעלה בשבוע הבא כפי שהיתה צריכה לעלות עכשיו – היא לא עלתה ולא באשמתי – ויאפשר לה להתקבל בקריאה טרומית ולעבור לוועדה. אם הממשלה תבוא עם הצעת החוק שלה – אין שום בעיה, אפשר לדון ולדבר. נושא הרפואה השחורה ראוי שייחקק, זה נושא ערכי ומוסרי מן המדרגה הראשונה, ואין לו שום ביטוי בספר החוקים. זו איננה סתם עבירת שוחד. אף אחד לא מתכוון להכניס את החולה לבית-הסוהר, כפי שהחוק הנוכחי יכול לגרום. אני יודע שלחוק יש התנגדויות מטעם ההסתדרות הרפואית; נתגבר עליהם.

אני מאוד מבקש שבנושא האמיתי והעקרוני לא יהיו עיכובים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני אומר, ברשותכם, יש פה צד תקנוני, חבר הכנסת יורם לס יטפל כמקובל. לכן אני קורא עכשיו לידידי שר הבריאות לעסוק בסוגיה. בצד התקנוני נטפל בדרכים המקובלות. כבודו, בבקשה.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תמה במקצת ולא רק על המילון, על הביטויים ועל הטון הנסער. הלוא בסך הכול קרה דבר שחבר הכנסת לס צריך לברך עליו. אנחנו הולכים באותו כיוון, באותה חקיקה, כדי לנסות ולהעביר מן הארץ תופעה שכולנו רואים בה תופעה בזויה – אני מאמין שזה דבר שלא יחצה מפלגות בבית הזה – למנוע מצב שבו אנשים מסוימים מנצלים לרעה את מעמדם, את מערכת הבריאות הציבורית, מנצלים את מצוקתם של חולים דלי אמצעים. לא ברור לי למה צריך לדבר על זה במונחים של קרב ומלחמה.

היו"ר ש' וייס:

אני כבר הורדתי את זה למאבק.

שר הבריאות א' סנה:

אני מבין, טרור – יש מלחמה בטרור. יש מלחמה בתאונות דרכים. אבל בעניין הזה נראה לי, שטון מינורי לא יפחית ולא ישחק את צדקת העניין. מה שאומר התקנון – זאת נעשה. בין שנלך להצעה כזאת ובין שנלך להצעה כזאת – אני בטוח שיהיה בינינו שיתוף פעולה מלא בעניין הזה.

עכשיו לעצם ההצעה שאני מבין שהיא עדיין עומדת.

היו"ר ש' וייס:

הציע – כמעט – חבר הכנסת לס שתסכימו על הצעה לסדר-היום, והכול יהיה בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מסכים. מנין נוטלים את הנוהג הזה להפוך הצעת חוק להצעה לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

יש פה בעיה. אולי לא נצטרך להתמודד אתה.

שר הבריאות א' סנה:

היות שחבר הכנסת לס ניצל את זמנו כדי לדבר על הרפואה השחורה, אני אהיה לו לפה ואנמק במקומו את הצעת החוק וגם אסביר למה אני מתנגד לה.

היו"ר ש' וייס:

כל זה במסגרת שבע דקות שנותרו לך.

שר הבריאות א' סנה:

הרבה פחות.

חבר הכנסת לס מבקש לחוקק, לעגן בחוק מעמד של משנה למנהל בית-חולים, שמנהל בית-החולים ממונה עליו, והוא מוסמך לפעול בשמו של מנהל בית-החולים בתחומים של ארגון, מינהל וכספים. חבר הכנסת לס מנמק זאת באומרו, שבימים אלה, שבהם אמורים בתי-החולים להתנהל באופן עצמאי, מן הראוי לעגן את התפקיד הזה בחוק.

אני אומר, ששום תפקיד בבית-חולים איננו מעוגן בחוק המדינה, ואינני יודע מה קרה שדווקא את התפקיד הזה צריך לעגן בספר החוקים. מה עוד, שאנחנו נמצאים עכשיו בעיצומה של בדיקת כל סוגיית הסטרוקטורה של הנהלת בית-החולים, ותוצאותיה יעוגנו בתקנות משרד הבריאות. נראה לי, שיש פה הגזמה רבה – לקחת תפקיד אדמיניסטרטיבי ולמסמר אותו בספר החוקים, כאשר הדברים נמצאים בבדיקה, וגם כאשר תיגמר בדיקתם הם אינם מסוג הדברים שעניינם בחקיקה.

לכן, אני מציע להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום. אני בטוח שכאשר יהיה סיכום של הסטרוקטורה, המבנה החדש של בתי-החולים, כולם יברכו עליו. זה עניין מינהלי, רפואי, לא-פוליטי, והוא ייעשה בצורה המקצועית ביותר. לסיכום, אני מבקש להוריד את הצעת החוק של פרופסור לס.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא מבינים מה מבקשים מאתנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, מותר לך עכשיו, במסגרת חמש דקות, לעשות עוד ניסיון לשכנע.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא הציג את הצעת החוק, הוא הפך את זה להצעה לסדר-היום.

שר הבריאות א' סנה:

אני הצגתי במקומו.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו לא עוסקים בתכנים. מבחינת התקנון זו הצעת חוק. זהו. מבחינת התקנון זו הצעת חוק.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמרתי, סעיף ד' בסדר-היום הגיע בטעות לסדר-היום. רציתי לדבר על הדבר החשוב, האמיתי, על הרפואה השחורה, שעליה ניאבק בשיתוף פעולה, כפי שאמר השר, מבלי לחסום אף אחד. ואני מקווה שנעמוד על זה, בדיבור, גם בשבוע הבא.

לעצם העניין – הנושא של מבנה בית-החולים במדינת ישראל הוא הרבה יותר רחב מהנושא של אותו תפקיד של המשנה למנהל, והוא דבר שזה זמן הוא עניין לחקיקה. זה זמן יש לי בעניין זה מסמך, הצעת חוק, ולצערי, בעניין זה אני נתקל בהתנגדות של משרד הבריאות.

אנחנו מחוקקים במדינה הזאת חוקים לרשות הנמלים, ואנחנו מחוקקים חוקים לאוניברסיטאות באמצעות המועצה להשכלה גבוהה, ואנחנו מחוקקים אלף ואחד דברים. בית-חולים בישראל כיום, שהוא קונצרן אדיר של 2,500 עובדים, 400 מיליון שקל תקציב, נמצא בערפל מבחינת מצב החקיקה. אוניברסיטה יודעת שיש לה חוק המועצה להשכלה גבוהה, שהבעלות עליה בידי חבר הנאמנים. היא יודעת את הכללים שעל-פיהם מותר לה לעבוד. אין חינוך פרטי באוניברסיטה, כי חוק המועצה להשכלה גבוהה מונע זאת.

אני חושב – לא לגבי תפקיד המשנה למנהל בית-החולים – שצריך, עקרונית, לעגן בחקיקה את המושג של בית-חולים ציבורי במדינת ישראל. הנחתי על שולחן הכנסת ספר בעניין הזה, הצעת חוק עם עשרות סעיפים, שמגדירה מה זה בית-חולים, איך הוא פועל, על-פי אילו כללים ציבוריים וכו'. לצערי, המשרד התנגד, והוא מתנגד גם להצעת החוק הזאת. הואיל והיא הגיעה בטעות לסדר-היום, אני לא אעמוד עליה.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שלא נצביע על ההצעה הזאת ונהפוך אותה להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה בלתי אפשרי. לא להצביע – זה בסדר. חבר הכנסת לס ויתר, והוא איבד קובייה של זכויות במסגרת המכסה שלו. אי-אפשר להפוך את ההצעה להצעה לסדר-היום. נכון שהתפשט נוהג כזה פה ושם בהסכמה, ובקושי אנחנו יכולים לחיות אתו. אבל אנחנו לא יכולים לאפשר בעניין זה מהלך חד-צדדי, כי הוא יכול, חלילה, ליצור מסלול של הטעיה. לפיכך אני לא מאפשר את הדברים האלה, אלא אם כן – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני אגיש עכשיו כל יום הצעות חוק ואבקש להפוך אותן להצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי. אם כן, אנחנו לא מצביעים, כי חבר הכנסת לס ביקש שלא להעמיד את ההצעה להצבעה, וזה לא אכפת לי. חבר הכנסת לס הקדיש בזה 25% מזכויותיו בתחום הצעות לסדר-היום למושב. בזה נגמר העניין.

תודה רבה, חברי הכנסת. אנחנו עוברים להמשך סדר-היום.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

נשארתי כאן עוד שנייה, אף שחברת הכנסת ענת מאור היתה צריכה להחליף אותי. אמרו לי שבכל זאת יש פה איזו בעיה של עובדות לגבי אותה הצעה בקשר לאסירי גטאות ומחנות וכן הלאה, בעיה פרוצדורלית; חבר הכנסת דן תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבל להתווכח. תצביע על זה, אם זה מרגיע את המצפון של מישהו.

היו"ר ש' וייס:

בגלל הנושא ורגישותו אני רוצה להצביע.

חברי הכנסת, ממלא-מקום יושב-ראש ועדת הכנסת הביא לפנינו לפני עשר דקות או רבע שעה בקשה להעביר את הצעת חוק שמטפלת בשולי הזכויות של ניצולי שואה בגטאות ובמחנות ריכוז ואסירי נאצים מהוועדה לענייני ביקורת המדינה לוועדת העבודה והרווחה. אנחנו נצביע הצבעה אלקטרונית. מי תומך בבקשתו זו? ההצבעה החלה.

הצעה מס' 3

בעד קבלת הצעת ועדת הכנסת – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להעביר את הצעת החוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון מס' 38) (הגדלת גמלה בשל שהייה בגטו או במחנה ריכוז), התשנ"ה–1995, מהוועדה לענייני ביקורת המדינה לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה. כאמור, אני מוסיף בקשה אישית להאיץ את הטיפול בהצעה בגלל גורלם של האנשים שבהם מדובר. תודה רבה לכם. ~

הצעת חוק ימי בחירה לעובדי מדינה (אחד במאי), התשנ"ה–1994

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת לימור לבנת – יואיל בטובו שר האוצר להגיע לאולם – להביא בפנינו את הצעת חוק ימי בחירה לעובדי מדינה (אחד במאי), התשנ"ה–1994; הצעת חוק א'תתלד. בבקשה, גברתי. שר האוצר אמור להשיב, נא להזמין אותו לאולם המליאה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מביאה כאן באה – – –

היו"ר ש' וייס:

דווקא היה מתאים שבנושא של אחד במאי חברת הכנסת ענת מאור תנהל את הישיבה. נא להזמין אותה מהר.

לימור לבנת (הליכוד):

הצעת החוק שלי באה לקבוע, שה-1 במאי, על-פי התקשי"ר – והוא מעוגן גם בחקיקה, כמו למשל בחוק פיצויי פיטורין, בחוק חופשה שנתית – לא יחשב כיום בחירה שהעובד יהיה רשאי להיעדר בו מהעבודה בתשלום.

דן תיכון (הליכוד):

תשאלו את היושבת-ראש אם היא יודעת לשיר את ה"אינטרנציונל". נעשה להם מבחנים. קום התנערה.

לימור לבנת (הליכוד):

מייד נגיע גם ל"אינטרנציונל".

היו"ר ע' מאור:

ביחד עם רעייתך, חבר הכנסת דן תיכון, ברצון. כי אשה יש לך בסדר.

לימור לבנת (הליכוד):

ה-1 במאי, אני יודעת, ומייד ישיב גם שר האוצר על העניין הזה היה במקורו, בין היתר, יום מאבק הפועלים למען שמונה שעות עבודה, בארצות-הברית דווקא, בשיקגו אפילו. אבל במהלך השנים הפך ה-1 במאי לחג רשמי ברוסיה הסובייטית – גם בגרמניה הנאצית. בארצות-הברית הוא כבר נחוג.

אני רוצה לספר כאן סיפור אישי. אני זוכרת מילדותי, גדלתי בחיפה האדומה, את מצעדי ה-1 במאי. אני הייתי הולכת לראות אותם. שכנים של ההורים שלי, שהיו ממצביעי המפלגה הקומוניסטית, וגרו בבית מאוד מהודר, הרבה יותר מהודר מכל מה שהיה לנו – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כבר שמענו את הסיפור – – –

לימור לבנת (הליכוד):

תרשי לי, חברת הכנסת גוז'נסקי. יש לי עשר דקות, אני אומר את דברי כמו שאני – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כבר סיפרת את זה פעם.

לימור לבנת (הליכוד):

נכון, עכשיו אומר זאת שוב. יכול להיות שיש מי שלא שמע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אין לך סיפור אחר?

לימור לבנת (הליכוד):

יש לי גם סיפורים אחרים, ומייד אגיע אליהם. אני שמחה שאת מגינה על ה-1 במאי, זה נראה לי בהחלט מתאים לעניין. אבל הסיפור הזה באמת השפיע על חיי, השפיע על ילדותי, השפיע על התפיסות שלי.

חיים אורון (מרצ):

כל אחד ו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

נכון, נכון מאוד. אני מבקשת מחברי הכנסת שלא יפריעו לי, אני מבקשת מהיושבת-ראש שזה לא יהיה על חשבון זמני.

דן תיכון (הליכוד):

בכל זאת נאפשר להם לערוך מצעד ב-1 במאי.

גדעון שגיא (העבודה):

נאפשר לכל אחד לעשות מה שהוא רוצה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

משה נסים (הליכוד):

חיים חדשים בהסתדרות.

לימור לבנת (הליכוד):

אנחנו נאפשר להם, אבל רק רגע, אני לא יכולה כך.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם. חברת הכנסת גוז'נסקי. חברי הכנסת. תודה.

לימור לבנת (הליכוד):

ובכן, אותם סלון-קומוניסטים – – – גברתי היושבת-ראש, אני לא יכולה לדבר כשצועקים פה במליאה.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אותם שכנים סלון-קומוניסטים היו יוצאים פעם בשנה מהבית עם הקריסטלים, היו מורידים את הלכה האדומה מהציפורניים וצועדים במצעד הפרולטריון ברחובות חיפה.

אני זוכרת היטב את הימים האלה. במהלך השנים, למרות המקור החיובי של היום הזה, ה-1 במאי קיבל טעם רע וקונוטציות שליליות, טעם של משטרים רודניים, טעם של קומוניזם, טעם שאין לו עוד מקום במדינת ישראל בימינו.

המצעד האחרון של ה-1 במאי התקיים ב-1 במאי 1988, ערב הבחירות כמובן. אבל מאז למדה מפלגת העבודה, שצריך להסתיר אותו ביחד עם הדגל האדום, ואפילו ביחד עם הצבע האדום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את טועה עובדתית.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, ברשותך.

לימור לבנת (הליכוד):

אני ממש אודה לחברת הכנסת גוז'נסקי אם תאפשר לי להשלים את דברי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את טועה. כל שנה יש.

לימור לבנת (הליכוד):

המצעד הגדול של ההסתדרות – – –

משה נסים (הליכוד):

היה אז בראשות ממלא-מקום ראש הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

נכון, אבל אני לא יכולה לדבר, חבר הכנסת משה נסים, כי לא מרשים לי כאן לדבר.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני רואה, לפי העירנות שלכם, עד כמה הנושא חשוב. אבל אני מבקשת מכם.

דוד צוקר (מרצ):

מצעד פורים ומצעד ה-1 במאי – – –

היו"ר ע' מאור:

אני רואה שהנוסטלגיה מהצד הימני של הבית מסעירה. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני לא מבקשת לאסור שום מצעד. אני פשוט לא יכולה להשלים את דברי.

ב-1992 כבר לא צעדו לא שמעון פרס ולא ישראל קיסר ולא מאשה לובלסקי כשהם עטויים כובעים אדומים על המצח בראש הפועלים, וכבר לא נופפו לפרולטריון מעל הטריבונות, כי אז הם כבר רצו להחביא ולהסתיר את מה שב-1988 הם עדיין חשבו שיעזור להם מאוד בבחירות.

הסמלים והסממנים המאובנים האלה מובילים גם למחשבה מאובנת, ויש חשיבות גדולה מאוד לסמלים. למשל, עובדה שמההמנון, מה"אינטרנציונל", נשארה רק המוסיקה. כבר שינו לו את המלים. וגם כך הוא נשאר מגוחך. זה סמל אחד שנעלם. עובדה שאת הדגל האדום – עוד סמל אחד, אולי

הסמל – החביאו; לא רק אותו, אלא את כל הצבע האדום החביאו. בבחירות האחרונות מפלגת העבודה ירדה לגמרי מהצבע האדום, פתאום הכול היה כחול-לבן.

שר האוצר א' שוחט:

איזה סמל זה "שתי גדות לירדן"? איך תמכתם בזה?

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, יהיה לך זמן להשיב לי מעל הדוכן.

שר האוצר א' שוחט:

אני רק שואל, תסבירי לי.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, אני מבקשת להשלים את דברי בלי שתפריע לי. אני מוכנה בסוף להשיב על שאלות, אם יינתן לי זמן נוסף, לא על חשבון מה שאני רוצה לומר כאן.

עובדה שרק השבוע החליפו את סמל הפטיש המסורתי באיזו שבשבת רוחות, או משהו כזה, עם מגן-דוד באמצע, בלי דגל, בלי המנון, בלי פטיש – מה נשאר? נשאר ה-1 במאי. רק לא לעבוד, בחסות החוק.

למה שבתון? הרי לא מדובר כאן בחג דתי, מדובר ביום בחירה על-פי חוק – – –

משה נסים (הליכוד):

היתה דת העבודה.

לימור לבנת (הליכוד):

דת העבודה. פירושו של דבר שהמדינה מכירה בו. כבר אמרתי שבחוק פיצויי פיטורין ובחוק חופשה שנתית, הוא מופיע כחלק מהחוק.

אם כבר רוצים לציין יום העבודה, או יום העובד, ואני בעד זה, אפשר לבחור יום אחר, שיהיה ישראלי, שלא יהיה עם אותן קונוטציות שליליות שדיברתי עליהן קודם, למשל יום פטירתו של הרצל, כ' בתמוז, או כל יום אחר, שיהיה יום העבודה, ה-זה בסדר גמור.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כמה שאת טועה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

ה-1 במאי, בצורתו הנוכחית, פשוט מנציח ערכים שחלפו מן העולם. הוא פאתטי, הוא אנכרוניסטי, הוא מביך, הוא פשוט מיותר. זה מומייה. מומיות צריכים לקחת למוזיאון ולא לכלול בלוח השנה. נדמה לי שבסין עוד חוגגים אותו. אולי גם בקובה. אני מציעה שמדינת ישראל לא תהיה כאחת מהמדינות האלה.

אחרי שהוציאו את ארץ-ישראל משם ההסתדרות, אני חושבת שהגיע הזמן להוציא משם גם את רוסיה. המצעד של ה-1 במאי 1988, כפי שכבר אמרתי קודם, היה שירת הברבור של החלפת ההמנון, של הסרת האדום, של שינוי הסמל של ההסתדרות, והשם של ההסתדרות, סתמו את הגולל על כל אותם ערכים מאובנים שמקומם לא יכירם פה.

מה שנשאר לנו זה ה-1 במאי. הרי אתם לא יכולים לעשות זאת לבדכם, אני עוזרת לכם. נפטרתם מכל הסמלים האלה, תיפטרו גם מזה, בקלות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא נפטרו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

ה-1 במאי הוא פאתטי. חברת הכנסת גוז'נסקי, הרי אני לא חושבת שתצביעי בעד הצעת החוק הזאת, אבל אני לא מדברת אל חברי המפלגה הקומוניסטית, כי אני יודעת מה עמדתם.

דוד צוקר (מרצ):

אני מוכן להסכים לכל מה שאמרת, רק תגידי לי – האם אין זכות לאדם להיות פאתטי?

לימור לבנת (הליכוד):

יש זכות גמורה.

אלי דיין (העבודה):

מה יש, יהיה חופש לפועלים.

לימור לבנת (הליכוד):

יש זכות גמורה להיות פאתטי, וזה נכון. אני אומרת דבר אחד – ה-1 במאי מופיע בחקיקה – אתה אולי לא מודע לזה – באופן עצמאי, מעבר לימי בחירה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם ל"ג בעומר. את יודעת שגם ה-8 במרס הוא יום בחירה?

לימור לבנת (הליכוד):

הוא מופיע באופן עצמאי בחקיקה. חבר הכנסת דדי צוקר שאל שאלה רצינית, ואני רוצה לענות לו; אבל אינני יכולה כשאת צועקת כל הזמן.

יש בהחלט זכות. אני חושבת שבצורה שבה זה מופיע כרגע, זה פשוט באמת אנכרוניסטי ופאתטי. אני מציעה בהחלט, ואני לא רוצה לפגוע בימי הבחירה של העובדים, אין בעיה, אפשר לקבוע יום אחר, אני חושבת שזה לא מתאים עוד למדינת ישראל. זה חג כמו שהוא. ה-1 במאי הזה הוא חג שאין לו מקום כאן. אפשר לקבוע יום אחר, אפשר לקבוע יום בחירה אחר. אפשר לצעוד במצעדים, איש לא אוסר מצעדים.

אלי דיין (העבודה):

יום המימונה.

לימור לבנת (הליכוד):

לא, אני לא מציעה. אבל בחוק הישראלי אין לו פשוט מקום.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא בחוק.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא בחוק. אדוני השר, הוא בחוק. אני מציעה לך לבדוק את חוק פיצויי פיטורין ואת חוק חופשה שנתית.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא בחוק.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, למה לך, לפני שאתה עולה לדוכן, בבקשה תבדוק. אתה רוצה שאני אצטט מתוך החוק לפני שאתה עולה לדוכן כדי שתדע בדיוק על מה אנחנו מדברים? אני מוכנה לצטט. מדובר בתקשי"ר
— — —

דוד צוקר (מרצ):

תקשי"ר זה לא חוק.

לימור לבנת (הליכוד):

רגע. אני יודעת שהתקשי"ר הוא לא חוק.

דן תיכון (הליכוד):

למה הם קופצים כל הזמן?

לימור לבנת (הליכוד):

מדובר בתקשי"ר. עכשיו אני רוצה לקרוא לכם מתוך חוק פיצויי פטורין, ברשותכם. רציפות בעבודה, סעיף 2, פסקה 2 – אני רק מצטטת מהחוק, לא את כל הסעיף – יום המנוחה השבועי הוא חג שאין עובדים בו אם על-פי חוק ואם על-פי נוהג או הסכם – וכן אחד במאי. הנה הוא מופיע כחלק מתוך ספר החוקים הישראלי ככזה. הוא מופיע גם באותה צורה בדיוק בחוק חופשה שנתית. אני פשוט מציינת זאת כדי שהשר, כשהוא עולה להשיב, ידע על מה הוא מדבר וידע שזה כן מופיע בחוק.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יש רבבות שתומכים בזה ועכשיו עוד יותר – – –

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני כבר מסיימת. ב-1 במאי בכל שנה בבתי-הספר לא יודעים אם ילמדו או לא, לא יודעים אם המורה תגיע או לא תגיע, ההורים לא יודעים אם לשלוח את הילד או לא לשלוח את הילד – מה עושים. מתחולל פשוט בלגן שלם, שלדעתי אין לו שום מקום.

לכן, גברתי היושבת-ראש, חג פאתטי אנכרוניסטי ומביך כזה, לא ישראלי כזה. פעם אמרו: "מספיק ודי בשלטון מפא"י". אני לא רוצה לחזור על האמירה הזאת אף שהיא נכונה גם עכשיו – לא יכול להיות, בטוח – אבל ודאי שמספיק ודי ב-1 במאי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר האוצר, בבקשה ישיב.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא שר העבודה והרווחה?

משה נסים (הליכוד):

דווקא שר האוצר צריך לענות.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה מתנגדת להצעת החוק.

ימי הבחירה הם ימים שבהם יכול עובד להיעדר מן העבודה בתשלום או לעבוד, לפי בחירתו. סך הכול זכאי כל עובד לבחור שני ימים כאלה בשנה, לפי שיקוליו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אחד זה תשעה באב.

שר האוצר א' שוחט:

ימים אלה נקבעו בהסכמים עם ארגוני העובדים. הם מתאפיינים בכך, שחלק מציבור העובדים נזקק בהם ממילא ליום חופשה מטעמי דת, מסורת, אמונות ודעות, או לצורך השתתפות בטקסים.

העובדה שהימים נקבעו בתקשי"ר ולא בחוק – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – – לא חוגגים את ה-1 במאי.

שר האוצר א' שוחט:

אל תחגוג, מישהו מכריח אותך?

העובדה שהימים נקבעו בתקשי"ר ולא בחוק משקפת תפיסה, שמדובר בחלק מיחסי העבודה המוסדרים בהסכמים קיבוציים, ומאפשרת קביעת ימים חדשים ללא תהליך חקיקה. באופן זה נקבעו לפני שנים מספר יום האשה הבין-לאומי כיום בחירה לעובדות שירות המדינה וחג המימונה, לאלה שמעוניינים לחגוג אותו.

המועדים השונים שבהם אפשר לקחת יום בחירה נקבעו בהסכמים במהלך השנים, ואין זה ראוי להתערב בקביעות אלה ולשנותן בחוק.

כל עוד יש עובדים המעוניינים לבחור ב-1 במאי כיום בחירה, אין מקום לפגוע בהם ולבטל יום בחירה זה.

הצעת החוק אינה מסדירה את מכלול הנושא של ימי הבחירה ואינה בודקת מה מהם אנכרוניסטי או לא, אלא היא הצעה המוקדשת לשלילת מועד מסוים, ולכך אנחנו מתנגדים.

אני רוצה להגיד לחברת הכנסת לימור לבנת, האם אכפת לך שחברת הכנסת תמר גוז'נסקי או חבר הכנסת חיים אורון או מישהו אחר – – –

משה נסים (הליכוד):

או חבר הכנסת חיים רמון.

שר האוצר א' שוחט:

– – – או חבר הכנסת חיים רמון, או חברת הכנסת ענת מאור, יחשבו שמהרבה בחינות היום הזה חשוב להם? למה ליצור את האנטגוניזם הזה? למה לבוא ולהתעמת עם אנשים בעניין הנוגע לחופש הבחירה שלהם? הרי את באה ממפלגה ליברלית, את באה לתת לאנשים לעשות את מה שהם רוצים, הם יכולים לבחור את דרכם, את עבודתם, את עיסוקם, לאיזה רופא הם הולכים, באיזו קופת-חולים הם נמצאים. מה אכפת לך שיש אנשים שלגביהם הדבר הזה חשוב? למה ליצור את החיכוך הזה, למה ליצור את המתח הזה, כאשר חופש הבחירה הוא של האנשים? אינני מבין מדוע. חסרים לנו מתחים אחרים? חסרים לנו חיכוכים אמיתיים בדברים הרבה יותר יסודיים? אכפת לך אם אחד חוגג את יום האשה הבין-לאומי, השני את המימונה, השלישי יוצא לחופשה בערב חג, והרביעי חשוב לו ה-1 במאי?

מה את משדרת לעם ישראל? את משדרת דבר אמיתי או שאת משדרת דבר שהוא גימיק שמאחוריו יש חיכוך שלא ליצור? חברת הכנסת תמר גוז'נסקי חושבת שהיא רוצה לחגוג את ה-1 במאי ולהיות בו בחופש. מה אכפת לך? זה מעוגן בהסכמי העבודה, לא בחקיקה.

לימור לבנת (הליכוד):

זה בחקיקה. זה לא נכון. הראיתי לך.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא בחקיקה. אל תעשי תרגילים עקומים. זה לא בחקיקה. זה הסכם בין העובדים. מה שאת עושה הוא שאת מביאה לבית הזה – ודרך המצלמה לעם ישראל – דברים שהם לא נחוצים לנו. יש בינינו מספיק ויכוחים אמיתיים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיסמן, תאפשר בבקשה לשר האוצר לסיים את דבריו.

חברי הכנסת, ברשותכם, אני מבקשת להפסיק את הדיבורים. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אם אפשר לשלב טיפה הומור בדיון הזה, אני רוצה להגיד לך, שקביעותייך שהצבע האדום נעלם מהאופק הן לא נכונות. הצבע האדום קיים בבתי-האופנה, הוא קיים אצל "מנצ'סטר יונייטד", הוא קיים אצל "הפועל תל-אביב", הוא קיים בהרבה מאוד סרטים שיש בהם הרבה אדום. הצבע האדום הוא לא דבר פסול. את דיברת על הצבע האדום – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אתם פסלתם אותו בבחירות 1992.

שר האוצר א' שוחט:

אני אומר לך, אני חובב קבוצת כדורגל שהחולצה שלה אדומה. אני אוהב קבוצה בריטית שהחולצה שלה אדומה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

"ליברפול", ודאי. גם "מנצ'סטר יונייטד" עם חולצה אדומה.

יושב פה עוזי ברעם — — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

תעזבי את אריה רוטנברג. אני מדבר כדבר אדם אל אדם. הצבע האדום היה — — —

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אני יליד הארץ הזאת, גדלתי בתל-אביב של תקופת המנדט כילד בתנועת נוער שהיתה לה חולצה כחולה עם שרון אדום, וימי ה-1 במאי היו ימים שמאוד אהבתי אותם כנער צעיר. נכון שלאחר מכן חשבתי שאני לא צריך לחגוג את היום הזה, אבל אישרתי לאלה שבשבילם הוא יום חשוב וחשבו שהם צריכים — לעשות את זה. לא כל כך מהר צריך להוריד דברים — — —

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

למה אני קיבלתי מכות ב-1 במאי?

שר האוצר א' שוחט:

לא ממני, נדמה לי. אני רוצה להזכיר את המצעד שיצא מ"גני התערוכה" בתל-אביב לכיוון קולנוע "מוגרבי" שהיה פעם, ושם עמדו מנהיגים ודיברו על ה-1 במאי. היה טקס גדול מאוד במקום שבו נמצאת היום תחנת הרכבת – – –

רון נחמן (הליכוד):

כמה זמן השר יכול לדבר?

היו"ר ע' מאור:

יש לו עוד שתי דקות לדבר, והוא מדבר דברי טעם, דברים חשובים. או עד שהזמן יעבור או עד שהוא יקבל דגל אדום.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני שר האוצר, ה-1 באפריל זה לא היום.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לשר לסיים את דבריו. עומדות לרשותו שתי דקות, ואני מקווה שאת זה לא מוודדים ב-1 במאי. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אני באמת מדבר באופן הנוסטלגי ביותר האפשרי. חברת הכנסת לימור לבנת, חס וחלילה, מצעדי ה-1 במאי בתקופת המנדט הבריטי היה להם – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

שר האוצר א' שוחט:

אתם רוצים שאני אעבור לצבע האדום בכדורגל? אני מוכן לעבור גם לזה. נדמה לי, חבר הכנסת דוד לוי, שגם ל"פועל בית-שאן" יש אדום בחולצתו.

דוד לוי (הליכוד):

— — — מה קורה, הדגל הזה לא מושך יותר? הדגל הזה לא מושך יותר. מה לעשות? אז תקפלו אותו.

שר האוצר א' שוחט:

אני רק אישרתי את זה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי רוצה לחגוג את החג. אני מייצג אנשים שיש להם נוסטלגיה ליום הזה. תנו לכל אחד לחיות את חייו.

משה נסים (הליכוד):

חיים ישנים בהסתדרות.

דוד לוי (הליכוד):

העובדים לא רוצים לעבוד. שילכו לעבוד.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לסכם ולומר לחברת הכנסת לבנת, שאני מציע לתת לכל אחד לחיות באמונתו, בדרכו, ברצונו. אנחנו מדינה ליברלית מאוד, ונדמה לי שגם חלק גדול מהאנשים שיושבים בצד הזה של הבית, כמו בצד השני – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – שייתנו לחיות.

שר האוצר א' שוחט:

מאה אחוז. חבר הכנסת איתן, לפי דעתי אתה יכול לחיות איך שאתה רוצה, ונדמה לי שאתה חי לגמרי לא רע.

אני מציע לא להעלות הצעות קנטרניות. אמרתי שהמחלוקת בעם הזה על דברים אמיתיים גדולה דיה וכבדה מכדי שתשים על השולחן מחלוקות מלאכותיות. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת לימור לבנת מבקשת לענות. עומדות לרשותה חמש דקות. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יכול להיות שהרוב הקואליציוני בראשות ראש הממשלה ושר החוץ יפיל תיכף את ההצעה, אבל אפילו זה היה שווה – שיביאו לכאן את כל הממשלה.

כל מה שאמרנו כל השנים על ההסתדרות הוכח עכשיו כנכון. כל מה שאמרנו כל השנים על הסמלים הקומוניסטיים האלה של המשטרים הטוטליטריים היה נכון. כל מה שאמרנו, ואנחנו נמשיך ונאמר על החג הזה – שהוא לא חג ישראלי, שהוא לא חג שלנו, על הדגל האדום הזה שעכשיו נפטרם ממנו, על הצבע האדום הזה, על ה-1 במאי – גם אם לא היום, עוד יוכח כנכון. זה לא חגנו. אנחנו צריכים להיפטר ממנו.

אמרתי קודם ואני חוזרת: מספיק לנו ודי. מספיק ודי ב-1 במאי, בשלטון מפא"י; עוד סימן אחד צריך היום לעבור מן העולם.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת לשבת במקומות. אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ימי בחירה לעובדי מדינה (אחד במאי). הפעלתי לוח ההצבעה. בבקשה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 42

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק ימי בחירה לעובדי מדינה (אחד במאי), התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

ענת מאור (מרצ):

42 נגד, 20 תומכים, אחד נמנע. אני קובעת, שברוב גדול הוסרה ההצעה מסדר-היום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא מתפקידך לקבוע אם זה ברוב גדול או לא.

הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת י' בא-גד)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק א'תתעד. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד לנמק מהמקום את הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, הצעתי הצעת חוק לשילוט עירוני ובין-עירוני. הדבר פשוט. כל אחד ואחד מאתנו שצריך למצוא כתובת ביום או בלילה נתקל בבעיה, שהשלטים לא קיימים או לא מוארים. סבל רב נגרם כשצריך למצוא כתובת.

אפילו ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה, שהצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, של חבר הכנסת הרב בא-גד, ראויה לבחינה עניינית בוועדת הפנים. לכן, היות שגם בחז"ל כתוב בפרשת ערי המקלט – בחומש דברים, פרק י"ט, פסוק ג': "תכין לך הדרך"; רש"י אומר: מקלט – מקלט היה כתוב על פרשת דרכים. ואומרת הגמרא במסכת מכות דף י': "אמר רב כהנא: מאי קרא 'תכין לך הדרך'? – עשה לך הכנה לדרך".

לכן אני מבקש להצביע בעד הצעת החוק, כדי שנוכל בקלות יתר למצוא את דרכנו.

הצעת החוק לא חלה על הממשלה אלא על הקבלנים או על ועדי הבתים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הפנים, השר עוזי ברעם. נדמה לי שזו הופעתך הראשונה כשר הפנים.

שר הפנים ע' ברעם:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לדעת משרד הפנים, אין בהצעתו של חבר הכנסת בא-גד שום חידוש, כי הסעיפים שהוא מעלה נמצאים בחוקים אחרים – גם בתקנות העיריות וגם בחוקי העזר. לדוגמה, לגבי עיריות – לראשי ערים יש סמכויות לחייב לגבי שילוט. אבל משרד הפנים וגם ועדת שרים לענייני חקיקה לא מתנגדים להעברת הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר הפנים. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע, שביקש להסיר את הצעת החוק, ולפיכך מוקנות לו חמש דקות. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בהזדמנות זו אני רוצה להפנות את תשומת לבו של שר הפנים – ואני מברך אותו ומאחל לו הצלחה בתפקיד – לעניין השילוט לגבי היישובים הערביים.

לאחרונה סיירתי בגליל, ובנסיעה שלי לכיוון היישוב סח'נין בגליל כל הדרך לא היה שום שילוט לכיוון היישובים האלה – סח'נין, עראבה, דיר-חנא. הגעתי אפילו עד שפרעם, ולא היה שילוט או סימן שמכוון ליישוב, שהוא אחת הערים הערביות הגדולות והמפורסמות. בצומת סומך מתחיל השילוט לגבי כרמיאל, בכל הגליל יש שילוט לגבי כרמיאל. אני בעד שיהיה שילוט המכוון לכרמיאל, שהיא עיר גדולה וחשובה, אבל לא יכול להיות שמגיעים עד לפתח הערים הערביות והיישובים הערביים ולא יופיע כל שילוט או כל סימן מזהה על הכבישים, המפנה את תשומת לב הנוסעים לכיונם.

דבר שני הוא עניין השפה הערבית בשלטים. לא יכול להיות שהשלטים יהיו בעברית ובאנגלית ולא יהיה שילוט גם בשפה הערבית. צריך לקבוע בחקיקה, שמקום שיש בו שילוט או סימני דרך בשפה העברית, יופיע לידו התרגום בשפה הערבית, שהיא שפה רשמית במדינה.

הנושא השלישי שאני רוצה להפנות את תשומת לבך, אדוני שר הפנים, אליו הוא ההעדר המוחלט של שילוט לכיוון היישובים במדינת ישראל, שקיימים פיסית אבל אינם קיימים משפטית. ביישובים אלה יש יותר מ-100,000 תושבים שאינם מוכרים. לא יכול להיות שבשנות האלפיים, 47 שנים אחרי קום המדינה, יהיו אנשים שטרם נקלטו ואין להם מעמד משפטי. צריך לשבת פעם אחת ולתמיד, לקבוע קריטריונים אובייקטיביים ברורים לגבי ריכוזי אוכלוסייה גדולים, להכיר ביישובים האלה ולפתור את הבעיה של היישובים הלא-מוכרים, כי זו בעיה קשה, בעיה חמורה, כי ביישובים האלה התושבים לא מקבלים אפילו את השירותים הבסיסיים. זו ההזדמנות לתקן את העוול הזה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שילוט עירוני ובין-עירוני, התשנ"ד-1994,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

12 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת הפנים של הכנסת להכנה לקריאה הראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ר' נחמן)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק א'תנ. אני מזמינה את חבר הכנסת רון נחמן לנמק מהמקום את הצעתו. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין). במצב הקיים היום יכול קטין בן פחות מ-14 שנה לשמש כעד במשפט פלילי, ועל-פי עדותו ניתן, בנסיבות מסוימות, להרשיע אדם באישום פלילי. לעומת זאת, אין קטין יכול להעיד במשפט אזרחי אלא אם כן הוא בן 14 שנה ומעלה. יש כאן אבסורד: על עדות אותו קטין ניתן לסמוך לצורך משפט פלילי, אבל לא לצורך דיון אזרחי.

הצעת החוק מבטלת את האבסורד הזה וקובעת, כי גם במשפט אזרחי יהיה ניתן להסתמך על עדות קטין בן 12 ומעלה, ולא כפי שהמצב כיום – בן 14 ומעלה.

בהצעת החוק שלי סעיף נוסף, שהממשלה מתנגדת לו, וברצוני להצהיר כאן, שכדי לאפשר את הטיפול בסעיף הראשון של הצעת החוק אני מבטל את הסעיף השני בהצעה ולא נדון בו בוועדה.

כיוון שלגבי הסעיף הראשון יש הסכמת ממשלה, אבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה היא במקומה, יש מקום להשוות דין עדות קטין במשפט פלילי לדין עדות קטין במשפט אזרחי. כיוון שחבר הכנסת הנכבד מצמצם את הצעת החוק שלו לסעיף הראשון שבה, אנחנו תומכים בהעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון – עדות קטין). בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קטין),
התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 13, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת, שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים לסעיף הבא, ואני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי; הוא איננו נמצא אתנו.

הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – בתי-קברות), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע. האם זו הנמקה מן המקום, אדוני שר המשפטים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה, להנמקה מן המקום של הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – בתי-קברות), התשנ"ה-1994; הצעת חוק ב'רפ.

דוד צוקר (מרצ):

הצעת החוק של חבר הכנסת יצחק לוי לא עולה היום?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי איננו פה. אחר כך נבדוק במזכירות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש שגברתי תודיע שהיא לא עולה, כי לא יכול להיות שהוא יגיע, השר לא יוכל להשיב, וזה יעבור. אני מבקש להודיע במקרה כזה שההצעה נדחית למועד אחר.

היו"ר ע' מאור:

במהלך הדיון עצמו אנחנו בודקים. אם בתוך דקות ספורות הוא לא יהיה כאן, ההצעה אכן יורדת. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המובאת כאן באה לתקן עוול שנעשה בשנות ה-50 על-ידי חוק נכסי נפקדים, שלפיו הוכרזו כל נכסי הווקף, ההקדש המוסלמי כנכסי נפקדים, אף שנכסי ההקדש אינם רכוש הפרטי של איש אלא רכוש של כלל האוכלוסייה המוסלמית. אין ספק ולא שנוי במחלוקת, שהאוכלוסייה המוסלמית נמצאת, לכן יש להעביר לניהולה של העדה המוסלמית את הווקף המוסלמי, את ההקדש המוסלמי.

יתירה מזאת, קרה דבר חמור מאוד, שממנים ועדי נאמנים, שהם בדרך כלל משתפי פעולה עם גורמים בשב"כ; רוצים לרצות אותם, ואז מפקידים אותם כאחראים לנכסי הווקף.

לאחרונה פשתה תופעה קשה מאוד של מכירת בתי-קברות. לא יעלה על הדעת שגוויות וגופות וקדושת המת יהפכו נושא למשא-ומתן וממכר. מכאן הצעת החוק, שבאה לאסור לחלוטין מכירת בתי-הקברות.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמינה את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אלסאנע מעלה שאלה רגישה ביותר, ואנחנו סברנו שניתן לדון בה בוועדה של הכנסת.

אני רוצה להדגיש, שבבג"ץ 232/76 בעניין שוקרי נגד בית-הדין השרעי ואחרים נקבע, שההלכה השרעית הפסוקה והמחייבת היא, שאם נימוק המת והפך לעפר, מותר להשתמש באדמתו לנטיעה, לזריעה, לבניין ולשאר מיני שימוש. ועוד נאמר שם, שמותר, לפי דיני השריעה המוסלמית, להעביר את עצמות המת שנותרו לבית-קברות אחר. אנחנו ערים לכך, שבמרוצת השנים בוצעו מכירות לא מעטות של שטחים ששימשו בעבר כבתי-קברות מוסלמיים, והעסקאות האלה זכו לאישורם של המוסדות המוסלמיים הדתיים או הקהילתיים ולהכרה של בתי-המשפט.

עם זאת, אני חושב שחבר הכנסת אלסאנע מבטא פה רגישות רבה שיש במגזר המוסלמי כלפי בתי-קברות מוסלמיים, ואני חושב שהוא מעלה, מבחינתו בצדק, את השאלה אם אין להטיל הגבלות מסוימות ופיקוח על העברת שטחי בתי-קברות לבעלות פרטית, בייחוד, או לבעלות ציבורית למטרות אחרות.

לכן לא נסכים לאיסור מוחלט על העברה בכל מקרה לאחר הפסיקה שהיתה ולאור דיני השריעה, אבל אנחנו חושבים שאפשר להגיע להבנה עם המציעים ועם הציבור המוסלמי על דין נאות, שגם יכבד את הקברים וגם יכבד את הדת.

לכן אנחנו תומכים בהעברת הצעת החוק, ונדמה לי שהוועדה המתאימה לעניין זה היא ועדת החוקה, חוק ומשפט – כי בדרך כלל הנושא הוא באחריות ועדת הכספים. אבל אין פה שאלה כספית תקציבית, יש פה שאלה של עקרונות כיבוד דת, מסורת, עקרונות חוקתיים, ולכן אני חושב שוועדת החוקה היא הוועדה המתאימה לדיון בהצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר המשפטים. חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר את הצעת החוק; בבקשה, חמש דקות לרשותך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהצעת החוק הזאת לוקה בחסר. היא מדברת אך ורק על נכסי נפקדים. אני שואל את עצמי, מה קורה עם בתי-קברות מוסלמיים של אזרחי מדינת ישראל שהם לא בגדר של נכסי נפקדים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כל הנכסים האלה שייכים לווקף, וכולם נכסי נפקדים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל אולי יש בית-קברות מוסלמי של אזרחי מדינת ישראל, ואני חושב שיש לנהוג גם בו בכבוד המתאים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

נכון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עולה בדעתי איזה רעיון מעולם הדמיון, שיכול להיות שאולי מותר גם לנהוג בכבוד בבתי-קברות של יהודים. אני חושב כך. אומנם זה רעיון פראי, אבל הוא עלה בדעתי כאשר ראיתי את הצעת החוק הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

בתור הצעת חוק זה מעניין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אפשר להציע הצעת חוק משותפת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני התרגשתי מאוד מדברי שר המשפטים כאשר הוא אמר, שהדברים ייעשו לפי דיני השריעה. שוב עלה בדעתי רעיון פרוע, שמא בבתי-קברות של דתות אחרות, למשל של הדת היהודית – היתה פעם דת כזאת, שמעתם עליה? – אולי גם לה יש דינים מיוחדים. יכול אולי להיות שממשלת ישראל תחליט שיש להתנהג גם בבתי-קברות של יהודים בכבוד הראוי.

לכן, החוק הזה לוקה בחסר. אבל מכיוון שחבר הכנסת צוקר יטפל בהצעת החוק הזאת, והוא הרי מאוד רגיש לשוויוניות בחברה הישראלית, אתם ודאי יודעים זאת, זה כמעט דגל אצלו, לכן אני מאוד מקווה, חבר הכנסת צוקר, שכאשר החוק הזה יגיע לוועדה אנחנו כולנו נדע להתעלות מעל כל מיני חשבונות.

הרי אתם יודעים מה המצב היום בבתי-קברות של יהודים. שם פוגעים ברגשות של יהודים דתיים, פוגעים בדת היהודית מכל מיני סיבות מעניינות מאוד. למשל, אני ראיתי מחקר פסבדו-מדעי שנעשה כדי לדעת האם גווייה מסוימת מלפני כמה מאות שנים סבלה מאובדן סידן בגוף. לשם כך מחללים את בתי-הקברות היהודיים.

עוד דבר הרבה יותר מעניין – לוקחים בית-קברות עם כמה שכבות, כמו למשל ביפו. שכבה אחת היתה של המוסלמים, השכבה העליונה, שכבה אחרת היתה מתקופה שונה והשכבה התחתונה היא בוודאי של יהודים. מה עושים? אומרים שצריך לבנות שם וילות, 260 וילות לקפיטליסטים, לאנשים בעלי ממון, ולכן הופכים והורסים את בית-הקברות.

בואו תראו מה יקרה כאן. אם החוק הזה ייכנס לתוקפו, לא יורידו את השכבה העליונה כי שם היו מוסלמים. אולי גם היהודים יינצלו, כי הם נמצאים בשכבה התחתונה. יש כאן דבר מעניין מאוד.

אני עליתי לדוכן על מנת להציע להסיר את הצעת החוק, אבל תוך כדי דיבור אני מתחיל לשכנע את עצמי שאולי כדאי דווקא להצביע בעד החוק הזה, אולי זה יעזור לכולנו.

היו"ר ע' מאור:

אני מבינה שלאחר התפנית שחלה בדעותיך אתה מאפשר לשר המשפטים להשיב לך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא יודע, מה את אומרת?

היו"ר ע' מאור:

אולי בדקה שנותרה לך תאפשר לשר המשפטים לענות?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בהחלט, ואולי גם תאפשר לי להשיב לו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת רביץ, אני שמח שאתה משכנע את עצמך. אני רק מציע שתקבל גם ייעוץ משפטי כדי לבחון מה הוא הדין לגבי בתי-קברות יהודיים. הם מוגנים על-ידי חוקים מיוחדים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אז מה, סתם עוברים על החוק, אדוני השר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה מדבר על מקום שאיננו בית-קברות; כאשר חפרו שם גילו עצמות, ואז טענו שזה כן בית-קברות. זו סוגיה נפרדת. לעומת זאת, חבר הכנסת אלסאנע מדבר על סעיף קיים בחוק של מדינת ישראל, שמרשה לוועד נאמנים למכור בית-קברות. זה סעיף רגיש. אין סעיף שמרשה לרבנות הראשית למכור בתי-קברות, גם לא לרשות מקומית. כאן יש סעיף שמרשה לוועד נאמנים למכור. אתה יודע שבנושא הזה היו ויש בעיות, וקיימת רגישות.

לכן אמרנו, שכיוון שיש כאן בעיה, ההצעה היא לדון בהצעת החוק הזאת בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אותה בעיה, מאותו הסוג, אין לנו לגבי בתי-קברות יהודיים. זה שצריך לשמור ולכבד בתי-קברות יהודיים – זה למעלה מכל ספק, וזה מקובל על הממשלה הזאת ועל כל ממשלות ישראל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

נכון, אדוני השר, לרבנים אין רשות למכור בית-קברות, וגם אם היתה להם או ואבוי אם היו עושים זאת. אבל נראה שלמינהל מקרקעי ישראל יש רשות למכור בית-קברות, כי זה מה שהם עושים. זה מה שקרה ביפו, וזה מה שקורה במקומות אחרים.

אני מציע לחברי הדתיים – בכלל, לכל בית ישראל – להצביע בעד הצעת החוק הזאת, שהיא הצעת חוק חשובה. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו נגד פגיעה בבתי-קברות יהודיים, מוסלמיים ונוצריים.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק החשובה, הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון – בתי-קברות), התשנ"ה-1994. בבקשה.

קריאה:

היו"ר ע' מאור:

כן, כן, אני ציטטתי את קודמי, אבל אני מסכימה שלא הייתי צריכה לומר זאת. נא להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכסי נפקדים (תיקון בתי-קברות), התשנ"ה-1994,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מניין ח"י. נכבד את המתים, ונחיה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 18, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת, שהצעת החוק מועברת לאחר הקריאה הטרומית לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה ראשונה.

בבקשה למחוק מן הפרוטוקול את מה שאמרתי על הצעת החוק החשובה. אני מקבלת את ההערה. אני פשוט ציטטתי את קודמי, אבל אני מקבלת שהיושב-ראש לא צריך להתערב, בוודאי לא בנושא של חוקים.

הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מוסדות לאומיים)

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי – שכן הוא היה בתפילה, ובוטלו שלושה נושאים קודמים של הצעות חוק – להביא לפנינו את הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מוסדות לאומיים); הצעת חוק ב'תקלט.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לפני הכנסת הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מוסדות לאומיים).

ראשית, אסביר את ההצעה. סעיף 2 בחוק-יסוד: ירושלים קובע אילו מוסדות חייבים להיות בירושלים, למשל הכנסת, הממשלה ובית-המשפט העליון. יש כמה מוסדות שעל-פי חוק-יסוד: ירושלים מקום מושבם על-פי חוק הוא בירושלים. אני מציע לכלול ברשימה מכובדת זו גם את מקום מושבה של הרבנות הראשית בישראל, כאחד המוסדות המרכזיים במדינה.

הרבנות הראשית לישראל היא מוסד לאומי ממלכתי שיש לו מקום חשוב בקביעת אופיה של המדינה כמדינה יהודית. אני חושב, שפשוט וברור שהיא צריכה להיות באותה רשימה מכובדת שנקבעה בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, ומקום מושבה של הרבנות צריך להיות בירושלים.

אדוני השר, אני חייב לומר שהתפלאתי מאוד על התנגדותה של הממשלה להצעת חוק זו ולא הבנתי איזו סיבה יש לממשלת ישראל להתנגד לכך שהרבנות הראשית לישראל תשב בירושלים, כמו הכנסת, הממשלה ובית-המשפט העליון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי היא מתנגדת בכלל לכך שיש רבנות ראשית.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא יודע, אני התפלאתי, כי לתומי חשבתי שזו הצעה שאוכל להעביר מן המקום. והנה אני עומד כאן לפניכם על הדוכן הנכבד הזה ומנסה לשכנע את החברים הנוכחים כאן לקבל את הצעתי ולהעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הודעת ההתנגדות מהממשלה שקיבלתי לא נומקה, ולכן עד לרגע זה אינני יודע מה הסיבה להתנגדות.

על כל פנים, אני מבקש מחברי הכנסת הנוכחים לתמוך בהצעה להעביר אותה לוועדת החוקה ולכלול את הרבנות הראשית לישראל ברשימת המוסדות שעל-פי חוק-היסוד מקום מושבם חייב להיות בירושלים.

אני מקווה שאולי במהלך הדברים יסיר השר את התנגדותו. אני יודע שזאת איננה התנגדות אישית. נדמה לי, שוועדת השרים לענייני חקיקה קובעת בדברים, אבל אולי בכל אופן השר יואיל גם לתמוך, ואז נוכל להעביר את החוק הזה פה אחד. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מתכבדת להזמין את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, מורי ורבותי, נשאלתי מדוע אנחנו מתנגדים לכלול בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל את הרבנות הראשית לצד כבוד נשיא המדינה, הכנסת והממשלה. יש לנו, ויש לי הכבוד המלא לרבנות הראשית, ואני רוצה לומר לחברי הכנסת שיש להם עניין מיוחד בכך, שמקום מושבה של הרבנות הראשית בירושלים כבר קבוע בחוק.

סעיף 3 לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980, קובע: "מקום מושבה של המועצה" – המועצה היא כאן מועצת הרבנות הראשית לישראל – "יהיה בירושלים".

יצחק לוי (מפד"ל):

גם מקומה של הכנסת נקבע בחוק-יסוד: הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן המיקום של הרבנות הראשית בירושלים מעוגן בחוק המדינה. אם כך, מה היא בעצם השאלה שעומדת כאן לדיון? לא מיקום הרבנות הראשית, אלא האם למקם את המוסדות העליונים של הדתות בישראל בחוק-יסוד, כי מי שגורס שהמדינה מתייחסת בשוויון לאזרחיה ובשוויון לדתות השונות, עם זאת שאנחנו המדינה היהודית ומדינת עם ישראל, צריך להבין שמחר תעלה השאלה – בכנסת, בבג"ץ או בבית-המשפט לחוקה – האם המועצה המוסלמית העליונה, מיקומה על-פי חוק-יסוד בירושלים, ואולי האם גם מקומה של פטריארכיה נוצרית זו או אחרת בירושלים על-פי חוק-יסוד, ואינני יודע מה עוד.

אילו היה נפגע מקומה של הרבנות הראשית, אילו לא היתה בירושלים, אילו רצה מישהו להתנכל לה, חס וחלילה, או אילו רצה מישהו להזיז אותה מירושלים, ואתה היית בא ואומר: רבותי, אני רוצה לחזק את מעמדה בחוק, ובחוק-יסוד, ובירושלים – ניחא. אבל אין צורך בזה, ולפעמים חברים שרוצים להפגין למען מעוררים בעיה, שאחר כך מבחינה ציבורית איננו יודעים לאן היא מתגלגלת. למה לנו ליצור בעיות סביב זה?

אני אומר: ירושלים היא בירת ישראל, היא שלמה, היא מאוחדת, היא לא תחולק, לפחות על דעת הממשלה הזאת, ונראה לי שלא על דעת שום ממשלה בישראל, והיא ריבונית ותישאר ריבונית, בתחום הריבוניות של ישראל, ודעת הממשלה הזאת ברורה בנושא הזה. אני אומר: הממשלה כממשלה. יכול להיות ששר מסוים או שרה מסוימת יכולים גם להביע דעות שונות, אבל הממשלה כממשלה מחויבת למדיניות הזאת. אם כן, לא ניתן לפגוע בירושלים, גם לא ברבנות הראשית. אנחנו מכבדים אותה, ואתם יודעים שאנחנו גם פונים לכבוד הרבנים הראשיים בנושאים שבהם יש להם מומחיות ורגישות, וזה חלק מתפקידם, ומתייעצים אתם.

משום כך אני חושב שההצעה הזאת פשוט מיותרת. מעמד הרבנות הראשית בירושלים, מיקומה בירושלים, מובטחים, ואין צורך לתת לה מעמד חוקתי שווה למעמד שניתן לנשיא המדינה, לכנסת ולממשלה.

גם מעמדו של בית-המשפט העליון לא צריך לבוא לידי תיקון בחוק-היסוד, כפי שאתה מציע. מיקומו כבר קבוע בירושלים, גם על-פי חוק, ואני לא מציע להכניס עכשיו מוסדות נוספים לרשימה. כל אחד יודע שנשיא המדינה, הכנסת והממשלה הם מוסדות השלטון המרכזיים של המדינה, ולכן בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל רצינו להבליט שירושלים היא עיר הבירה ולכן מוסדות השלטון המרכזיים יהיו בה. אבל להתחיל למנות מוסדות נוספים, ומחר להגיד: רגע, והסתדרות הציונית – זה לא חשוב? אולי נכלול גם אותה? ומחרתיים מישהו יעלה עוד מוסד שהוא חשוב.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מוסדות המפד"ל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לפעמים כל המוסיף גורע. לכן אני מסיים ואומר – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני כבר יכול להניח ששכנעת?

רענן כהן (העבודה):

כן – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם שכנעת, חבר הכנסת לוי, הייתי מציע שתסתפק בתשובתי. אני אפילו לא מציע שהכנסת תצביע נגד זה. למה? כי הכנסת קבעה את מקומה של הרבנות הראשית בירושלים. חבר הכנסת לוי, הרי אני מדבר אתך, ואתה מהיהודים החכמים והנבונים. אני מציע שתסתפק הפעם בתשובתי ותודיע שאתה לא עומד על הצבעה, תוותר על ההצעה לאור הודעתי זאת שמיקומה של הרבנות בירושלים הובטח על-פי חוק – – –

רענן כהן (העבודה):

שכנעת.

היו"ר ע' מאור:

הוא פונה לחבר הכנסת לוי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — — ואנו מכבדים אותה, כפי שאתה יודע שמכבדים אותה, ולכן אין צורך בהצבעה עכשיו בכנסת, שמא יתפרש שאנחנו אולי מצביעים נגד הרבנות הראשית. חס ושלום, זאת לא כוונתנו, אבל פשוט נראה לי שההצעה אינה מוסיפה כרגע דבר למעמד הרבנות הראשית ואף לא למיקומה.

לכן אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, אני מבינה שאתה מעוניין להשיב על פניית השר או להתייחס אליה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להעיר כמה הערות על דברי השר, אבל בעיקר אני מוחה על ההשוואות שנעשו כאן בקריאות הביניים של חברי הכנסת. הרי כאן מדובר במוסד ממלכתי מרכזי שכולם מכבדים אותו. גם ממשלת ישראל אומרת שהיא מכבדת אותו. אם כן, למה לבוא ולהכניס כאן עניינים אחרים?

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שהשוויוניות לא תמיד חייבת להיות כאשר מדינה רוצה לבוא ולציין את אופיה המיוחד. אין לי ספק שיש מוסדות דתיים עליונים גם לדתות אחרות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — —

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בהסכמתך.

יצחק לוי (מפד"ל):

תסלח לי, ביוזמתי. בהסכמתך.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מקבל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

באחדות דעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני יודע שיש מוסדות עליונים לדתות אחרות, ודאי לדת המוסלמית, או לדרוזים, או לדתות אחרות –
ממש קשה לדבר, גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

סדר גודל סביר. חברי הכנסת, ברשותכם, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת לוי לדבר. חבר הכנסת
אלי דיין, תודה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני השר, אני חושב שצריך להיות לכנסת עניין, על-פי חוקי היסוד שנקבעו. ואותם חוקי יסוד
עוסקים בזכויות הפרט, בזכויות האזרח, לא בעניינים לאומיים. אתה יודע היטב, אדוני השר, שחוקי
היסוד שבהם נקבע אופיה של המדינה כמדינה יהודית ודמוקרטית אינם חוקים שעוסקים בנושאים
לאומיים, אלא הם חוקים – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אי-אפשר לדבר. אני מבין את הגיוס הגדול ואני מעריך אותו, אבל פשוט אי-אפשר לדבר. אני אדבר רק עד שראש הממשלה יגיע – – –

היו"ר ע' מאור:

חמש הדקות תמו – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אדבר רק עד שראש הממשלה יגיע, ואחר כך אני אוכל להפסיק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תגיד מה שתגיד – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

כל הכבוד. לפחות שראש הסיעה יאפשר לדבר.

רענן כהן (העבודה):

– – – שכנעת אותי להצביע נגד.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני עוד לא התחלתי.

רענן כהן (העבודה):

אבל שכנעת אותי – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה, אולי, לשכנע אחרים?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני השר, אני חוזר ואומר, שההגדרה של "יהודית ודמוקרטית" אינה מופיעה בשום חוק יסוד בעל צביון לאומי, לא בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, לא בחוק-יסוד: הכנסת, לא בחוק-יסוד: הממשלה, לא בחוק-יסוד: הצבא, ולא בחוק-יסוד: נשיא מדינת ישראל. ההגדרה הזאת מופיעה בחוקים הנוגעים לזכויות האזרח, ויש לזה חשיבות רבה, כי גם בנושא זכויות האזרח יש השקפה יהודית שחייבת לבוא לידי ביטוי, אבל, אדוני השר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — —

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא יודע. אני מדבר, כרגע, על המצב הנוכחי, ואינני יודע מתי תהיה הקדמה כזאת. ההקדמה הזאת היא עדיין – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — —

היו"ר ע' מאור:

לפחות חוק-יסוד: זכויות חברתיות, תקדמו.

יצחק לוי (מפד"ל):

היא עדיין הלכה למשיח, אבל יש מקום לבוא ולקבוע את העיקרון הזה גם בחוקי יסוד לאומיים.

מה אתה אומר? יש מוסדות עליונים לדתות אחרות. אבל האם אינך חושב שכדי לקבוע את אופיה היהודי של מדינת ישראל יש לקבוע בצורה מפורשת שהרבנות הראשית לישראל מקומה בירושלים, בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם תאמר שחקיקה כזאת כבר קיימת, הרי גם קיימת חקיקה שהכנסת מקום מושבה הוא ירושלים, בחוק-יסוד: הכנסת, ולשם מה היה צריך, בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, לבוא ולחזור על כך ולהגיד שהכנסת מקומה בירושלים? אלא שהכוונה היתה לבוא ולקבוע בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל סעיף שמרכז את המוסדות הלאומיים החשובים של המדינה, ולכן ההצעה היא שגם בית-המשפט העליון וגם הרבנות הראשית לישראל מקומם יהיה בירושלים.

אני, בכל אופן, מבקש לאשר את ההצעה הזאת ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק משפט לבירור ולהכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה – בבקשה לשבת במקומות – על הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – מוסדות לאומיים). בבקשה, אני מתחילה בהצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 38

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון מוסדות לאומיים) מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

38 מתנגדים, שבעה תומכים, ללא נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק הוסרה.

הצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים, חברי הכנסת, לסעיף הבא, ואני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז להנמקה מן המקום להצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה), התשנ"ה-1994; הצעת חוק ב'תסג. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, מטרתה של הצעת החוק להביא למצב שבו אריזות ימוחזרו או שישתמשו בהן בשימוש חוזר.

אנחנו מדינה שבה משתמשים יותר מדי באריזות חד-פעמיות. הבעיה של האריזות החד-פעמיות היא, שבצד העובדה שנוח מאוד להשתמש בהן, יש בעיה אחר כך להיפטר מהן.

הצעת החוק מבוססת על העיקרון, שכאשר מדובר באריזה שאינה ממוחזרת, דהיינו לא משתמשים בה שימוש חוזר על-ידי התכתה או שינויה, או שלא משתמשים בה עצמה שימוש חוזר – כדוגמה, אין שום סיבה שבקבוקי חלב שפעם היינו רגילים אליהם לא יחזרו אלינו – אריזה כזאת תחויב בהיטל.

הכוונה היא, כמובן, לא לגבות את ההיטל אלא לגרום לכך שהמערכת, כולה, תתיישר לפי הקו של מיחזור אריזות.

מאחר שאנחנו מדינה קטנה, יש מעט מאוד מקומות שאפשר לטמון בהם פסולת. אם תתקבל הצעת החוק הזאת יחד עם הצעת החוק של חברי, חבר הכנסת דוד צוקר, שינמק את הצעתו אחרי, ונביא לחקיקה הולמת בתחום הזה – כמויות הפסולת שהמדינה הזאת תפיק יהיו הרבה יותר קטנות, ייעשה שימוש הרבה יותר טוב ורציונלי בחומרי הגלם, והתוצאה תהיה שיפור עצום באיכות הסביבה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד – – –

דוד צוקר (מרצ):

יחד.

היו"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת, יש הצעה אחת שהיא הנמקה מן המקום, והשנייה היא – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

שתיהן יחד.

היו"ר ע' מאור:

על השנייה אין לי אישור שזאת הנמקה מן המקום, חבר הכנסת צוקר. האם זה מוסכם על אדוני השר שריד?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

שתיהן יחד.

הצעת חוק פיקדון ומיחזור מכלי משקה, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר ע' מאור:

הצעת חוק פיקדון ומיחזור מכלי משקה, הצעת חוק א'תרמא – חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

רק על מנת להוסיף על הדברים של חברי, חבר הכנסת פורז – הצעת החוק שלי נפרדת אם כי היא דומה מאוד להצעתו במהותה. שנינו עבדנו עם ארגונים אחרים, אבל הם הכינו הצעות חוק דומות מאוד, באותה מגמה. לשתי הצעות החוק בעצם שתיים-שלוש מטרות עיקריות: 1. עידוד המיחזור על-ידי תמריצים כספיים; 2. חיסכון בקרקע עקב צמצום בכמויות האשפה; 3. הארכת משך הפעולה של המטמנות – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם. אדוני השר, אתה מלקט סביבך את – – – תודה.

דוד צוקר (מרצ):

3. הארכת משך פעולתן של המטמנות, שכן הרבה פחות פסולת תגיע אליהן.

יש לזכור, חבר הכנסת פורז – לא ציינת את הנתון הזה, וחשוב להוסיף אותו – שאנחנו מדברים על נפח; אינני מדבר על משקל, אלא על נפח הפסולת, שהוא כרבע מנפח הפסולת היום ברחוב; על-פי מדידה אחרת, זה יכול להיות אפילו הרבה יותר מזה, כאשר מדובר על בתים פרטיים.

ההצעה היא לתת תמריץ חיובי על-ידי תוספת למחיר, שהצרכן יקבל אותה בחזרה כאשר הוא ילך למכולת, בעל המכולת – מן היצרן, היצרן – מן התעשיין; זאת תהיה מערכת כספית, חבר הכנסת בוחבוט, סגורה, מממנת את עצמה, וצריך לזכור שאיכות סביבה גם עולה כסף. זאת לא מתנה שמקבלים מהשמים – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

מי ישלם?

דוד צוקר (מרצ):

מי שישלם זה הצרכן, הוא ישלם את זה – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתם תגלגלו את זה על השלטון המקומי – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא, לא, לא, אני אומר זאת במפורש, חבר הכנסת בוחבוט – איכות סביבה עולה כסף, היא לא בחינם, אני יודע את זה, אני לא רוצה להתחבא מאחורי – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בוחבוט, ברשותך.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע – – –

היו"ר ע' מאור:

יכול להיות שתהיה לך הזדמנות להציע להסיר.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע ששתי הצעות החוק הללו תידונה יחד בוועדת הכלכלה, כי הן דומות מאוד במהותן. אנחנו עוסקים בפעולה מול התעשיינים; תהיה התנגדות של התעשיינים הישראליים. אני מציע להכין את ההצעה באותה ועדה, שבה ניפגש עם התעשיינים ועם שאר הגופים, ואני מניח שנוכל לסיים את העבודה בתוך חודשים מספר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד, להשיב על שתי הצעות החוק. בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מודה לשני חברי, חבר הכנסת פורז וחבר הכנסת צוקר, על שתי ההצעות החשובות שהם העלו. אומנם מדובר בשתי הצעות, אבל, בעצם, לאמיתו של דבר – מהצעה להצעה באותה הצעה. אני רוצה לומר בגילוי לב לגברתי היושבת-ראש, לחברי הכנסת ובכלל זה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט, שלהצעות האלה יש הרבה מאוד מתנגדים, בעיקר ממגזרי התעשייה למיניהם. לא הייתי רוצה להגזים, אבל אין שום ספק שנכון לנו קרב תקיף מאוד בעניין הצעות החוק האלה.

אני לא אכנס לעניין, במסגרת המצומצמת הזאת, כדי להוכיח שהפיקדונות וההיטלים על אריזות, בעיקר על מכלים, ובעיקר שבעיקר על מכלי משקאות, חשובים גם מבחינה כלכלית, בסופו של דבר ובחשבון קצת יותר לטווח ארוך – גם מבחינה כלכלית זה חשוב, זה מועיל וזה רווחי.

אבל אני רוצה לומר – לחבר הכנסת בוחבוט, בעיקר, כי שמעתי את הערת הביניים שלו, ואני מכבד אותה – שלא ייתכן, שכל הגויים הם אידיאליסטים גמורים ורק אנחנו החכמים הכי גדולים בעולם.

אני רוצה לקרוא לחבר הכנסת בוחבוט, בקיצור נמרץ ומבלי להיכנס לפרטים, מי הן המדינות שבהן יש פיקדונות והיטלים על אריזות ומכלים; לא על כל האריזות, לא על כל המכלים, ולכן חשוב מאוד שההצעות האלה תעבורנה עכשיו לוועדה, כדי שהוועדה תלמד את הסוגיה הזו למוד היטב, ותחליט מה כן ומה לא ומה יהיו שיעורי הפיקדונות וההיטלים.

אף-על-פי-כן, זה לא קשור כלל לרשויות המקומיות, ואני לא מציע שנרקד, כפי שלפעמים אנחנו נוהגים לעשות, על-פי האינטרס של התעשיינים; אף שהוא אינטרס לגיטימי. מדינת ישראל איננה יכולה לכלכל את ענייניה, במיוחד לא את ענייני איכות הסביבה, על-פי האינטרסים האלה של בעלי העניין.

אין זו רשימה מלאה – הרשימה ארוכה יותר ומקיפה יותר – אבל המדינות הן מדינות כמו אוסטריה, שיש בה פיקדונות על מכלי משקאות: בירה, משקאות קלים, יין וחלב; אוסטרליה, ארצות-הברית, בלגיה, גרמניה, דנמרק, הולנד, נורבגיה, פינלנד, קנדה, שבדיה ושווייץ. ושוב לעניין אחר – היטלים: איטליה, דנמרק, נורבגיה, פינלנד, קנדה וכו'. זו אינה רשימה כוללת. אני יכול לומר שבעצם בכל מדינות אירופה יש סוג כזה או אחר של היטל או של פיקדון.

חבר הכנסת דדי צוקר אמר, ששיעור כל האריזות בכלל האשפה בארץ הוא 25%. זוהי הערכה מאוד ממעיטה. לפי המספרים שבידינו – ואני מניח שאלה המספרים המדויקים – מדובר ב-40% מנפח האשפה.

אני רוצה למסור עוד נתון אחד, ברשות היושבת-ראש: כאשר מדובר בניקיון רשות הרבים, במקומות שבהם החילו את חוק הפיקדון, נאספים וממוחזרים 80%–90% מהמכלים, ולא ניתן למצוא מכלים פזורים ברשות הרבים. הרי צריך לדעת, וכל חבר כנסת יודע – גם חבר הכנסת בוחבט – שהזיהום העיקרי בארץ הוא של אריזות, ואי-אפשר להתגבר על זה, אלא באמצעות היטלים ופיקדונות. יכול להיות שזה יעלה משהו, הייתי אומר משהו שבמשהו, עניין בטל ומבוטל כמעט לעומת העלויות האחרות, אבל לעומת זאת נקבל מדינה הרבה יותר נקייה.

אתן אינדיקציה אחת, ובכך אסיים: שיעור הפיקדון שהמליצה עליו ועדה שבראשה עמד מנכ"ל המשרד שלנו, ישראל פלג, הוא 25 אגורות על כל מכל, והוא דומה לשיעור הפיקדון המוטל בארצות-הברית ובקהילייה האירופית. 25 אגורות הן 25 אגורות, לא פחות אבל גם לא יותר. אם יוכח, שכתוצאה מחקיקה זו, 80% או 90% מהזוהמה הזו שאנו רואים בראש חוצות ובכל אתר ואתר יתמעטו או ייעלמו לגמרי, נדמה לי שהעלות הזו כדאית לחלוטין.

לכן אני מצפה בהתרגשות לדיון בוועדה. אני חושב שמדובר ממש במהפכה בסדרי הניקיון בארץ, שכידוע אינה בין הארצות הנקיות ביותר. נצטרך לעמוד במאבק הזה מול הגופים המעוניינים.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר לאיכות הסביבה, השר שריד. יש שתי הצעות – חבר הכנסת טלב אלסאנע היה הראשון, והוא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורז, וחבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דדי צוקר. מאחר שהתייחסו לחבר הכנסת בוחבט, אפשר לו לדבר מהמקום.

שלמה בוחבט (העבודה):

אני מייצג כאן גם את עמדת השלטון המקומי.

היו"ר ע' מאור:

אני מחויבת לשמור על התור של הפונים.

דוד מנע (הליכוד):

אני מוכן לדבר שלוש דקות במקום חמש דקות, כדי שתדבר מכאן.

היו"ר ע' מאור:

תודה, וכך נעשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני תומך בכל מיני הצעות חוק מן הסוג הזה. הן הצעות חוק יפות ומיטיבות וכדומה וכדומה, אבל הן עולות כסף. גם החוק שנקרא חוק איסוף ופינוי אריזות למיחזור מתרכז בחובתה של הרשות המקומית. זה עולה כסף.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה לא שייך לרשות המקומית, אין שום קשר לרשות המקומית.

אברהם פורז (מרצ):

זה לא נוגע לרשות המקומית.

שלמה בוחבוט (העבודה):

דוד מנע (הליכוד):

מר פורז, קראתי את שתי הצעות החוק, גם את שלך וגם את זו של חבר הכנסת צוקר.

אברהם פורז (מרצ):

במקום לזרוק את הבקבוק לפח, תחזיר אותו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

במקום לזרוק לפח, אתה מחזיר אותו.

דוד מנע (הליכוד):

אתה מחייב את היצרן לשלם בעבור זה, ואחר כך הוא מחייב את הצרכן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה לא הרשות המקומית. מדובר בפיקדון: מה שאתה משלם, אתה מקבל.

היו"ר ע' מאור:

הערוטיכם הובנו, בבקשה לאפשר לחבר הכנסת מנע להשיב עליהן.

דוד מנע (הליכוד):

אני מסביר לכם עוד פעם: הדבר הזה עולה כסף, אפילו כפיקדון. בדומה לחוק המיחזור הוא מטיל חובה על הרשות המקומית.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה מתנגד למטמנות בבאר-שבע, אתה מתנגד לזה ולזה – איך בדיוק אתה רוצה שננקה את הארץ?

דוד מנע (הליכוד):

תכף אגיד לך, רשום לי פה. כל חוק הוא טוב, כאשר הוא לא מטיל חובה כספית על האזרח או על היצרן. גם פיקדון זה דבר טוב, אבל, רבותי, בשביל 25 אגורות אדם או יצרן ילך להחזיר? גם פיקדון הוא הוצאה כספית, כי אף אחד לא טורח לקחת אותו בחזרה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

באירופה מחזירים 90%.

דוד מנע (הליכוד):

אנחנו עוד לא אירופה. לכן אני בא ואומר: ראיתי, שבטבעון ובעירי, רמת-גן, יש מתקנים למיחזור אשפה, וזה עובד בצורה פנטסטית. באה חברה מסוימת לאיסוף נייר פעם ביומיים-שלושה, ואוספת

את כל פסולת הנייר מהעיר. בטבעון זה מחולק למרכזים של פינוי פסולת מוצקה, למיחזור ניירות, למיחזור של זכוכית ואפילו למיחזור של בטריות. זה מסודר, זה לא עולה כסף לאזרח, זה לא עולה כסף ליצרן, וזה לא עולה כסף לרשות המקומית. זה קיים בטבעון, שם גר חבר הכנסת יוסי כץ. יש שם מרכז איסוף, הוא מחולק לחלקים, והכול בסדר. למה כל הצעות החוק האלה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה עולה המון כסף לרשות המקומית.

דוד מנע (הליכוד):

זה עולה כסף למפעל הנייר בחדרה, כי הם רוצים לאסוף את הפסולת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה לא יודע על מה אתה מדבר.

דוד מנע (הליכוד):

למה לחייב את האזרח, את היצרן או את הרשות המקומית? אני רוצה לומר לך, אדוני השר – אני נגד אתר דודאים, ואני שמח ומוקיר את זה שהחלטת לפנות במהירות את אתר חירייה. הכול טוב ויפה. אני בעד נושא המשרפות, שאתה תמכת בו בזמנו. אני נגד השינוע בנושא אתר דודאים. אני בעד משרפות ובעד ניצול אתרים אחרים, לאו דווקא במסגרת אתר ארצי, ואני מבקש לתת לחבר הכנסת שלמה בוחבוט להשלים את דברי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע. אודה גם לך אם תקצוב דברייך ותדבר במסגרת שלוש דקות. חברי הכנסת, מדובר בהצעות חוק, ואני מבקשת לאפשר למצות את התהליך, גם לאלה שמתנגדים, חבר הכנסת פורז.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני סבור שהצעת החוק נכונה, אבל רציתי להבין מדוע מטילים על הצרכן, שהוא האחרון שצריך לדאוג לכך שיזרקו בקבוקים ופסולת, את החובה לשלם את הפיקדון, ולקבל את התמורה ברגע שיחזיר את הבקבוקים? האם הפיקדון כשלעצמו יוטל מלכתחילה על הצרכן, והוא יקבלו בחזרה בעת שיחזיר את הבקבוק הריק? בכך אנו מעלים את המחירים; מי

שמשלם את עלות שמירת איכות הסביבה הוא הצרכן הפשוט, בעל האמצעים המועטים, ולא היצרן העשיר. מדוע לא מעלים מלכתחילה את עלות המשקאות והמוצרים שיש להם השפעה מזיקה על הסביבה, ומשלמים מוטיב מסוים לצרכנים? אז הציבור הרחב ידאג לשמירת איכות הסביבה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל גם אז הצרכן ישלם, אם תעלה את המחיר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כל סכום שהוא, גם אם יהיה קטן, יהיה קטן יותר אם יעבירו אותו ליצרן ולא לצרכן. הוא בעל האמצעים והיכולת. צריך לתת את המוטיב או את התמורה לצרכן, צריך לתת לו מניע כלשהו, כדי שידאג להחזרת אותה פסולת, מפלסטיק או מחומרים אחרים.

בהזדמנות זו אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר לאיכות הסביבה – ביקרתי לאחרונה ביישובים ערביים וראיתי, לתדהמתי, שיש מחצבות הסמוכות ליישובים, כמו המחצבה ליד ביר-אל-מכסור, והתושבים סובלים מהזיהום ומהרעשים. עם זאת, המחצבה נמצאת מחוץ לתחום השיפוט של היישוב. הם סובלים מהזיהום, מהפסולת ומהרעש, ויישוב אחר, מרוחק משם, מקבל את הארנונה ותשלום המס.

מדוע לא יחוקק חוק על-ידי השר לאיכות הסביבה או על-ידי הממשלה, שעל-פיו יהיו התושבים שותפים לגביית הארנונה של מפעל הסמוך ליישוב? אם לא ב-100%, אז ב-50%; אבל הם יקבלו פיצוי כלשהו על נזקי הרעש והזיהום.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – שלוש דקות.

אברהם פורז (מרצ):

כמה הצעות יש?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, מאחר שמדובר בשתי הצעות חוק, אפשרתי לחלק את עשר הדקות לשלושה חברי כנסת, במקום לשניים.

אברהם פורז (מרצ):

אין דבר כזה.

היו"ר ע' מאור:

אין דבר כזה. הלכתי לפניו משורת הדין.

אברהם פורז (מרצ):

אפשר לבקש להסיר פעם אחת.

היו"ר ע' מאור:

נכון, אתה צודק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בוא תוריד אותי בכוח.

היו"ר ע' מאור:

לאור פנייתו ולאור העובדה שהשר התייחס אליו, אפשרתי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

פורז, בוא תוריד אותי בכוח.

היו"ר ע' מאור:

הוא לא יוריד אותך בכוח. זו החלטה שקיבלתי. דבר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

פורז, מה קרה לך? אתה איש שדוגל בדמוקרטיה; מה קרה?

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר לכם דבר אחד – אני רוצה להזמין את השר לאיכות הסביבה ואת חברי הכנסת פורז וצוקר לבקר במעלות, לראות מה זה איכות הסביבה. אני איש ששומר על איכות הסביבה.

דוד צוקר (מרצ):

אבל.

שלמה בוחבוט (העבודה):

לא אמרתי אבל.

כשאתם מחוקקים חוקים תחשבו גם על השלטון המקומי, על האזרח הקטן. 22 אגורות על כל בקבוק – זה לא מעלה מחירים. עוד הפעם אנחנו נכנסים לכיסו של האזרח.

גברתי היושבת-ראש, הצעת חוק תמימה אחת עברה פה בכנסת – חוק הכלבים והחתולים; החוק שהעברת, פורז. הצלחת להעביר אותו בלי התנגדותו של שר האוצר. עשינו חשבון: היום השלטון המקומי צריך 1,500 תקנים. מדוע? צריך לוכד כלבים, צריך פנסיון לכלבים. חייבים להחזיק את הכלב הזה שבוע, ורק אחרי שבוע אפשר לחסל אותו. אם מוצאים את הכלב עם שם של אזרח, אותו אזרח חייב לשלם את דמי הפנסיון. מה עשיתם? 150 מיליון שקל צריך השלטון המקומי לשלם בשביל חוק כזה.

בנימין טמקין (מרצ):

זה גם מספק מקומות עבודה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

סליחה, אדוני. בבקשה, תשיגו תקציב. לגבי ההצעה הזאת של המיחזור, אדוני השר לאיכות הסביבה, מי שישלם את זה הוא – א. האזרח "בגדול"; ב. שוב השלטון המקומי. לכן אני מציע למשוך את ההצעה ולבדוק את כל הנושא הזה.

מקובל עלי מה שקורה באירופה. הלוואי שהממשלה היתה מתנהגת אל האזרח כמו שמקובל באירופה. היא עושה בדיוק את ההיפך. אני מאמין שהאזרח שצריך לשלם 10 אגורות פשוט יזרוק את הבקבוק החוצה. כאשר אנחנו מדברים על מיחזור, האם יש לנו היכולת למחזר את כל הדברים האלה? לא. תודה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

ברשותך, משפט אחד. לי, בניגוד לחבר הכנסת שלמה בוחבוט, יש דעה טובה יותר על אזרחי ישראל. אמרת שהאזרח הישראלי יזרוק את הבקבוק אם דמי הפיקדון יהיו 10 אגורות. לי יש דעה אחרת על האזרח הישראלי. אני חושב שהוא יכול להתנהג בדיוק כמו האזרח באירופה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על כל הצעת חוק בנפרד. הצבעה ראשונה על הצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מיחזור והיטל על אריזות (שמירה על איכות הסביבה),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק השנייה, הצעת חוק פיקדון ומיחזור מכלי משקה, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיקדון ומיחזור מכלי משקה, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

15 בעד, אחד מתנגד, אין נמנעים. אני קובעת, שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית ושתי ההצעות מועברות לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא – שאלות ותשובות. אני מזמינה את שר המשטרה להשיב על השאלות. אדוני השר, בבקשה.

זכות השיבה למגורשי 1948

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

מפרסומים בתקשורת עולה, כי לשגרירות ישראל בירדן מוגשות בקשות ל"זכות שיבה" למגורשי 1948.

ברצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. אם כן – כמה בקשות הוגשו מאז נפתחה השגרירות ברבת-עמון?

3. מה היא תשובת הממשלה על הבקשות שהוגשו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לא הוגשו בקשות ישירות לשגרירות בירדן באשר לזכות השיבה.

3. מגורשי ופליטי 1948 התעניינו באשר לפיצוי כספי על הרכוש שנטשו, אך לא ביקשו לשוב.

מחירי הדירות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את ראש הממשלה ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

במהלך שנת 1994 פורסם, שהממשלה הקימה ועדת שרים בראשות ראש הממשלה וועדת מנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה שמעון שבס, כדי להוריד את מחירי הדירות.

ברצוני לשאול:

1. כמה פעמים התכנסו הוועדות ומה החליטו?

2. האם בוצעו ההחלטות שהתקבלו בוועדות?

3. האם הצליחה הממשלה להוריד את מחירי הדירות בשנת 1994?

4. אם כן – בכמה אחוזים?

5. אם לא – מדוע?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב במקומו של ראש הממשלה על השאילתא של חבר הכנסת ורדיגר.

1. עד ליום 1 במרס 1995 התכנסה ועדת השרים שבע פעמים. ועדת המנכ"לים בראשותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה ביצעה את תפקידה בעיקר על-ידי מפגשים עם כל הגופים המוניציפליים והממלכתיים הנוגעים בדבר, במגמה לקדם תוכניות בנייה למגורים.

2. הוועדה קידמה תוכניות חדשות הכוללות 15,130 יחידות דיור, קבעה לוח זמנים לשיווק של עוד 68,367 יחידות דיור, וקבעה לוח זמנים להוצאת היתרים לגבי תוכניות הכוללות 33,014 יחידות דיור.

3-5. הנתונים מצביעים על כך שבמחצית השנייה של 1994 חלה האטה בקצב הגידול של מחירי הדירות, כ-7%, לעומת קצב הגידול במחצית הראשונה של 1994, כ-15%.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, עד כמה שידוע לנו – וזה קורה בדרך כלל, לא רק במקרה זה – ועדות מסוג זה קמות אחרי אילוצים ואחרי לחצים ציבוריים כדי להראות לציבור שעושים. הוועדות האלה יושבות ויושבות ולא מגיעות, למעשה, לשום החלטה סופית.

גם מדברין, אדוני השר, מתברר, שעדיין אין שום תוצאות מכל הישיבות שכל המכובדים ישבו ודנו בהן. אני שואל שאלה אחת: בעיית הדיור בישראל היא בעיה קשה, מסובכת ונוגעת למאות אלפי משפחות. מדובר כאן במיוחד במשפחות ברוכות ילדים, במשפחות של זוגות צעירים, במשפחות צה"ל. אין אנחנו רואים את התוצאות. האם אתה יכול לנקוב בתאריך – מתי נגיע לאותו מצב שמתבקש, כדי שמחירי הדירות יהיו מחירים ש"עמך" יכולים להגיע אליהם? האם באמת יש בכיוון זה פעילות ממשית, או שהכול נשאר על הנייר?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני השר שחל.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, אני יכול לומר לחבר הכנסת ורדיגר, שהוועדות, הממשלה ושר הבינוי עושים מאמצים אדירים כדי להגדיל את ההיצע של הדירות. אמת, הבעיה מורכבת מאוד, לא כולה נתונה בידי הממשלה. האשראי הבנקאי נתון בידי גופים חיצוניים.

אני חושב, שהטיפול בנושא והמודעות לבעיה כל כך עמוקים שכבר יש תוצאות. הצבעתי בתשובתי על חלק מהתוצאות. אני משוכנע, שבתוצאות נוספות נרגיש בכל חודש ובתקופה הקצרה הבאה, לגבי פתרון לבעיית הדיור; גם כך הצליחה הממשלה להתגבר על חלק ממנה.

מעצר זורקי אבנים בחברון

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

בשבת, י"ג בשבט התשנ"ה, 14 בינואר 1995, נזרקו אבנים רבות על קבוצת יהודים בחברון. במוצאי-שבת הוקרן בטלוויזיה הישראלית סרט שתיעד את האירוע, ובו מצולמים וניתנים לזיהוי כ-15 מזורקי האבנים. נתפס ונעצר אחד בלבד.

רצוני לשאול:

1. כמה מבין העבריינים המקומיים שצולמו נעצרו מאוחר יותר?

2. לכמה מהם נפתחו תיקים ובאילו האשמות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מלבד החשוד, שנכלא ונשפט בעקבות האירוע, לא אותרו חשודים נוספים, אף כי כוחות הביטחון עשו מאמץ לאתר חשודים נוספים.

יצוין, כי במהלך החודשיים האחרונים נעצרו 92 תושבים מקומיים ונפתחו להם 71 תיקים.

4540. הפגנת "נשים בירוק"

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

בגיליון ה"גרסולם פוסט" מיום כ"ג בשבט התשנ"ה, 24 בינואר 1995, מסופר על הפגנה של 20-25 "נשים בירוק". לפי הידיעה, משטרת ירושלים, בכוונה מובהקת לשבור את רוחן, החלה לאוסרן כמה דקות לאחר שהחלה ההפגנה. נאסרו שש נשים, ביניהן הדסה וייסברוד, בת 82, ואשה נכה בת 60. אידה נודל שוחררה מייד כשנודע שמה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא מספר הנשים שהושמו במעצר, ולכמה זמן נאסרו?

2. נגד מי מהן הוגשו כתבי אישום?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נעצרו שש נשים ושני גברים על תקיפת שוטרים במהלך ההתקהלות. הם שוחררו בערבות לאחר שעות מספר – בשעה 19:00 לערך. לא נעצרה האשה בת ה-82; היא נחקרה ושוחררה מייד בערבות.

אידה נודל לא היתה עצורה ולא עוכבה לחקירה.

2. תיק החקירה הועבר לתביעות בהמלצה להגיש כתב אישום נגד שמונה האנשים שנעצרו במהלך ההתקהלות.

הנפקת לוחיות רישוי לרכבים על-ידי הרשות הפלשתינית

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר המשטרה ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

בדוח עוזר הפצ"ר – הפרקליט הצבאי הראשי – בנושא הפרות הסכם עזה ויריחו (סעיף 45) מופיע, כי הרשות הפלשתינית מפיצה לוחיות רישוי לרכב חדשות, ללא עדכון משרד התחבורה, בניגוד

לסיכומי ועדת המשנה לתחבורה. מעדויות אזרחים עולה, כי מכוניות אלו נוסעות גם בכבישי ישראל ויו"ש.

ברצוני לשאול:

1. האם הועבר מידע זה למשטרת התנועה ולשוטרי הסיוור, והאם ניתנו להם הנחיות כיצד לפעול לגבי רכבים כאלה?

2. אילו פעולות נוקט משרדך כדי למנוע הימצאות כלי רכב ללא לוחית רישוי תקנית במרחבים שבאחריות משטרת ישראל?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. כלי רכב יוצאים מתחומי הרשות האוטונומית כשהם מצוידים בהיתרי תנועה לרכב. היתר התנועה מנופק רק לאחר עמידה בדרישות שסוכמו עם הרשות. אלה מתייחסים לרישוי הנהג והרכב, ובכללם גם לוחית הרישוי.

רכב שלוחית הרישוי שלו אינה תקנית, לא תותר כניסתו לארץ. אם יימצא רכב כזה בארץ, ייעצר נהגו על שהייה בלתי חוקית ויוחזר לאוטונומיה עם רכבו.

קו הפרדה בירושלים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר המשטרה ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

בכתבה "ישראל והאוטונומיה" בעיתון "מעריב" מיום כ' באדר א' התשנ"ה, 20 בפברואר 1995, נאמר, כי קו ההפרדה יעבור ממזרח לירושלים, אך יוקמו מחסומים גם בתוך העיר – כך מעריכים בצמרת המשטרה בעקבות דיוני הוועדה המתכננת את קו ההפרדה בין ישראל לפלשתינים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם משמעותו של קו הפרדה כקו גבול בין ירושלים המערבית לבין המזרחית?

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה לציין לשבח את חבר הכנסת ורדיגר, שהוא בין המתמידים והמעטים שנמצא באולם וזוכה לתשובות על השאלות שלו.

2-1. התשובה שלילית. ירושלים היא הבירה המאוחדת של מדינת ישראל ושל עם ישראל, ואין כוונה ליצור קו הפרדה בתוך העיר.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר; בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, חברים בוועדת הפנים שמעו ממך השבוע דיווח בנושאים אלה והם נוגעים לקווי הפרדה גם בירושלים.

אני לא מבין. כל העיתונות, כל הפרשנים, ללא יוצא מן הכלל – ואני לא מבחין בין העיתונים, כל עיתון נוטה לצד מסוים – כולם טוענים, שלפי כל התוכניות המוגשות, מדובר על קו הפרדה אשר קובע את גבולות ירושלים כמו בעבר, ואולי, חלילה וחלילה, גם לעתיד.

הייתי רוצה לדעת, מדוע אין הכחשה ברורה, מטעם ממשלת ישראל, של כל הפרשנויות, כל הביקורת וכל המאמרים המתפרסמים, כדי שהציבור ידע. לגבי ירושלים, אני מניח שכולנו תמימי דעים. מדוע אין הודעה מוסמכת – זהו זה. כולם מדברים בגמגום מסוים.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, שמעת אותי בוועדת הפנים של הכנסת. אמרתי שהממשלה טרם דנה בעניין, כי הצוות עדיין לא הגיש את התוכניות, והסברתי את העקרונות כדי שהדברים יהיו ברורים.

בכלל, המלה הפרדה הודבקה לנושא, שהוא, בעיני, חשוב הרבה יותר, והוא הומחש בפיגוע שנמנע הודות, ללא ספק, לחסדי שמים, אבל גם הודות לשני השוטרים, שלדעתי ראויים לכל שבח.

אנחנו מתכוונים למנוע מאנשים בלתי מורשים להיכנס כאוות נפשם לשטח שבין האזורים שמתגוררים בהם תושבים פלשתינים לבין השטח הריבוני של מדינת ישראל, ולהתיר את כניסתם של אחרים, שנבחן אותם ונבדוק אותם. זאת התוכנית, זאת התכלית שלה. תכלית התוכנית היא לתת ביטחון לאזרחי מדינת ישראל.

ירושלים המאוחדת, בירת ישראל, לא יכולה להיות בהפרדה. היא עיר מאוחדת; אני הסברתי לך ואמרתי שכל הכוונה והדרישה היא עיבוי כוח המשטרה והגדלתו כדי שהמשטרה תוכל להבטיח שלא יהיו פיגועים. זאת כל התורה.

למה העיתונאים כותבים? תאמין לי, מה יהיה להם לעשות אם הם לא יכתבו? האם הם כותבים על בסיס של ידע? לא תמיד. זה לא דבר חדש. להתווכח עם כל מיני אנשים שחלקם אמון על תפיסה מדינית פוליטית, חלקם מתנגד מפני שהוא חושב שהוא חכם יותר, חלקם ניזון גם ממקורות, לצערי, בתוך הממשלה, שבגלל בעיות כספיות מתחילים להתווכח על תכנים. אני אומר זאת בצער רב.

יש בעיה אמיתית, ואני חש אותה, כי אני מופקד עליה. צריך לתת ביטחון לאזרחי מדינת ישראל – זאת התוכנית, זאת הכוונה שלה. היא חיונית דווקא בעקבות האירועים שקרו השבוע והציגו בפנינו מה הן הבעיות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

קריאת מואזין בחברון לג'יהאד

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר המשטרה ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

ביום שישי, י"ט בשבט התשנ"ה, 20 בינואר 1995, קרא המואזין במסגד שבשוק, סמוך לשכונת "אברהם אבינו" בחברון, פעמים מספר לג'יהאד. הקריאה נשמעה על-ידי קצין המינהל האזרחי שעמד בסמוך.

ברצוני לשאול:

1. האם פתחה המשטרה בחקירה נגד המואזין?

2. אם כן – היש ממצאים? ואם לא – מדוע?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.
2. נגבתה עדותו של קצין המינהל האזרחי: על-פי עדותו, לא היתה הסתה בדברי המואזין. אף על-פי כן זומן המואזין למינהל האזרחי והוזהר.

הגבלת השימוש בחומר "פופרס"

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר המשטרה ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

מן הכתבה המצורפת לשאילתא עולה, כי בישראל מתרחב השימוש בנוזל ששמו המסחרי "פופרס". המשתמשים מדווחים על תופעות הדומות לשימוש בסמים. מהכתבה עולה כי מדובר בחומר מסוכן בעל תופעות לוואי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשטרה על כך?
2. מה הוא היקף השימוש ב"פופרס"?
3. מדוע לא ייכלל ה"פופרס" ברשימת הסמים המסוכנים?
4. מה יעשה משרדך למנוע את השימוש בחומר המסוכן?

שר המשטרה מ' שחל:

1. למשטרת ישראל מידע על השימוש בחומר כימי המכונה "פופרס".
2. היקף השימוש לא ידוע בשלב זה.

3. המשטרה בודקת עם משרד הבריאות את האפשרות לכלול את החומר בפקודת הסמים המסוכנים. יצוין, כי נמסר לנו ממשרד הבריאות כי החומר אינו כלול באמנות הבין-לאומיות.

4. כאשר תתקבלנה תלונות בצירוף פרטים, תבחן המשטרה אפשרות לפתוח בחקירה. כרגע מדובר רק במידע.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מודה לכבוד השר על תשובתו.

אדוני השר, בחומר שהעברתי אליך נכלל תיאור של מסיבות במועדונים בתל-אביב, דיסקוטקים למיניהם, שנעשה בהם שימוש בחומר ונאמרים בהם דברים מפורשים מפי אנשים. יש תיאור של אדם שמייבא את החומר, הביא מזוודה מלאה מאמסטרדם ומכר את זה בתוך כמה ימים רק בין החברים. הביקוש גדול. מטבע הדברים, כשהביקוש גדול, יש מי שיכול לספק אותו.

לכן, בקשתי כפולה: 1. פורמלית, אם צריך, אני אעביר אותה כתבה ממש כתלונה למשרד המשטרה, אם זה מה שיפתח בבירור האמיתי שצריך לברר.

2. אני מציע לזרז את הפעולות. אני מבקש ממך להנחות כך את משרדך, מכיוון שהתופעה הולכת ומתפשטת ברחבי הארץ, וסופנו, שעד שנגיע למצב שבו תהיה חקיקה מוסדרת, כבר יהיה מדובר בסם שמשתמשים בו במקומות רבים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לגלות שני פרטים שכדאי שהבית ידע אותם בעקבות השאלה הנוספת שלך.

1. המשטרה מודעת מאוד לבעיה של חומרים כימיים שהם תחליף לסמים; למעשה, אלה הם סמים סינתטיים. התקנים הבין-לאומיים קובעים מה נחשב לסם, ואז השימוש בו הוא עבירה ואפשר להעמיד בגינו לדין. אגב, על-ידי שינויים בהרכב הכימי – והרבה מהנדסים כימיים מגוש המדינות של ברית-המועצות לשעבר מתמחים בתחום הזה – נוצר סם חדש שאינו כלול ברשימת הסמים שיש לגביהם הסכמה בין-לאומית ואפשר להעמיד לדין בגין השימוש בהם. זוהי בעיה שמשטרות העולם דנות בה ברמה הבין-לאומית; העליתי אותה, ואנחנו מעלים אותה, כדי למצוא לה פתרון.

בישראל יש דווקא איזו הגמשה לגבי ההגדרה, ואנחנו מטפלים בעניין. כך שגם החומר המכונה "פופרס", שדיברת עליו, נמצא בבדיקה – לאחר שמנתחים את החומרים שמהם הוא עשוי.

בעיה שנייה: קיימת תופעה, לדעתי זה למעלה משנה וחצי, של גוף שמפרסם ומזמין צעירים לבוא למסיבות. מי שנוסע בכבישי הארץ, יכול לשים לב שיש כתובות גרפיטי, בדרך כלל התאריך כתוב בספרות רומיות עם קוד קאט-בלו – קיסריה, מקומות אחרים, עם תאריך לנושא הזה.

אגב, אני, שגר רחוק ורואה את הדבר הזה, עוררתי את תשומת לב המשטרה שיש כאן איזו כוונה נסתרת. ואכן חלק מפשיטות המשטרה על מסיבות האסיד היו כתוצאה ממעקב על בסיס זה.

אנחנו מחפשים את המארגנים. יש למשטרה גופים שתוגברו בהכפלת מספר השוטרים כדי לטפל בנושא הזה. אני מבטיחך, שגם מה שאתה הערת זוכה לטיפול נמרץ. אני גם אעדכן אותך בהמשך לגבי ההתפתחויות שתהיינה בנושא זה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר משה שחל, שר המשטרה והשר המתאם שענה גם במקום ראש הממשלה.

הצעות לסדר-היום

דברי השר יוסי שריד על הקמתה של מדינה פלשתינית

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6450, 6452, 6459, 6467, 6470, 6492, 6496, 6497 ו-6506, בנושא: דברי השר יוסי שריד על הקמתה של מדינה פלשתינית.

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד לוי, ראשון הדוברים; בבקשה. שלוש דקות לכל דובר – זו החלטה של ועדת הכנסת.

משה נסים (הליכוד):

איפה השר שריד?

שר המשטרה מ' שחל:

אני עונה. הנה השר שריד הגיע.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

משה נסים (הליכוד):

אמרת את האמת. עכשיו ייאמרו דברים שלא תואמים במאה אחוז את כוונת הממשלה.

דוד לוי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השאלה המעסיקה היום חלק גדול בעם היא, האם יש ראש ממשלה בישראל, ואם כן – מיהו. האם זה שמהסס, שהחרדה אופפת אותו עד כדי שיתוק, שמזהיר מפני סכנות חמורות האורבות לנו בדרך, אותה דרך שהוא התווה ואותה דרך שהוא הוביל אותנו אליה? האם זה אותו איש שאיננו מסוגל להחליט כאשר לנגד עיניו תהום פעורה והוא מהסס אם לקיים אותו הסכם אחרי שהוא עצמו מזהיר אותנו מפני הסכנות? אם הוא יחזור אחורנית, כמתחייב מן הסכנות הברורות היום, הרי שהוא בצרה צרורה והוא יואשם כמפר ההתחייבות שהוא חתום עליה.

ואנחנו ניצבים כאן ושואלים את עצמנו: האם זו הסיטואציה שהוא קבע בימי, הייתי אומר, האופוריה הגדולה של אל-חזור, אל-חזור ויהי מה? ללכת בעיניים עצומות אל התהום? את מי הוא מזהיר מפני הסכנות? אותנו? את העם? ממי תבוא הישועה? זו שאלה מהותית מאוד.

בימים אלה מצפה הציבור לשמוע מראש הממשלה, אל מול פני האומה, מהו המצב לאשורו, אנה אנו באים. אין קול ואין עונה, ואין מי שמסביר ואין מי שמתווה, אין מי שמרגיע לנוכח כל מה שפוקד אותנו בימים אלה. הדאגה והחרדה הן בכל בית, ואזרחי המדינה רואים את הקולות ושומעים מה משדרים מיריחו, מה מתחולל בעזה, מה המסרים שבאים מפיו של ראש אותה רשות, אותו פרטנר – להמשיך במאבק, לשחרר את ירושלים, לשחרר את ירושלים, בלי ירושלים, בירת מדינת פלשתין, לא יהיה שלום.

ומה אומרת ממשלת ישראל? מה אומר זה שעומד בראשה? מאומה.

משה נסים (הליכוד):

הם אומרים לא להעביר את השגרירות של ארצות-הברית לירושלים.

דוד לוי (הליכוד):

כתוצאה ממצב מוזר זה הממשלה הופכת לזירה שבה לכל אחד יש מדיניות משלו, כל אחד מביע את עמדתו כאילו זאת מדיניות הממשלה.

השר שריד, עם כל הכבוד, תהיה דעתך אשר תהיה כחבר מפלגה השותפה לממשלה, אתה אינך יכול לקום ולבשר לעם ישראל, כי מדינה פלשתינית תקום בתוך חודשים ספורים לאחר הבחירות. שם. מי הסמיך אותך? על איזו מדיניות אתה מבשר כאן? של מי? אם זו דרככם, מדוע לא יקום ראש הממשלה ויאמר זאת? להיפך, אומרים חבריך לממשלה, זאת לא מדיניות הממשלה. והסתירה איומה.

כחבר הצוות למשא-ומתן המדיני עם הפלשתינים, אם זו עמדתך ואתה נותן לה ביטוי ודרור, עם כל הכנות, איזו תרומה אתה יכול להוסיף שם?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, אני מבקשת.

דוד לוי (הליכוד):

האם זה לא מחליש? זה אל"ף-בי"ת במשא-ומתן, כאשר הצד שכנגד יודע מה היא החוליה החלשה, לא זו שמייחסים לך אלא זו שאתה אמרת, אתה הודעת, והדברים נרשמים. האם זה גורם לחיזוק מעמדה של הממשלה, שאני מתנגד לה, ממשלה שמדברת על דברים שמפניהם היא מזהירה אותנו ואומרת שהיא תעמוד במשא-ומתן חזקה ואיתנה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, בבקשה ממך.

דוד לוי (הליכוד):

כאשר חבר בצוות מתבטא כך, איזו ישועה, איזה הישג יהיה לאותו צוות?

גברתי היושבת-ראש, מפאת הזמן הקצוב הזה, המינימלי, אי-אפשר לפתח את הנושא, שהוא קרדינלי. כשהשר לאיכות הסביבה אומר, שהיישובים הם מטרד וצריך להוריד אותם, שהיהודים בחברון הם מטרד סביבתי וצריך לסלק אותם – לא לסלק, לעקור אותם – איזה מין בשורה היא זו? שתקום הממשלה ותאמר איך זה מתיישב. סגן שר הביטחון אומר באותם ימים – היישוב היהודי בחברון יישאר גם לאחר הסדר קבע. זו עמדת הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

ברשותך, חבר הכנסת לוי. זמנך הסתיים, חבר הכנסת לוי.

דוד לוי (הליכוד):

איך אתם מבלבלים את העם. איזו מדיניות היא הנכונה? לאן אתם מובילים? בבלבול אתם מגבירים את החרדה, שוברים, אפילו, הייתי אומר, את השקט הלאומי.

זאת ממשלה שמצטיירת יותר ויותר כממשלת הפירוק הלאומי, התפרקות מאחריות, פירוק מנכסים, דרך לא דרך, חתחתים, אחד אומר דבר אחד והאחר אומר דבר המנוגד לו, וראש הממשלה יוצא ידי חובה בקול ענות חלושה. זאת איננה מדיניות ממשלה.

ובכן, מה המסקנה? מה מתחייב בשעה גורלית זו? להמשיך, להמשיך – אל מה? אתם משתקים את הכול, אינכם יכולים להתקדם כי יצרתם במו ידיכם מוקשים בדרך. אתם לא יכולים לחזור בכם פן יאשימו אתכם כמי שלא מקיים הסכם.

מדינת ישראל – אפשר לבדוק ולבחון מה שעומד היום בחלל, במדינה – כמטוטלת. לפי סולם ריכטר, אפשר לומר, אתם יוצרים רעידת אדמה בתודעה הלאומית. שום דבר איננו עוד בעל ערך. מלה איננה מלה, עמדה איננה עמדה, הודעה לכנסת איננה הודעה לכנסת, חתימה איננה חתימה, אין מדיניות. כשאין מדיניות נוהג כל שר על-פי הכלל הידוע – במקום שאין אנשים אשתדל להיות איש.

כל שני וחמישי אנחנו שומעים את נאום הגבר; האם יש בימים האלה ממשלה בישראל?

בנימין טמקין (מרצ):

אני שואל, האם כולנו, כל הממשתתפים בדיון, נקבל מסגרת זמן כמו שמקבל חבר הכנסת לוי?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אינני יודע. אני עליתי עכשיו להחליף את חברת הכנסת ענת מאור.

בנימין טמקין (מרצ):

עם כל הכבוד, חבר הכנסת לוי צריך לסיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לפני ארבע דקות נאמר לחבר הכנסת לוי שזמנו תם.

בנימין טמקין (מרצ):

לי אין שום דבר נגד, בתנאי שגם לי יינתן אותו זמן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דוד לוי, אני שומע שזמנך תם. אני פשוט לא הייתי בתמונה. אודה לך אם תסיים במשפט אחד או בשניים.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, במחצית קדנציה הממשלה הזאת האכילה אותנו לא רק צפרדעים אלא את כל המרורים. היא מובילה אותנו אל הבלתי נודע. היא גם לא מסוגלת להתעשת. היא רואה את פרי הבאוושים של מדיניותה ומתעלמת. אין תחום שלא קלקלה. אדרבה, הבה נראה מה קרה גם ליחסינו עם מצרים. נותנים לה מעמד-על בתהליך המדיני, ולאחר מכן מתלוננים על שהיא באה בטענות שישראל פועלת בניגוד למוסכם. היא עומדת היום כמחסום בפני כל המאמצים של ממשלת ישראל לפתח מה שקרוי נורמליזציה עם מדינות ערב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אודה לך, חבר הכנסת דוד לוי – – –

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מפאת כל הטעמים האלה – והם עומדים לנגד עינינו, עיני כל האזרחים – הממשלה הזאת איננה מסוגלת, איננה מושלת, איננה מתפקדת, איננה מלוכדת. אין לה דרך, אין לה עתיד. וככל שהיא תמהר לרדת כן ייטב לעם בישראל, כי שעה גורלית היא זו. והממשלה חלשה ומבולבלת, ללא דרך. במצב זה על המליאה לקיים דיון בנושא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה.

חברי הכנסת, אני מפנה את תשומת לבכם לכך, שהזמן המוקצב להצעות דחופות לסדר-היום הוא שלוש דקות, ואני אקפיד – – –

בנימין טמקין (מרצ):

שלוש דקות כאלה גם אני מוכן לקבל.

רענן כהן (העבודה):

לא יכול להיות מצב כזה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש את סליחתכם. אני מקפיד על הזמן. הצעה דחופה לסדר-היום – זה שלוש דקות לכל מציע. אני לא יודע מה היה כאן לפני כן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים למה שאמרת. הצעה לסדר-היום, בהתאם להחלטת ועדת הכנסת – זה באמת שלוש דקות. אבל זה אומר, שלכל חברי הכנסת מעמד שווה, שוויון זכויות. זה הדבר האלמנטרי שיש לנו. מאחר שאני מעריך מאוד את חברי, חבר הכנסת דוד לוי, והוא דיבר כאן זמן רב יותר, הרי גם אנחנו רוצים להיות באותו מעמד ולקבל אותו זמן שהוא קיבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, כשאני עליתי לכאן לנהל את הישיבה, עד שהתארגנתי שאלתי כאן מה המצב, ואז גם שמעתי את קריאת הביניים של חבר הכנסת טמקין, ואמרה לי סגנית המזכיר שהזמן העומד לרשותו של חבר הכנסת דוד לוי תם. הפניתי את תשומת לבו לכך, ועמדתי לו על הראש, כפי שאומרים, עם השעון המצלצל. אז עברה עוד דקה. אבל אני לא יכול לחזור על מה שהיה לפני שעליתי לנהל את הישיבה. סדר-היום שלפנינו ארוך, ואני חייב לשמור על התקנות.

לאור הטענה שמתקבלת אני אקצה לכולם עוד דקה. אני מרשה לעצמי לעשות זאת, ומקווה שהיושב-ראש יקבל את הדבר בהבנה. במקום שלוש דקות אני מעמיד את השעון על ארבע דקות, למען הרוח הטובה. בבקשה, חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, לכאורה, דבריו הברורים, הבהירים והחד-משמעיים של השר יוסי שריד לא היו צריכים לעורר את הדיון הזה. שכן הוא הביע את דעתו, שהיתה ידועה, וראש הממשלה השיב שאין זו דעתו – לכאורה. והדברים באו לכאורה על פתרונם.

ולא היא. השר שריד, מטובי המנסחים בכנסת הזאת ובכלל, אמר את דבריו בשיא הבהירות, כדי לומר – אם יש למישהו במדינת ישראל ספק לאן חותרת ממשלה זו ומה תהא משמעות הבחירות, שתהיינה כאשר תהיינה, הרי אני בא ומצהיר כי משמעותן תהיה הקמת מדינה פלשתינית.

וראש הממשלה, מר רבין, לא אמר – אני שולל עמדה זו; לא אמר – דעה זו איננה דעתה של הממשלה, ואין אנו מקבלים אותה. אלא בלשון מאוד לא ברורה הוא הסביר לנו, שהישות הפלשתינית שהוא מדבר עליה לא בהכרח תהיה מדינה.

ואני בא לומר, שכאן אני נוטה להאמין יותר לשר שריד מאשר לראש ממשלת ישראל – בכל הכבוד והענווה שאני חש כלפיו. זאת התחושה וההרגשה של כל אזרח חושב במדינת ישראל, שמה שעושה ממשלה זו מוביל ויוביל, באין מנוס, למדינה פלשתינית. שכן ההפרות האין-סופיות של הסכמי אוסלו, וושינגטון, קהיר וכל השאר על-ידי ערפאת, ובראשן אי-ביטול האמנה הפלשתינית, המשכת הטרור, הכרזות חוזרות ונשנות שהכוונה היא למדינה פלשתינית שבירתה ירושלים, הנאום המפורסם ביוהנסבורג שלמעשה ביטא את האמת ואת ה"אני מאמין" שלו, של אותו ערפאת – אינם מותירים מקום להרבה ספקות. והשאלה הנשאלת, האם מר רבין איננו מסכים, למעשה, בסתר לבו, עם השר שריד ואמירותיו, היא היא שלמעשה מעוררת את הספק שמא זאת הדרך של הממשלה הזאת, אלא שמר רבין עדיין מחויב במשהו להכרזות האין-סופיות שלו – לא מדינת פלשתיין, לא ירושלים בירתה, ועוד כמה לאוויים, ואילו לשר שריד יש אומץ לב לומר את אמיתותיו שבצורה זו או אחרת תואמות את עמדת מפלגתו, מרצ.

משה נסים (הליכוד):

הומרצ רבין.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני באמת חושב, שמה שנפל פה קורבן במיוחד, אחרי האמירה הזאת של השר שריד, זה שאריות אמיותה של הממשלה הזאת. שכן מדובר בממשלה ולא בשר פלוני זה או אחר. ואם אנחנו רואים שבשאלה המרכזית, הקרדינלית, שעליה העם חצוי ולגביה נאמר שלא ייעשה דבר בלי לשאול פי העם, בלי ללכת אל העם, בלי לקבל את ההכרעה של העם, אם אנחנו למדים שמה שעומד להיות בבחירות הללו הוא מתן גושפנקה סופית למדינה פלשתינית, הרי פירושו שהעם הוטעה. ואין זה נאה ואין זה יאה להטעות עם.

אני מאמין שהמחלוקת היא אמיתית. אני מאמין שהמחלוקת בעם בסוגיה הזאת היא המחלוקת הגדולה ביותר שהיתה מאז קום המדינה. אבל יש מצע של מפלגת העבודה, יש אין-סוף הצהרות של ראש הממשלה – לעולם לא נסכים כך וכך, לעולם לא ניתן יד למדינה פלשתינית.

מר רענן כהן הודיע בשם הסיעה – בשום פנים ואופן לא מדובר על אוטונומיה. מה נשאר מן האוטונומיה? הרי המושג אוטונומיה איננו חוזר אפילו פעם אחת בדבריו של ראש הממשלה. ואני כבר לא מדבר על ערפאת ואנשיו, שאפילו פעם אחת לא נזקקו למושג אוטונומיה, אפילו פעם אחת לא דיברו על רשות זמנית. ערפאת חותם "נשיא" בפניותיו לעולם. לשכת העיתונות שלו מוציאה תעודות לכתבי חוץ עם הכותרת "נשיא מדינת פלשתינ". נתנו עכשיו סמכויות חקיקה, וכל משפטן מתחיל יודע שהסמכות הזו היא האביזר היסודי ביותר של כל ריבון באשר הוא ריבון. משמע שהממשלה הזו גמרה אומר לתת יד להקמת מדינה פלשתינית, בלי לתת לזה את השם ואת הכינוי – – –

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. הדברים באמת כל-כך כואבים למי שחש שזה דבר גדול – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין את זה, אבל אני חייב לשמור על הסדר הקבוע.

גדעון שגיא (העבודה):

אני, למשל, לא הבנתי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – – משום שאני מדבר אחרי אדם שאני מכבד את דעותיו והוא דיבר כאן בשם סיעה שגם לה יש אמונות ודעות ברורות, אני רוצה לסיים ולומר, שהיינו שמחים מאוד לשמוע את ראש הממשלה עונה

על הנושא, ולמה הוא התכוון כאשר אמר – אין זו דעתי, אני לא מתכוון אלא לישות פלשתינית כזו או אחרת.

אבל כפי שאמרתי, רוב העם ששמע את הדברים משתכנע, שהשר שריד ביטא כאן עמדות יסוד של הממשלה כולה, שהממשלה הזו כולה מודעת לכך שלמעשה החתירה היא אל מדינה פלשתינית. העובדה שלא באים חשבון עם ערפאת על אין-סוף הפרותיו את ההסכמים מלמדת, למרבה הצער, שכבר יש נכונות נפשית למדינה פלשתינית, ועל כך באמת הצער, על כך הכאב ועל כך הבקשה שלי שהעניין יידון במליאה כדי שנשמע מה חושב הרוב בכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, מכובדי. הקפדתי עם מורי ורבי באוניברסיטה על הזמן – אם אוסיף לך חצי דקה ארגיש לא טוב כלפי פרופסור שאקי.

רענן כהן (העבודה):

מורי ורבי היושב-ראש, אני אקבל כל פסיקה שלך.

אדוני היושב-ראש, כבוד השרים, חברי הכנסת, קודם כול אני מוצא לנכון לומר "כל הכבוד" לשוטרים שסיכלו אתמול אסון כבד – ומגיעות להם כל הברכות בשם עם ישראל. ולך, שר המשטרה, ובאמצעותך למשטרה – כולנו חבים לכם את סיכול המעשה הזה בצורה שהוא נעשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי להפסיק אותך לדקה, לא על חשבון זמנך. אנחנו יכולים לומר שהדברים שאמר חבר הכנסת רענן כהן הם על דעת הכנסת כולה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הם משקפים את דעת הבית כולו.

משה פלד (צומת):

ברכה להחלמת הפצוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם הברכה להחלמה – על דעת הבית כולו.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, אני שמח שקיבלת החלטה כזאת. אנחנו לא רגילים לקבל בכנסת הזאת החלטה פה-אחד במליאה. אני חושב שבנושא זה יש קונסנסוס של כל הבית.

בראשית דברי ברצוני לחזור ולהבהיר באופן חד-משמעי את עמדת מפלגת העבודה בכל הקשור להקמתה של מדינה פלשתינית: מפלגת העבודה שואפת להגיע להסדר של אוטונומיה לאוכלוסייה הפלשתינית אשר בעקבותיו ייפתח המשא-ומתן על הסדר הקבע. עמדת המפלגה היא, שגם בהסדר הקבע אין מקום למדינה פלשתינית עצמאית. אני אומר זאת בבהירות כדי שלא יהיה ויכוח לגבי עמדתה של מפלגת העבודה.

הוא הדין לגבי ירושלים. מפלגת העבודה רואה בירושלים את בירתה הנצחית של מדינת ישראל – בריבונות ישראל, מאוחדת. זאת העמדה הברורה בסוגיה הזאת.

הדבר השלישי, לדעת מפלגת העבודה, ואני בתוכה, כל עם ישראל מלוכד במלחמה נגד הטרור. כולנו נלחמים נגד הטרור. כולנו עם אחד, כולנו גוף אחד. אין לנו ברירה כי זה המאבק האמיתי שלנו.

עמדתה הברורה של מפלגת העבודה הובהרה היטב גם לנושאים ונותנים בצד הפלשתיני. לכן אני רוצה להבהיר פה בצורה ברורה – דברי השר יוסי שריד – – –

סאלח סלים (חד"ש):

הושמע בלשונך שהצהרת ברדיו, שלעריבים במדינת ישראל יש 22 מדינות והם יכולים לעבור לגור שם.

רענן כהן (העבודה):

זה נכון. קודם כול נכון שיש 22 מדינות וכל מי שרוצה לעבור את הגבולות יכול לעבור. אזרחי מדינת ישראל הם אזרחים שווים במדינת ישראל ואנחנו חיים יחד ונפל בגורלנו להמשיך ולחיות ביחד. אנחנו חייבים למצוא את המשותף ולא את הניגוד. לא ראיתי שום סתירה בדברים שלי. חבל על הזמן, אני רוצה להוסיף כמה דברים לגופו של עניין.

דברי השר יוסי שריד, מכובדי – ואני מעריך אותו ומוקיר אותו, אני רוצה גם לראות אותו בתוך מפלגתי – מבטאים ומשקפים את דעתו ועמדתו בלבד; לא את עמדת הממשלה ולא את עמדת מפלגת העבודה. איננו שותפים לאמירתו של השר יוסי שריד. אני מוצא לנכון להבהיר את הדברים כפי שאני מבהיר אותם. יש עמדה לשר שריד, והוא איננו מסתיר את עמדתו – לא היום, לא אתמול ולא לפני שנה, וגם כאשר לא היה שר בממשלת ישראל. אבל הוא נכנס לממשלה שעמדותיה בסוגיה הזאת ברורות, ומותר לו להחזיק בעמדה מסוימת, מותר לו לומר את עמדתו. בסופו של דבר, מפלגת העבודה היא השלטת, היא העומדת בראש הממשלה, ואנחנו נתנגד בכל דרך להקמת מדינה פלשתינית עצמאית.

אם מותר לי להציע לידידי וחברי השר שריד – התבטאויות מסוג זה, כפי שהגדרת, כפי שהצהרת עליהן, עלולות, להערכתי, לטרפד את המשא-ומתן על הסדר הקבע עם הפלשתינים ולפגוע בו. חשוב מאוד שהממשלה הזאת תופיע בקול אחד. גם אם יש לכל אחד מאתנו דעות, ברגע שאנחנו נכנסים לממשלה כולנו מחויבים להסכם הקואליציוני הממשלתי. לא יכול להיות מצב שכל אחד מהשרים יביע את דעתו כאשר הוא נמצא בממשלה. זאת החובה שמוטלת על כל אחד מאתנו.

אני רוצה להוסיף ולומר, שזאת תקופה רגישה ומורכבת. אני רוצה לראות ממשלה חזקה, ממשלה שתפתיע את כל אלה שמנסים לתפור חליפות. אני מאמין ביכולתה. אני מאמין, שנעשה שלום לא רק עם הפלשתינים, שנגיע לשלום עם סוריה בתנאים סבירים וטובים לעם ישראל, שנלך בכיוון של שינוי בתחום החברתי והכלכלי. הממשלה הזאת, כפי שכמה חברים מהליכוד מנסים כל הזמן לומר, בכל מיני תירוצים – בסופו של דבר תהיו מופתעים, כי היא תמשיך לשלוט גם בקדנציה הבאה, כי אנחנו נעמוד בפני הבוחר, והבוחר ייתן בנו את אמונו.

משה קצב (הליכוד):

למה ביום כיפור אתה מתפלל "תעביר ממשלת זדון מן הארץ"?

רענן כהן (העבודה):

אדוני יושב-ראש האופוזיציה, אנחנו נראה מה יקרה, אתה תופיע היום גם עם ההצעה שלך ונראה מה יקרה אתה. אתה תהיה בשלך ואנחנו נהיה בשלנו. בסופו של דבר, עם ישראל, הבוחרים יקבעו את הממשלה הרצויה להם, ואני מקווה שהם יבחרו במפלגת העבודה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג, שילך בעקבות חבר הכנסת רענן כהן ולא יחרוג ממסגרת הזמן.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רבותי השרים, אני חייב לומר, שאינני מבין מה הקצף שיצא על השר שריד ועל דבריו. אני יכול לחלוק על דבריו של השר שריד, ואני חולק עליהם, אבל השר שריד פשוט אמר את האמת. השר שריד פשוט אמר את אשר על לבו, מה שהוא חושב, ולצערי הרב ביטא גם את הכוונות של הממשלה, את הדרך והתוכנית שהממשלה פועלת בהן.

אני רוצה לומר, שאני מעדיף שר ממרצ שפיו ולבו שווים על פני שרים ממפלגת העבודה וממפלגות אחרות שעוסקים במעשי רמייה יומיומיים, שרים שמרמים את הציבור מכיוון שהם אומרים בפיהם "לא למדינה פלשתינית" ובמו ידיהם מקימים אותה. אומרים לנו לא ועושים כן. אומרים לנו כן ועושים לא. זאת ממשלת רמייה.

השר שריד חשף בדבריו את המסיכה, קרע אותה מעל פניה של הממשלה הזאת ונתן לנו להבין שהיא הולכת בדרך שזאת כוונתה מקדמת דנא – להקים מדינה פלשתינית. אלא שלציבור שלא רוצה בכך, לעם בישראל שמתנגד לכך, היא מנסה למכור סיפורים אחרים. יש כבר היסטוריה ויש תקדימים רבים לדרך הרמייה הזאת.

לפני הבחירות אמר ראש הממשלה: מי שיעלה על הדעת לרדת מרמת-הגולן, מפקיר את ביטחון ישראל. והנה, לא רק שמעלים על הדעת, מעלים על שולחן הדיונים, מעלים הצעה להפקיר את ביטחון ישראל. לפני הבחירות אמרה מפלגת העבודה: לא נדבר עם אש"ף, לא נקים מדינה פלשתינית. והנה מדברים עם אש"ף והולכים להקים מדינה פלשתינית. אם כן, השיטה הזאת של לומר דבר אחד ואחר כך לעשות את ההיפך היא שיטה שמאפיינת ככל הנראה את הממשלה הזאת לאורך כל הדרך.

והנה בא שר ואומר דברים כהווייתם, אומר דברים לציבור כולו. אני חושב שהקמת מדינה פלשתינית היא אחד הדברים המסוכנים, אם לא המסוכן ביותר, לקיום שלנו כאן. זה ויכוח שקיים בין המחנה הלאומי לבין מי שנמצא בשלטון אבל לא מייצג את העם בישראל היום. זה דבר אחד. ובבוא היום, עוד מעט, אני מקווה, תתחלף הממשלה וממשלה חדשה, אחרת, תפעל ותטפל על מנת לבלום את ההידרדרות שהחלה עם הממשלה הזאת, על מנת לשנות את הדרך המסוכנת. אבל לבוא ולתקוף את השר שריד –

בנימין טמקין (מרצ):

מה אתם תעשו?

אליעזר זנדברג (צומת):

– על דברים שהוא אמר, שהם דברי אמת – זאת ממשלה שרוצה להקים מדינה פלשתינית. בוא נאמר את האמת, אדוני השר שחל, תאמרו את האמת לציבור.

אבל, אני מצפה מהשר שריד ומבקש ממנו, אם הוא יבחר לעלות לכאן, שייתן תשובה – אני מצפה להמשך הדברים לגבי שתי שאלות מרכזיות שבעיני הן לב הסכסוך. הלוא ממשלת ישראל בשנת

1993, בשעה שחתמה על ההסכם עם אש"ף, הותירה פתח לאש"ף להעלות לדין בסופו של התהליך שתי שאלות – זכות השיבה ועתידה של ירושלים. שתי השאלות האלה, על-פי ההסכם הקיים, זכותו של אש"ף להעלות אותן לדין בסוף התהליך.

ובינתיים, מה אנחנו עושים? אנחנו נותנים ליאסר ערפאת אדמה בתוך פלשתיין, נותנים לו הכרה, נותנים נשק לצבא שלו, שקוראים לו משטרה ובעצם היא הרבה יותר גדולה ממה שנקבע בהסכם, כי אנחנו מסכימים שתהיה יותר גדולה. נותנים לו סמכויות, מפנים אולי מרכזי ערים בשלב הבא ובעצם מייסדים כאן מדינה פלשתינית דה פקטו. ואז נגיע לשלב האחרון, ותבוא הממשלה הזאת – חלילה, אם נגיע – ותגיד לו: יאסר, תחתום פה; יש הסכם שלום, שלב סופי, תחתום. והוא יגיד: רק עוד שני דברים קטנים אני רוצה להעלות כאן, וזכותי לדבר עליהם; אני דורש את ירושלים ואני דורש זכות שיבה, כי כך כתוב באמנה הפלשתינית, כי נתתם לי את הזכות לומר אותם ולדרוש אותם בשלב האחרון של הדיונים. איפה נעמוד אז?

הלוא אתם מוליכים אותנו בתהליך בלתי הפיך לקראת כינונה של מדינה פלשתינית. מה נעשה אז? נגיד לו לחזור לתוניסיה? מה נעשה אז? נבקש 7,000 או 12,000 או 15,000 כלי נשק שנתנו לו? נכבש בחזרה שטחים שאנחנו מוותרים עליהם היום גם ביהודה ושומרון? איפה אתם תעמדו? לא לבלוע ולא להקיא.

מה התוכניות האמיתיות שלכם? האם גם אז אתם מתכננים להתקפל ולהיכנע ולוותר על ירושלים ולוותר על ההתנגדות לזכות השיבה של הפלשתינים? אם כבר מדברים בכנות, תנו היום תשובות גם על השאלות האלה, שהציבור ידע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת הרב יוסף עזרן, בבקשה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, חברי הכנסת, כמו כל קודמי גם אני לא מוכן להתווכח עם השר שריד. למה? מפני שבאמת אין לי על מה להתווכח אתו. במישור העקרוני, כפי שאמרנו כולם, ולא אחזור על כך, הוא אמר מה שהוא חושב, מה שהוא מאמין, המצע שלו.

דין-ודברים יש לי אתו רק על דבר אחד – עיתוי ההצטרפות, לפי דעתי, מסוכן מאוד. למה? סליחה שאני לוקח דבר מאוד טריביאלי, אבל כיוון שקרה בשטח והתרחש כדאי להתייחס אליו – יש עיתונאי דגול, מאוד חריף, שקוראים לו נחום ברנע. אני לא תמיד מסכים עם מה שהוא כותב, על-פי רוב לא מסכים, אבל נהנה מהסגנון, מהשניות, מהחריפות, מהעט החד. זכותו להיות בכל מקום, גם במקומות שלא מסמפתיים אותו בהם, או במקום שמסכן, חס ושלום, מבחינה פיסית, את בריאותו. אבל יעלה על הדעת, אחרי שאני מגנה את האלימות נגדו, לומר – שאומר: אילולא היית שם, לא היית נפגע? אילולא לקחת את הסיכון ללכת ביום כזה של תסיסה חברתית, של סערת רגשות? מה זה, אנחנו ברמה של גננת שאומרת – אילולא התנדנדת בנדנדה, לא היית נופל ושובר את היד.

מה אומרים פה למתנחלים? אדוני השר, ברגעים אלה של שכול, של כאב – אני משוכנע שכואב לך בדיוק כמוני, דם יהודי נשפך כמים, הרי בנס יצאנו רק בשניים. רק. כמה כואב לומר רק. הם ירו בצרורות ולא היתה תגובה. כעת אני לא נכנס לשאלה למה לא היתה תגובה, אבל זאת עובדה. היה יכול להיות שם טבח מחריד. ומה אומרים? – צריך לעקור אותם.

זה הזמן? זה העיתוי? לפי דעתי, זה לא מתאים לרמה שלך. מה גם שהאמרה הזאת לא מיתנה, לצערי הרב, דבר וחצי דבר. הרי כוונתך היתה, כאיש שרוצה שלום, בסגנון שלך, בדרך שלך, וזו זכותך להגן על הדרך הזו, רצית למתן משהו, לשפר משהו, לדבר על לב הערלים. יש לב ערל שלא מוכן להקשיב. שום דבר, אטום, סתום, רק שפיכות דמים. זה קידם משהו? זה מיתן? חוץ מפתיחת פולמוס ציבורי וזריית מלח על הפצעים, על הכאב, על דמם השותת, על רגבי העפר שעדיין לא התייבשו, אני לא יודע אם זה תרם משהו.

דווקא ההצהרה בעניין המדינה הפלשתינית מצאה חן בעיני. מה פירוש מצאה חן בעיני? כדי שאנחנו נדע בדיוק איפה אנחנו עומדים.

אבל אני שואל – לדידך, הפתרון היחיד שאתה מאמין בו הוא הקמת מדינה פלשתינית. לא מפני שזו האידיאולוגיה ושאיפת החיים שלך. היית יכול להיות גם בלי זה. עד 1967 התקיימת בלי זה. אלא אתה אומר – מה לעשות, צריך להיות פרגמטי, זה הפתרון; ואז יבוא שלום על ישראל, תשקוט הארץ ארבעים יום, ארבעים דקה, ארבעים שנה, אני לא יודע. אז למה באמת לעקור יהודים מיישובם? הרי אם יש פה משא-ומתן אמיתי, כן לשלום, למה אנחנו חייבים לדבר על עקירת יהודים? מה גם שהממשלה – אני לא אומר שאתה אמרת, אבל הממשלה, שמעון פרס המתון ורבי, כמוכן, וכולם הצהירו – אין מה לדבר על הורדת יישובים; פעם קוראים לזה עקירה, פעם הורדה, לא משנה.

בנימין טמקין (מרצ):

בשלב הביניים.

יוסף עזרן (ש"ס):

אנחנו עכשיו בשלב הביניים, חבר הכנסת טמקין? אני מודה לך על הדיוק. קודם כול אנחנו עדיין בשלב הביניים, אז אין מה לדבר. שנית, אם באמת השלום הוא הפתרון היחיד שיכול להיות במצב המטורף, במעגל הדמים שבו אנחנו שרויים וחיים, למה לדבר על עקירת יישובים? שזה גם יהיה במשא-ומתן. לדידך אני אומר.

שנית, וזה מה שחורה לי קצת – רבותי, אחרי המחזות המזעזעים של בית-ליד, ראש הממשלה וכולנו נכנסנו לטראומה קשה מאוד. ראש הממשלה אמר בזמנו כמה הצהרות. החשובה שבהן, לפי דעתי, היתה, שאם ערפאת והרשות הפלשתינית לא יחסלו חיסול טוטלי את ה"חמאס", אין על מה לדבר. אתם זוכרים, כתוב, אני אראה לכם את זה בעיתון.

משה פלד (צומת):

אז מה אם הוא אמר את זה?

יוסף עזרן (ש"ס):

סליחה, אל תפריע לי. תן לי רק לפתח את הרעיון.

גדעון שגיא (העבודה):

הוא חושב שהוא עוזר לך.

יוסף עזרן (ש"ס):

סליחה, אתה לא עוזר לי.

אדוני השר, אני מבקש ממך להתייחס לשאלה התיאורטית הזאת. היתה פה משאית תופת עם מאות קילוגרמים של חומר נפץ; חלילה. הם לא הביאו בחשבון שזה חודש אדר, שכתוב בהלכה, בגמרא, שמזלו של עם ישראל עולה בו; ולא הביאו בחשבון שבבאר-שבע יושב צדיק שקוראים לו רבי אלעזר אבוחצירא. זו אמונתי. ברוך השם, אני מודה להקדוש-ברוך-הוא.

אבל תיאורטית, אילו היתה הזוועה הזאת חוזרת על עצמה, חס ושלום, מה היה קורה? ברור שהיינו מגיעים למצב של הפסקה טוטלית של כל משא-ומתן עד שייקחו את הכלים הדרושים כדי לחסל את ה"חמאס"; שלא יישמע "חמאס" בארצך, שוד ושבר בגבולייך, וקראת ישועה חומותייך, וכו' וכו' – אני לא רוצה להתחיל לצטט פסוקים. אבל זאת האמונה, הדרך שהחזיקה אותנו אלפי שנים ומחזיקה אותנו כיום. רק מה, מפני שהדבר הזה לא יצא לפועל? אז מה? וכי אנחנו לא יכולים לשבת ולדמיין לנגד עינינו את הזוועות שחווינו, שראינו, שעדיין חיות ותוססות במוחנו?

השאלה, אם כן, איננה הצהרות כעת על מדינה פלשתינית, אלא אם בכלל יש לנו פרטנר, אם יש לנו עם מי לדבר. לדבר – יש, עם מי לפעול – אין. האם הוא מסוגל? מה בכלל כושרו?

ואם תמשכנה משאיות לצאת מעזה, מה נעשה? נמשיך בריצת האמוק אחרי מדינה פלשתינית? ומה היא תפתור? האם נקרב את קלקיליה לכפר-סבא? ואז לא צריך אפילו משאיות, גם על חמורים אפשר להגיע.

לכן אני חושב, שהצהרות בעיתוי, בזמן הזה, עם כל הכבוד לאומרם – ואני מקנא בו בכלל שאנחנו דנים בכל הצהרה שלו; אדוני השר, אני מקנא בך, למה בכלל דנים בהצהרות שלך? הרי הן

מפורסמות וידועות, ולמפורסמות לא צריך ראייה. עם זאת, העיתוי היה קשה מאוד, מכאיב מאוד לאחינו-בשרנו הנמצאים בחברון, וצר לי על כך מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בנימין טמקין; אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

משה פלד (צומת):

זה כמו המסיבה של הממשלה ביום ההלוויה של נהג המונית, אותה רגישות חברתית.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, אמרת, קריאת הביניים נגמרה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני לא עונה על קריאות ביניים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד חשב שאמרתי רשות הדיבור לחבר הכנסת פלד. הוא לא שמע שאמרתי שרשות הדיבור היא לחבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שרים נכבדים, הרשו לי להתחיל באמירה על העיתוי, בעקבות מה שאמר חבר הכנסת עזרן. לאחר כל פיגוע ועוד לפני שאנחנו מגיעים אפילו לבתי-הקברות, מתייצבים מנהיגי הימין אל מול הפיגוע הטרי ומכריזים הכרזה האומרת שצריך להפסיק מייד את תהליך השלום, ומאשימים את הממשלה – – –

משה פלד (צומת):

אתם לא מגיעים לבתי-הקברות.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת פלד, אני מבקש ממך, אני לא רוצה את זה.

משה פלד (צומת):

אתם לא מגיעים לבית-הקברות, מה אתה אומר "לפני שאנחנו מגיעים לבית-הקברות"?

בנימין טמקין (מרצ):

חברת הכנסת מאור, אפשר לקבל את הגנת היושבת-ראש מפני חבר הכנסת פלד?

היו"ר ע' מאור:

אני עוד מתעניינת מה מצב – – – שלך, אבל בהחלט.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר ואומר – אנחנו מדברים על עיתוי. חבר הכנסת עזרן, אתה יודע שיש מנהיגים מן הימין, מהמנהיגים הבולטים, בכלל זה הבולט ביותר, המתייצבים מייד אחרי הפיגוע ומבקשים מממשלת ישראל לתת ל"חמאס" או ל"ג'יהאד האסלאמי" את מבוקשם, כי הרי הם מבקשים בפיגועים האלה להפסיק את תהליך השלום. ואנשים לא מתביישים – באותו יום, באותו רגע, בעיתוי הזה, באים ואומרים – בואו ניתן ל"חמאס" את מבוקשם; הם מבקשים להפסיק את תהליך השלום, נפסיק אותו. האם העיתוי נכון? במדינת ישראל, כפי שידוע לך, חבר הכנסת עזרן, אנחנו חיים – – –

משה פלד (צומת):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש את כל הזמן נטו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד, אני מבקשת ממך להפסיק את קריאות הביניים.

משה פלד (צומת):

אחרי כל פיגוע הוא זורק הכרזה כזאת. הוא הגוף האומר את זה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק ולא להכריח אותי לקרוא לך לסדר.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה יודע, שבמדינת ישראל אנחנו חיים שנים רבות ברצף נורא, לצערי הרב, של אירועים טרגיים, שממשלה זו מנסה לתת תקווה, ולא מעבר לזה, לסיום אותם אירועים, להורדת אותן סיבות שגורמות לשכול וגורמות לטרור וגורמות לשנאה. זה מה שהממשלה הזאת מנסה לעשות – –

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ללא הצלחה.

בנימין טמקין (מרצ):

– – וכל הנואמים של הימין שבאים לבקר אמירה זו או אחרת או מעשה זה או אחר של הממשלה – מחובתם לומר מה לעשות במקום, מה האלטרנטיבה שמציעים כדי לשים קץ לשכול, כדי לשים קץ לשנאה, כדי להביא תקווה למדינת ישראל.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מה עם קורבנות השלום?

בנימין טמקין (מרצ):

חברת הכנסת סלמוביץ, הרי את סגנית היושב-ראש, ובדרך כלל את מנסה לעשות סדר.

יוסף עזרן (ש"ס):

מה לעשות, קריאת ביניים.

היו"ר ע' מאור:

אבל אני מבקשת להפסיק.

בנימין טמקין (מרצ):

אף אחד לא מתעלם ולא צריך להתעלם מן העובדה, שממשלת ישראל אחראית לכל אזרחיה בכל מקום שבו הם נמצאים, שעל ממשלת ישראל לתת ביטחון מרבי לכל אזרחיה בכל מקום שבו הם נמצאים. אבל בשלב הביניים, חבר הכנסת עזרן, ידוע שהשילוב הזה, הקשה מאוד, בין אזרחים ישראלים בשטחים, ובמיוחד אותם אזרחים המתגוררים במקומות שיש בהם אוכלוסייה ערבית צפופה, שאנשים הלכו לשם בהצהרה מפורשת על מנת למנוע את האפשרות להחזיר את השטחים האלה, על מנת למנוע – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

הם הלכו ברשות.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עזרן, אני לא אומר שום דבר שהם לא אומרים בעצמם.

יוסף עזרן (ש"ס):

אבל הם הלכו ברשות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עזרן, הערתך הובנה, תאפשר לו להשיב.

בנימין טמקין (מרצ):

התחלתי באמירה שחלה על ממשלת ישראל האחריות לגבי כל אזרחיה בכל מקום שבו הם נמצאים. עם זאת, מותר להעריך, שהאנשים שבאופן מכוון הלכו למקומות מסוימים על מנת למנוע כל אפשרות של פרידה, כל אפשרות של הפרדה בינינו לבין הפלשתינים – האנשים האלה לקחו על עצמם ועל מדינת ישראל סיכון מרבי; ומותר לשר להעריך, שקל יותר ליישם הסכם שלום, קל יותר ליישם את עקרונות הביניים במצב שבו אין החינוך הבלתי אפשרי בכל מיני מקומות בגדה המערבית וברצועת-עזה.

יוסף עזרן (ש"ס):

היו"ר ע' מאור:

סגן היושב-ראש עזרן, אני מבקשת.

יוסף עזרן (ש"ס):

מותר לי גם כן. פעם בשנה אני קורא קריאת ביניים. אני מבקש לאפשר לי קריאת ביניים. כמו שאני מתנגד לריקוד על הדם של הימין, כך אני מתנגד לרווחי הון בבורסה על הדם בעיתוי הזה.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עזרן, אני חוזר ואומר – – –

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת עזרן, זה הטיעון של פלד, לא שלך.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת עזרן, אמרת משהו, תן לי לענות לך. חבר הכנסת עזרן, אתה יודע שיש רצף של אירועים ורצף של ויכוח פוליטי שלא השתנה. אף אחד לא אמר שום דבר שלא נאמר כל יום. זוהי עמדתה של מפלגת מרצ, קודם כול – – –

היו"ר ע' מאור:

כן, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

חברת הכנסת ענת מאור, זה לא יכול להיות.

היו"ר ע' מאור:

ביררתי. חברי הכנסת הקודמים לא דיברו שבע או שמונה דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

כל הדוברים לפני קיבלו שבע-שמונה דקות, וחבר הכנסת לוי דיבר 12 דקות. לא יכול להיות שמאז הדקה השלישית אני לא יכול להגיד משפט ברצף.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כל הדוברים דיברו עשר ו-12 דקות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טמקין, ברשותך, אתה מדבר כבר חמש דקות. ארבע דקות – באופן רשמי.

בנימין טמקין (מרצ):

גם חמש דקות זה מינימלי בהשוואה למה שדיברו כל קודמי, עם כל הכבוד.

היו"ר ע' מאור:

בכל זאת אני מבקשת.

בנימין טמקין (מרצ):

זה שמישהי מהסיעה שלי היא היושבת-ראש לא צריך לפגוע דווקא בי.

היו"ר ע' מאור:

לא לפגוע, אבל אני מבקשת בכל זאת להתחיל לסיים. בגלל קריאות הביניים אני אתן לך עוד דקה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מתחיל לסיים.

כל הרעש וכל הנאומים לא משנים את העובדה, שבסופו של דבר הפתרון היחיד לבעיות שלנו בהפרדה פוליטית בינינו לבין הפלשתינים הוא על-ידי קביעת גבול בינינו לבינם, גבול סופי ומוסכם, גבול של שלום בינינו; מצדו אחד של הגבול הזה מדינת ישראל על אזרחיה תקבע לעצמה את גורלה, ומצדו השני יקבעו לעצמם הפלשתינים את גורלם – במדינה פלשתינית עצמאית או במדינה פלשתינית-ירדנית, על-פי בחירתם, ובתנאי שזה לא יאיים על ביטחון מדינת ישראל, ובסידורים הביטחוניים המוסכמים והמקובלים על שני הצדדים.

אין לימין פתרון אחר. חוץ מנאומים אין לו פתרון. בא הנה מודי זנדברג, מדבר על כך שהממשלה תתחלף. מה היא תעשה? היא תחזור לעזה ותשלח את החיילים שלנו מחדש לח'אן-יונס ולכל המקומות האלה? מה תעשה הממשלה הבאה? היא תיתן אזרחות ל-2.3 מיליוני פלשתינים בשטחים המוחזקים – –

יוסף עזרן (ש"ס):

היא תבטל את הסכם אוסלו.

בנימין טמקין (מרצ):

– – והיא תמשיך במעגל הדמים הבלתי נגמר, המלווה בנאומים ואמירות כל הזמן, על-ידי כל הצדדים, חבר הכנסת יוסף עזרן? תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע; אחר כך, על-פי התקנון, ידבר השר שריד; לאחר מכן יימשך הדיון עם עוד שני דוברים, והשר שחל ישיב בשם הממשלה. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני לא יודע בדיוק על מה המהומה. לדעתי, הצהרתו של כבוד השר יוסי שריד, שאני מוקיר ומעריך אותו, היא דקלרטיבית בלבד – היא איננה יוצרת את זכותו של העם הפלשטיני למדינה והיא גם לא תקים את המדינה.

המדינה הפלשטינית תקום, היא קום תקום בגלל רצונו של העם הפלשטיני, כשאר העמים בעולם, לחיות במדינה עצמאית משלו.

אליעזר זנדברג (צומת):

זה לא עזר לכם אף פעם. רק ממשלת ישראל – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו זכותו הלגיטימית, זו זכות ההגדרה העצמית של העם הפלשטיני.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זנדברג, ברשותך, אחר כך אני אקבל, בצדק, הערות מהדוברים על הזמן שלהם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת זנדברג, אתה תמשיך להשלות את עצמך, תמשיך לטעות ולהטעות, תמשיך באשליה וברמייה, כאילו מישהו מהפלשטינים יסכים להמשיך לחיות תחת הכיבוש הישראלי; כאילו מישהו

ימחא כף לחיילים הישראליים, כאילו משהו ימשיך לעודד את בניית ההתנחלויות, כאילו משהו יחמיא לדיכוי ולהתנכלויות הישראליות.

מדוע אתה סבור שלפלשתינים יש פחות זכויות משלך ופחות משל הרב עזרן לחיות במדינה עצמאית משלו, עם המנון ועם דגל משלו, בריבונות מקסימלית משלו, כמו שיש לעם היהודי במדינת ישראל?

אליעזר זנדברג (צומת):

כי מדינה כזאת תרצה לחסל אותי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ברגע שאתה שולל את הזכות של העם הפלשתיני לחיות במדינה עצמאית ליד מדינת ישראל, אתה שולל את הזכות הלגיטימית של העם היהודי לחיות במדינת ישראל. מאחר שאותה החלטה של האו"ם, 171, שהכירה בזכות הקמתה של מדינת ישראל, הכירה גם בזכות – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אתה באמת רוצה לדעת למה? כי אני לא רוצה משאיות עם 200 קילוגרם חומר נפץ. זו הסיבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עזרן, אני מבקשת, אל תכריח אותי לקרוא לך לסדר. חבר הכנסת עזרן, אני מצטערת, אני מבקשת להפסיק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת עזרן, לך תבדוק לאורך כל ההיסטוריה. מעולם לא קרה שעם שהיה נתון תחת כיבוש מחא כף ושר שירי הלל לכוּבש. מעולם לא היה דבר כזה. גם העם היהודי לא נהג כך לגבי המנדט הבריטי. כל העמים שהיו נתונים לכיבוש התנגדו לו, נלחמו נגדו בכל האמצעים.

לכן צריך להגיע למסקנה, שהפתרון אינו טמון בהמשך הדיכוי, הכיבוש והקמת ההתנחלויות. הפתרון הוא בשלום, ולא שלום כזה שייתן לצה"ל ולמתנחלים להמשיך ולהשתולל, במיוחד המתנחלים בגדה המערבית וברצועת-עזה, ולהמשיך להתנכל לתושבים הערבים. מדובר על שלום שיכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני לחיות במדינה עצמאית בשטחים הכבושים מאז שנת 1967 ליד מדינת ישראל. זה הפתרון. אין שום דבר אחר אשר יבטיח את ביטחונה של מדינת ישראל, חוץ מהכרה בזכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתיני.

אני סבור, שהגיע הזמן, לאחר שנים רבות של מאבק ושפיכות דמים, לאחר שכל המאמצים, אם מעצרים ואם גירושים, לא שינו את המצב העובדתי ולא פגעו ברצונו של העם הפלשתיני לחיות במדינה עצמאית – הגיע הזמן להכיר בעובדה, שהשלום הוא הביטחון של מדינת ישראל, והפתרון הוא אפילו לא על-ידי הפרדה באמצעות חומה וגדר, אלא בהפרדה פוליטית על-ידי גבולות מוסכמים, מוכרים בין-לאומית. כך שאם מישהו ירצה לעבור מעבר לגבול לגדה המערבית או לרצועת-עזה – יקבל ויזה מהשלטון הפלשתיני, מהמדינה הפלשתינית. הוא יוכל לבקר שם, הוא יוכל להתארח שם, הוא יוכל לסייר, ויקבלו אותו. אבל אז יקבלו אותו כאורח, לא יקבלו אותו ככובש. יקבלו אותו כאורח רצוי ולא כמי שכפה את עצמו על העם הפלשתיני.

אני מבין את הימין כאן בכנסת אשר קם ומקים קול זעקה. כי הרי על מה הם חיים? הם חיים על ההסתה ועל השנאה. ברגע שיהיה שלום, יתייבשו כל הביצות שמהן הם ניזונים. לכן לא יהיה להם עתיד פוליטי, וכאשר הם נלחמים נגד השלום הם בעצם נלחמים בעד העתיד הפוליטי שלהם. הם ניזונים מהדם הנשפך, הם ניזונים מההרג, הם ניזונים מהשנאה, הם ניזונים מהמשך ההסתה.

אליעזר זנדברג (צומת):

איזה שטויות אתה מדבר? על מה אתה מדבר?

דוד מנע (הליכוד):

אין כאן שנאה, אף אחד לא שונא אתכם. אתה סתם מסית פה. אתה סתם מסית נגד הימין, אתה סתם מסית נגד הליכוד; אתה סתם מסית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה יכול להמשיך ולצעוק אלף פעמים, חבר הכנסת דוד מנע. אתה צריך להתפתח, אתה צריך להתעורר, אתה צריך להבין שיש עם אחר, שלא רוצה בהמשך הכיבוש, שלא רוצה בהמשך ההתנכלות והדיכוי.

דוד מנע (הליכוד):

אתה סתם מסית, אתה מסית את האחים שלך נגד הממשלה. זה מה שאתה עושה כל הזמן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה צריך להבין שכל הסממאות האלה, כל הניסיונות להשלות וליצור אווירה שהפלשתינים יסכימו להמשיך הנוכחות של צה"ל בגדה וברצועה – כל אלה אשליה, כל אלה שקר.

דוד מנע (הליכוד):

אלה לא סממאות, אנשים נהרגים ברחובות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

תעמדו כאן בפני העם ותגידו בצורה אמיצה ורצינית, שהגיע הזמן להכיר בזכות של העם הפלשתיני לחיות בשלום במדינה עצמאית ליד מדינת ישראל. אז יחיו שני העמים אחד ליד השני ולא אחד על גבו של השני ולא אחד על חשבון השני. אז תהיה מערכת יחסים של "ואהבת לרעך כמוך". כמו שרוצים שלעם היהודי תהיה מדינה, כך גם לעם הפלשתיני תהיה מדינה.

אליעזר זנדברג (צומת):

יש לך בכלל מושג מה זה "ואהבת לרעך כמוך"? על מה אתה מדבר בכלל?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני לא חושב שילד פלשתיני נולד נחות או פחות מילד יהודי. זכותו לחיות בעצמאות ובגאווה עצמית במדינה עם המנון ועם דגל ועם ריבונות שלמה ומלאה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר יוסי שריד להשיב למתדיינים עד כה. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

על-פי סעיף 97 לתקנון, זכותו של שר להשתתף בדיון. המשיב מטעם הממשלה יהיה השר שחל. בבקשה, אדוני השר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, קודם כול, אני נכנסתי כאילו באמצע הדיון, רק כדי שלא ייווצר מצב ששני שרים משיבים בזה אחר זה. אני אשאר להקשיב לכל המתדיינים הנוספים, ואין עם זה שום בעיה.

אני לא אתייחס לדברים שאמרתי בסוף השבוע שעבר. אמרתי מה שאמרתי, נימקתי את מה שאמרתי.

אני מוכרח לומר, שהתפלאתי מעט על כך שהדברים עוררו רגשה כזאת. אני אומר אותם דברים, יכול להיות שזה כבר משעמם, אותי לפעמים זה משעמם, אותם דברים אני אומר כבר 23 שנים, מאז 1972. אני אפנה את חבר הכנסת עזרן למראה מקומות, עיין שם, שם. אולי זה לא בסדר, אבל זאת עובדה.

לא אתייחס לדברים שנאמרו ולהנמקותיהם. אני גם אינני משיב בשם הממשלה, העדפתי שחברי השר שחל יעשה זאת.

אני רוצה לומר כמה דברים אולי יותר אישיים, ואני רוצה לומר אותם בעיקר בתגובה למתדיינים.

קודם כול, כדי שהוויכוח הזה לפחות ינסה להתנהל בניקיון דעת ובניקיון יחסים בינינו לבין עצמנו, אני לא אומר שהימין רוקד על הדם, ואני מאוד מאוד מפציר ומבקש ומקווה שלא יאמרו עלינו שאנחנו רוקדים על הדם. החיים הם לפעמים הרבה יותר פשוטים מן הכוונות שמייחסים לחיים האלה.

אני דווקא אתחיל בדברים שנאמרו אתמול על היישוב היהודי בחברון. סגן שר הביטחון אמר מה שאמר. זכותו לומר זאת, ואני מכבד את זכותו. אני מכבד גם את האומר, ובוודאי אני מכבד גם את אמירתו. הוא אמר, שגם בהסדר הקבע, היישוב היהודי בחברון יישאר על כנו. אני לא יודע על התחייבות כזאת של הממשלה; אני פשוט לא יודע.

אתמול נסעתי לבנימינה בענייני איכות הסביבה, ואני מבטיחך נאמנה, חבר הכנסת הרב יוסף עזרן, שלא נסעתי לבנימינה כדי לומר משהו על חברון. היו שם עיתונאים, כולם עיתונאי איכות הסביבה. בין השאר, נשאלתי לגבי הצהרתו של סגן שר הביטחון.

חבר הכנסת עזרן, אני אינני חושב שגם בימים קשים – וצדקת כאשר אמרת שהכאב הוא אותו כאב, ולא נתחרה בכאב, ולא נחשוף באיזה מין אקסהיביציה כזאת את קצות העצבים של כולנו כדי להראות עד כמה אנחנו כואבים, כפי שקורה לפעמים גם כאן בבית – אמרתי, וגם הדבר הזה איננו חדש, שאני אינני רואה אפשרות שכאשר ייקבע מעמד הקבע של השטחים, היישוב היהודי כפי שהוא, כמות שהוא, יישאר על מקומו, בתוככי חברון.

אני אינני חושב, הרב עזרן, שגם בימים קשים, כאשר אני נשאל, אני צריך לומר דברים אחרים, שיש בהם כדי לזרות חול בעיניים.

לגופו של עניין, לגבי היישוב היהודי בחברון – אני לא רוצה להתחיל ולומר מה אמרנו ומה הזהרנו, ולא שענו להזהרות. ב-1967 קם היישוב היהודי בחברון. אני הייתי אז איש צעיר מאוד, לא הייתי בכנסת, הייתי באמריקה. נסעתי אחרי המלחמה ללמוד באמריקה. חובת הראיה, חבר הכנסת עזרן ידידי הטוב, שהחיים שם יכולים להתנהל בדו-קיום, היא לא עלי, היא על היושבים שם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתם הפקרתם אותם.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

היו ממשלות. במשך 15 שנה היתה ממשלת ליכוד. מי הפקיר, מה הפקיר? וראה, חבר הכנסת עזרן, מה קרה שם. גיהנום. ראה מה עשו אלה לאלה, ומה עשו אלה לאלה. האם אתה באמת חושב שאחרי כל מה שקרה שם ואחרי כל מה שקורה שם – השנאות, האיבות, הטינות והמשקעים – אתה באמת חושב שניתן לקיים שם דו-קיום? אולי בעתיד, בימים אחרים, כאשר יהיו אולי יחסים אחרים בינינו לבין העם הערבי הפלשתיני. אינני יודע מתי זה יהיה, והלוואי שזה יהיה. ירצו יהודים בנסיבות אחרות לגמרי, במציאות אחרת לגמרי, כאשר הזיכרון מן הימים האלה כבר לא יהיה זיכרון – ילכו ויוכלו להתיישב בחברון, ואני בוודאי לא אצטער על זה. מדוע לא? יש כאן יהודים, ויש כאן ערבים במדינת ישראל, ויהיו גם שם יהודים. מדוע לא? אבל לא מתוקף הכיבוש ולא בנסיבות האלה.

הרי מה קורה שם? קורים שם דברים, חבר הכנסת עזרן. בהכירי אותך אני יודע, שאתה לא יכול בשום אופן לקבל אותם, שהם לזרא לך. אני לא מחפש עכשיו גם את האשמים, הרי לא חשוב מי אשם. יש נסיבות כאלה, שהחיים בדו-קיום הם בלתי אפשריים ומסוכנים. הם מסוכנים לא רק לאלה שיושבים שם, אלא גם לרבים אחרים שאינם יושבים שם.

יוסף בא-גד (מולדת):

כאשר ביפו היו התפרעויות, האם הצעת לפנות משם את הערבים?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בא-גד, ברשותך.

קריאה:

מה הקשר?

(קריאות באולם)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לשר להמשיך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אנו מוכרח להעיר כמה הערות לחברי, חבר הכנסת דוד לוי, שגם אותו, כמעט מיותר לומר, אני מכבד. אני מקנא באנשים כאלה. כאשר אני עולה לדוכן הזה או לדוכן אחר, ואני לא מרגיש כל כך שלם עם עצמי או שאני מפשפש בעברי ומוצא שם דברים אולי לא כל כך ראויים – אני לא מרים את קולי עד לב השמים, ואני לא מטיף מוסר לאחרים. ריבוננו של עולם, דוד לוי מדבר על ממשלה המדברת ביותר מקול אחד, וכביכול בוקה ומבולקה? מאין אדם לוקח – אני רוצה להתבטא בעדינות, ואני לא יודע איך אתבטא בעדינות – את תעצומות הנפש האלה? מה הוא חושב, שאנו סקלרוטים? קצת סקלרוטים, נכון, החיים עושים את שלהם, כל יום מתים תאים במוח, אבל לא עד כדי כך.

היתה ממשלה בישראל, היה ראש ממשלה בישראל. לראש הממשלה בישראל קראו יצחק שמיר. לראש הממשלה הזה קוראים יצחק שמיר. הוא היה ראש הממשלה, אבל קוראים לו יצחק שמיר. קמו לו שלושה חישוקאים. אין לזה תקדים לא רק בארץ אלא בעולם. לא היה כדבר הזה בכלל, שלושה חישוקאים לראש הממשלה. זאת אומרת שגם ראש הממשלה שלהם היה מסוכן. מדוע הוא היה מסוכן? משום שאמרו עליו – ויש לי השערה שיובאו כאן ציטוטים – שהוא מוביל אותנו למקום שהוא מוביל אותנו. לאן הוא מוביל אותנו? לאותם מקומות שכאן מספרים לנו, שהם מקומות מסוכנים מאוד ומועדים לפורענות.

לא היה כדבר הזה בשום מדינה מתוקנת בעולם – ואני לא רוצה להזכיר נשכחות על שני מיקרופונים. במקרה היו שני מיקרופונים, כי לא נמצאו יותר. לו היו ארבעה – היו ארבעה, כי היו שלושה חישוקאים, והיה ראש ממשלה, והיו גם אחרים. היתה בכלל מקהלה. אז הוא בא לכאן בהתלהבות עצומה, ממש בהתלהבות, אפילו בהתלהבות גדולה יותר משלי, והוא מטיף לנו מוסר?

חברות וחברים, מה יש כאן, בסך הכול? לו הייתי רוצה לעסוק בצד הפורמלי, הייתי עוסק גם בצד הפורמלי. אומר רק מלה אחת בצד הפורמלי: הרי ידוע שבין מרצ לבין העבודה – לא אומר שיש חילוקי דעות של שמים וארץ, אבל בהחלט יש הבדלים, לפעמים אפילו הבדלים ניכרים. ידענו זאת מראש, כל העם ידע זאת מראש. באיזו ממשלה אין הבדלים? ובהסכם הקואליציוני כתוב, שחור על גבי לבן, שזכותנו – שאותה אנו רואים כחובתנו – לומר את דעתנו, ואיש לא יבוא אלינו בטענות ואיש לא ילין עלינו. זה בצד הפורמלי.

דוד מנע (הליכוד):

אף אחד לא בא אליך בטענות, הטענות הן אל רבין.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עכשיו אני רוצה לומר כאן – יש הבדלי גישות בתוך הממשלה, והם ידועים ועליהם הלכנו לבחירות. אני רוצה לומר לחבר הכנסת עזרן – הדחליל הזה שמציגים אותו לפני העם היושב בציון, שנקרא המדינה הפלשתינית, כנראה מפחיד מישהו. אומר משהו בעניין זה: את 250,000 הבוחרים שבחרו בנו – אנו מייצגים כאן 250,000, אני מקווה שאנו מייצגים רבים, אני מקווה שאנו מייצגים את כולם – אזרחים נאמנים ביותר, לא פחות נאמנים מאף אחד אחר, ואנחנו לא עושים כאן תחרות. גם הם, לא רק הם, מלח הארץ, אותם זה לא הפחיד. 250,000 הלכו לקלפיות בעיניים פקוחות, ראו את המציאות כפי שראו, הסתכלו לה בעיניים ושמעו פתק. הם ידעו בדיוק מה המצע שלנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרו להם: מדינה פלשתינית – לעולם לא.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

במצע שלנו כתוב מדינה פלשתינית. הרי אתה לא שומע מה שאני מדבר. אני מדבר עכשיו על מצע מרצ, ובמצע מרצ כתוב מדינה פלשתינית שחור על גבי לבן.

קודם כול, 250,000 אנשים, שמותר לי לומר שגם הם מלח הארץ, שמותר לי לומר שגם הם מסולתה ושמונה, שמותר לי לומר שגם על הכתפיים שלהם מונחת המדינה – הם לא נבהלו כל כך.

יעצתי כבר כמה פעמים לאנשי הליכוד ולאנשי הימין בכלל. חברים, אני מייעץ לכם עצה טובה ובחינם – החליפו את הדחלילים. הדחליל הזה, שנקרא מדינה פלשתינית, כבר לא מפחיד אף אחד.

דוד מנע (הליכוד):

הוא הורג.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הוא לא מפחיד אף אחד. מה שמפחיד זה הטרור, חבר הכנסת עזרן. כן, העם היושב בציון מאוד מודאג מן הטרור, ובצדק; כמוך כמוני, כמוני כמוך, כמו כל אחד היושב כאן. ביטחון אישי – זה כן; לא הדחליל הזה, מדינה פלשתינית. לו היית אומר למישהו שלא יהיה טרור, דבר שאתה לא יכול להבטיח, לצערי הרב, וגם אני לא יכול להבטיח, ותקום מדינה פלשתינית – לאיש לא אכפת. החליפו את הדחלילים.

למרות הכול, אף שיש חילוקי דעות בממשלה, אני אומר, ואני יכול להוכיח את זה, ואני אומר זאת במלוא האחריות ומסתכל לך ישר בעיניים, וגם אל חבר הכנסת דוד לוי – מעולם לא היתה ממשלה כממשלה הזו, שפועלת מתוך אחדות המעשה. ודאי שיש חילוקי דעות, אבל למיקרופונים נפרדים לא

הגענו, לחשק את ראש הממשלה לא הגענו, להשפיל אותו עד עפר לא הגענו, לעשות ממנו חוכא ואיטלולא, מן האיש המסכן הזה, שלושה שרים בממשלתו – לא עשינו. בדיוק להיפך; אנחנו רוצים לתת את כל הסיוע לראש הממשלה שלנו, והלוואי שאני באופן אישי הייתי יכול לסייע לו יותר. כאשר אומרים, לפעמים – לא במקרה הזה, כי במקרה הזה הבעתי את דעתי והוא הביע את דעתו – שיוסי שריד הוא דוברו של ראש הממשלה, ודורשים זאת לגנאי – אני דורש זאת לגאווה. כן, אני רוצה לעזור לו יותר. אני רוצה לעזור יותר גם לשמעון פרס.

יש בממשלה הזו אחדות המעשה, והממשלה הזו, מבחינה זו, מלוכדת יותר מכל ממשלה אחרת, מאשר הפארסה והקריקטורה הזו של החישוקאים, כאשר כולנו ידענו שמתניות היא לא מתניות, קיצוניות היא לא קיצוניות, והכול שיקולים אישיים ותחרות. אחרי הכול, אני לא מתחרה בראש הממשלה. אני מתחרה בראש הממשלה? אני יורש אותו? כל אחד מאלה רצה להיות ראש ממשלה במקומו.

משה פלד (צומת):

— — — עם הבלופים שלו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד. אדוני השר, לפי התקנון אתה לא מוגבל. מתברר שרק השר המשיב מוגבל, אבל – ברשותך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני כבר מסיים.

חבר הכנסת עזרן, אני מבקש לגייס עכשיו את השכל הישר שלך ואת ההיגיון הפשוט: ב-1977 חתם ראש הממשלה מנחם בגין על הסכמי קמפ-דייוויד. הוא חתם בהם על הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני. הנוסח המחייב באנגלית הוא זה: "PALESTINIAN PEOPLE", "THE LEGITIMATE RIGHTS OF THE PALESTINIAN PEOPLE" – לא של יחידים, לא של פרטים, לא של בודדים ולא של אינדיבידואלים. אני רוצה לגייס את השכל הישר שלך ולשאול – כאשר אומרים זכות לגיטימית של עם, למה מתכוונים, ריבוננו של עולם?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כתוב NATION, כתוב PEOPLE. אלה אנשים ולא עם.

בנימין טמקין (מרצ):

תראו איזה בדחן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בסדר, או.קיי, מאה אחוז. זו האנגלית שאתה מלמד בישיבה שלך? אם כך, אני מבין מה התוצאות. אני אומר: The Legitimate Rights of the Palestinian People. למה הכוונה? הרי אנשים צריכים לשאת באחריות למה שהם חותמים עליו.

משה פלד (צומת):

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, אפשר להשתיק את מכונת הרעש הזו שם?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מנחם בגין היה אחד האנשים היותר אינטליגנטיים שהכרתי בפוליטיקה הישראלית. הוא ידע היטב; א. הוא ידע אנגלית, בניגוד לחבר הכנסת בא-גד – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש שתסביר לי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני אגיד לך למה אני יודע שהוא ידע: משום שהוא ביקש רשות מיוחדת לתרגם לעברית את הביטוי הזה, לביטוי אחר לגמרי – של ערביי ארץ-ישראל. אלמלא ידע והבין את המשמעות של הדברים, מדוע ביקש רשות לתרגם את זה לעברית – אחרת? הרי ברור לגמרי, שזה אפילו לא על-פי הגרסה האנגלית האוקספורדית של חבר הכנסת בא-גד. הרי לא כתוב שם בכלל ערביי ארץ-ישראל.

אני יודע שהוא ידע. כאשר באים אלינו ואומרים לנו שאנו ממיטים אסון כזה ואסון אחר, ברור לגמרי שפה מדובר בזכות הלגיטימית הראשונה במעלה, ואומר לך מהי – היא זכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני. אחרת אני לא מבין את המשפט הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר יוסי שריד. אני מזמינה את חבר הכנסת סלאח סלים. אחרון הדוברים – חבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואחר כך תשובת הממשלה על-ידי השר משה שחל.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא עולה לכאן, משקר בפני כולנו, וכולכם נותנים לו גיבוי.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כאשר שרים: LET MY PEOPLE GO, למה הכוונה?

יוסף בא-גד (מולדת):

הכוונה לאנשים ולא לעם.

בנימין טמקין (מרצ):

לשלושה אנשים ברחוב.

נעמי חזן (מרצ):

מה אתה קורא כל ערב פסח בהגדה?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלל על העלאת הנושא על סדר-היום.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אז למה הגשת הצעה לסדר-היום?

סאלח סלים (חד"ש):

אומר לך – לי ברור וידוע, וכך לחלק לא קטן מן האנשים היושבים בבית הזה, כאשר אני משוחח אתם בנפרד, לא מעל הדוכן – הם יודעים שתקום מדינה פלשתינית. חלק מהאנשים בבית הזה מנסים לעכב את הקמתה, את זה אני מבין, אבל מה יוצא מכך? לעכב הקמת מדינה פלשתינית ולהמשיך במצב כפי שהוא היום – מצב מלחמה, הרג, פצצות ואנשים נופלים, גם ערבים וגם יהודים.

לכן, אני חושב שכל ההאשמות כנגד הממשלה הקיימת היום לא כל כך שוות. גם אם היתה ממשלת ליכוד היום, המדינה הפלשתינית תקום. העניין הוא לא מי נמצא בממשלה, מפלגת העבודה או הליכוד. המדינה הפלשתינית תקום. אני חושב שהשאלה אשר צריכה להישאל היא, האם טוב או לא טוב למדינת ישראל שתקום מדינה פלשתינית. דעתי היא, שלטובת העם בישראל, שתקום מדינה פלשתינית. אחרת לא יהיה שלום. שום סידור פה ושם, שום הסדר פה ושם לא יביא לשלום. שום דבר לא יעזור, לא תעזור הפרדה, אדוני השר, חבל על המיליארדים שהולכים להשקיע. זה לא יעזור. לעם בישראל יש הרבה מה לעשות עם המיליארדים האלה. חבל על הכספים.

אם כנסת ישראל רוצה לעשות טובה לעם ישראל, היא צריכה לדאוג לכך שייפסק מצב המלחמה ויהיה שלום, וכך יהיה רק כאשר תקום מדינה פלשתינית. לכן, אם תקום מדינה פלשתינית, זה לא יוכל להיות עם ההתנחלויות שנמצאות שם. אני חושב שצריך לעקור מן השורש את ההתנחלויות בגדה המערבית. לא יכול להיות שלום עם ההתנחלויות. דבר אחד נוגד את הדבר השני.

אתמול ביקרתי בשכם וראיתי במו עיני אוטו של מתנחלים נוסע הלוך וחזור עם דגל ישראל. הכוונה ברורה, הוא רוצה להתגרות בתושבים, כדי שיזרקו עליו אבנים.

אלה ההתנחלויות. ההתנחלויות לא עוזרות לשלום. ההתנחלויות הן מוקש נגד השלום, המשכן בגדה המערבית מפריע לשלום. לכן, אם אנחנו רוצים שההתנחלויות האלה יימשכו, זאת אומרת שאנחנו לא רוצים שיהיה שלום.

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת סאלח סלים, בכרמיאל היתה התנחלות. כרמיאל היתה התנחלות – – –

סאלח סלים (חד"ש):

לא נכון, זה סילוף של ההיסטוריה. אתה עוד ילד, עוד לא יודע מתי כרמיאל הוקמה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אתה כבר שכחת ואני קראתי – – –

סאלח סלים (חד"ש):

כרמיאל התנחלות? כרמיאל קיימת בתוך מדינת ישראל.

אליעזר זנדברג (צומת):

— — —

סאלח סלים (חד"ש):

זה לא נכון. מי לימד אותך את הדברים האלה?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

סאלח סלים (חד"ש):

מי לימד אותך את הדברים האלה, מי? מי הכניס את זה לראש שלך?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

אליעזר זנדברג (צומת):

סאלח סלים (חד"ש):

זה לא נכון; אתה לא יודע או שאתה מסלף.

אליעזר זנדברג (צומת):

וליד חאג' יחיא (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זנדברג, היתה לך אפשרות להציג את עמדתך. בבקשה תאפשר לחבר הכנסת סאלח סלים לסיים את דבריו.

סאלח סלים (חד"ש):

אני חושב, שכבוד השר שריד, גם בתפקידו כשר לאיכות הסביבה – חשוב שהוא יתייחס למפגע הסביבתי שנקרא התנחלויות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת אברהם ורדיגר, ואחריו – תשובת השר שחל בשם הממשלה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אומנם השר יוסי שריד אמר שהוא לא מבין מדוע מרעישים עולמות, אבל ההכרזה המרעישה של השר יוסי שריד, שהיתה באמת הכרזה מאוד מעניינת, על מדינה פלשתינית שתקום בעוד חודשים מספר, עוררה סערה ומבוכה. המבוכה היתה במיוחד בלשכת ראש הממשלה. אני מצטט מתוך מה שנכתב בעיתונות.

דרך אגב, אני רוצה להגיד, שעם כל הוויכוח וחילוקי הדעות שיש לי עם השר יוסי שריד, אני דווקא נהנה מהדברים שלו. הוא מדבר בהיגיון משלו, אבל הוא מדבר בהיגיון, הוא מאמין בהיגיון הזה.

בטרם אגע בנושא המסעיר את המדינה, אני רוצה, רבותי השרים, גברתי היושבת-ראש ורבותי חברי הכנסת, להביא כמה ציטטות מדבריהם של שרים וחברי כנסת מהקואליציה, אשר מוכיחים את הבלבול, האי-בהירות וחילוקי הדעות בקרב החוגים אשר עוסקים בשלום המדומה.

ובכן, סגן השר יוסי ביילין, האידיאולוג ומתווה הדרך, או מהמתווים של הדרך, אומר – "לדלג על הסדר ביניים וללכת מייד לשיחות הסדר קבע".

בא אורי סביר, מנכ"ל משרד החוץ, שדעתו אינה נוחה, ואומר – "אין כל אפשרות לסטות מהסכם אוסלו ולדלג ישר לשיחות על הסדר קבע, משום שסוגיות הסדר הקבע אינן ניתנות לפתרון כעת".

לשר החוץ שמעון פרס יש פתרון לעצירת הטרור – "להוריד את היישובים בדרום עזה, נצרים ואחרים, אשר הם כקוץ למדינת ישראל". כמו-כן "יש לפנות את המתיישבים בחברון". ואני רוצה להגיד לך, השר שריד, שקדם לך השר פרס בנושא חברון. גם אתה דיברת על חברון, גם הוא דיבר על חברון. אגב, השר פרס כבר כינה את ערפאת "נשיא".

באה השרה אלוני, ולה דעה מקורית מאוד – "לצרף חלקים מהנגב לרצועת-עזה כדי לפצות את הפלשתינים על הרחבת הבנייה בירושלים וסביבתה".

תראו מה קורה כאן בתוך הממשלה המאוחדת והמוסדרת.

אגב, אבו-עלא הגיב על זה ואמר – "אני נותן מייד את הסכמתי". יפה מאוד. כבר יש לך הסכמה, כבר יש מי שייקח.

התעורר השר סנה ותקף את פרס על דבריו כי "מחיר השלום עם סוריה הוא נתון", כך הוא אמר, "וכדאי להגיע להסדר ב-20 החודשים שנותרו עד לבחירות. אסור לשדר", אומר סנה, "שהמחיר קבוע, ומי שאומר זאת אינו יכול להתמקח. אנו לא בלחץ הזמן". עוד שר בממשלה.

בא אביגדור קהלני, הלוחם למען הישארות בגולן, באמת לוחם, ואומר: "אנו חייבים להפסיק את תהליך השלום עכשיו, ומייד, לא לנטוש כעת ערים ביו"ש. הממשלה מושפעת יותר מדי על-ידי המפלגות הערביות ומרצ, השומרות לה על השלטון". חבר מכובד בקואליציה.

בא ביילין ואומר – חסרה לנו מנהיגות. העם שונא את המצב, רוצה מנהיגות חזקה. אבל לא התכוון, חלילה, לרבין. אולי הוא התכוון לשריד.

השר שחל – אנחנו מדברים היום על הפרדה – אמר: "הכנתי תוכנית טובה על הפרדה". בא סביר ואומר – "אחד הדברים המסוכנים הוא הפרדה". אני מצטט דברים שקראתי ויש לי אתי.

רבין מוכן לוותר על גבעת-זאב, מעלה-אדומים וביתר ואומר – "זה לא ירושלים".

"מה ההתרגשות?", אומר בן-אליעזר, "אם מרצ רוצה לייבש את מעלה-אדומים ולחנוק את ירושלים, שיגידו זאת במפורש".

גברתי, אני שומע את האיתות, אני מצטער מאוד. ישב כאן יושב-ראש אחר, דיברו כאן שמונה, תשע ועשר דקות. אני הייתי כאן באולם, וזה בלתי אפשרי.

היו"ר ע' מאור:

אתה מדייק, ואני אוסיף לך קצת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה בלתי אפשרי.

היו"ר ע' מאור:

זמנך תם, אבל אני אוסיף לך.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא תם, מאחר שאני לא מופלה לרעה.

היו"ר ע' מאור:

בהחלט.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

ועכשיו לסערת השר שריד. כפי שאנחנו יודעים, עוררת סערה. לא חשוב אם אתה רואה בזה סערה או לא, אמרת מה שאמרת, אבל אני רוצה להגיד לך, ידידי השר יוסי שריד – כל הכבוד לך על אומץ לבך, אמונתך, יושרך. כך צריך לנהוג מנהיג אחראי, להביע את דעתו בגלוי, בלי להסתיר, בלי להתחמק, ולא לדבר בלשון המשתמעת לשתי פנים. אתה גילית את הפנים האמיתיות של הממשלה הזאת, ואתה לא דיברת בשמך, אתה לא בן יחיד בממשלה הזאת. הממשלה הזאת – יש לה כיוון ויש לה דרך. ודאי שיש חברים בממשלה שלא ירקדו ברחובות אם תהיה מדינה פלשתינית, אבל גם לא ישבו, חלילה, שבעה על כך. על כן מוזרות בעיני המבוכה בלשכת ראש הממשלה וגם ההכרזה של כל חבריך שכאן היה משהו יוצא דופן. אני מדבר על חבריך שיצאו נגד ההכרזה שלך.

גברתי היושבת-ראש, אני מסיים. אני רק רוצה לקוות, גברתי היושבת-ראש, שה"יושב במרומים ישחק". יש מנהיג לבירה, והוא צוחק ויצחק מכל המשחקים האלה. אמונתנו, ברוך השם, חזקה, זה לא יקום ולא יהיה. לא תהיה מדינה פלשתינית, ואולי יהיו מאוכזבים, אך אני מקווה שרוב האוכלוסייה, אולי אגיד – היהודית, מכיון שאינני יכול לדבר בשם האוכלוסייה הערבית – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הערבית כולה תומכת – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני רק אומר, שרוב העם היושב בציון לא רוצה מדינה פלשתינית, והמדינה הפלשתינית לא תקום. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תקום. זה לא יעזור לך – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את השר משה שחל להשיב בשם הממשלה. בבבקשה, אדוני השר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בעצם היא קמה.

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — גם מדינה פלשתינית קום תקום. זה לא יעזור לך.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בסוף השבוע הביע השר יוסי שריד את הערכתו לגבי אפשרות הקמתה של מדינה פלשתינית בעתיד, והוא צוטט בעיתונים כמי שחושב שמדינה שכזאת תקום.

להקת מעוררי הביעותים החלה לזעוק, כמעט לפי תסריט קבוע, זעקות שבר, ובין היתר היא אמרה – הוסרה המסכה מעל ממשלת רבין. המסכה הוסרה. זה קרוב מאוד לפורים, וחשבתי – אולי, באמת, הכוונה היא רק למשחק מלים הקשור לפורים בלבד, אבל הדברים נמשכו, וקם אחד מחברי הכנסת הנכבדים מספסלי הליכוד, והוא אומר – תקום מדינת מחבלים שבירתה ירושלים. חבר הכנסת עוזי לנדאו היה חבר הכנסת הזה, והוא קבע, ב"ידיעות אחרונות" מיום 19 במרס – השר שריד דוברה הרשמי ומעצב מדיניותה של הממשלה. אני בטוח שהשר שריד היה שמח אילו רבים מחבריו וחברותיו הקרובים במפלגתו היו מפליגים עליו שבחים כאלה.

בישיבת הממשלה ביום א', 19 במרס, הודיע ראש הממשלה, כי דבריו של השר יוסי שריד בעניין מדינה פלשתינית, כפי שהובאו בתקשורת, משקפים את דעתו האישית בלבד, והוא המשיך ואמר, כי הממשלה מחויבת, על-פי הסכם הצהרת העקרונות בלבד, שאין מחויבות להקמת מדינה פלשתינית.

רבותי חברי הכנסת, ממשלת ישראל הודיעה את עמדתה הפורמלית, הרשמית, ואני, כמי שמכיר את יוסי שריד מעט שנים, אני יכול לומר לכם, שביום ההולדת ה-33 שלו, שנערכה ב"תוכנית ל" בתל-אביב – כאשר הוא חגג את יום ההולדת הוא אמר, נדמה לי שזאת היתה הפעם הראשונה שהוא אמר את הדברים, וזה היה לפני 23 שנים. כל העם שומע, כל הדברים ידועים, ואני לא יודע מה קרה – האם באמת חושבים שאם יוסי שריד, היום השר שריד, נמצא בממשלה, אסור לו לומר את דעתו האישית? הוא אמר את זה.

משה פלד (צומת):

אז הוא – – –

שר המשטרה מ' שחל:

גם אז.

משה פלד (צומת):

בינתיים קרו כמה דברים בארץ-ישראל.

שר המשטרה מ' שחל:

גם אז – – –

משה פלד (צומת):

היה הבדל בין לפני 20 שנה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פלד, תיכף נגיע – – –

משה פלד (צומת):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אבל אז הייתי מבין אילו — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בחייתך, תן לי. הייתי מבין, אילו הייתי עוסק באנשים תמימים, חדשים, שאינם יודעים להבחין בין הודעה ודעה אישית עקבית לבין עמדת ממשלה, ניחא. אבל כאשר קם חבר כנסת ותיק, ותיק ממני, רבתי, אתם לא תאמינו — — —

דוד צוקר (מרצ):

יש כזה?

שר המשטרה מ' שחל:

הנה, עובדה, אני מגלה לך, חבר הכנסת דוד לוי ותיק ממני בשנה-וחצי-שנתיים, והוא בכלל מגלה שהממשלה בכלל לא מדברת בקולות שונים, שבכלל הדבר לא ידוע לו, הוא פעם ראשונה שומע, והוא מזדעזע בקול רם. יש לו קול יפה, חזק, חבל שהוא איננו כאן כדי לשמוע את התשובה. אני מהר מאוד, כדרכי – לכל אחד מאתנו יש את העיוות המקצועי שלו, אני משפטן – תמיד הולך לספרים. אני ממליץ לכם, אגב, תלכו לספרייה. ראיתי מיד, ואני מצטט, ממשלה אחרת. מה אמרו אז ואיזה דברים אמרו? ב-1979 הכירה ממשלת מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשטיני.

רבותי, תסלחו לי, חבר הכנסת בא-גד החליף כיסא, גם עכשיו כשהערת ואמרת, אתה צריך להבחין באנגלית. האנגלית שלי אולי לא טובה, ולכן מייד פתחתי את מילון "אוקספורד" לחפש מה זה PEOPLE. כתוב – A NATION OR RACE. מה, הוא לא ידע את זה? מנחם בגין לא ידע? בכלל פה, בבית הזה, לא היה דיון – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני אספר לך, חבר הכנסת בא-גד, דבר מעניין מאוד – – –

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, אנחנו דוחים את – – –

קריאות:

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

נצביע, נצביע. מייד יגידו נגד. אני אספר לך קוריוז מעניין, ששבוע ימים לפני קבלת – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, תן לי, אני לא הפרעתי – – –

קריאות:

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — PEOPLE זה אנשים – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

— — — רבותי, למה ללכת – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

שר המשטרה מ' שחל:

— — — אפילו ל"אוקספורד"?

שבוע ימים לפני חתימת הסכמי קמפ-דיוויד רוצה הגורל ויש משלחת פרלמנטרית בבון שבגרמניה, ואני סגנו של קורפו, חבר המשלחת, ואומרים לנו להתנגד להחלטה, בשום פנים ואופן אסור להסכים למלים THE LEGITIMATE RIGHTS OF THE PALESTINIAN PEOPLE. שבוע אחרי זה מגיע ההסכם, ואני הולך למר מנחם בגין ואומר לו – תשמע, איך זה קרה? הרי לפני שבוע אתם אמרתם: בשום פנים ואופן, ומטעמי סולידריות הצבענו, כמובן, נגד, וגיננו אותנו.

אבל אילו גם כאן היה מסתיים מסע הצביעות, גם אז הייתי בא ואומר – אתה יודע מה? דיינו, אני מקבל את זה. אלא שהלכתי מהר לראות, אולי בהשוואה – אמרו, אנחנו לא מסכימים לאוטונומיה, כן מסכימים לאוטונומיה – אולי, בהשוואה למה שהיה אז, אנחנו עשינו דברים מי יודע מה? והנה אני מוצא, לפתע פתאום – לפעמים אתה מחפש, מסתכל ורואה דברים, תאמינו לי, קראתי וקראתי עוד פעם, ואמרתי: לא ייתכן.

בדיון על האוטונומיה, חבר הכנסת רענן כהן, ב-20 במרס 1979 – כמה זמן עבר מאז? בערך 16 שנה – נאמרו הדברים האלה: מטרת המשא-ומתן הינה כינון רשות מינהל עצמי בגדה המערבית ובעזה כדי להעניק אוטונומיה מלאה לתושבים. הממשל הצבאי הישראלי והמינהל האזרחי ייסוגו כדי שיוחלפו ברשות המינהל העצמי. תהיה נסיגה של כוחות מזוינים ישראליים ותהיה כניסה מחדש של הכוחות הישראליים שיישארו באזורי ביטחון מוגדרים. יישארו, גם לא ינועו; יישארו. אנו רוצים לאפשר לשכנינו הערבים לנהל את ענייניהם, הם יבחרו את נציגיהם, ונציגיהם ינהלו את ענייניהם היומיומיים בכל השטחים, בכל תחומי החיים.

בנימין טמקין (מרצ):

זה בטח אוסלו.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, זה כמו "חיים שכאלה". מי היה הקול הזה? לא אחר מאשר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה. על מה אתם מדברים?

אני אומר לכם שאני, לפעמים, שואל את עצמי – היעלה על הדעת? הרי יש פה אנשים שהם חברי כנסת ברצף מאז, היו אז שרים, הצביעו, יודעים על מה מדובר, אז מה גלגול העיניים הזה לשמים? בפני מי אתם מיתממים? למי אתם באים ואומרים את זה?

איזה פתרון יש לכם? איזה פתרון היה לכם במשך 15 שנה בשלטון? מה הצעתם? מה יש לכם היום להגיד? ובכלל, דבר אחד, לדעתי, קרס – והאמינו לי שאני אומר זאת בכל הכנות – דבר אחד, עם כל הוויכוח והחלוקה, זה לא מקרה שאתם לא מדברים על סיפוח. אין זה מקרה, כי אתם יודעים, שבעם הזה אף אחד מאזרחי מדינת ישראל לא רוצה לשמוע על זה, לא מוכן לשמוע על זה, כי הוא יודע מה המשמעות של 2.5 מיליוני פלשתינים מסופחים למדינת ישראל.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — עוד מיליון.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, גם בזה לא די — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת. חברי הכנסת, ברשותכם.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, זה לא שיעור באנגלית.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר לכם, שאמרתי לעצמי – אולי באמת השתנו הזמנים, היום יש פרשנויות שונות מאלו שהיה אז, אולי אז שתקו. דוד לוי אומר שהיתה משמעת; ממשלת הליכוד – לא היו בה לא התקפות ולא ויכוחים, כולם היו פשוט סולידריים מאוד, חברים, קולגיאליים.

השבוע, לא לפני 16 שנה, אפילו לא לפני כמה שבועות, אלא לפני לא יותר מאשר שלושה ימים, פתחתי את הרדיו ושמעתי – מייד ביקשתי שייתנו לי את התמליל, וחברי הטוב, השר שריד, אמר לי שיש לו. והנה – אני אומר לכם – יורם רונן שואל: "אבל אולי התוכנית האמיתית היא תוכניתו של יוסי שריד להקים מדינה פלשתינית בהדרגה; התוכנית, ההפרדה כשלב ראשון?" עונה אותו חבר נכבד –

אגב, אחד מהבכירים שבבכירים בליכוד, שר מכובד מאוד, בכיר, גם היום הוא בליכוד, היה שר, אבל הוא בכיר ללא ספק, מהבכירים בליכוד – אומר כך: "שריד תמיד רצה מדינה פלשתינית, ואני תמיד התנגדתי למדינה פלשתינית שנייה, כי כבר יש אחת בירדן. אבל מה שאני רוצה לומר הוא, שתוכנית האוטונומיה היא בעצם דבר שיביא להקמת מדינה פלשתינית. כשהביא מר בגין את תוכניתו בנובמבר 1977, אמרתי לו בשיבת הקבינט הביטחוני: היום ייסדת את המדינה הפלשתינית. זו אחת הטעויות החמורות ביותר. נכון שמר בגין לא חשב מעולם על אוטונומיה כזאת, אבל" – הוא ממשיך – "תוכנית האוטונומיה של הליכוד תביא, בסופו של דבר, למדינה פלשתינית".

רבותי, כמו בקולות מ"חיים שכאלה", הקול הזה הוא של חבר הכנסת אריק שרון. היום הוא 19 במרס 1995, השעה היא 12:22, והאמצעי – "קול ישראל", רשת ב'.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא גם קרא לפשרה טריטוריאלית.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי, אל תעזרו לי.

חברי הכנסת, אמרו: אבל בליכוד – גם זה נאמר בחברות, בקולגיאליות – זו היתה רק הערה של יועץ סתרים, ואילו אנחנו, רחמנא ליצלן, מפקירים את הביטחון, מפקירים את המדיניות. את המסכה הוריד יוסי שריד מעל פני הממשלה. הוא גילה את זה. זה דבר חדש. מי יודע איזה אסון.

רבותי, מה לעשות, ובידי קטע מעיתון. ושוב, להכעיס, אומר מישהו – המנהיגים לא ראויים לשלטון. והוא ממשיך ואומר – בעת כהונת יצחק שמיר נוצר המסדרון שיוביל למדינה פלשתינית. אריק שרון; התאריך – 4 באפריל 1991.

חבל לי שחבר הכנסת דוד לוי איננו כאן כדי שישמע. זה היה בעולם אחר? עד כדי כך הוא חושב ששכחנו?

גברתי היושבת-ראש, מה שמבדיל אותנו מכם הוא, שאנחנו מציאותיים, שאנו מעמידים את תביעותינו מהפלשתינים למבחנים יומיומיים ולא למבחנים דמיוניים. אנחנו מאמינים שאפשר לחיות ביחד. הייתם בשלטון זמן רב, ולא הצלחתם להציע שום פתרון.

אנחנו רצינו התנחלויות מטעמי ביטחון אסטרטגי, ואילו אתם הקמתם יישובים ללא הבחנה. הצעד את המדינה הזאת בשיטתיות אל פי התהום. בכל פעם ששמעתם את המלה "שלום" הרמתם את הרעשנים שלכם וסירבתם להקשיב. עכשיו אתם אומרים לנו, שיש לנו מסכה, ושאתם מסירים אותנו מעל פנינו.

קבעתם תוכנית אוטונומיה, ושכחתם לציין לה תאריך. החמצתם את כל ההזדמנויות שבדרך ודילגתם מעל להסכמי לונדון כלא היו. הייתי שותף אז לממשלה ואני זוכר את זה. אני אומר לכם – היה משגה, ומשגה חמור. החמצתם בשיטתיות – כל שביב תקווה.

בוועידת מדריד פעלתם כמו במלחמת שוורים, וכרגיל לא הבאתם תוצאות. לפי המושגים שלכם, האינתיפאדה היתה עוד תקרית אלימה שתחלוף, אפיזודה שניתן לטאטא באלות.

אנחנו בחרנו בדרך אחרת, לא בדרך של הפחדת הציבור כי אם בדרך שכלתנית ריאלית. ואנו, להבדיל מכם, יודעים בדיוק מה אנו רוצים. אנחנו רוצים ביטחון למדינת ישראל עם רוב יהודי מוצק וברור. אנחנו איננו רוצים לשלוט על עם אחר. אנחנו רוצים להגיע לחיי שכנות, אבל אנחנו לא עוסקים בהרפתקנות. אנחנו בוחנים את הדרך בהסדר הביניים. ובהסכם הזה יש מה שיש בו. אין בו מדינה פלשתינית. יש בו ניסיון לראות איך ניתן בתקופת המעבר הזאת לחיות ביחד. זה אולי הסיכוי היחיד לפתרון סכסוך שנמשך יותר מדי שנים.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהנושא מוצה, והוא איננו אלא חלק מהצהרות שעולות אוטומטית מדי שבוע. מבחינה פורמלית, מבחינה פרלמנטרית אני מציע להעביר את ההצעות לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

לא להסתפק בדברי השר?

שר המשטרה מ' שחל:

זה הטוב ביותר; אבל אני מכיר את המציעים, הם לא יסתפקו בדברי השר.

היו"ר ע' מאור:

אני יכולה לשאול. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, האם אתה מסתפק בדברי השר?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מציע להעביר למליאה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, יש הצעות אחרות. חבר הכנסת בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טמקין. דקה, מן המקום, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר יוסי שריד, הטלת ספק בהבנתי באנגלית, בהבחנה בין PEOPLE לבין NATION.

נעמי חזן (מרצ):

NATION – לאום, PEOPLE – עם. זה תרגום מדויק. תסתכל במילון "אוקספורד", "וובסטר", ואל תתנפל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מקווה, כבוד השר, שלא תטיל ספק בידיעתי דברי חז"ל. אמרו חז"ל: יוסף שפיקח היה מה ראה לשטות זו. הם לא אמרו יוסי, אמרו יוסף. אני שואל אותך – בימים קשים אלה, למה תוקע יוסף סכין בגב האומה? למה הוא מציע להוציא את יהודי חברון?

משה פלד (צומת):

הוא אמר לך שהוא אמר את זה כבר לפני 20 שנה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בא-גד, זמנך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

תנו לי לסיים.

למה את מגינה על השר, הוא קיבל את זה ברוח טובה.

היו"ר ע' מאור:

זמנך תם, רק בגלל ההפרעות אני מאפשרת לך לסיים את המשפט.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואני שואל, כבוד השר – למה, אם יש אי-סדרים בחברון, אתה מציע להוציא את יהודי חברון? כשהיו התפרעויות ביפו, למה לא הצעת להוציא את ערביי יפו? אני מודיע לך, שגם יהודי חברון היו שם לפני 1929, כידוע לך. לכן אני רואה את דבריך כבגידה וכתקיעת סכין.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת שילנסקי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי; זה לפי הפרוצדורה. מי שאיננו, אי-אפשר להסיר את הצעתו.

דוד צוקר (מרצ):

היית חזק.

יוסף בא-גד (מולדת):

ממך לקבל מחמאה? הוא נתן לי שבחים, וזה מדאיג אותי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מה ההבדל בין הטרנספריסט רחבעם זאבי, המכונה גנדי, לבין הטרנספריסט השר יוסי שריד?

דוד צוקר (מרצ):

המכונה יוסף.

דב שילנסקי (הליכוד):

גנדי מציע טרנספר של ערבים, מרצון, ויוסי שריד מציע טרנספר של יהודים, בכוח. ותשפטו אתם מי משני הטרנספריסטים מוסרי יותר.

כנסת נכבדה, מול קטני אמונה בישראל אני רוצה להעמיד את נאמני ארץ-ישראל, 52 יהודים טובים, השובתים רעב פה, לא רחוק מאתנו, זה 38 ימים. צבי הנדל התמוטט היום, הוציאו אותו עם 40 מעלות חום. הוא מסרב להפסיק את הצום. יוסף מנדלביץ, אסיר ציון המפורסם, אשר שבת רעב בזמנו תחת המגף האדום – אוי לבושה, נאלץ לשבות רעב גם בארץ-ישראל. גם הוא התמוטט היום, והוציאו אותו מהמאהל.

אני קורא לכולם לבוא להזדהות ולחזק אותם, חברי הכנסת ועם ישראל כולו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת משה פלד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים. דקה, מן המקום. דקה.

משה פלד (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא אתווכח עם השר יוסי שריד על דבריו. אציין שתי נקודות קצרות – לא היתה ולא תהיה ממשלה בישראל שתקים מדינה פלשתינית ממערב לירדן. יוסי שריד יכול להגיד את זה עד מחרתיים, טלב אלסאנע ודראושה וכולם. לא היתה ולא תהיה ממשלה כזאת בישראל.

דבר שני, בנושא של חברון – חיילי צה"ל מסתובבים בחברון ובשכם בזכות המתיישבים בחברון ובשכם.

לכן, אני אומר, האנשים האלה, שחיים שם, יישארו לנצח נצחים. לא אתה תוציא אותם, ושום ממשלה בישראל לא תצליח להוציא את המתיישבים מחברון.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת דראושה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זנדברג. דקה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רגוע בנושא הזה כי אני יודע, שאין פתרון אחר אלא מדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת-עזה, ליד מדינת ישראל, שתחיה בשלום עם מדינת ישראל. אני חושב, שזה אינטרס ישראלי מובהק כדי להביא פתרון צודק לסכסוך הישראלי-הערבי. מי שחושב שלא תקום מדינה פלשתינית, כפי שאמרו כאן חבר הכנסת משה פלד וחברים אחרים – אני חושב שאתם טועים.

ההיסטוריה מלמדת שעם יש לו זכות להגדרה עצמית, והעם הפלשתיני הוא כשאר העמים, גם לו יש זכות להגדרה עצמית, גם לו יש זכות להקים את מדינתו העצמאית. אני חושב, שזמנו של הכיבוש הישראלי אוזל, זה מצב מזויף, לא יכול להחזיק מעמד. המתנחלים צריכים לחזור הביתה, לתוך גבולות "הקו הירוק", ומדינה פלשתינית קום תקום.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מנע, אחרון הדוברים, מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם ורדיגר. דקה, מן המקום; בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר לך, אדוני השר לאיכות הסביבה, שאתם משתמשים הרבה במונחים של בגין וקמפ-דייוויד.

אתמול שאלתי את יחיאל קדישאי, רציתי ללמוד קצת את הדברים האלה. ובכן, אתם מעוותים את תורתו של מנחם בגין, אתם מעוותים את הסכמי קמפ-דייוויד, אתם מעוותים את כל המונחים שטבעו מנחם בגין, קרטר וסאדאת. כשמנחם בגין דיבר על הזכויות הלגיטימיות של ערביי ארץ-ישראל, הוא לא דיבר על הזכויות הפוליטיות שיצחק רבין נתן להם. כשמנחם בגין דיבר על משטרה חזקה ועל אוטונומיה מלאה – זה כשהריבון הוא ממשלת ישראל, ולא הליכה לקראת מדינה פלשתינית.

אתה, אדוני השר לאיכות הסביבה, מכל השרים האלה שיושבים פה, אתה מדבר הכי בכנות. אני מאוד מעריך את זה, כי אתה אומר במפורש מה שאמר ביילין לפני חצי שנה; אתה אומר במפורש את מה שרבין ופרס וכולם מסתירים בלבם. אתה אומר את זה. הם מסתירים את זה. בסוף כולם ילכו בכיוון שלך. איך אמרת פעם – יומרצ רבין. אוהו, איך הוא מומרצ. לא יישאר ממנו שריד אפילו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דוד לוי, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

דוד לוי (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

כן. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

אליעזר זנדברג (צומת):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת בני טמקין, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

בנימין טמקין (מרצ):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת סאלח סלים, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

סאלח סלים (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת ורדיגר, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, על-פי הצעת השר ובהסכמת כל המציעים, אני מעמידה להצבעה את העברתן של ההצעות לסדר-היום בנושא דברי השר יוסי שריד על הקמתה של מדינה פלשתינית לוועדה – רק ההצעות של המציעים שנוכחים כרגע באולם. בבקשה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 18, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת, שהנושא מועבר לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

החלטת הממשלה להקצות קרקע לבתי-קברות חילוניים

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6482, 6493 ו-6498, בנושא: החלטת הממשלה להקצות קרקע לבתי-קברות חילוניים. חבר הכנסת אריה דרעי איננו. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

שלוש דקות לכל דובר. ישיב השר יוסי שריד.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, החלטת הממשלה, שאני מקווה שהיא תבוצע ולא תשתהה, כי היא משתהה כבר זמן רב מדי, ראויה לברכה מהרבה מאוד טעמים. אני רוצה להתרכז בטעם אחד, שבגיני ראויה הממשלה לברכה וללחיצת יד אמיצה. הטעם שבגיני אני מבקש לברך הוא האפשרות לראות בהחלטה הזאת מודל, לקח, משל ודוגמה להתנהגות דומה, זהה, קרובה, גם בתחומי חיים אחרים.

אני רוצה להשתמש בהחלטה הזאת, שעל-פיה יוכל אדם לבחור את המקום שבו הוא קובר את יקיריו, שבו הוא מבכה את יקיריו, לבחור אותו באופן חופשי; אני מבקש לקחת את ההחלטה הזאת ולבחון כיצד אפשר לראות בה, כאמור, לקח בתחומי חיים אחרים.

מה יש בה, בהחלטה הזאת? יש בה הכרעה שאומרת שכל אדם – ובהקשר זה אנחנו מדברים על יהודים – יורשה לבחור, על-פי השקפת עולמו, על-פי רצונו, על-פי טעמיו, את המקום, את האופן, את האווירה, את הצורה, את הטקס, שבהם הוא נפרד מיקירו.

יסוד הבחירה מונח כאן ביסוד ההחלטה על אפשרות, על אופציה של קבורה חילונית – נוסף על הקבורה הדתית הקיימת. יסוד אחד הוא, אם כן, יסוד הבחירה, העדר הכפייה, הרצון החופשי שניתן פה לכל אזרח יהודי בישראל לבחור היכן הוא קובר, אולי גם היכן הוא נקבר.

הרעיון השני, גם הוא לקח לתחומי חיים אחרים – חבר הכנסת רביץ וחבר הכנסת עלי – הוא מתן האפשרות לכל אזרח יהודי בישראל להיות נאמן לאמונתו, להיות נאמן להשקפת עולמו, להיות נאמן לאותם דברים בסיסיים שעל-פיהם הוא חי, שעל-פיהם הוא מעצב את אורח חייו, את השקפת עולמו.

יש אנשים, חברי הכנסת, המבקשים לקבור את מתיהם שלא על-פי הטקס הדתי היהודי, שלא על-פי טקס שבמקרים רבים נראה זר לרבים מאתנו. חבר הכנסת רביץ, אני עברתי את הטקס הזה פעמיים עם הורים. חלק מן הטקס זר לי מאוד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא היה זר גם להורים שלך?

דוד צוקר (מרצ):

לא. גם אם אני אקבור אותו באותו טקס בבית-הקברות עם חברה קדישא שקוברת על-פי הטקס הדתי, תרשה לי לעשות זאת מתוך בחירה. זה אחרת לגמרי, כאשר אדם מגיע לקבור את מתו מתוך בחירה בבית-קברות דתי. גם לטעמך אתה צריך להיות מעוניין בעניין הזה.

אמרתי שצריך לראות, כדאי לראות בהחלטה זו של הממשלה לקח גם בתחומי חיים אחרים; גם, למשל, בתחום הנישואין והגירושין. תיצור את האפשרות, תיצור את האלטרנטיבה, את החלופה לאדם לבחור כיצד הוא מקיים את אורחות חייו על-פי השקפת עולמו; לאיזה בית-ספר הוא הולך, מה חומר הלימודים שלו, כיצד הוא חוגג בר-מצווה, כיצד הוא משיא, כיצד הוא קובר. זה הלקח החשוב שיש לנו מההחלטה המאוד-חשובה של הממשלה, לאפשר אופציה חילונית לקבורה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט. אחר כך – תשובת הממשלה על-ידי השר יוסי שריד. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני עומד כאן בוש ונכלם לנוכח ביזוי המת שהתרחש בשבוע שעבר, כאשר לא ידעו איפה לקבור נפטרת מברית-המועצות לשעבר. האם ייתכן שבמדינת יהודים צריכה משפחה להיטלטל עם יקירה המנוח ולא למצוא היכן לקבור אותו?

האם אנחנו, שחוקקנו חוקים חשובים מאוד לעם הזה, למשפחה, האם אנחנו יכולים לעמוד מנגד ולשתוק? האם ההלכה היהודית מקבלת את זה? האם ההלכה היהודית מדברת על כבוד המת רק כשהוא יהודי ולגבי מי שאיננו יהודי אין כבוד המת?

לא ברור לי מדוע כל המאבקים האלה, ואני מדבר כאיש מסורת, מסורת יהודית.

אני לא יכול לשבת מנגד ולראות איך אנשים שהגיעו הנה בהמוניהם בגלל משפחותיהם, הסבים והסבות היהודים, היום הם לא יהודים ולא יכולים להיקבר כאן בישראל.

טוב עשתה ממשלת ישראל שהחליטה להציע להקים בתי-קברות – חלקות. נכון, אולי לא כדאי לקבור מת לא יהודי ליד מת יהודי. יש חלקות גדולות, אפשר להקצות חלקות.

החברה קדישא מקימה קול זעקה. למה היא מקימה את קול הזעקה? האם בגלל ההלכה? גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא ולא. היא מקימה קול צעקה פשוט בגלל הרווחים שהיא עושה מהקבורה.

אני מדבר כראש עיר ושואל – איך אני יכול להתמודד עם הבעיה הזאת לבדי, אם לא תהיה איזו חקיקה, שנוכל למצוא פתרון. אולי כדאי להחליט ולהקים בתי-קברות אזוריים לאותם אלפי לא-יהודים שהגיעו לארץ.

לפני ימים מספר קיבלתי שיחת טלפון מצרפת. שאלו אותי – האם במדינה יהודית, מדינה המדברת על כבוד האדם ועל תורת ישראל, אתם יכולים להרשות לעצמכם שאדם שנפטר נמצא שעות וימים בתוך מקרר ואי-אפשר לקבור אותו?

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהבעיה היא בעיה רצינית מאוד; היא מעיקה על כל אחד מאתנו, ומחובת הכנסת למצוא לה פתרון. הייתי מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר שריד להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, התבקשתי להשיב בנושא זה, אם כי אני לא בדיוק השר האחראי לעניין. אני מוכרח לומר, שהתשובה שנתבקשתי לתת היא יובשנית משהו, שלא ברעתה. היא נותנת את העובדות, היא מפרטת את מה שנעשה, מה שנעשה ומה שעומדים לעשות בסוגיה זו.

בכל זאת הייתי רוצה לומר משפט אחד, להצטרף לדבריהם של חברי הכנסת ולומר, שאני מקווה שלא היה איש במדינה שלא נתקף חולשה עצומה, שפניו לא נתכסו כלימה כאשר בשבוע שעבר, בשני מקרים או אפילו ביותר מקרים – אני מניח שיש מקרים שאנחנו לא יודעים עליהם – היתה צריכה להיטלטל גווייה מהכא להתם ומהתם להכא, בלי שיהיה אפשר להביא אותה למנוחה אחרונה.

מדובר, אחרי ככלות הכול, באנשים שחיים כאן, אבל אין מאפשרים להם למות כאן, ובכללם אנשים שממלאים את כל חובותיהם למדינה אבל המדינה עד כה אולי לא מילאה את חובתה כלפיהם.

אתם יודעים שמדברים אצלנו הרבה על הערלים. אני אומר – אל תתייראו מן הערלים, תתייראו בעיקר מערלי הלב. ויש כאלה, ויש כאלה לא מעט בתוכנו.

ועדת השרים לקבורה אלטרנטיבית – זה לא מושג שאני משתגע עליו – האם יש אלטרנטיבה לקבורה, חבר הכנסת רביץ?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לפי הדת היהודית, לא.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כל עוד אין אלטרנטיבה למוות, זו לא מטבע לשון שאני מאוהב בה במיוחד, אבל זה מה שזה.

ועדת שרים לקבורה אלטרנטיבית, בראשות שר המשפטים הפרופסור דוד ליבאי, החליטה בישיבתה האחרונה, ביום 12 במרס 1995, להקצות שטח לבית-עלמין אלטרנטיבי באזור באר-שבע. הוועדה הטילה על מינהל מקרקעי ישראל להגיש בתוך 45 יום הצעה לתכנון של קרקע לקבורה אלטרנטיבית באזור מרכז הארץ. כמו כן הוטל על מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל להגיש בתוך 30 יום מסמך אופרטיבי המתייחס לאפשרות להקים בתי-קברות אלטרנטיביים בקיבוצים ובמושבים. הוטל על שר הדתות ושר הקליטה לבוא בדברים עם שר האוצר בעניין העמדת תקציב פיתוח לקרקעות של בתי-עלמין קיימים המוכנים לקבור עולים לא-יהודים. שר הפנים התבקש לדווח לוועדת השרים על השלמת התכנון לבית-העלמין באזור ירושלים שיכלול שטח לקבורה אלטרנטיבית.

בתשובה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שלמה בוחבוט – למעלה מחצי מיליון עולים הגיעו לישראל מחבר המדינות. חלק מהם – כתוב כאן אחוז, אני לא רוצה לנקוב בשום אחוז אף שזה כתוב – אינם מוכרים כיהודים, זו עובדה, ודתם אינה מוגדרת.

בשל הישנות המקרים, בעת האחרונה, שבהם לא נמצא מייד פתרון לקבורת עולים שדתם אינה מוגדרת, הגיע השר לענייני דתות, הפרופסור שמעון שטרית, לסיכום עם קיבוץ קריית-ענבים בדבר העמדת שטח מבית-העלמין של הקיבוץ לקבורת נפטרים שדתם אינה מוגדרת, שאינם יכולים להיקבר בבית-קברות ואין להם מקום קבורה אחר.

על-פי ההסכם, יכשיר המשרד לענייני דתות את השטח וכן יבצע פעולות החזקה ופיתוח נוספות בתחום בית-העלמין של הקיבוץ.

השטח שעליו סוכם ייתן מענה נאות ומכובד למשך כחצי שנה לנפטרים שאין להם כיום מקום קבורה.

השטח בקיבוץ קריית-ענבים ניתן לתקופת ביניים, עד שיימצא פתרון בהיקף גדול יותר על בסיס עבודת ועדת השרים לקבורה אלטרנטיבית, וזאת בהמשך להחלטות הוועדה שהתקבלו בישיבתה האחרונה. את ההחלטות האלה פירטתי קודם.

מחובתה של הממשלה ומחובת המשרד לענייני דתות לפעול ולהבטיח שכל אדם שהגדרת דתו אינה מאפשרת לו מקום קבורה יוכל להיקבר בכבוד הראוי לחברה אנושית ומתוקנת.

פתרון בעיית הקבורה לעולים שדתם אינה מוגדרת יוריד את הנושא מסדר-היום הציבורי וימנע את האפשרות של פגיעה בציבור החרדי ובמסד הדתי בנושא זה. אני מודה לך, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה. דקה, מן המקום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, הייתי מבקש לומר לחברי הכנסת המציעים – רק חבר הכנסת צוקר נמצא פה – כי לפי ההלכה היהודית, חייבים לנהוג בכבוד בכל אדם, יהודי או שאינו יהודי, בחייו וגם במותו, ויש לנהוג בו מנהגי קבורה בכבוד.

לו לא היינו מתנגחים זה בזה ולו היינו נותנים יותר קרדיט למסד הדתי, אני חושב שלא היו בעיות כפי שקרו, לצערי, בעת האחרונה.

בעצם, החברה קדישא עצמה חייבת היתה, גם על-פי דין – לפי דעתי יש לחוקק חוק, אם יש צורך בכך – לקבור גם אנשים שאינם יהודים, לפי מנהגיהם. אבל מה היא הצרה? אז היו קמים כמה מבינינו ואומרים: אתם לא קוברים אותם בבית-הקברות הרגיל, פירוש של דבר שקברתם אותם מחוץ לגדר.

ועדת השרים שקבעה שיהיה בית-קברות בבאר-שבע קבעה בעצם שיש לקבור, אם תרצו לומר, מחוץ לגדר; לאמור, לא בבית-קברות יהודי. ולכך מחויבת גם חברה קדישא – לקבור כל אדם בכבוד הראוי לו.

אני רוצה לומר משפט מסיים, גברתי – אני חושש שהתנועות הרפורמיות, שהן תנועות דתיות ולא חילוניות בהגדרתן, רוצות לתפוס טרמפ על העניין הזה, להיכנס ולשבש את אורחות חיינו. ואם הם לא יכולים לעשות זאת דרך החיים, הם משתדלים לעשות זאת דרך המתים. נגד זה אני מלין.

ודאי שאני בעד החלטת הממשלה להקים בתי-קברות מכובדים עבור כל אדם שהגיע לארץ וכאן חי ונפטר. יש לקבור אותו בכבוד. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אדוני השר, הצעת להעביר לוועדה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

להעביר לוועדת הפנים.

היו"ר ע' מאור:

מאחר שחבר הכנסת בוחבוט איננו, אני שואלת את חבר הכנסת צוקר – האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת הפנים?

דוד צוקר (מרצ):

כן, כפי שהשר אמר.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, בהמלצת השר ובהסכמת חבר הכנסת המציע אנחנו עוברים להצבעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של עשרה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת, שההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת צוקר על החלטת הממשלה להקצות קרקע לבתי-קברות חילוניים מועברת לדיון בוועדת הפנים.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אני מתכבדת להזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות.

שחיקה בעבודה אצל מנהלי בתי-ספר

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ו' באדר ב' התשנ"ה (8 במרס 1995):

בימים אלה פורסם מחקר (מצורפים עיקריו שפורסמו ב"דיעות אחרונות", 22 בפברואר 1995), על שחיקת מנהלים במערכת החינוך.

ברצוני לשאול:

האם נערך דיון רציני במשרד על הנושא והאם עוצבו דרכי פתרון לבעיית שחיקת המנהלים?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המחקר על שחיקת מנהלים במערכת החינוך הוזמן על-ידי עמותת המורים מיסודה של הסתדרות המורים, ובינתיים פורסמו רק עיקרי הממצאים. לאחר שיגיע לידי המשרד הדוח המלא, ניתן יהיה ללמוד את החומר ולגבש עמדות.

מעיקרי הממצאים עולה הצורך להוסיף על ההכשרה וההשתלמות של מנהלים בנושא שליטה במיומנויות לניהול עובדים ושיפור האווירה בבית-הספר, וכן לעשות להגדרה נוספת של יחסי הגומלין בין המנהל ובין ההורים.

ממצא נוסף התורם לשחיקה הוא עומס הניהול, ונושא זה נמצא בדיון במסגרת הסכמי השכר הקיבוציים; כל הצדדים מגלים רצון טוב למצוא את האיזון הנדרש.

שכר המורים בבתי-הספר היסודיים

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ג באדר ב' התשנ"ה (15 במרס 1995):

ב"חינוך אחר" דווח על המחסור הגדל והולך במורים, בעיקר בבתי-הספר היסודיים, הנובע מכך שרמת השכר המובטחת להם נמוכה מזו של המורים בחטיבות הביניים.

סטודנטים רבים לחינוך אינם בוחרים במסלול ההוראה בבתי-הספר היסודיים, והם מגלים העדפה ברורה למסלולים מבטיחים יותר, כגון חינוך מיוחד וחינוך לגיל הרך.

מצב זה גורם גם לשילוב סטודנטים שטרם סיימו את לימודיהם במערכת החינוך.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה?

2. כיצד ישונה מצב זה?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. רמת השכר של מורים בבתי-הספר היסודיים זהה לחלוטין לזו שבחטיבות הביניים ובחינוך העל-יסודי.

נכון שמשרה בחינוך היסודי מבוססת על 30 שעות שבועיות, בעוד משרה בחינוך העל-יסודי עומדת על 24 שעות שבועיות. הסדר זה קיים כשנות דור מתוך הנחה כי העומס של ההכנה לקראת ההוראה ושל בדיקת העבודות והמבחנים בחינוך העל-יסודי כבד יותר מזה שבחינוך היסודי.

הנושא ניתן לבדיקה רק במסגרת הסכמים קיבוציים עם ארגוני המורים, והוא ייבחן בעיתוי המתאים.

ההנחיות למורים מלווים בטיולי בתי-הספר

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט באדר ב' התשנ"ה (21 במרס 1995):

שתי נערות בנות 14 מדימונה נאנסו באכזריות על-ידי שני רועי צאן ערבים, במהלך טיול של בית-הספר. פורסם, כי הנערות נעלמו, והמורה המלווה לא טרח לחפשן.

ברצוני לשאול:

1. מה הן ההנחיות הניתנות למורים מלווים לפני יציאה לטיול?

2. האם דואג המשרד לוודא שהמורים המלווים מודעים לאותן הנחיות?

3. אילו אמצעים ננקטו במקרה זה?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנחיות הביטחון והבטיחות הניתנות למורים ולמלווים לפני היציאה לטיול הן על-פי חוזר מנכ"ל מיוחד ג' "טיולים במערכת החינוך" ובהתאם למאפייני האזור שהטיול אמור להיערך בו.

2. במקרים של חוסר ודאות ניתן לפנות ללשכות לתיאום ולייעוץ המופעלות במשותף על-ידי משרדנו והחברה להגנת הטבע וכן למפקחי של"ח – שדה, לאום, חברה – במחוזות.

3. במקרה אשר אירע בדימונה ניתנו על-ידי המורה הוראות בטיחות וניהול לפני היציאה. ועדה בראשותו של מנהל מחוז הדרום, אשר בדקה את ההתרחשויות, קבעה כי המורה חרג חריגה ברורה מהוראות חוזר המנהל הכללי ועל כן הוחלט על הפסקת עבודתו.

סידורי כשרות במשלחת תלמידי תיכון לפולין

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט באדר ב' התשנ"ה (21 במרס 1995):

השבועון "משפחה" מפרסם את תלונתה של "אם יהודייה", ולפיה חלק גדול מתלמידי כיתות י"א שיצאו לאחרונה לפולין ויתרו על אוכל כשר בשל הסידור הלקוי למעוניינים בכך; הכוונה היתה להביא מגשים בלא אפשרות לחמם.

ברצוני לשאול:

1. האם הגיעה למשרדך תלונתה של אותה אם?

2. האם הפרטים נכונים?

3. האם היו תלמידים שמלכתחילה ביקשו אוכל כשר ולאחר מכן ויתרו על בקשתם?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. המשלחת שבה מדובר אינה משלחת ממלכתית ולא יצאה מטעם משרדנו. במשלחות הממלכתיות יש הקפדה על שמירת כשרות.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, תודה על הנוכחות. אני מתכבדת להזמין את חברת הכנסת דליה איציק להצעה לסדר בנושא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, מה עם השאלות?

היו"ר ע' מאור:

הרגע גמרנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

איך זה גמרנו? זה עוד לא התחיל.

היו"ר ע' מאור:

הרגע גמרנו, אבל מאחר שחבר הכנסת איתן נכנס זה עתה, אבקשך, אדוני השר, להשיב על השאלתא שלו, מס' 4638, שכן עוד לא עברנו לנושא הבא שבסדר-היום.

דמות המורה בישראל

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ג באדר ב' התשנ"ה (15 במרס 1995):

על-פי מדיניות משרד החינוך, למורה מעמד מרכזי במערכת שעליה מופקד המשרד.

ברצוני לשאול:

1. האם על-פי מדיניות משרד החינוך, המורה במערכת החינוך היסודית, בחטיבת הביניים, ובבית הספר התיכון אמור להיות מורה דעת או גם מחנך?

2. האם רואה משרד החינוך בחיוב את האפשרות שמורה יהיה דגם להזדהות ולחיקוי של תלמידיו?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

1. את מדיניות משרד החינוך מנחה התפיסה, שהחינוך הוא חלק בלתי נפרד מתהליך ההוראה. כל מפגש בין מורה לקבוצת תלמידים הוא מפגש מחנך, והאחריות לחינוך חלה על כל מורה, בין שהוא מורה למתמטיקה או לפיסיקה ובין שהוא מורה לתנ"ך.

עם זאת, מסיבות היסטוריות נוצרה במסורת הישראלית הבחנה בין לימוד לחינוך, ויש לה, להבחנה זו, השלכות על המבנה הארגוני של בית-הספר, בעיקר בבית-הספר העל-יסודי והכיתות הגבוהות של בית-הספר היסודי. ההבחנה בין לימוד לחינוך באה לידי ביטוי בהבחנה שבין תפקיד מחנך הכיתה ובין תפקיד המורים המקצועיים.

ועדת הקבע שליד המזכירות הפדגוגית עוסקת בימים אלה בחשיבה מחדש על מבנה ותכנים במערכת החינוך, ובין היתר מתקיימים עתה דיונים על מסגרות חינוכיות אלטרנטיביות העשויות לקדם את הידוק הקשר שבין הוראה לחינוך.

עלי להדגיש, שבעיני חלק גדול מהתוכניות של משרד החינוך, שאינן מוגדרות במסגרת הנושא של חינוך ערכי וחברתי, הן תוכניות חינוכיות מובהקות. תוכנית השילוב של ילדים גבוליים, מתקשים וחריגים במסגרת הכיתה הרגילה, למשל, היא תוכנית חינוכית פר-אקסלנס. היא מחנכת את הילדים לחינוך לסובלנות, להבנת השונה, לעזרה לחלש ולאטי יותר.

תוכנית המחויבות האישית היא תוכנית חינוכית ממדרגה ראשונה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

שאלתי על דמות המורה, לא על התוכניות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סליחה, תן לי לסיים, חבר הכנסת איתן.

התוכניות האלה בהכרח משפיעות על אורח חייו, על הנורמות ועל התנהגותו של המורה או של המורה בכיתה. אני רוצה לספר לך, וגם אפנה אותך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה חושב שזה משפיע על התלמידים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כן. אני רוצה לתת לך דוגמה קטנה. בשבוע שעבר הייתי בבית-ספר בבאר-שבע, ואני לא רוצה לציין את שמו מכיוון שיש בתי-ספר רבים כמותו, ובו באותה כיתה עצמה משולבים ילדים חירשים עם ילדים רגילים. והילדים החירשים האלה יושבים בכיתה יחד עם מורה שנעזרת במסייעת שמדברת בשפת האילמים והחירשים.

חבר הכנסת איתן, אני מנסה להסביר לך ולענות לך, ואני מצפה שתשמע. לפחות תשמע. אל תאזין, אבל תשמע.

אני רוצה לומר לך, שמחזה מסוג זה, שאני רואה אותו לעתים יותר ויותר קרובות בבתי-ספר, הוא לא רק מסר חינוכי, אלא הוא משפיע על דמות המורה. הוא משפיע על אורח חשיבתו של המורה, של המורים. יש לנו מורים שהם מחנכים, שהם מנהיגים חינוכיים. נכון שתמיד אפשר לשפר ולעזור ולקדם, ואנחנו גם נעשה זאת. אבל אני חושב שהמורה בישראל מודע לאתגר החינוכי שלנו.

2. על המורה להיות דמות מחנכת ולמצוא בכל נושא את היסוד הערכי והחינוכי. מטרתה של מערכת החינוך היא ליצור הזדמנות לדיאלוג אמיתי בין המורה לתלמידיו.

ושבו אני רוצה להדגיש, שגם התוכנית שלנו למתן זכויות וחובות, אמנת הזכויות והחובות של התלמידים, היא בעלת השפעה עמוקה מאוד גם על התלמידים וגם על המורים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אני מקבל את עמדתך, שעל המורה בישראל להיות דמות מחנכת ומנהיגה שממנה לומדים התלמידים דוגמה, לא רק מידע אלא גם דוגמה כיצד לנהוג. השאלה הנוספת היא – אם כך הם פני הדברים, מהי עמדת משרד החינוך והתרבות לגבי מורים שמצהירים על עצמם שהם הומוסקסואלים? האם כל מה שאמרת עד עכשיו הוא קביל, ואכן אותו מורה הוא הדמות שאתה צריך להזדהות וממנה לקחת דוגמה? האם הוא אינו יכול לגרום לכך שחלק מהתלמידים שיזדהו עמו יאמצו את סטיותיו, כפי שאני קורא לזה, או את היותו שונה, כפי שאתה בוודאי תקרא לזה, וילכו בעקבותיו? וזאת כאשר הוכח שהנטייה הזאת איננה רק עניין מולד – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה גם לא מולד.

מיכאל איתן (הליכוד):

– יש גם השפעה חברתית על המצטרפים לאותה סטייה או נטייה, תקרא לזה כפי שתקרא.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כדי להגיב במלוא השקפתי והשקפת עולמי בנושא זה אני זקוק ליותר זמן. אני רוצה לומר לך דבר אחד – אני בהחלט תמכתי בהמשך העסקתו של מורה נשא איידס שהצהיר על עצמו שהוא הומוסקסואל.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא מדובר על איידס.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סליחה, רק רגע.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, בבקשה ממך לאפשר לשר להשיב לשיטתו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני תמכתי בהמשך העסקתו של מורה חולה איידס שהצהיר על עצמו כהומוסקסואל, אם כי התנגדתי להופעתו באמצעי התקשורת, ואנחנו אסרנו עליו לעשות זאת. עשינו זאת בהסכמה של ציבור ההורים, שהוכיח בהתנהגותו שהוא סובלן ומכיר בכך שבחברה שלנו יש גם הומוסקסואלים, שיש להם זכות להיות הם עצמם בלי להתנצל ובלי שיוטל בהם פגם. אני חושב, שההתנהגות ההורים בבית-הספר "גבריאלי" בתל-אביב היא תעודת בגרות לציבור ההורים, לציבור המורים ולמנהלת בית-הספר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יש כמה הורים שהוציאו את ילדיהם משם.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

סליחה, שום הורה לא הוציא תלמיד לפני כן; מרגע שהיתה הופעה פומבית בטלוויזיה – שאנחנו התנגדנו לה, בעיקר משום שמדובר שם בכיתה א' של בית-הספר היסודי, ואני הבעתי את דעתי ואמרתי זאת גם למורה, וגם המנכ"ל מטפל בעניין הזה.

יש שני דברים שונים לחלוטין שאני מקווה שאתה יכול להבין אותם ולהסכים אתם – הראשון זה המסר לחינוך לסובלנות לשונות, ועל זה דיברתי לפני דקות מספר; העניין השני – איסור על מורים להתראיין באמצעי התקשורת ללא הסכמת המשרד. במקרה זה לא ניתנה הסכמת המשרד, ולא במקרה, אלא מתוך כוונה תחילה ובעיקר משום שמדובר בילדי כיתה א'.

אני רוצה לומר לך, שאני רואה את התנהגות בית-הספר, המנהלת, המורים, ההורים ומשרד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מדבר על המקרה הזה, אלא באופן עקרוני. עזוב את המקרה הזה. אני מדבר על דמות המורה המנהיג, המורה המחנך – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת ממך. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני אומר לך באורח חד-משמעי, כדי שלא תחשוב שאני נמנע מלהתמודד עם דבריך, שאני אתנגד בכל תוקף לכך שמורים הומוסקסואלים יפוטרו מבית-הספר.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשר החינוך.

הצעה לסדר-היום

הסכנה לסיכול הישגי הממשלה בחינוך עקב מחסור במורים

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6448, של חברת הכנסת דליה איציק, בנושא: הסכנה לסיכול הישגי הממשלה בחינוך עקב מחסור במורים. אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק; בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – אתה אומר – אני מחנך להזדהות עם – – –

היו"ר ע' מאור:

עם הסובלנות.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש עוד מקצועות שאפשר לעסוק בהם, בלי לחנך את הדור הצעיר. דמות המחנך בישראל – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, ברשותך, הזמנתי את חברת הכנסת דליה איציק. אם אתה רוצה הצעה לסדר – אפשר להגיש לקראת השבוע הבא.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש חוק של הכנסת שאוסר – – –

היו"ר ע' מאור:

כן, יש חוק של הכנסת שאוסר אפליה בגין נטייה חד-מינית.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אם מותר הערה, נדמה לי שהמורה הזה אכן התראיין בלא רשות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה מה שאמרתי.

דליה איציק (העבודה):

אבל לא עשית שום דבר.

היו"ר ע' מאור:

הוא אמר שהמנכ"ל מטפל בזה.

דליה איציק (העבודה):

הוא התראיין באופן בוטה וממש על הגבול. מה שאתה לא מרשה למורים אחרים, אין צורך לאפשר לו.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חברת הכנסת דליה איציק, ההליכים והמסקנות נגד המורה הזה יוסקו.

דליה איציק (העבודה):

הוא לא צריך להיות מועדף. לפחות לא זה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא לא מועדף.

דליה איציק (העבודה):

הוא מועדף בזה שהוא מתראיין באמצעי התקשורת בצורה כל כך בהירה וברורה כאילו אין שום תקשי"ר. הרי רק אתמול דיברנו – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חברת הכנסת דליה איציק, אם תשאלי אותי, אני לא חושב שכל דבר שמגיע לאדם מסוים צריך להיות – – – אין אפליה לטובה מבחינת התקשי"ר כלפיו.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת צחי הנגבי, אני יודעת שהנושא מעניין אותך ואתה מעורה בו. כל שעתיים – סטטיסטיקה מאתמול – נפגע ילד בתאונת דרכים. כל 16 שעות נהרג אדם בתאונת דרכים. כל שעתיים מתרחשת תאונה בין-עירונית, וכל 33 דקות מתרחשת תאונה עירונית.

דן תיכון (הליכוד):

ספרי לנו מה עשתה הממשלה השבוע בעניין הזה.

דליה איציק (העבודה):

כשאני אשמע מה הממשלה שלכם עשתה, אספר לכם על הממשלה שלי.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה משנה, מה הסיפור של הממשלה שלנו – – –

דליה איציק (העבודה):

הסיבות הדומיננטיות לתאונות הקשות והקטלניות: הנהג הנרדם – 37%. התנהגות הולכי רגל – שאלוהים יודע איך מטפלים בה – 37%.

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, מאז תחילת כהונתה של הממשלה הנוכחית החלה מערכת החינוך לחזור אל דרך המלך, שממנה הוסטה בעבר – לא עוד קיצוצים הולכים ונמשכים בבשרה החי ועד עצמותיה, לא עוד דלות החומר בצד מס שפתיים לחשיבותו של החינוך. הממשלה הזו נתנה ביטוי מהיר ומוחשי לסדר העדיפויות החדש בכך שהחזירה והיא ממשיכה להחזיר את המשאבים שנגזלו מן החינוך.

זהו הישג בולט של היחלצות ומנהיגות, והוא נוגע ישירות למיליון וחצי תלמידים ולעתידיהם, ל-3 מיליוני הורים, ל-100,000 מורים וגננות, כמו גם לעתיד המדינה, החברה והמשק. הוכח שדלדול מערכת החינוך איננו גזירה משמים ומדיניות נכונה יכולה להופכו על פניו. ההישג הזה הוא כבר היום בבחינת עובדה ברורה, והוא נזקף בבירור לזכות הממשלה, ראש הממשלה, שר האוצר, שרי החינוך אלוני ורובינשטיין.

אדוני השר, זאת ועוד – אני מודעת לכך שייתכן ויכוח, ואף קיים ויכוח, על אופן השימוש ועל סדרי העדיפויות בשימוש בתוספת המשאבים הגדולה שניתנה לחינוך. לי עצמי יש לפעמים חלק בוויכוח הזה, נושאים שונים הנוגעים לו נדונים ויידונו בוועדת החינוך, גם ביוזמתי וגם ביוזמת חברים אחרים. ואף-על-פי-כן, אני חייבת לציין, שבדרך כלל נפגשת תוספת המשאבים עם גילויי יוזמה, פעלתנות

ועירנות בכל רובדי המערכת, ממשרד החינוך ועד בתי-הספר והגנים, מגוון רחב של פעולות ותוכניות מתבצע לטובת התלמידים הלומדים והמתחנכים ולשיפור תהליכי הלמידה והחינוך.

אני מבקשת לציין בסיפוק את הדברים הללו דווקא בידיעה שאין איזון מספק בין עוצמתו של השינוי החיובי לבין התגובה הציבורית עליו. יש מי שחושב שהדבר נובע מהזרמת רובה של התוספת התקציבית לחינוך לשיפור שכרם של המורים, ויש אפילו מי שמצטער על כך; חלקי איננו אתם.

כידוע, רוב התוספת לשכר המורים לא באה אלא לתקן עיוותי עבר שנקבעו מנתונים חסרים, ומיעוטה היה בגדר תוספת ריאלית. זה היה המינימום הנדרש, שאין בו אומנם כדי למשוך כוחות חדשים למערכת, אך הוא היה הכרחי כדי לעצור את עזיבתם של רבים וטובים המצויים בה.

אדוני השר, אני עומדת לומר לך דבר קשה: עומד לפרוץ משבר לאומי – ואני מזהירה. להערכתי, הסכנה שהישיגה הגדולים של הממשלה בתחום החינוך יתגמדו – וחבל שחבר הכנסת אלי דיין לא כאן – לא יערכו ואפשר שאף יסוכלו, חלילה, טמונה בעניינים אחרים.

מכיוון שאני נושאת כאן לראשונה את דברי בנושא חינוך כיושבת-ראש ועדת החינוך, אני מרשה לעצמי להצביע על עניין אחד מאלה, והוא אינו קשור ישירות בנושא הצעתי היום – המדיניות הלא-מוצהרת בבירור ובפירוש, אך המתבצעת בקצב גובר, של הפיכת בתי-הספר לסחורה, לסחורה המוצאת אל השווקים להתחרות על לבם של הקונים הפרטיים, ובעיקר על אלה מהם שכוחם רב. תסתכל בתל-אביב – איזה חוברות תדמיתיות של חברים, ומנהל המחוז מעודד את העניין.

למדיניות הזאת קוראים בשמות יפים כמו "בחירה" ו"הגמשת אזורי רישום". אלא שהיא מהווה סכנה מוחשית של הפרדה חברתית וגידול בפערים. אם המהלך הזה יימשך, כמו גם השיטות הלא-ברורות של הרחבתו, אני חוששת שהתוצאות בעתיד יאפילו על כל זוהר ההישגים.

אני מנצלת הזדמנות זו כדי להודיע, שוועדת החינוך תעקוב אחרי המתרחש בסוגיה זו בקפידה ובדאגה ותעשה הכול כדי שהדברים לא יתגלגלו באופן בלתי מבוקר.

אדוני השר, נראה שכרגע השאלה המיידית היא שאלת המחסור במורים בכלל – חבר הכנסת דוד לוי – ובמורים טובים בפרט. אין מורים במדינת ישראל. ומי שמדבר על יום חינוך ארוך מדבר, סליחה, שטויות. זו שאלה חשובה והשפעתה על החינוך כה מרכזית עד שנראה לי שעל מליאת הכנסת להקדיש לה דיון רציני. אנחנו עומדים אולי בפני מצב של משבר לאומי קשה כי אין מורים במדינת ישראל.

דוד לוי (הליכוד):

מדובר בשטויות, משום שאי-אפשר להיערך ולהתמודד ולכן נותנים לעניינים להתגלגל כך אם לא מכינים מורים.

דליה איציק (העבודה):

זה נכון. עכשיו תשמע שאני מסכימה אתך.

ראשית, לעניין המחסור במורים בכלל. אני מניחה ששר החינוך יאיר כאן את עינינו בנתונים, אבל צריך שיהיה ברור: הצעקה עולה מכל פינות הארץ. לא מדובר במחסור קבוע וידוע של מורים למתמטיקה ומדעים – ואת הקללה הזאת אנחנו מכירים הרבה זמן – שחלקו בא על פתרונו בשנים האחרונות על-ידי מורים מקרב העולים החדשים. גם לא מדובר במחסור במורים לאנגלית, וגם אותו אנחנו מכירים. אפילו לא מדובר על מחסור אחר – פחות מפורסם, אבל לא פחות חשוב – מחסור כרוני, שנמשך כבר למעלה מעשור: מחסור במורים לתנ"ך בבתי-הספר הממלכתיים; ואני, אדוני השר, מחשיבה מאוד את לימודי התנ"ך.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הולך ונוצר מחסור כללי במורים בכל המקצועות, בכל רחבי הארץ. נכון שבפריפריה הוא חמור יותר, אבל הוא קיים ומחריף גם במרכז הארץ. נכון שבבית-הספר היסודי הוא חמור יותר, אבל הוא קיים גם בשאר רמות החינוך. כדי לדעת שזה המצב ההולך ומתהווה ממש עכשיו, מוטב שלא להתכסות בנתונים הרשמיים. די לעקוב אחרי המתרחש במקומות שונים ובזמן אמיתי.

לא במקרה, אדוני השר, נתבקשו מנהלים בבתי-הספר למנוע ממורים יציאה לשנת שבתון בשנה הבאה, לא במקרה מתבקשות סמינריות של שנה ד' החייבות בחצי משרת הוראה ליטול על עצמן משרה מלאה. הסכנה הגדולה היא כפולה – בשעות הרבות ילמדו מורים לא-מוסמכים; ובדרך הטבע, חברתית, המורים האלה יתנקזו בעיקר אל בתי-הספר שהם חלשים ממילא ואל יישובים ששיעור האוכלוסיות החלשות בהם גבוה ממילא.

אדוני השר, בכל הכבוד, אני חושבת שמליאת הכנסת צריכה לקבל הסברים, וגם להביע את דעתה – איך נוצר המחסור במורים שהולך ומחריף בשנים האחרונות. איך קרה, למשל, שבתקופה של החזר שעות לימוד מסיבי שמצריך מורים מרובים, בתקופה של עלייה שמצריכה גם היא מורים מרובים, ניתן עידוד לפריחתם של גופים ופרויקטים פרטיים למכביר השואבים מורים מהמערכת, ובדרך כלל את הטובים שבהם – ממש מן המערכת. האם נתן מישהו דעתו על כך? האם העניין טופל בראייה מערכתית כוללת ולא בשליפה נקודתית?

כנגד הדלדול של מאגר המורים, לא שמענו בשנתיים האחרונות על מאמץ מיוחד, חריג, חדשני, להרחבה ניכרת של מספר הכשירים להוראה. די מדהים להיווכח, כי במהלך השנתיים מתשנ"ב עד תשנ"ד גדל מספרם של תלמידי הסמינרים והמכללות ב-1,000 איש. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כ-5.5% מהם בסך הכול הם תוספת על התוספת הנדרשת לצורכי הגידול הטבעי, העלייה ומילוי מקומם של מורים הפורשים לטובת מכונים ופרויקטים. לבתי-הספר נוספו כ-100,000 שעות, שהן לבדן מצריכות כ-5,000 מורים. זה בלבד מביא לפער אדיר של 4,000 מורים. אני מקווה שהיד המבורכת שמחזירה שעות למערכת עודנה נטויה. איך נתמודד עם העניין הזה? במערכת שאלה מגמותיה, התחייבה היערכות מיוחדת מראש בתחום הכשרת המורים.

אני רוצה שתדע שלפי המידע שבידי, ויש לי מכתבים על כך, היו בתוך משרד החינוך ומחוצה לו מי שפנו אל ראשי משרד החינוך והתריעו על הבעיה, והפניות האלה לא נענו.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הכנסת צריכה לשמוע ולהשמיע לגבי המצב שנוצר. אבל יותר מזה, ולא פחות חשוב מזה, על הכנסת לשמוע דברים ברורים, אילו צעדים ינקטו לאלתר כדי להתמודד עם המצב ולמנוע את הפיכתו של שיפור כמותי לדרדור איכותי.

אני שוב מזהירה, אדוני השר – אם לא נדביק את הפער אנחנו עלולים לעמוד במשבר לאומי קשה. לא יהיה אפשר להביא מורים מתאילנד, מסינגפור או מטורקיה.

ואחרון לפי הסדר אך לא לפי החשיבות, ואני בטוחה שעוד נדבר על זה, אדוני השר, במסגרת דיון על המחסור הכללי במורים – יש לתת את הדעת במיוחד על המחסור במורים טובים. אני מודעת לסובייקטיביות של המושג מורה טוב. קל יותר לתקוף את השאלה הזאת בדרך השלילה – האם אין בידינו מטה קסמים שימשוך לאלתר כוחות חדשים ומעולים אל מעגל ההוראה? מה נוכל לעשות כדי להקל את פרישתם המכובדת, ההוגנת, המסודרת, של מי שהיו מורים טובים וחדלו להיות כאלה בשל השחיקה הקשה שמאפיינת את המקצוע הזה? בעניין הזה נדרשת תוכנית ממלכתית רצינית, מוסכמת על נציגות המורים ועל שר האוצר. השקעה בתוכנית כזו תצדיק כל שקל שיוקדש לה, לטובת כל הנוגעים בדבר.

משום כך, אדוני השר, אני מציעה מרכזי הסבה למורים. מורה שאיננו יכול, איננו רוצה ואיננו מסוגל – והוא מורה שאולי כבר איננו מורה טוב – צריך לאפשר לו לצאת מן המערכת. אסור לו להיות במערכת. הוא צריך לצאת מן המערכת בצורה מכובדת.

אדוני היושב-ראש, אסכם ואומר – הישגי הממשלה בחינוך חשובים מדי ויקרים מדי ואסור שייפגעו ויסוכלו בשל מחסור במורים בכלל ובמורים טובים בפרט. אני פוחדת שאנחנו עלולים לפגוע בחינוך ובהישגים שהושגו. העניין הזה חשוב ומרכזי. לפיכך אני מבקשת, אדוני השר, שיתקיים דיון במליאה בסוגיה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחברת הכנסת דליה איציק. אדוני השר ישיב – בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות, העלתה כמה סוגיות חשובות ביותר שמטרידות ומעסיקות את משרד החינוך, ואני רוצה לשתף את הכנסת בסוגיות אלה.

הממשלה הנוכחית הוסיפה ועוד תוסיף מספר רב של שעות שבועיות, שבסך הכול ימנו בשנת הלימודים הבאה, התשנ"ו, בין 200,000 ל-250,000 שעות. השאלה איך מונים, אם מונים רק שעות רוחב או שעות אורך – אבל מספר עצום של שעות שבועיות, תוספת שמורגשת בבתי-הספר בכל מקום ומקום.

מובן שתוספת כל כך גדולה בבת אחת יצרה בעיה של מחסור במורים. דרך אגב, אני רוצה רק לעשות צדק עם אותם מורים לא-מוסמכים שנאלצנו לגייס למערכת, גם באזורים חזקים. חלקם מורים שחסרה להם בחינה אחת או שתיים, חלקם מורים במקצועות ההעשרה, ואלה לא מורים באיכות נמוכה, אלה מורים שהם בדרך לקבלת תעודת הוראה מלאה.

נכון, נוצר מחסור במורים, לא בסך הכול. בסך הכול יש לנו מספיק מורים במערכת, בשל המספר הגדול של בוגרי המכללות ובוגרי האוניברסיטאות ובשל קליטתם של 5,000 מורים עולים חדשים, מהם 4,000 מורים עולים במערכת הפורמלית וכ-1,000 במערכת הלא-פורמלית. בהזדמנות זו אני רוצה לומר, שתרומתם של המורים העולים למערכת החינוך היא עצומה – במוסיקה, במתמטיקה, בחינוך גופני, בכול.

יש לנו בעיות ספציפיות של מחסור במורים. בצדק אמרה חברת הכנסת דליה איציק, שכשבאים להאריך את יום הלימודים צריך לשאול מאין יגיעו המורים ליום הלימודים הארוך יותר. קודם כול, יש לנו בעיה מקומית. למשל, אין לנו מספיק מורים לילדים הבדואים בנגב. זו בעיה קשה מאוד. רק הבוקר ישבנו וטיכסנו עצה מה לעשות בעניין זה. ואין לנו מורים לאחר שעשינו בשנה שעברה מאמץ אדיר להגדיל את המכינות הטרום-אקדמיות למורים בדואים בנגב.

אין לנו מספיק מורים לאנגלית, אין לנו מספיק מורים לערבית. יש הצעות חוק של לימוד ערבית חובה, וגם אם הכנסת תקבל את הצעת החוק, דבר שאני מתנגד לו מכיוון שדברים כאלה לא עושים בחוקים, אין לנו מורים לערבית. כדי להתגבר על העניין הזה אנחנו מכשירים באופן מיוחד קבוצה של מורים ערבים, כניסוי מיוחד במינו בגבעת-חביבה, כדי שילמדו ערבית בבתי-ספר יהודיים.

חסרים לנו מורים למתמטיקה, למדעים ולתנ"ך בבתי-הספר הממלכתיים. חסרים לנו הרבה מאוד מורים למקצועות ספציפיים, ובעיקר חסרים לנו מורים טובים באזורים חלשים, שאלהם אנחנו צריכים להביא את המורים הטובים ביותר.

אנחנו מתכננים ומבצעים שורה של צעדים כדי לטפל בנושאים החשובים שהעלתה חברת הכנסת דליה איציק. קודם כול ובראש ובראשונה, לאחר שנים של שחיקת שכר של אנשי סגל ההוראה וצוות ההוראה, שיפרנו בצורה משמעותית את שכר המורים בישראל. תאמרו לי – השכר גבוה? לא, גם היום הוא לא מספיק גבוה. כמו אצל כל עובדי הסקטור הציבורי השכר הוא שכר צנוע, אבל הוא הרבה-הרבה יותר גבוה מזה שהיה בעבר.

דרך אגב, חברי כנסת רבים מתחו ביקורת ואמרו, שזה לא בסדר שחלק כל כך גדול מהתוספת שקיבלנו הלך לשכר המורים. אני אומר שזה בסדר, שזה נכון וצודק גם מבחינת הזכויות של המורים וגם מבחינת הצרכים של מערכת ההוראה. אבל התוספת המסיבית הזאת לשכר המורים ומבצע יחסי הציבור הנרחב שנחל בו בסוף אפריל, לאחר חופשת הפסח, שבו נסביר את חשיבותו, מעמדו ותרומתו של המורה – יביאו לנו יותר ויותר סטודנטים להוראה.

אנחנו גם עושים, ביחד עם המועצה להשכלה גבוהה, מאמץ גדול להפוך את המוסדות להכשרת עובדי הוראה למוסדות שיעניקו תואר ראשון מלא, BA, ויש לנו החלטה מוסכמת על הפיכת שלוש-ארבע מכללות להכשרת עובדי הוראה למכללות אקדמיות שיעניקו תואר ראשון באותו מובן של חוק

המכללות האקדמיות שיזם היושב-ראש הקודם של הוועדה, חבר הכנסת אברהם בורג, ביחד עם חברי ועדת החינוך.

עובדיה עלי (הליכוד):

אפשר לדעת כמה מורים חסרים?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אין לנו מחסור במורים במערכת. יש לנו מחסור של מאות מורים במקצועות מסוימים ובמגזרים מסוימים. במגזר הבדואי חסרים לנו 300-400 מורים – ואנחנו מביאים מורים מהצפון וגם מעסיקים מורים שלא גמרו את כל מסלול ההכשרה המקצועית. חסרים לנו מורים בתנ"ך, באנגלית, בערבית, במדעים. יש לנו מקצועות פרובלמטיים, ובסוף דברי אגע – – –

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, בהמשך לדבריו של חבר הכנסת עובדיה עלי כדאי להגיד שאתה מכסה את הפער הזה במורים שאינם מוסמכים – – – סמינריסטים ועקרות בית.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בסך הכול מספר המורים הלא-מוסמכים במערכת כשיעור מכלל המורים ירד. אני הדגשתי – אתה לא היית כאן באולם – שלא כל מורה בלתי מוסמך שאנחנו מעסיקים הוא מורה שאינו ראוי. יש לנו מורים רבים שהעסקנו השנה, שחסרה להם בחינה אחת לצורך קבלת תעודת הוראה, או שהם מורים במקצועות ההעשרה. אני אומר שבלי המורים העולים החדשים היה לנו באמת מחסור עוד יותר גדול. אבל מבחינה אריתמטית אנחנו מכסים את הפער. כלומר, היצע נגד ביקוש אנחנו מכסים.

אנחנו עושים שורה של פעולות, בכלל זה פעולות להעלאת השיעור היחסי של ההעסקה, שהוא לא יהיה חלקי אלא מלא. נכון, גם מבקשים לדחות שנת שבתון. זה לא אסון כשיש מצוקה כזאת.

לבסוף אני רוצה לומר דבר אחד שמקורו באי-הבנה. הגענו עם שני ארגוני המורים להסכם על העסקת מספר מוגבל של מורים בחוזים מיוחדים. הסתדרות המורים טוענת, שזה לא חוזים אישיים. בסדר, לא יהיו חוזים אישיים, יהיו חוזים X, יקראו לכך מה שרוצים. הכוונה היא פשוטה: לאזורים חלשים בלבד, למקצועות פרובלמטיים בלבד, כמו מתמטיקה, אנגלית ולפעמים לשון, אנחנו רוצים לגייס מורים שפרשו או מורים צעירים מהאוניברסיטה, כדי להביא את המורים הטובים ביותר לחלשים ביותר, וכדי להעביר יותר ויותר תלמידים גבוליים, מתקשים ואטיים את בחינות הבגרות, על מנת להכניס אותם לעולם ההשכלה הגבוהה – זוהי המצווה הכי גדולה.

אומרים לי שיש כאן אפליה. איזו אפליה יש כאן? הרי אנחנו אומרים – מדובר במורים שאין להם קביעות, שבאים לשנה אחת או לשנתיים, אין להם כל הזכויות של מורים קבועים במערכת. הרי יש לנו אותו מצב בשירות המדינה – יש לנו עובדים רגילים עם כל הזכויות של עובדים קבועים, ויש לנו עובדים שאנחנו מביאים אותם לזמן קצר ומשלמים להם בשל אי-קביעות זאת שכר גבוה יותר.

מה הכוונה של משרד החינוך? הכוונה היא לפגוע בציבור המורים? חס וחלילה. הרי אני עולה ומגן כאן גם מפני התקפות של עיתונאים ושל חברי כנסת על הרמה, המסירות והכשרון של ציבור המורים. יש פשוט מורים שלא נביא אותם אלא אם כן יהיו חוזים כאלה. הם יישארו בבית או במקום עבודתם האחר. סיפרה לי חברת כנסת מסוימת, שאני לא רוצה להזכיר את שמה, איך היא גייסה מורים מהאוניברסיטה כדי לבוא ללמד במערכת בתי-הספר. היא עשתה זאת על-פי חוזה רגיל? לא. היא גייסה אותם לזמן מוגבל בשכר גבוה יותר. אני אספר לכם על מה שאני יזמתי בדרום-תל-אביב, בשני בתי-ספר בדרום-תל-אביב. במקרה אחד ביקשתי להביא סטודנטים כמדריכים אישיים לתלמידים מתקשים, ובמקרה שני ביקשתי להביא כמורים אנשי סגל מאוניברסיטת תל-אביב. אני יכול לעשות זאת במסגרת הסכמים רגילים? האנשים האלה בכלל רוצים לבוא לתעסוקה לכל החיים?

לכן אני אומר – מה שאנחנו מציעים בעניין החוזים המיוחדים הוא בהסכם מפורש עם הסתדרות המורים. עוד לא ראיתי דבר כזה, שאפשר להתכחש בכלל להסכם שנחתם לאחר שעות רבות של ויכוחים בלשכת שר האוצר, שיושב כאן. כרגיל אצלנו, עד קריאת שמע של שחרית התקיימו הדיונים האלה ומעבר לזה.

אני בעד איגודים מקצועיים ובעד הסכמים קיבוציים, אבל הבסיס לכך הוא כיבוד הסכמים. אנחנו נכבד הסכמים. אני מקווה ותובע ודורש שגם הסתדרות המורים תנהג כמונו.

אני מציע להעביר את הנושא החשוב הזה לדיון בוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת המציעה, את מסכימה להצעת השר?

דליה איציק (העבודה):

כן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר.

היו"ר י' עזרני:

אני יודע. הצעה להסיר – חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראשית דבר אני מבקש לברך את חברת הכנסת דליה איציק על העלאת הסוגיה החשובה הזאת על סדר-יומנו. זה נושא חשוב מאוד, והוא מוצא ביטוי דווקא על רקע תוספת השעות הגדולה שניתנה למערכת החינוך. תוספת של מאות אלפי שעות, נדמה לי, בשנתיים וחצי האחרונות, מחייבת הכשרת מורים ותוספת של מורים, וכמובן מוטלת על משרד החינוך החובה להשלים את הפערים בין תוספת השעות לבין תוספת מורים. מטבע הדברים, יש מורים שיוצאים לפנסיה, שפורשים ממערכת החינוך, וכתוצאה מכך הפער הולך וגדל.

עם זאת, אני מבקש להביא לתשומת לבו של שר החינוך דבר שהוא ודאי מודע לו וגם רמז עליו בדברי תשובתו היום. אומנם קיים מחסור גדול מאוד במורים בכל הארץ, ומעסיקים, כפי ששמענו, מורים לא-מוסמכים, אך הבעיה חמורה שבעתיים בערי הפיתוח. בפריפריה יש בעיה הרבה יותר קשה – ערי הפיתוח סובלות במיוחד ממחסור במורים למדעים ובמורים לאנגלית. בבתי-הספר התיכוניים התופעה הזאת מוצאת את ביטוייה ויש לה השלכות קשות מאוד דווקא במקצועות שילדים מתקשים בהם. אנחנו יודעים שזה גם עקב אכילס של תלמידים בבתי-הספר בגליל, למשל, בצפון הארץ – אני מתאר לעצמי שגם בדרום הבעיה דומה – ועל משרד החינוך לתת את הדעת לא רק על השלמת הפערים ועל הכשרת המורים בכלל ישראל, אלא איך לגרום להבאת מורים טובים לערי הפיתוח דווקא במקצוע האנגלית ובמקצועות הריאליים.

נדמה לי שהמפתח לכך טמון בשכר ובתנאים, ובעניין הזה אני מסכים עם שר החינוך – צריך לשפר את שכרם של המורים האלה, לתת להם תנאי שירות, לתת להם תמריצים מתאימים, כדי לגרום לכך שהם יאותו לבוא לגליל, יבואו לצפון הארץ, יבואו לערי פיתוח בדרום. אני חושש שבלי זה לא נצליח להביא את הטובים ביותר. והמפתח להצלחה בחינוך הוא המורה. יכולתו, אישיותו של המורה, המוטיבציה, המסירות שלו הן המפתח להצלחה בחינוך. אם נשכיל לעשות זאת, אני משוכנע שנוכל לקדם את מערכת החינוך.

היו"ר י' עזרני:

תודה. אם כן, יש לנו הצעה להסיר והצעה להעביר לוועדה; נצביע.

אני מאחל לך, אדוני השר, שיהיה דיון על מחסור בכדורגלנים ועודף במורים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יש כדורגלנים טובים וגם מורים טובים.

היו"ר י' עזרן:

לא אמרתי שאני לא אוהב, אמרתי שיהיה מחסור. מה קרה?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יודע למה אתה פוגע באוהדי הכדורגל דווקא לפני המשחק עם צרפת.

צחי הנגבי (הליכוד):

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

דליה איציק (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

מה את רוצה?

דליה איציק (העבודה):

אני מתנצלת, נזכרתי מאוחר – אני מעדיפה דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

אני חושב שאני אבטל את ההצבעה הזאת ונצביע מחדש. היתה פה אי-הבנה. נצביע עוד פעם, בבקשה, ההצבעה הזאת מבוטלת. בעד – הכוונה שזה יידון במליאה, נגד – להסיר.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון, לכשיידון, במליאה.

אני רואה היום רשימה שלמה של חברי כנסת, שכבר לא נמצאים אתנו, והם מועמדים לדיון במליאה. אתה שומע, חבר הכנסת, אדוני דן תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

מה זה "לא נמצאים אתנו"?

היו"ר י' עזרן:

הם עזבו את הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

איזו כנסת?

היו"ר י' עזרן:

כאן, הכנסת הזאת. הם לא נמצאים בכנסת השלוש-עשרה והביאו את הנושאים שהם העלו לדיון. אני מאחל לכם שהדיון הזה יבוא במהרה בימינו ונאמר אמן.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא – שאלות לשר האוצר. אדוני השר, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אין כאן איש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני נמצא.

העברות הכספים החודשיות לרשות הפלשתינית

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר האוצר ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

באירועי מחסום ארז בחודש יולי נגרם נזק של כ-5 מיליוני ש"ח, ולא נתקבל בגינו כל שיפוי מהרשות הפלשתינית. כמו-כן משתמשת המשטרה הפלשתינית בכלי רכב ישראליים גנובים מבלי להשיבם.

ברצוני לשאול:

1. האם דרש משרדך שיפוי הנזקים מהרשות הפלשתינית?

2. האם יקוזזו סכומים אלו מההעברות החודשיות לרשות?

3. האם יעוכבו התשלומים לרשות כדי להכריחה לפרוע את חובותיה ולהחזיר את הרכבים הגנובים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1 הנזק, שהוערך בכ-5 מיליוני ש"ח, הועבר כפיצוי ממדינת ישראל לניזוקים.

הסוגיה המשפטית הכרוכה בהטלת האחריות על המשטרה הפלשתינית והרשות הפלשתינית נבחנה על-ידי עוזר הפרקליט הצבאי הראשי. חוות דעתו הועברה להתייחסות היועצים המשפטיים במשרד החוץ ומתאם הפעולות בשטחים.

אם יתברר כי קיימת עילה משפטית להצגת הדרישה לרשות הפלשתינית, יפעל משרד האוצר לקבלת שיפוי מהרשות הפלשתינית (בדרך ישירה או באמצעות קיזוז).

3. נושא הרכבים הגנובים צריך להיבחן על-ידי משרד המשטרה.

גמול לחברי דירקטוריונים

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר האוצר ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

ב-17 באוגוסט 1994 נכנסה לתוקפה הוראת רשות החברות הממשלתיות, שעל-פיה ישולם גמול לחברי דירקטוריונים של חברות ממשלתיות בעבור פעילותם.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הגמול שמקבל חבר דירקטוריון לשיבת דירקטוריון ולישיבת ועדת דירקטוריון שבה הוא חבר – על-פי דירוג החברות? מה הוא הגמול הממוצע לחבר לשיבה?

2. מה הוא מספרם הכולל של חברי הדירקטוריונים בחברות הממשלתיות?

3. מה היא העלות הכוללת לשנה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין הבדל בין הגמול המשולם בעבור ישיבת דירקטוריון לבין הגמול המשולם בעבור ישיבת ועדת דירקטוריון. יש הבדל בין הסכום המשולם לדירקטור לבין הסכום המשולם ליו"ר דירקטוריון. כמו כן יש הבדל בסכומים המשולמים בחברות, על-פי גודלן – מצורפות התקנות בנושא גמול דירקטורים עם פירוט הסכומים – תקנות החברות הממשלתיות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור מקרב הציבור בחברות הממשלתיות), התשנ"ד–1994.

2-3. עלות הגמול לדירקטורים בחברות הממשלתיות בשנת 1995 מוערכת בכ-5.2 מיליוני ש"ח. עלות זאת מתייחסת ל-475 דירקטורים, הזכאים לגמול על-פי התקנות. האומדן נעשה על-פי מספר הדירקטורים הזכאים ומספר הישיבות הצפוי בכל חברה.

גמול לחברי דירקטוריונים

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר האוצר ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

ב-17 באוגוסט 1994 נכנסה לתוקפה הוראת רשות החברות הממשלתיות, שעל-פיה ישולם גמול לחברי דירקטוריון בחברות ממשלתיות בעבור פעילותם.

ברצוני לשאול:

מי הן החברות הממשלתיות שהפסידו בשנה האחרונה, מה הוא הפסדן התפעולי (ללא גמול דירקטורים), ומה היא התחזית לגבי העלות הנוספת שתגרום לה ההוראה הנ"ל בשנה הבאה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הכנת הדוחות הכספיים של החברות הממשלתיות ל-31 בדצמבר 1994 נמצאת בעיצומה. על כן לא ניתן, בשלב זה, לדעת אילו חברות הפסידו וכמה.

פיצוי למגדלי הפירות בגין אסון טבע

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר האוצר ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

מגדלי הפירות בגליל עדיין לא קיבלו את הפיצוי המגיע להם בגין אסון טבע בענף הפירות, שעליו הכריזה הממשלה לפני כמה חודשים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא הועברו עדיין הפיצויים למגדלים?

2. מתי יועברו הפיצויים למגדלים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מייד לאחר הכרזת אסון טבע על-ידי הממשלה, ביום 22 בנובמבר 1995, החלה לפעול, מתוקף חוק פיצוי נפגעי אסון טבע, ועדת זכאות למתן פיצויים למגדלים שנפגעו.

2. עד עתה שולמו מקדמות בסך 16 מיליון ש"ח, ובתוך כמה חודשים תסיים הוועדה את עבודתה.

חיוב מקבלי משכנתאות בביטוח הדירה

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר האוצר ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

התקנות מחייבות כל מקבל משכנתה לבטח את הדירה במלוא ערכה, פחות ערך הקרקע, גם אם ההלוואה קטנה.

ברצוני לשאול:

1. היישקל ביטול התקנה המחייבת הזו לנוכח העובדה שיש ערבים להלוואה?

2. אם לא – האם תשונה התקנה כך שדמי הביטוח לא ייקבעו לפי שיעור הגבוה משיעור ההלוואה?

3. האם יופחת שיעור הביטוח מדי שנה, בהתאם לתשלומי המשכנתה?

שר האוצר א' שוחט:

1. בעקבות התיקון לחוק הערבים, יש למצות את הדין תחילה עם הלווה, גם על-ידי הליכים למימוש הנכס, ורק לאחר מכן לפנות לערבים. לפיכך העובדה שיש ערבים להלוואה אינה משמעותית מבחינת הביטחונות. הביטחון העיקרי הוא הנכס עצמו.

2-3. משרד האוצר בוחן בימים אלה את האפשרות של תת-ביטוח הנכס על הלוואות זכאות, קרי ביטוח חלקי בהתאם לגובה ההלוואה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, אני נמצא בדברים עם פקידי משרד האוצר וגם עם פקידי משרד השיכון בקשר להשוואת גובה הביטוח לגובה ההלוואה.

אני רוצה לומר לך, שלפי התשובות שאני מקבל – כולם אכן מסכימים עקרונית בעניין.

אני מאוד אעריך אם תיתן דחיפה לעניין, כי זה מייקר את המשכנתה לאנשים קשי יום שהיא ממילא מעמסה עליהם, שצריכים לשלם את הביטוח נוסף על כך.

יש הסכמה, ולכן אני מאוד אעריך אם אתה תיתן דחיפה כדי להגיע לסיומו של דיון ממושך מאוד בנושא הזה. תודה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רביץ, אני נענה לבקשתך. אני מבין שאתה מצוי בקשר עם עובדי האוצר בעניין הזה, ואני אבקש שהטיפול בעניין יעשה אכן יותר מהר. כך אעשה. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני השר.

הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה ממלכתית לעניין קרנות הפנסיה של ההסתדרות

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 6454, של חבר הכנסת משה קצב, בנושא: הקמת ועדת חקירה ממלכתית לעניין קרנות הפנסיה של ההסתדרות. חבר הכנסת משה קצב, בבקשה. ישיב שר האוצר.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כמו בכל מדינה מתוקנת, מסודרת, התפתה ציבור המפרנסים במדינת ישראל להאמין, שאם הוא יבטח את עצמו בקרנות הפנסיה של ההסתדרות הכללית, ואם הוא יפריש מדי חודש חלק משכרו – בהגיעו לגיל הפנסיה ולאחר פרישתו לגמלאות הוא יוכל לקיים רמת חיים סבירה. הוא בוודאי ירד ברמת החיים עם יציאתו לפנסיה, הוא לא יוכל לקיים אותה רמת חיים, אבל הוא גם לא ייקלע למצב של חרפת רעב.

והנה, מסתבר שבמשך ארבעה עשורי שנים כפתה ההסתדרות הכללית על ציבור חברי ההסתדרות, בצורה בלתי אחראית, אפשר לומר בעושק ואפילו בגזלה, להצטרף לקרנות הפנסיה של עובדי המדינה, עובדי רשויות מקומיות, פועלים חקלאיים, פועלי בניין ועוד. היא כפתה עליהם להיות מבוטחים בקרנות הפנסיה של ההסתדרות.

כעת מודיעים לנו, שהצטבר גירעון אקטוארי בשיעור של כ-100 מיליארד שקלים. ריבוננו של עולם, איפה הם היו כל השנים האלה, כאשר ראשי הליכוד התריעו וזעקו כל אותן שנים? התרענו, זעקנו, ואז צעקו כלפינו – אתם יוצרים בהלה, אתם מרמים את העם; כך אמרו לנו.

אדוני שר האוצר, אלה לא כספי המדינה, אלה לא כספי ההסתדרות הכללית. אלה כספי המבוטחים, כספי העובדים עצמם; גזלו את כספם לאחר שהם עבדו עשרות שנים כדי להבטיח לעצמם קיום כלכלי, כדי שיוכלו לחיות בכבוד כאשר יפרשו לגמלאות.

כעת אתם מודים בפעם הראשונה, לאחר כל כך הרבה שנים, שקרנות הפנסיה של ההסתדרות לא תוכלנה לעמוד בהתחייבויותיהן. 600,000 מאזרחי ישראל עומדים להיפגע – כך, במחי יד.

ושר האוצר הואיל בטובו רק השבוע להודות, שרוב הקרנות של ההסתדרות במצב רע, וחלק מהמבוטחים, כך אומר שר האוצר, לא יקבלו דבר. כך, בפעם הראשונה, דובר מוסמך של מפלגת העבודה, שממלא תפקיד ממלכתי בכיר, שר האוצר, מודה בחצי פה שמצב הקרנות בכי רע.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת קצב, זה כבר שמונה שנים שאני שומע על הגירעון האקטוארי.

משה קצב (הליכוד):

אפילו עשרים שנה, אדוני היושב-ראש. אבל אנשי השמאל, ראשי ההסתדרות וראשי מפלגת העבודה אמרו, שאנחנו יוצרים בהלה, שאנחנו מטעים. אם הסדרן יואיל להביא משולחני קטע עיתון, תוכלו לראות מה אומרים ראשי ההסתדרות. הם אומרים, שאנחנו זורעים בהלה, שאין שום סיבה לפניקה, שכל הקרנות במצב תקין. כבר בשנת 1991 אמר זאת חיים הברפלד כמזכ"ל ההסתדרות, דוברה הראשי של מפלגת העבודה.

ולא רק זאת, אדוני היושב-ראש, מסתבר שמשרד האוצר – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אתם מפריעים לחברנו. רבותי. אדוני חבר הכנסת דן תיכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו דנים פה על משמעויות ההחלטה.

היו"ר י' עזרן:

אני שומע. אבל מה לעשות, ועכשיו יש הצעה לסדר-היום חשובה מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק.

היו"ר י' עזרן:

יש לנואם גירעון אקטוארי בזמן. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חמור מכך – מסתבר שמשדד האוצר, פקידי האוצר, על-פי הוראה מלמעלה, לא דרשו מחברת העובדים להעביר לקרנות הפנסיה פיצוי בגובה של כ-300 מיליון שקלים במחירי נובמבר 1992 על ההפסדים שנגרמו עקב השקעות שהשקיעו קרנות הפנסיה, על-פי החלטות חברת העובדים, באיגרות חוב בלתי צמודות של קרן ההשקעות של חברת העובדים בשנים 1983-1990.

מבקרת המדינה דרשה מכם לתבוע את הכספים בחזרה. מדוע לא דרשתם את הכספים האלה מחברת העובדים? מכיוון שלשר האוצר לא נוח לכפות על חברת העובדים את החזרי הכספים?

שר האוצר א' שוחט:

אתה מדבר אל שר האוצר לשעבר מודעי או אלי?

משה קצב (הליכוד):

אני מדבר אל שר האוצר אברהם בייגה שוחט.

מבקרת המדינה קובעת בצורה מפורשת: להסתדרות הכללית על כל שלוחותיה מעורבות עמוקה בפעילות קרנות ההסתדרות. יש לה זכויות מיוחדות במועצת הקרנות. ההסתדרות הכללית שולטת בקבלת ההחלטות, בדרך ניהול הקרנות. ההסתדרות מכוונת את העובדים וכופה על העובדים להצטרף לקרנות הפנסיה של ההסתדרות.

אם ידעתם זאת, ראשי ההסתדרות, ראשי מפלגת העבודה, ראשי האוצר, מדוע הכחשתם כאשר אנחנו זעקנו? אם ידעתם, מדוע הסתרתם? אם ידעתם, מדוע לא יזמתם שינויים? מדוע לא תיקנתם את העיוותים? מדוע המשכתם בעיוותים? למה היה צריך לחכות עד לשנת 1995? למה לא היה אפשר לגמור זאת בשנת 1970, 1975, 1980?

אדוני היושב-ראש, חמור מכך – מסתבר שהקרנות עשו עסקות עם תאגידים הקשורים בחברת העובדים, השקיעו חלק מכספי הקרנות ללא שום הצמדה, ובכך גרמו לנזק כספי לקרנות בהיקפים אדירים.

יש ניגודי אינטרסים בין ההסתדרות הכללית, כארגון מייצג של העובדים, לבין קרנות הפנסיה וחברת העובדים שמנהלות את המשא-ומתן עם עצמן. את מי מייצגת פה ההסתדרות? את ציבור המבוטחים או את חברת העובדים?

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת שמאי, אדוני אולי יאפשר לחברנו הנכבד העומד כאן ואומר דברים מאוד מאוד מעניינים?

משה קצב (הליכוד):

ההסתדרות הכללית מנהלת משא-ומתן עם עצמה על צירוף עובדים ומפעלים לקרנות הפנסיה של ההסתדרות.

כל זה עבר חלק, וכאשר אנחנו זועקים, אומרים – אתם יוצרים בהלה.

אדוני היושב-ראש, לציבור העובדים והמעסיקים לא היה שום חופש להחליט שלא להצטרף לקרן פנסיה לא גירעונית כדי להבטיח את זכויותיהם. כפו עליהם בשרירות לב.

היו"ר י' עזרון:

ואם נניח תהיה החלטה להחזיר כסף, מאיפה יש להם?

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש להסתדרות הכללית נכסים ששוויים מיליארדי שקלים. חובתה של ההסתדרות הכללית לממש את הנכסים האלה לפני שהיא באה לדרוש משר האוצר ומממשלת ישראל, מכספי משלם המסים, מהמבוטחים החדשים – לפני שדורשים מהם לממן את הגירעון בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות, שיממשו את נכסי ההסתדרות ששוויים מיליארדי שקלים. נמצא פה גזבר ההסתדרות הכללית, והוא יודע זאת.

קרנות הפנסיה צברו גירעונות בממדים כל כך גדולים, הגירעון האקטוארי הוא בשיעור של 100 מיליארד שקלים, אף שהממשלה העניקה לקרנות, באמצעות איגרות חוב ממשלתיות מיוחדות שנושאות ריבית מיוחדת, סובסידיה על-ידי הטבות מס. אף-על-פי-כן הגיעו הגירעונות לממדים אדירים.

במשך עשרות שנים חייב האגף לאיגוד מקצועי את העובדים להצטרף לקרנות שחברות העובדים שולטות בהן, קרנות שנושאות גירעונות ונקלעו לקשיים החמורים.

שר האוצר א' שוחט:

אתה לא חתמת על צווי הרחבה כשהיית שר העבודה והרווחה?

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר האוצר, למה לא עשית את מה שהחוק חייב ואת מה שהיית חייב לעשות בשנתיים וחצי?

שר האוצר א' שוחט:

למה חתמת על צווי הרחבה?

חיים אורון (מרצ):

מה זה קשור – – –

משה קצב (הליכוד):

כיוון שבממשלה הקודמת לא היה לליכוד רוב, כיוון שאתם השתלטתם על כל מערכות החיים הפוליטיים, כיוון שעשיתם קנוניה עם המפד"ל, עשיתם ברית עם המפד"ל – אתם, מפלגת העבודה והמפד"ל. זו האמת.

חיים אורון (מרצ):

– – –

משה קצב (הליכוד):

רצית לשמוע – שמעת. אז רימיתם את הציבור, ועכשיו אתה בא לטהר את השרץ.

שר האוצר א' שוחט:

– – –

משה קצב (הליכוד):

טבלת ושרץ בידך. איפה אתה היית, שר האוצר? איפה אתה היום? למה אתה לא מציל היום את המצב? למה שתקת שנתיים וחצי?

שר האוצר א' שוחט:

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

מבקרת המדינה אומרת לכם — — —

שר האוצר א' שוחט:

— — —

יעקב שמאי (הליכוד):

גבית או לא גבית? ביקשת או לא ביקשת?

שר האוצר א' שוחט:

למה אתם לא — — — איפה הייתם?

רענן כהן (העבודה):

— — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

משה קצב (הליכוד):

תאמר לי, אדוני שר האוצר – אתה פטור ממה שמבקרת המדינה דרשה?

יעקב שמאי (הליכוד):

חיים אורון (מרצ):

יעקב שמאי (הליכוד):

איפה הכסף?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת חיים אורון, אני מבקש. חבר הכנסת יעקב שמאי, אני מבקש. נתתי לכם מספיק אפשרות להתכתש פה. כל הוויכוחים האלה לא יחזירו שום מיליארד מ-100 המיליארד.

משה קצב (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אתה שנתיים וחצי בתפקיד. מדוע לא אחר הוראות מבקרת המדינה לדרוש מחברת העובדים את החזר הכספים? מדוע שנתיים וחצי לא מילאת את הדרישה של מבקרת המדינה? מאחורי מה אתה מנסה להסתתר פה? רימיתם את המצטרפים החדשים במשך עשר השנים האחרונות. ידעתם על הגירעונות הצפויים. כפיתם על העובדים להצטרף. לא סיפרתם למצטרפים על הסיכונים, והם לא נהנו מהזכויות שצברו קודמיהם ובעטיין נוצרו הגירעונות.

יוסף ונונו (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

רבותי, זמנו תם. תנו לו לסיים.

משה קצב (הליכוד):

אנחנו, אדוני היושב-ראש, לא מתלוננים על טעויות, על דברים שנעשו בשגגה. לגבי כל מה שנעשה בתום לב, אין טענות. יש לנו ביקורת על אותם דברים שנעשו בזדון. מי שעבדו פחות מעשר שנים, אדוני היושב-ראש, כספיהם נשארו בידי ההסתדרות הכללית. מחזירים את הכספים רק למי שבא לדרוש. מי שעבד פחות מעשר שנים ושילם ביטוח פנסיוני יכול לבקש את כספו, והוא יקבלו – אבל רק מי שדורש. אלה שאינם דורשים, הכספים שלהם נשארים בידי ההסתדרות, ואלה – – –

חיים אורון (מרצ):

איפה? תגיד לי איפה, תגלה לי איפה.

משה קצב (הליכוד):

הנה, אני מגלה לך חדשות. הגיע הזמן שתדע מה קורה בהסתדרות.

היו"ר י' עזרן:

שאלת שאלה אחת, תן לו להשיב.

משה קצב (הליכוד):

ומי שדורש את כספו, אדוני היושב-ראש, אומרים לו: אתה תקבל את הכספים האלה בהצמדה של 45% בלבד מהמדד. היתר הוא בלתי צמוד, ועליו גובים עוד 10% דמי ניהול. מי שמכם לגזול, לעשוק את כספיהם של אותם מבוטחים שעבדו פחות מעשר שנים?

בשיא האינפלציה, אדוני היושב-ראש, ההסתדרות הכללית העבירה חלק מכספי קרנות הפנסיה לחברת "כור" תמורת מניות, אך המניות נשארו בידי חברת העובדים ולא הועברו לידי קרנות הפנסיה. אדוני גזבר ההסתדרות ואדוני שר האוצר, האם תכפו את העברת המניות של "כור" כדי לסייע לקרנות הפנסיה של ההסתדרות, או שאתם מעדיפים שלא להשיב לנעשקים גם את הגזלה הזו?

מכספי קרנות הפנסיה, אדוני היושב-ראש, ניתנו הלוואות למקורבים. מכספי קרנות הפנסיה העבירו לפעילות מפלגתית. מכספי הביטוח של פועלי הבניין הועברו סכומים גדולים לפעילות פוליטית-מפלגתית של מפלגת העבודה, וכעת נרקמת תוכנית מוזרה להסדר, עד כדי הקטנת זכויות הפנסיה למבוטחים בכ-20%.

היו"ר י' עזרן:

אדוני המציע, בבקשה לסיים.

משה קצב (הליכוד):

באיזו זכות אתם פוגעים בציבור המבוטחים כדי להציל את ההסתדרות הכללית מפני פשיטת רגל? צריך למנות כונס נכסים להסתדרות הכללית אם היא איננה מסוגלת לממש את הנכסים שבידיה, נכסים ששוויים מיליארדי שקלים: בית-לסין, מוסדות לשכות המס, בית הסתדרות המורים, בית-ספר לפעילי ההסתדרות, בנייני מועצות הפועלים ברחבי הארץ, בתי-מלון, בתי-קולנוע, שטחי קרקע, מחסנים, מגרשים, בניינים ששוויים מיליארדי שקלים. תממשו את הנכסים האלה לפני שאתם – – –

היו"ר י' עזרן:

לפי הרשימה שבידך, זה כמעט יותר מההתנחלויות.

משה קצב (הליכוד):

– – – לפני שדורשים מציבור המבוטחים לשאת בנטל.

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, שולחים את הקרנות להשקיע בבורסה. הרי עם המדיניות ההרסנית שלכם, של שר האוצר, הבורסה התמוטטה. מה יהיה עתידן של הקרנות אם יחול שוב משבר נוסף בבורסה, בהנחייתו של שר האוצר?

היו"ר י' עזרן:

נא לסיים. בבקשה, חבר הכנסת, בבקשה לסיים.

משה קצב (הליכוד):

ומציע שר האוצר לערוב לזכויות המבוטחים בקרנות הפנסיה. האם הערבות הזו תבטל את הגירעונות? ועוד – שר האוצר מודיע בריש גלי שהוא מתנגד לחוק פנסיה ממלכתית. זו היתה הסיבה שהובילה לאותה קטסטרופה של התמוטטות קרנות הפנסיה של ההסתדרות, קרנות שנוהלו בצורה פושעת, בצורה הגובלת במעשי שחיתות. ועדי עובדים וציבור העובדים במדינת ישראל הולכו שולל. הוניתם אותם במשך עשרות שנים.

פצצת הזמן מתקתקת, והיא תתפוצץ על ראשה של מפלגת העבודה.

אדוני היושב-ראש, על רקע כל זה אני קורא לכנסת להקים ועדת חקירה ממלכתית. צריך לבחון את מה שהתרחש בקרנות הפנסיה של ההסתדרות במשך עשרות שנים; צריך לבחון מה היו הסיבות להתמוטטות קרנות הפנסיה; צריך לבחון האם היו שם מעשי שחיתות; צריך לבחון מי נתן את ההוראה לעשות שימוש בלתי אחראי בכספי המבוטחים; צריך לבדוק מדוע הושקעו הכספים כפי שהושקעו וגרמו לנזק כספי לציבור המבוטחים; צריך לבדוק מדוע כפו על ציבור העובדים ללכת דווקא לאותן קרנות נושאות הפסדים שנקלעו לקשיים ולגירעונות גדולים.

אם אתם לא תעשו זאת, הרי שתצטרכו לתת דין-וחשבון לציבור הבוחרים ולציבור המבוטחים, ואנחנו בוודאי לא נרפה מהנושא הזה. נמשיך להשתמש בכלים הפרלמנטריים, לרבות הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כדי לחשוף את האמת וכדי לגלות את האשמים למחדל, להתמוטטות ולמעשי השחיתות.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני חבר הכנסת קצב. בבקשה, שר האוצר ישיב.

חיים אורון (מרצ):

משה קצב (הליכוד):

זה מה שיש לך להגיד?

יעקב שמאי (הליכוד):

חיים אורון (מרצ):

הכול פתוח.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, אתה רואה? פתחת עוד הפעם את הוויכוח.

יעקב שמאי (הליכוד):

שום דבר לא פתוח – – –

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, העניין נרגע ואתה עוד הפעם פותח את הדיון.

יעקב שמאי (הליכוד):

ראש הממשלה – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקש.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא יודע את זה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני פונה אליך. לא לכבודך לענות לי? חבר הכנסת שמאי, לא לכבודך להקשיב?

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא רוצה להגן על שחיתות. ראש הממשלה בכבודו – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – מה זה שייך לעניין?

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

– – –

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

נואף מסאלחה (העבודה):

– – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא לך לשתוק. תודה.

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

רענן כהן (העבודה):

שר האוצר א' שוחט:

לא, תסלח לי, חבר הכנסת רענן כהן, צריך לענות על הדברים האלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, קראתי אותך לסדר פעם אחת. אנא ממך, חבר הכנסת שמאי. אנחנו כעת לקראת סוף הישיבה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני, כמובן, לא יכול להיכנס לפרטים ולומר את הדברים החשובים שצריך להגיד לפנסיונרים של קרנות הפנסיה, כ-150,000 איש, ולכ-500,000 עמיתים בקרנות, אבל הממשלה הזאת עשתה כמה צעדים משמעותיים, מרחיקי לכת ונכונים, פתחה את המכסה ואווררה דברים שריחפו באוויר עשרות בשנים. את הבעיה האקטוארית בקרנות הפנסיה לא גילה חבר הכנסת קצב.

הנושא הזה עבר כחוט השני גם בוועדות ממשלתיות, גם בדוחות אקטואריה, גם בכנסת, בכל מקום. אבל היום, מעל הדוכן הזה, אני יכול להסתכל בעיניהם של הפנסיונרים של קרנות הפנסיה, בעיניהם של אותם 150,000 איש, להסתכל בעיניהם של כ-500,000 איש שחברים בקרנות הפנסיה ולהגיד להם, שממשלת ישראל עומדת להחליט בקרוב, אני מקווה, והם צריכים לדעת שהפנסיה שלהם, שהיא ברמה יחסית נמוכה, אכן תשולם כאשר – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה זה יעלה לעם ישראל? תגיד כמה זה יעלה לכולם.

קריאות:

— — —

היו"ר י' עזרן:

למה אתה עומד? אפשר לדעת למה אתה עומד? חבר הכנסת רענן כהן.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — 100 מיליארד שקל.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

יותר זול מההתנחלויות – – –

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אורון.

מיכאל איתן (הליכוד):

100 מיליארד שקל חוץ מהקיבוצים — — —

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — —

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רענן כהן, אדוני יקרא קריאות ביניים ממקומו. בבקשה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

התנחלויות או פנסיה — — —

משה קצב (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת — — —

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

— — —

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — להסתדרות יש נכסים, שתמכור — — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

קריאות:

— — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, אני קורא אותך לסדר פעם אחת.

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

קראתי לו. אני עומד לקרוא לך לשתוק.

קריאות:

חיים אורון (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חיים אורון, מה אתה רוצה, שאני אוציא אותך בגירעון אקטוארי? סליחה.

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

מספיק.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שמאי, כבר קראתי אותך לסדר פעם אחת. אני מזכיר לאדוני.

שר האוצר א' שוחט:

ובכן, רבותי — — —

קריאות:

— — —

היו"ר י' עזרן:

זה לא הוגן.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה — — —

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת יעקב שמאי.

מיכאל איתן (הליכוד):

תחזירו את הרכוש שלקחתם.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — ההסתדרות — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

ממשלה של מושחתים פוליטיים. אתם מקבלים — — — עכשיו אתם שומרים עליה. אתה כראש
ממשלה צריך לתבוע מההסתדרות למכור — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, נא להירגע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אנחנו רוצים לעבור להצבעה. נא להירגע. אנחנו צריכים לעבור עוד מעט להצבעה, אחרי ששר האוצר ינמק את תשובתו. נא לא להפריע.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, אנא. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

כדי שהדברים ייאמרו ותיאמר גם האמת חוץ מאשר — — —

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע כאן. אדוני שר האוצר, אנחנו נעשה את זה בנחת, לא תחת לחץ.

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני לא אדבר כך.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מחברי הסדרנים לסגור את הדלתות ולהרגיע את עובדי הכנסת שנמצאים שם. נא לסגור את הדלתות.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אנא.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אנא. נא לסגור את הדלתות, נאפשר את סיום הדיון באופן מתקבל על הדעת.

שר האוצר א' שוחט:

כדי שהדברים ייאמרו באופן הנכון אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת מן הליכוד, שבמשך כל השנים, ובכלל זה אותן שנים ארוכות שהם היו בשלטון – חלקן בממשלה בלעדנו, חלקן בממשלה אתנו – הונפקו איגרות חוב עם 5.5% לממן את קרנות הפנסיה; כאשר מדברים על הגירעון האקטוארי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

6.3.

שר האוצר א' שוחט:

עוד יותר. 60 מיליארדים מתוך הסכום הזה זה הסכום שבו אתם, אנחנו, וכל אחד מאתנו הנפיק איגרות חוב של 5.5% – – –

דן תיכון (הליכוד):

פרס, לפני שברח מהממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון.

שר האוצר א' שוחט:

לפחות תגיד את האמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני יודע שאתה בן אדם הגון, אז אני אומר שאתם הנפקתם איגרות חוב וגם אנחנו, ב-5.5%, זה חלק מאותם 60 מיליארד – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, זה מפריע.

שר האוצר א' שוחט:

– – – אותם 100 מיליארד שאתם מדברים, אבל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

ה-100 כוללים את ההתחייבויות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מדוע שלא תשאל את זה בנחת?

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אם הוא ירצה – ישיב לך, אבל לא בקול רם.

שר האוצר א' שוחט:

אני יכול להגיד גם לכנסת, גם ליושב-ראש – —

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי לסגור את הדלתות.

שר האוצר א' שוחט:

— — גם לפנסיונרים, גם לחברים בקרנות הפנסיה, שאני מקווה כי מה-1 באפריל נחיה במדינת ישראל במשטר פנסיוני, שבו כל אזרח יוכל ללכת לקרן פנסיה שהוא בוחר, הדברים ברורים וידועים, אבל אותם 700,000 אנשים – —

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע.

שר האוצר א' שוחט:

— — שדרך אגב אין להם שום מכנה פוליטי משותף — —

דוד מנע (הליכוד):

בג"ץ כפה עליכם.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת קצב יודע שהוא חתם על צווי הרחבה שנה אחרי שנה כאשר ההסכם בין התאחדות התעשיינים ובין ההסתדרות היה הסכם שאמר – תלכו לקרנות הפנסיה האלה והאלה; שר העבודה, במשך שנים, לא כיוונו אקדח לרקתו, יכול היה שלא לחתום, חתם שנה אחרי שנה — —

משה קצב (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

חתם שנה אחרי שנה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, תן לשר להשיב, הרי אתה טענת.

שר האוצר א' שוחט:

— — — וזה לא יעזור לך — — —

משה קצב (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

--- אתה חתמת שנה אחרי שנה ---

משה קצב (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

לא יעזור לך, חבר הכנסת קצב ---

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, הרי אתה נאמת ---

משה קצב (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

למה חתמת?

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אל תפריע.

שר האוצר א' שוחט:

למה חתמת?

משה קצב (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

שרי האוצר, כולל השר נסים – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אי-אפשר כך.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

מדוע צריך לצעוק? אפשר לומר. חבל על הקול שלך ועל אוזנו של הציבור ששומע. בשקט. עכשיו אני מבקש גם מחבר הכנסת רענן כהן לאפשר לשר להשיב. חבר הכנסת קצב, אתה נאמת במשך עשר דקות. אדוני ראש הממשלה, בואו נסיים.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, זה לא בסדר. דיברת עשר דקות, פרסת את טענותיך, זהו. חברי הכנסת נעמי בלומנטל ומשה גפני, אנא, שבו בטובכם. תאפשרו לשר האוצר לענות.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת נסים, בהיותו שר האוצר, חתם כל חודש על אג"ח מיועד של 5.5%, בדיוק כמו שחתמו שרי האוצר לפניו ובדיוק כמו שחתמו שרי האוצר אחריו.

אני רוצה לסיים ולומר דבר אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

שר האוצר א' שוחט:

הממשלה הזאת – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, שר האוצר יחליט אחר כך אם הוא רוצה לענות. בבקשה. חברת הכנסת לימור לבנת, אנא.

שר האוצר א' שוחט:

הפנסיונרים שמקבלים פנסיה וחברי הקופות האלה – – –

דוד מנע (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע, מה אתך?

שר האוצר א' שוחט:

זאת הפעם הראשונה שבה ממשלה אומרת להם – הפנסיה שלכם מובטחת. כל הממשלות ידעו שיש בעיה, ואף ממשלה לא עשתה שום דבר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לכבד את החלטת קודמי. על-פי התקנון יש לחבר הכנסת חיים אורון זכות להצעה אחרת, אף שחבר הכנסת דן תיכון ביקש לפניו; זאת מכיוון שחבר הכנסת חיים אורון איננו נמנה עם סיעת בעל ההצעה. אבל קודמי החליט לאפשר לשניהם. אני לא מבין למה, אבל אני אכבד את זה. אין מה לעשות. חבר הכנסת דן תיכון – דקה בניגוד לתקנון, וחבר הכנסת חיים אורון – דקה לפי התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הגירעון האקטוארי של קרנות הפנסיה הוא למעלה מ-40 מיליארד שקלים. את קרנות הפנסיה צריך להציל. הסוגיה שעומדת על סדר-היום היא אחת – הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית שתבדוק לאן הלכו 40 המיליארד. הארץ לא תשקוט עד שאנחנו נדע לאן הלך הסכום הזה.

ראש הממשלה אמר שהכסף להתנחלויות עלה על 100 מיליארד שקל. זו שטות, איוולת וחוסר הבנה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אתה מציע להוריד את הצעתו של חבר הכנסת משה קצב מסדר-היום. אם כן, אני מעריך שגם חבר הכנסת חיים אורון יציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, הנושא המהותי הוא, שזו הפעם הראשונה שממשלה והנהגת ההסתדרות באות לפתור בעיה של 700,000 פנסיונרים – – –

קריאות:

— — —

חיים אורון (מרצ):

אתה, שב שם בשקט.

דוד צוקר (מרצ):

תקשיבו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, אני אאפשר לך לעשות את זה בשקט. חבר הכנסת צוקר, זה לא עוזר.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, אתה רק מגרה אותם לגל נוסף. תן לי לעשות את מלאכתי.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, תירגע. חבר הכנסת צוקר, אתה רוצה לעזור לו, אבל אתה לא עוזר לו. חבר הכנסת דן תיכון, מספיק.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מתחיל מההתחלה. מה שמוציא אתכם מהכלים הוא, שבפעם הראשונה נוצר מצב שהממשלה הזאת והנהגת ההסתדרות הזאת פתרו את בעיית הבריאות וקופת-חולים צועדת על גליה. ועכשיו נפתור את בעיית הפנסיה ל-700,000 מבוטחים. כאשר אתם הייתם בממשלה וכאשר שר העבודה והרווחה היה שלכם, הוא ידע – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, תן לי לאפשר לך לדבר בנחת. אנחנו לא ניכנע ללחץ הזה. חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת דדי צוקר, אל תפריע לי.

דוד צוקר (מרצ):

חסרי אחריות.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע לי. חבר הכנסת שמאי, קראתי אותך לסדר.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דן תיכון, כשאתה דיברת אני לא הפרעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מספיק.

חיים אורון (מרצ):

כשאתה דיברת אני לא הפרעתי, תן לי לגמור את דברי.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, נא לסכם את דבריך.

חיים אורון (מרצ):

ואנחנו באנו ואמרנו, שתהיה מסגרת פנסיונית אחידה, ויהיה מסלול פתוח, ועובדים יבחרו בקרנות הפנסיה שהם רוצים. בעצם, כאשר ישבתם עם הממשלה, שיתפתם פעולה עם אותם אנשים שלא עשו חוק פנסיה, שלא פתחו את קרנות הפנסיה, ואתם הייתם שותפים מלאים למשבר. עכשיו אתם באים? כאשר מוצע פתרון?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה. נא לשבת.

יעקב שמאי (הליכוד):

חברי הקיבוצים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, מספיק. מה אתך? חבר הכנסת דן תיכון.

יעקב שמאי (הליכוד):

– – –

דוד צוקר (מרצ):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, מספיק, תן לי לערוך את ההצבעה. חבר הכנסת שמאי, קראתי אותך לסדר פעם שנייה.

מתחילים להצביע, מתחילים וגומרים. תודה. חברי הכנסת, נא להתרכז בהצבעה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית בעניין קרנות הפנסיה של ההסתדרות, הצעתו של חבר הכנסת קצב. ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 26

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 32

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, 32 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה הוסרה מסדר-היום. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

המדיניות הכלכלית, האינפלציה ועמדת בנק ישראל בנושא הריבית במשק

היו"ר ש' וייס:

סגן היושב-ראש, חבר הכנסת עזרן, אתה נקרא להמשיך את הישיבה. הצעה לסדר-היום מס' 6441, של חבר הכנסת יוסף ונונו, בנושא: המדיניות הכלכלית, האינפלציה ועמדת בנק ישראל בנושא הריבית במשק. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף ונונו.

יוסף ונונו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגשתי הצעה לסדר-היום בנושא המדיניות הכלכלית של הממשלה והתנהגות הנגיד עוד לפני שהממשלה ישבה, ביום ראשון השבוע, והחליטה על הצעדים. את ההצעה הגשתי בעקבות הוויכוח שהתמשך תקופה ארוכה בין נגיד בנק ישראל ובין הממשלה ושר האוצר לגבי המדיניות, לגבי הבעיה של שער הריבית הריאלי הגבוה ששורר ושרר במשך תקופה ארוכה. הגשתי את ההצעה גם בגלל העובדה שהמשק נכנס לאי-שקט, לתסיסה, לאי-רגיעה, בגלל התופעות שהיו במהלך השנה הזאת – משבר הבורסה, שער הריבית הגבוה וכמובן גם בעיית המיסוי.

כאשר החליטה הממשלה על הרפורמה במיסוי, היתה המטרה בשלב הראשון ובשלב השני להוריד את נטל המיסוי מכלל האוכלוסייה. מה שהתרחש בפועל היה ששיעור המיסוי בכלל התוצר הלאומי הלך וגדל משנה לשנה.

לכן, קודם כול אני רוצה לברך את הממשלה ואת נגיד בנק ישראל על הצעדים הכלכליים שהם החליטו לנקוט השבוע. צעדים אלה כוללים הקלה בשיעור של מיליארד ו-200 מיליון שקל בשנה בנטל המיסוי, קיצוץ בשיעור של מיליארד ו-200 מיליון שקל בתקציב, קיצוץ המאפשר את ההקלה בנטל המיסוי, וכמובן הפחתה בשיעור הריבית. אנו מקווים, שכל אלה יביאו ליותר יציבות במשק, ליותר רגיעה, וגם למאבק אפקטיבי יותר באינפלציה, אף שהבורסה עדיין ממשיכה להתנדנד, ממשיכה להתל ותורמת לאי-שקט, ואף שעדיין, עם כל השינוי וההפחתה בשיעור הריבית, הריבית במשק גבוהה.

נכון שבתוך כל התסיסה הגדולה הזאת שהיתה בשנה האחרונה עשינו עוול מסוים בכך שהוסתרו ההישגים שהיו למשק בתחומי הצמיחה, ההשקעות, התשתיות, הירידה באבטלה, הגידול בתל"ג לנפש. אבל בצד כל ההישגים האלה ובצד ההחלטה שנתקבלה השבוע על נקיטת הצעדים שהזכרתי קודם לכן, עדיין יש מוקדי תסיסה פוטנציאליים אשר יכולים תמיד לעורר את האי-יציבות.

אשר לנטל המיסוי – נכון שאחת ההחלטות שהתקבלו השבוע היתה להקל את נטל המיסוי, במיוחד מעל השכבות הבינוניות, במיליארד ו-200 מיליון שקל. אבל יש לזכור, שמס הבריאות ומס ארגון הוסיפו עוד מרכיבים למיסוי הישיר, הוסיפו סיבוך והביאו את המס השולי לשיעור של 60%. דווקא היום, כאשר הולכים במסלול של הקלת נטל המיסוי, זה הזמן לבטל את מס הבריאות ולשלב אותו ברפורמה במס ההכנסה, כאשר המס השולי כבר יכלול בתוכו את מס הבריאות; אסור שיעבור את ה-50%.

אני מקווה ששר האוצר מקשיב גם לי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

יוסף ונונו (העבודה):

הרי מספיק התווכחתם על הפנסיה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מקווה שאתה גם מאמין במה שאתה אומר, כי הרי זה מגוחך.

יוסף ונונו (העבודה):

כאשר אני אומר, אני גם מאמין.

היו"ר י' עזרן:

אכפת לך שהמס יהיה עד 50%?

יוסף ונונו (העבודה):

היה מי שאמר: אם אני חושב, סימן שאני קיים. אם אני אומר, אז אני גם מאמין.

היו"ר י' עזרן:

לא תמיד זה כך, לצערי הרב. יש הרבה אנשים שמאמינים ולא אומרים.

חבר הכנסת מיכאל איתן, תן לשר האוצר להקשיב. אדוני שר האוצר, כשהוא יסיים הוא יגיד לנו.

יוסף ונונו (העבודה):

שוב אני רוצה לומר, שיש לנצל את ההחלטה על הפחתה של מיליארד ו-200 מיליון שקל במיסוי, וכבר לשלב את זה במדיניות של ביטול מס הבריאות, לשלב אותו ברפורמה של מס ההכנסה, להגיע לכך שהמס השולי המשולב לא יעבור את ה-50% – ולחזור לרפורמה של ועדת בן-שחר, אשר הפחיתה את כל המרכיבים שהיו במיסוי והחליטה על 50% מס שולי.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא המצב. 50% מס שולי פלוס ביטוח לאומי פלוס תשלום לקופת-חולים – – –

יוסף ונונו (העבודה):

נכון, זה מגיע ל-60% היום.

שר האוצר א' שוחט:

— — —

יוסף ונונו (העבודה):

היה פעם 48% מס שולי, פלוס 4% מס אחיד, וזה הגיע ל-52%.

שר האוצר א' שוחט:

איפה הביטוח הלאומי? הרי כל הזמן יש ביטוח לאומי, זה לא חדש.

יוסף ונונו (העבודה):

ביטוח לאומי – 5.4%.

שר האוצר א' שוחט:

3.5%.

יוסף ונונו (העבודה):

הרי המדיניות שלך ושל הממשלה ושל כולנו היתה להוריד את נטל המיסוי, והקצבתם סכומים די גדולים, פעם זה היה מיליארד, בשנה האחרונה – מיליארד וחצי. אבל מה שקרה הוא, שנטל המיסוי בסך כל התוצר הלאומי גדל מ-39% ל-41%, ועכשיו הגיע ל-44% עם מס הבראות.

לכן אני מציע – ונקיים על זה דיון בוועדת הכספים – לבטל את מס הבראות ולשלב אותו בתוך מס ההכנסה, בתוך הרפורמה, ובכך לחסוך את כל המנגנון בביטוח הלאומי לצורך הזה.

היו"ר י' עזרן:

מה עם ה-0.9%?

יוסף ונונו (העבודה):

זה מס ארגון, זה בחיים החדשים.

לגבי האינפלציה – תקופה ארוכה, מאז 1985, כאשר היתה תוכנית הייצוב של המשק, כאשר האינפלציה ירדה לכ-20%, כל הממשלות נאבקו על מנת שהאינפלציה תגיע לשיעורים המקובלים באירופה ובצפון אמריקה, של 2%-5%, והאמת היא שעד היום הזה אף אחד לא הצליח בכך. אומנם ב-1992-1993 ירד שיעור האינפלציה לסביבות ה-10%, ושוב פרץ ל-14.5%-15% ב-1994, והתחזיות מדברות על כ-10%. כלומר, אותו יעד של 2%-5% עדיין רחוק מאוד.

לכן, יש לפתוח בתהליך שמשמעותו ביטול הדרגתי של כל ההצמדות במשק, כי ההצמדות, לדעתי, יוצרות כ-50% מהאינפלציה. זה מדד שיוצר את האינפלציה לחודש הבא.

דבר שני, במדד עצמו יש עיוותים רבים. מסתבר, גם לאחר בדיקות שעשיתי, שיש פער בין ההתייקרות האמיתית של כלל הצריכה הפרטית במשק ובין האינפלציה, פער שמגיע ל-15%-20% בין המדד עצמו ובין ההתייקרות האמיתית. בזמן האחרון התפרסמו כמה מאמרים בעיתונות בנושא איכות המוצר, שאינו נלקח בחשבון בעת חישוב המדד ולמעשה כוללת ההתייקרות גם את המחיר עבור האיכות, וזה לא צריך להיות כך. לכן, צריכים לבחון ולבדוק איך לבטל את העיוותים האלה ולהביא למדידה האמיתית של האינפלציה, של ההתייקרות, כי על-פי ההערכה היום יש פער של 20%-25% בין ההתייקרות האמיתית ובין המדד.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני, חבר הכנסת יוסף ונונו. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ברגעים אלה מחלקת מזכירות הממשלה לשרים את ההצעה להורדת המיסוי, מס הכנסה, אשר תובא לדיון – – –

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו יכולים לקבל גם כן?

שר האוצר א' שוחט:

אתה תקבל אותה בתור הצעת חוק. הרי יש פרוצדורה. אם הממשלה תאשר את ההצעה, היא תעבור לוועדת השרים לחקיקה, תקבל לבוש של חוק, והיא תונח על שולחן הכנסת. אני מניח, חבר הכנסת דן תיכון, שבוועדת הכספים ייערך דיון בעניין.

דן תיכון (הליכוד):

גם על הפנסיה ייערך דיון בכנסת?

שר האוצר א' שוחט:

אני אשמח מאוד אם ייערך דיון. יש לי הרושם, שאנחנו לא מנהלים כעת שאלות ותשובות. אני עולה להשיב. חשבתי שחשוב שחברי הכנסת ידעו שהחלטת הממשלה מיום ראשון לבשה נוסח של הצעה. אני אניח על שולחן הממשלה שלוש אלטרנטיבות, כולן בתחום של הורדת המס בשיעור של 1.2 מיליארד, במוצק כ-5% משכבות הביניים, מהכנסה של 6,000 שקל ומעלה. יש שלוש אפשרויות. אני מניח ומקווה, שהממשלה תאשר זאת ביום ראשון, ואזרחי מדינת ישראל ידעו, שמ-1 בספטמבר יפחתו שיעורי מס ההכנסה משמעותית לגבי אוכלוסייה שאנחנו חושבים, ונדמה לי שגם חברי הכנסת מהאופוזיציה חושבים כך, שצריך לעשות מאמץ להפחית בשיעורי המס שהיא חייבת בו.

אני אמרתי מעל דוכן זה פעם, פעמיים ושלוש, שתפיסתי היא, שהפחתת שיעורי המס וההקלה בנטל המס מעודדות את המשק, גורמות ליוזמה, גורמות לכך שאנשים ירצו לעבוד, גורמות לכך שיהיה לנו משק טוב יותר.

אני יכול להתגאות בזה שמאז נכנסתי לתפקידי היו אך ורק הקלות במסים. הורדנו את המע"מ ב-1%, הורדנו את מס החברות ב-4%, 1% מדי שנה במשך ארבע שנים.

דן תיכון (הליכוד):

זה אנחנו.

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו זה הכנסת לפי הצעת הממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

איזה ממשלה היתה אז?

שר האוצר א' שוחט:

כשהורידו את מס החברות?

דן תיכון (הליכוד):

— — מה דעתך?

שר האוצר א' שוחט:

מ-40% ל-36%?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

שר האוצר א' שוחט:

ממשלה שלנו.

דן תיכון (הליכוד):

לא נכון.

שר האוצר א' שוחט:

מדוע?

דן תיכון (הליכוד):

תעשה חשבון.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היקר, חבר הכנסת דן תיכון, הרי אני הבאתי את הצעת החוק.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מוכן להתערב?

שר האוצר א' שוחט:

כן.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מוכן להתערב מי עשה את זה?

שר האוצר א' שוחט:

כן, כן.

דן תיכון (הליכוד):

בחוק ההסדרים.

שר האוצר א' שוחט:

אני אומר במפורש: אנחנו הורדנו. בשנת 1993 זה ירד ל-39%, בשנת 1994 זה ירד ל-38%. השנה זה 37% ובשנה הבאה זה יהיה 36%.

דן תיכון (הליכוד):

תבדוק, תבדוק.

שר האוצר א' שוחט:

תראה, חבר הכנסת דן תיכון, עם כל הכבוד, יש כמה דברים שעליהם אפשר לבקר אותי, יש, כמובן, דברים שאפשר לשבח אותי עליהם. מכיוון שאני יודע שאני הבאתי את הצעת החוק הזאת, אני אבדוק למען הסדר הטוב.

צחי הנגבי (הליכוד):

אפשר לומר שכיוונת לדעת גדולים.

שר האוצר א' שוחט:

זה בסדר. את זה אני מקבל.

היו"ר י' עזרן:

אבל הוא אומר שהוא ביצע זאת לפי הדעה שלו.

שר האוצר א' שוחט:

ביצעתי החלטה שקיבלה ממשלה קודמת בעניין מס הנסיעות, הורדתי את המע"מ, הורדתי את מס החברות, פעמיים היו רפורמות במס הכנסה, בערך מיליארד וחצי שקל במכסים ובמסי קנייה; עכשיו אנחנו נבוא עם שתי רפורמות, במס ההכנסה ליחידים, ועכשיו תבוא התוכנית הזאת.

אני אומר לכנסת בצורה מפורשת וברורה: בדיונים על התקציב ביולי-אוגוסט, אם יהיו מקורות אני אהיה בעד הקלה נוספת במסים. אני אומר את זה עכשיו, כי אני יודע שיקומו אנשים ויגידו – הממשלה עושה את זה מטעמי בחירות. ובכן, אני אומר, שאפשר לבדוק לאורך כל הדרך את הורדת המסים ולראות שזו מדיניות עקבית בעלת תפיסה שאכן צריך לשחרר מקורות לאזרחים ולעסקים ולעסוק פחות בתקציב גדול שיש לנו.

בהחלטה שנתקבלה ביום ראשון אמרנו את הדברים הבאים: הבה נעשה מאמץ להקטין את התקציב, לצמצם את פעולות הממשלה, לצמצם את מעורבות הממשלה במשק, להוריד כסף מהתקציב ולהחזיר אותו לאזרחים על-ידי הפחתת מסים. זו היתה המשמעות העיקרית, חבר הכנסת ונונו, של ההחלטה שהתקבלה ביום ראשון.

אני יכול לומר, שבמשך חודש וחצי – חודש וחצי – אנחנו עוסקים בעניין הזה, ואנחנו חושבים כיצד לשדר למשק פחות מעורבות של הממשלה והפחתת מסים.

אינני נכנס לוויכוח אתר, חבר הכנסת ונונו, מה המשמעות של צמצום הכנסות המדינה ב-10%. יש לזה משמעות, ואני מקווה שאתה תיתן יד לעניין; אם נעשה כך, נקצץ את התקציב בהתאם. לקצץ את התקציב בהתאם משמעותו לקצץ גם ברווחה. לקצץ בהיקף כזה – משמעותו לקצץ גם בביטחון. לקצץ בהיקף כזה – משמעותו לקצץ גם בתשתיות.

כאשר חבר כנסת שמבין בכלכלה בא ואומר להוריד 10% מהמס שלנו, הוא צריך לדעת שאנחנו גובים היום מיחידים, באמצעות הביטוח הלאומי ובאמצעות מס הכנסה, סדר גודל של 40 מיליארד; הפחתה של 10% משמעותה הפחתה של 4 מיליארדי שקל.

אני חוזר ואומר את הדברים שאמרתי בדיון הסוער הקודם: הממשלה הזאת עושה למען האזרחים דברים שהם טובים למשק – הם אינם שוחד בחירות, הם אינם קלקולים. אלה דברים טובים למשק טובים לאזרח, ויש משוואה כזאת. הדברים אינם סותרים בהכרח.

אשר לנושא שהוזכר פה קודם, קרנות הפנסיה – רבותי חברי הכנסת, אני חושב שכל הבית יקום ויברך את הממשלה על כך שנתנה ביטחון ל 750,000 איש שחלקם מבוגרים מאוד וחלקם כבר בגיל הפנסיה. אני נפגשתי אתם. אני שמעתי את החרדות שלהם: מה יהיה, אני שייך לקופת פנסיה שאולי בעוד חמש או עשר שנים לא תוכל לשלם. הממשלה קיבלה החלטה נכונה, נבונה, טובה, שצריך לבצע, ובאומץ רב.

ואותו הדבר במיסוי – אנחנו נפעל ככל שאפשר להפחתת המיסוי. לא הכול רצוי. זה סוד גלוי שלפני עשרה ימים באתי לראש הממשלה והצעתי לו: אדוני ראש הממשלה, אנחנו מורידים עכשיו 1.2 מיליארד, בוא ונקבל עכשיו החלטה שאומרת מייד, בצורת חקיקה, שב-1 בינואר נפחית עוד 1.2 מיליארד. ראש הממשלה ביקש להמתין, הוא רצה לראות מה יהיו התוצאות במשק ואיך נתחיל את דיוני התקציב. קיבלתי את עמדתו.

אני אומר לכם, שאני, כשר האוצר, אעשה, כמדיניות, ככל שביכולתי כדי שנמשיך להפחית את המסים.

הצעד של יום ראשון היה צעד נכון. אני מקווה שהוא משדר למשק פחות מעורבות ממשלה ופחות מסים, ואני מקווה שהוא יאפשר לנו לבצע את הדברים שאליהם רצינו להגיע השנה: 5% צמיחה, הגדלת היצוא, הגדלת ההשקעות ומשק יציב. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

מה אדוני מציע?

שר האוצר א' שוחט:

אני מסכים להעביר את ההצעה לוועדה, לוועדת הכספים.

היו"ר י' עזרן:

אתה מסכים, אדוני המציע? כן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי להעיר בנושא קרנות הפנסיה ולשאול בעניין 2 מיליוני העמיתים שחסכו בקופות הגמל. הם לא יסכימו להיות אזרחים מסוג ב'. הם שואלים מה אתם, האם גם הם יקבלו איגרות חוב מיועדות? ובאיזו ריבית?

הנושא הזה, אנחנו לא ניתן לו ליפול בין הכיסאות.

ולהצעתו של חבר הכנסת ונונו – שר האוצר אמר, שמאז הוא נכנס לתפקידו הוא לא העלה את המסים אף לא פעם אחת. אזכיר לו, שהיה מס שנקרא מס ביטוח בריאות ממלכתי, 8.4%, מ-1 בינואר 1995.

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

תן לי, אדוני השר, לא הפרעתי לך.

קודם מעלים את המסים ואחר כך מורידים. לא צריכים היו להעלות את המסים ולא היה צורך להוריד.

מה קרה לתקציב המדינה ב-80 הימים האחרונים של מוסא דאג, של שר האוצר בייגה שוחט? תקציב נוסף בדצמבר, בסכום של 5.6 מיליארדי שקלים; תקציב המדינה ב-1 בינואר 1995 – 147 מיליארד שקלים; ב-15 בינואר 1995 הבטיחו לנו קיצוץ של 720 מיליון שקל, לא יצא מזה מאומה; בחודש פברואר בוטל מס רווחי הון על הבורסה, שאמור היה להכניס 500 מיליון שקלים ולא הכניס ולו אגורה אחת; ב-19 במרס בא שר האוצר ואומר לנו, שהוא יקצץ סכום של 900 מיליון שקל מן התקציב הנוכחי. זה רציני?

היו"ר י' עזרן:

אני מזכיר לאדוני שאנחנו לא בוועדת הכספים.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מסיים.

זה רציני? מישהו מאמין לשר האוצר? מישהו מאמין לראש הממשלה שאמר, שהממשלה הקודמת השקיעה בהתנחלויות 100 מיליארד שקלים? איך הוא לא מתבייש?

היו"ר י' עזרן:

אנא, אנא.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר: אני לא מאמין שאתם תהיו מסוגלים לקצץ ולו 100 שקלים, 100 שקלים, שלא לדבר על 2 מיליארדי שקלים. זה שוחד בחירות. זה שוחד בחירות. מה שצריך לעשות זה לבטל את מס הבריאות ולא להוריד את המס.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אשאל אותך שאלה, חבר הכנסת דן תיכון: אתה דואג ל-2 מיליוני העמיתים, זו זכותך. 700,000 אלה – זה טוב שהממשלה הרגיעה אותם, לפחות, ואמרה שהיא אחראית וערבה לעניין הזה שלהם?

דן תיכון (הליכוד):

ראשית, כבר אמרתי בדיון הקודם, שאנחנו מקדמים בברכה את הרצון לפרוס רשת לעמיתים בקרנות הפנסיה. אבל אנחנו דורשים לדעת לאן נעלמו 40 מיליארד השקלים.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט, אני מבין. זו שאלה אחרת. אני מודה שזאת שאלה אחרת.

דן תיכון (הליכוד):

האם הכישלון הזה והגנבה הזאת הם יתומים? זאת השאלה שלנו.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

שר האוצר א' שוחט:

— — —

דן תיכון (הליכוד):

למה אתה מתרגז, אדוני השר? אתה יודע שאני צודק.

היו"ר י' עזרן:

אני שמח שהיתה הודאה, לפחות בחצי פה; 700,000 יהודים שחסכו – זה דבר לא פשוט.

דן תיכון (הליכוד):

האם מישהו בכלל מתנגד להציל אותם 650,000?

היו"ר י' עזרן:

לא, חלילה, חלילה. ודאי שלא.

שר האוצר א' שוחט:

הוא ממילא מדבר בשביל — — —

דן תיכון (הליכוד):

מי שמדבר, זאת אנחנו יודעים. הרי אתה לא יודע מה ההבדל בין קופת גמל לקופת פנסיה.

היו"ר י' עזרן:

מספיק. חבר הכנסת דן תיכון, נתתי לך, ברוך השם, אפשרות לבטא את עצמך – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני מוחל לך על הטובה. אבל 2 מיליוני אנשים שואלים.

היו"ר י' עזרן:

אתה מרשה לי להוציא עכשיו את הנושא הזה לפנסיה? נוציא כעת את הנושא הזה לפנסיה כדי שנוכל להתקדם.

אנחנו עוברים להצבעה. יש לנו הצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים, ויש הצעה להסיר את ההצעה. קשה להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את ההצעה מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהנושא אכן יעבור לדיון בוועדת הכספים. תודה לחבר הכנסת המציע.

הצעה לסדר-היום

קרקעות כפרים שתושביהם הערבים נטשו אותם ב-1948

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 6447, של חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: קרקעות כפרים שתושביהם הערבים נטשו אותם ב-1948. ישיב השר דוד ליבאי.

מעניין שעל ההצעה לסדר-היום הבאה ישיב, כפי שכתוב, שר המשפטים, ואילו על ההצעה הזאת לסדר-היום ישיב השר דוד ליבאי. להווי ידוע לך ששני האישים חד הם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יכול להסביר מדוע זה כך. הנושא שעליו אמור לדבר פה סגן יושב-ראש הכנסת, עובדיה עלי, הוא בעצם בתחום אחריותו של ראש הממשלה; ראש הממשלה ביקש שאני אשיב במקומו. ואילו הנושא השני הוא בתחום אחריותו של שר המשפטים.

היו"ר י' עזרן:

זה מאוד פורמליסטי, ברור.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ניתן לחלק את כל הרע הנגזר ממעשיה של הממשלה הזאת לשני חלקים. חלק אחד הוא זה המיידי, הישיר והנראה לעין. כזה הוא הפיגוע החבלני הרצחני שקרה בצומת החרסינה בתחילת השבוע, וכאלה הם פיגועים אחרים הבאים עלינו לרעה מידיהם של אנשי ה"חמאס" וגם מידיהם של אנשי ה"פתח", שותפיה של הממשלה הזאת לשיחות השלום.

הפיגועים הללו, כמו גם המצב הנורא של העדר ביטחון אישי של האזרחים והניסיון הנואל לבודד את המתיישבים היהודים ביש"ע ולהאשימם במצבם הרע, הם דוגמאות לחלק הגלוי לעין של הרע הנובע ממעשי הממשלה וממדיניות ההתרפסות שלה אל מול הפלשתינים והטרור שהם מפעילים כנגדנו.

אך למעשי הממשלה הזאת יש גם תולדות אחרות, שאינן גלויות כל כך לעין, והאזרח מן השורה אינו רואה מייד את הקשר הישיר והמיידי שבין לבין מעשיה ומחדליה של הממשלה הזאת. כזה הוא העניין שעליו אני מבקש לדבר עתה.

אדוני היושב-ראש, חומרתו של העניין הזה אינה פחותה מחומרת מעשי החבלה שהזכרתי בראשית דברי, ותוצאתו עלולה להיות הרסנית עשרת מונים מתוצאות כל פיגוע שהכרנו.

אדוני היושב-ראש, העיתון "כל העמק", שהוא עיתון אזורי של "ידיעות אחרונות", עיתון רציני מאוד, שמדי פעם חושף נושאים מאוד רציניים, חשף הפעם את הנושא שאני עומד לתאר כאן. קודם כול, אני מבקש לברך את העיתון "כל העמק" ואת עורכו, יעקב שלזינגר, על העבודה העיתונאית הטובה שהם עושים.

ומעשה שהיה כך היה: בשבוע שחלף התכנסו בנצרת העיר כ-250 אנשים שהציגו עצמם כנציגיהם של 28 כפרים ערביים מאזור עמק-זרעאל והגליל שננטשו במרוצת מלחמת השחרור. התכנסות זו נועדה לדון בדרכים ובאמצעים שיביאו להשבתם אל "אדמותיהם הגזולות" – במרכאות כפולות ומכופלות.

סאלח סלים (חד"ש):

למה במרכאות?

עובדיה עלי (הליכוד):

מפני שאותם ערבים שננטשו את כפריהם – איש לא גירש אותם, והם נטשו אותם מרצונם – – –

סאלח סלים (חד"ש):

והערבים שגורשו?

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת סלים, תרשה לי בבקשה. שאלת שאלה ואתה לא נותן לי להשיב.

אותם ערבים שננטשו את אדמותיהם פוצו. המדינה פיצתה אותם על כל גרגר אדמה שלקחה מהם. אם הופקעה מהם קרקע והועברה לרשותו יישוב אחר, הם פוצו על כך. מפקיעים קרקעות לא רק מערבים; גם מיהודים מפקיעים לא אחת קרקעות לצורכי ציבור. כך שלומר שהאדמות נגזלו – זו לא רק שטות אלא זה גם שקר מוחלט.

סאלח סלים (חד"ש):

אבל האנשים האלה נמצאים בסוריה ובעירק. איך הם פוצו? מי היה במגע אתם? אף אחד. הם לא נמצאים פה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת סלים, אתה באמת מסכים לעיקרון שהם יפוצו? כי תדע לך שיש כמה שרוצים לשאת ולתת על פיצויים.

סאלח סלים (חד"ש):

אני מסכים לשאול אותם. אם הם רוצים לבוא הביתה, בבקשה. אם הם רוצים פיצויים, זה משהו אחר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שים לב למה שחבר הכנסת סלים אומר. אין לי טענות אליו, זאת השקפתו. הוא מציע שכל אלה שעזבו, יחזרו "הביתה". הם רוצים להבטיח להם את זכות השיבה. זה כמובן אחד הנושאים שבמחלוקת בציבור הזה, ואני חולק עליך לחלוטין. אני חושב שזו סכנה גדולה מאוד למדינת ישראל. כולם מדברים כאן על הנושא הדמוגרפי, אבל הרשה לי לא להיכנס לכל הסוגיות האלה, מפני שזמני בוודאי מוגבל והיושב-ראש לא יעמיד לרשותי זמן בלתי מוגבל. לכן, אם בסוף הדברים היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

אני אומנם לא אגרש את אדוני מהדוכן כמו המגורשים, אבל בוודאי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם אדוני יאפשר לי להשיב בתום דברי, בבקשה. אבל בינתיים אני מבקש להשמיע את דברי כפי שהכנתי אותם.

היו"ר י' עזרן:

הנה הצעה טובה. חבר הכנסת סלים, תמתין עד סוף הדברים ואל תפריע לו. כבר הפרענו לו מספיק.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אותם 250 נציגי היישובים האלה גם בחרו לעצמם מועצה ארצית שתנהל את מאבקם, והם גם הציבו בראשם עורכי-דין מלומדים שיטפלו בענייניהם ויוציאו את כוונותיהם מן הכוח אל הפועל.

ונציגים אלה, שכבר רואים את דרכם סלולה אל "אדמותיהם הגזולות" ואל כפריהם, הודיעו באותה התכנסות, כי לא ייאותרו גם לקבל פיצויים, וכי רק דבר אחד יספק אותם, והוא: פינוי גבעת-אבני וקיבוץ לביא, ציפורי ומגדל-העמק וקיבוץ יזרעאל וכפר-חטים ועוד כמה וכמה יישובים יהודיים, על מנת להשיב להם את זכויותיהם ואת הבעלות שלהם על האדמות הללו, "השדודות".

ומה היא הדרך שהם קבעו להשגת מטרתם זו, אדוני היושב-ראש? גם בכך הם עסקו, ודנו והחליטו. הם החליטו לפנות לשם כך למוסדות בין-לאומיים שיטפלו בבעייתם ויסעדו במאבקם הצודק להשבת "אדמותיהם השדודות" מידי ממשלתם הריבונית. אכן הגדילו להחליט וקבעו שהם יעשו כל שלאל ידם להפסיק את תהליך השלום ולאליץ את הרשות הפלשתינית לייצגם בפני ממשלת ישראל.

האם אוזניכם שומעות? אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אנא הטו אוזניכם ושמעו. אזרחי מדינת ישראל מבקשים מהרשות הפלשתינית לייצגם בפני ממשלתם ומדינתם, שהם אזרחיה מן השורה. היכן נשמע כדבר הזה? תחת איזו ממשלה יכולים להתהוות ולהיווצר אבסורדים נלעגים ומוזרים כאלה? אזרחי מדינת ישראל מבקשים מהרשות הפלשתינית, שהיא אויב למדינת ישראל, שנמצאת בסכסוך אתנו, לייצגם בפני ממשלתם הריבונית, בפני נציגי מדינתם הריבונית.

האשם מחאמיד (חד"ש):

עובדיה עלי (הליכוד):

ומן הסתם, רק תחת ממשלה זאת, שבה חברו יחדיו מרצ, חד"ש, דראושה ומפלגות אחרות הדומות להן, שזה כבר אבדה דרכם ומת חזונם ונשתבשה דעתם.

אדוני היושב-ראש, דבר נורא כזה ודברים נוראים אחרים כאלה הם תולדה ישירה של מעשיה ומחדליה של הממשלה החטאה הזאת, שמקדשת את תהליך השלום אך אינה יודעת שלום מהו, שמקדשת את תביעות הפלשתינים וזונחת את זכותנו לשלום ולביטחון בכל חלקי הארץ הזאת.

אדוני היושב-ראש, תופעות כאלה ותופעות כמו אחמד טיבי, הצומח משולי הפוליטיקה הישראלית והופך למעין נפיל במקום שיש בו חלל ריק גדול ומנהיגים קטנים, יכולות להתרחש רק תחת ממשלה זו.

ביום הכיפורים אנחנו מונים את החטאים ואנו אומרים, שאילו ביקשנו למנות את כל החטאים, הרי הזמן יכלה והם לא יכלו. כזו היא רשימת חטאי הממשלה הזאת, שאם נרצה למנותם הרי הזמן יכלה והם לא יכלו. ועל כן כל שנותר לנו הוא לפעול וקצת להתפלל שתעבור מן הארץ.

כאיש שחי בעמק-יזרעאל, כאיש הגליל, אמשׁיך להטות שכם עם אחי הגרים שם, יהודים וערבים כאחד, על מנת להפיל את הממשלה הזאת, ובכך להחזיר גם לחריגים שבקרר הערבים את הדעת ואת ההיגיון על מנת שלא ישלו עצמם בהביטם אחור בזעם, אלא יסתכלו אל העתיד ויעשו הכול לבנות חיי שלום וביטחון יחד בארץ הטובה הזאת.

אדוני היושב-ראש, ההתכנסות הזאת בנצרת מסוכנת יותר מכל פיגוע, וטוב תעשה הממשלה הזאת אם תבהיר לא רק במלים אלא בעיקר במעשים, שאת גלגלי המציאות בארץ הזאת אפשר וצריך להניע רק קדימה, שכן הפעלתם אחורה יש בה כדי לקטוע את ידיו של המפעיל, ודי לחכימא ברמיזא.

אני מבקש משר המשפטים היושב כאן לבחון האם אין בעצם הפעילות הזאת משום פעילות פלילית שראויה לבדיקה. ראויים אלה שעושים אותה להיחקר, להיבדק, ואם אכן עברו על החוק – גם להיות מובאים אל כס המשפט. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני מבין מחבר הכנסת שהוא בעד החזרת הפליטים של שנת 1992 – להחזיר את הממשלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה כיד ההומור הטובה עליך. ואם היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

אם כך, שמעתי דבר טוב כעת. עכשיו תעשה את הסמיכות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם היושב-ראש ירשה לי שלא ישתמע כאילו אני מתחמק מתשובות לידידי הטובים – – –

היו"ר י' עזרן:

הנה הם נרגעו, ותשקוט הארץ ארבעים שניות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי הריהו ידיד מפורסם שלכם.

בבקשה, אדוני השר דוד ליבאי, ואני נאמן לטקסט כפשוטו וכמדרשו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, יש אומנם חילוקי דעות בין הממשלה לבין הדובר הנכבד בענייני דיומא שונים ורציניים. כך, למשל, אנו יודעים ממקורות מודיעיניים נאמנים, שמי שאחראי לאותם פיגועים רצחניים שאירעו לאחרונה הוא ה"חמאס", הוא "הג'יהאד האסלאמי" – ארגוני סירוב. בתקופה האחרונה אין אש"ף שולח את אנשיו לבצע פיגועים רצחניים בישראל ובשטחים.

אני נזהר בדברי כי אני לא רוצה לטהר שום גורם, אבל נראה לי שאם גורם מסוים עושה כל מאמץ למנוע טרור, יש לומר את הדברים כפשוטם גם כאן.

שנית, הממשלה – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

ברשות שר המשפטים – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אלה נושאים שבמחלוקת. לא כדאי שאנחנו – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אם מכוונים דבריו לחודשים האחרונים – יכול להיות, אני לא מכיר את העניין. אבל אם אתה עומד על כך שהדברים נכונים גם החל מאוסלו, אני רוצה לומר בביטחון שמקורות צבאיים וביטחוניים בכירים ביותר אומרים שגם אנשי אש"ף עשו פיגועים רצחניים בתוך ישראל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, כיוון שאני יושב גם בוועדת השרים לענייני ביטחון וגם בישיבות ממשלה וגם בגופים אחרים, אני מצוי בעניינים ואני מקפיד בדרך כלל לומר דברים מדויקים וזהירים, ומה שאמרת אלה הם הדברים הבדוקים. אני לא רוצה להיגרר מעבר לזה, לתקופות קודמות וכיוצא בזה.

מאז אוסלו ניתנו הנחיות – לא תמיד אנשים בשטח מקבלים מיד את ההנחיות, לא כולם מייד משלימים אתן. היה תהליך מסוים, אבל אני מדבר על חודשים, החודשים האחרונים שלגביהם התיאור שנתתי משקף את המציאות.

עם זאת, זה לא אומר שהמצב לא חמור, וזה לא אומר שאין אנו תובעים מלוא התביעה – גם מאש"ף וגם מהרשות הפלשתינית – שיעשו הכול כדי למנוע טרור, בייחוד טרור משטחם. הדברים האלה נאמרו על-ידי ראש הממשלה ועל-ידי ממשלתנו חזר ואמור.

גם קראת בעיתון שראש הממשלה ביקש לבטל את הישיבה של הוועדה שצריכה לקבוע קריטריונים לשחרור פלשתינים, ישיבה שעמדה להיערך אתמול. גם הפגישה שעמדה להתקיים אתמול בין כבוד נשיא המדינה לביני בעניין שחרור אסירות פלשתיניות בוטלה, והכול בשל המשך מעשי הטרור. אומנם הרשות הפלשתינית אינה אחראית, אולי, למעשי טרור אלה, אבל אנחנו תובעים ממנה במפגיע להפסיק אותם. הפלשתינים צריכים להבין, שלפיגוע כזה יש השלכה ישירה על היכולת שלנו – גם כממשלה – לעשות מעשים שהפלשתינים, רובם ככולם, אולי מצפים להם.

רציתי גם להדגיש, כי אני לא רוצה להיכנס אתך כרגע לפולמוס פוליטי רחב, אבל אני חבר בממשלה, והרוב בממשלה, כל הממשלה, לפי דעתי, כי יש בה גם דעות שונות, יש בה סיעות שונות – אנחנו לא רוצים לבדוד, ובוודאי לא להפקיר את התושבים היהודים, גם לא את הערבים, ביהודה ובשומרון. אני לא רוצה כרגע להיגרר לזה. יש סיטואציות קשות, אפשר לנתח אותן, אבל אין שום מדיניות להפקיר אותם. אנחנו לא ממשלה נגד תושבים אלה או אחרים.

אני רוצה לגעת בעיקר דבריו. אני מודה, חבר הכנסת עובדיה עלי, שלא קראתי את הכתבה; ביקשתי עליה תגובה וחוות דעת ממשרד ראש הממשלה. בחוות הדעת שהועברה אלי דווח לי, שבהתארגנות

שמוזכרת בכתבה אין לכאורה משום עבירה על החוק, ואף ההכרזות המצוטטות בכתבה מפי המארגנים אינן בגדר עבירה, גם אם הן מנוגדות לחלוטין לעמדת הממשלה בסוגיה זו. אנחנו סובלים דעות מדעות שונות, אנחנו לא תמיד משלימים עם הדעות, אבל אין זאת אומרת שדעות שלא נוחות לנו הן כבר בגדר עבירה פלילית.

שנית, וזה העיקר – לא מתנהל שום משא-ומתן ולא מתנהלים דיונים להחזיר את פליטי 1948 לאדמות שעליהן הם חיו או שאותן עיבדו לפני הקמת המדינה או בתקופת מלחמת השחרור.

סאלח סלים (חד"ש):

אפשר לשאול שאלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

רק ברשות היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

אם אדוני מסכים להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

איפה הגיע העניין של אקרית ובירעם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון, צריך לבדוד עניין מסוים שממשלות ישראל בעבר וגם הממשלה הנוכחית נתנו את דעתן עליו, אותו עניין במיוחד, בעיקר משום שאותם עניינים של שני המקומות, אקרית ובירעם, התבררו בזמנם בפני בג"ץ. בג"ץ פסק מה שפסק, היתה השתלשלות אירועים מסוימת. גם ממשלה קודמת, בראשותו של מנחם בגין, וגם הממשלה הנוכחית מינו ועדות לדון בבעיית התושבים לשעבר של אקרית ובירעם. הבדיקה של הוועדה הנוכחית, בראשותי, נמשכת, ואנחנו מתקרבים לשלב הסיכום של הדיונים. יותר

מזה לא אמרתי ויותר מזה לא אומר עד אשר תקבע הוועדה עמדה ותראה לפרסם את ממצאיה ואת המלצותיה.

אבל זה עניין מאוד ספציפי, והוא מיוחד לשני מקומות בלבד. יש המזהירים שזה תקדים, יש המבקשים לראות גם את האפשרות שתושבים אחרים יחזרו ויעלו דרישות מעין אלו. אלה ודאי ינופפו בכתבה מעין זו ויאמרו לנו: תראו את הסכנה, לא סתם אנחנו מזהירים אתכם, הרי אי-אפשר להחזיר את גלגל ההיסטוריה אחורנית, וכיוצא בזה.

אבל אינני רוצה להיכנס לתחום הזה, משום שדי בכך שאני עונה, מטעם הממשלה, על הדברים הרציניים שהשמיע כאן חבר הכנסת עובדיה עלי ואומר, שאין כל דיון ולא מתנהל שום משא-ומתן כרגע להחזרת פליטי 1948 או להחזרת תושבים שנטשו מסיבה זו או אחרת את אדמותיהם, אותן אדמות שבהן החזיקו או עליהן חיו לפני הקמת המדינה, זולת העניין שהזכיר חבר הכנסת הנכבד, עניין שבדקת אותו ועדת השרים לענייני תושבי אקריית ובירעם.

מה שוודאי הוא, שאין בכוונת הממשלה לדון עם גורם חיצוני כלשהו על הנושאים שאתה העלית והדגשת, הדברים שנאמרו בכתבה. לי נראה שאת ערביי ישראל מייצגים ראשי הקהילות שלהם, ראשי הרשויות המקומיות, ממשלת ישראל; לא עולה על דעתי שערביי ישראל יפנו לגורם זר ויבקשו ממנו לייצג אותם בפני ממשלת ישראל. לפי דעתי, זה דבר שלא יעשה, ואני גם מקווה שאין כוונה כזאת.

אם הדברים הם כפי שאדוני הביא מתוך הכתבה, אני בהחלט מבין על מה נזעקת ומדוע ביקשת להסב את תשומת לבם של הכנסת – ולא רק הכנסת – לדברים הללו. עם זאת, נראה לי שלאור תשובתי ולאחר שהשמעת כאן את הדברים, ניתן להסתפק בכך, כי אם אין עוד דברים מצד הגורמים האחרים בישראל, אין מקום לדיונים נוספים.

הייתי מציע, אדוני היושב-ראש, אם חבר הכנסת הנכבד עובדיה עלי מסכים, להסתפק בדברי תשובתי, להסתפק כמובן גם בדבריו שלו, ולעבור הלאה לסדר-היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא רק מסתפק בדברים, אני גם מודה לשר המשפטים על תשובתו המספקת והעניינית, ואני מזדהה לחלוטין עם הדברים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. פשוט ביקשתי לומר משפט מפני שביקשתי להסיר את ההצעה מסדר-היום, אבל מאחר שאין באפשרותי להסיר אני רוצה לתקן דבר מה.

דבר ראשון, אין אמת באמירה כאילו אלה או אחרים ביקשו את התערבותה של הרשות הפלשתינית.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, מה פירוש אין אמת? הכוונה בכתבה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, לא כל כתבה היא ספר השמים. אני רק מסב את תשומת לבו של חברי, חבר הכנסת עובדיה עלי – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

היית שם?

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא הייתי שם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אז איך אתה יודע?

היו"ר י' עזרן:

הוא יבדוק לנו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לוקח אחריות. אני מייצג את הסוגיה הזאת ואומר באחריות, שלא היו דברים מעולם. מי שמייצג את האוכלוסייה הערבית בארץ זה חברי הכנסת, המפלגות שבחורות בהם, לרבות מפלגות שונות בבית הזה, לרבות אולי שרים בממשלה הזאת, אבל לרשות הפלשתינית אין נגיעה לשום נושא הקשור אלינו; שהיא תעסוק בעניינים שלה ולא בעניינים שלנו.

לכן, אדוני, מדובר פה על עוד תיקון – לא בפליטים. אנחנו לא הולכים לפתור, ואלה שישבו לא פעם כדי לפתור את בעיית הפליטים – זה ייפתר במשא-ומתן בין הרשות הפלשתינית לבין ממשלת ישראל. אבל אלה עקורים שנמצאים במולדתם, פליטים במולדתם. ראש ממשלה קודם, מר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, היה בעד החזרתם של עקורי אקריית ובירעם, ואני לא מבין מדוע האנשים שבאו אחר כך פתאום זועקים ורואים את זה כמסוכן כל כך.

לכן, אדוני, יש ניפוח בנושא הזה. אם העיתון אמר, זה לא אומר שזה – – –

היו"ר י' עזרן:

הבהרת יפה מאוד את עמדתך. תודה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש קודם כול להגן על הכתב ועל העיתון. זה עיתון מאוד רציני, מאוד אחראי, ואני משוכנע – מתוך היכרות עם הכתב והעורך שהדברים שנאמרו שם הם אמת לאמיתה. גם חבר הכנסת מחאמיד לא טוען שהיה שם. לכן כל מה שהוא אומר הוא אומר מתוך סברה, אבל אתה לא יכול להתכחש לעובדות.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אי-אפשר להתווכח כעת על דברים כשאף אחד לא היה שם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

היו"ר י' עזרן:

בינתיים אין לנו אלא מה שכתוב בכתבה. אם אדוני יואיל בטובו לבדוק את העניין והכתב יכחיש, אין ספק שגם חברנו המציע הנכבד ישמח מאוד שלהד"ם. תודה.

הצעות לסדר-היום

החלטת היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין עיתונאים בגין הוצאת לשון הרע

היו"ר י' עזרן:

אני מבקש לעבור לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6485 ו-6508, של חבר הכנסת משה גפני וחברת הכנסת נעמי בלומנטל, בנושא: החלטת היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין עיתונאים בגין הוצאת לשון הרע.

חבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, "הדמעות, חס וחלילה, עלולות להרטיב את הדבק שמחזיק להם את הזקן ואז הם יישארו רק עם שפם היטלרי קטן. אולי משום שחבורות השוטים האלה עטויות תמיד בזקן וציציות, כמו הגיבורים של ה'מקראות' לחגים, שדחפו לנו בבתי-הספר החילוניים שלנו, ותמיד יש להם מן המוכן איזה פסוק כ"ד" – וברשותכם, כיוון שאני לא מנבל את פי, אדלג על מלים, אבל תדעו שמה שכתוב חמור יותר – "שעושה לנו רגשי נחיתות. מסתבר שהעגלה שלהם אומנם מלאה, רק שהיא מלאה בזבל פרימיטיבי שלא ראוי למיחזור".

המלים האלה לא נכתבו ב"שטירמר" הגרמני – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא מועמד להיות עורך שם.

משה גפני (יהדות התורה):

לא יהיה יותר "שטירמר", אנחנו מקווים.

זה לא נכתב ב"שטירמר" הגרמני, לא כתב את המלים האלה גבלס הנאצי, כתב אותן עיתונאי קטן, מושחתון, חצוף וגס רוח בעיתון בעיר העברית הראשונה, בתל-אביב, מלים שאכן היו מתאימות להיכתב ב"שטירמר".

החליט היועץ המשפטי לממשלה – זה דבר מובן מאליו, היה רע מאוד לולא היתה החלטה כזאת – שיש להעמיד את העיתונאי הזה לדין על עבירה של לשון הרע, על פגיעה בציבור גדול ומכובד ללא כל הבחנה. פעם אחת – ואנחנו מקווים שזאת תהיה הפעם האחרונה – יועמד לדין.

אבל לא על זה רציתי לדבר. יש תופעה שאנחנו עדים לה בשנים האחרונות מצד קומץ עיתונאים, שאינם מייצגים את עמדת הציבור בישראל אלא מייצגים את עצמם ומיעוט שולי קיצוני, שבכל עת שהוא מדבר על הציבור הדתי, שפתיו נוטפות ארס, וקולמוסו – רעל. היו מקרים מספר, הבאתי פה כמה דוגמאות, אבל יש עוד רבות אחרות.

ב-1 בינואר אמר אברי גלעד ב"גלי צה"ל", הרשת של צבא-הגנה לישראל, בהשתלחות על החרדים בירושלים, שיש למנוע מהם לרכוש דירות, למנוע מהם את הכיבוש. אברי גלעד, ב"גלי צה"ל", על החרדים.

ב-25 בינואר כותב עיתונאי בעיתון "במחנה" – ואצטט קטעים – על האזרח החילוני שעדיין משלים כמעט בשלווה עם העובדה שלפחות ארבע פעמים בחייו ייתקל בלובשי השחורים וייכנע לדרכם: בברית המילה, בגיל 13, כשהחליט להתחתן וכשימות. על-פי ההלכה – כותב הכתב הזה, שאני לא רוצה להזכיר את שמו – הוא נמצא בטקס משפיל ולא נעים, והוא כותב: "תחושה זו היא לעתים לא לגמרי בלתי מבוססת, אבל בשעת צער ואבל אין כמעט מי שמתווכח, נוח יותר להשלים עם המצב הקיים ולשכוח מהר ככל האפשר".

כך כותבים על הדתיים בישראל, לא בגרמניה. כאן בישראל.

אדוני שר המשפטים, אדוני היושב-ראש, זוהי תופעה חמורה שיש לעמוד על שורשה – מנין נובעת השנאה הנוראה, התהומית הזאת של יהודים נגד יהודים. לא כותבים על פלוני, לא כותבים על אלמוני, כותבים על ציבור שומר תורה ומצוות.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אני יכול לעשות? השעון מצלצל. יש לך שלוש דקות, זו הצעה דחופה. אני רואה שאדוני התכונן עם הרבה חומר. אני אאריך לאדוני בדקה, אבל אודה לך אם תתארגן כך שתוכל לגמור בדקה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני אדלג על כל הקטעים שהבאתי, אבל אומר – יש לבדוק את התופעה הזאת באופן אמיתי ויסודי. מנין צומחת השנאה נגד ציבור שלם? יש בציבור הזה כאלה ויש אחרים. זו שנאה עצמית פתולוגית,

שמונעת על-ידי איזה הרס עצמי של אנשים, שאינם מייצגים את רוב הציבור, מכיוון שרוב הציבור סבור אחרת, מדבר אחרת. זה מיעוט שהוא שולי, קיצוני, שכאשר העט בידו או כאשר המיקרופון נמצא אצלו, הוא מסית, משמיץ, משפיל. ואת מי הוא משמיץ? ציבור דתי שעוסק בתורה – יש ביניהם עובדים, פועלים – שעוסק בגמילות חסדים.

אני רוצה לומר לכם, ואתם יודעים את זה – אם חס וחלילה אותו כתב שחצן, מושחת, ייקלע למצוקה, אם תהיה לו בעיה בריאותית, והוא יצטרך לעזרה, למי הוא יבוא? הוא יחפש את החברים שלו בתל-אביב, או שהוא יבוא לבני-ברק שיעזרו לו החרדים האלה עם הזקנים, עם הציציות? מי עוסק בחסד? את מי הוא הולך להשמיץ?

שאלתי בקדנציה הקודמת חברים שלי מהשמאל – מה השנאה הזאת? למה יש עיתונאים שכותבים כך נגד הציבור הדתי? הסבירו לי – אתם הייתם בשלטון, ומשום שהייתם בשלטון, כותבים נגד השלטון. אין היום בשלטון אף אחד חובש כיפה, אין אף אחד דתי בממשלה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היה לפני שנה.

משה גפני (יהדות התורה):

בקושי היה. ש"ס היתה על הגדר. בוודאי הדתיים לא שלטו.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבוד הרב גפני, אני מאוד מצטער.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיים.

אני מדבר גם על הכתבות, לא רק על זה, שהיו עכשיו, בחודשים הללו. אני לא יודע אם כולם עוקבים אחרי זה, אבל אני אדם חרדי ואני עוקב, אני רואה את השנאה. אנחנו לא בשלטון, אנחנו באופוזיציה. אין אף דתי בממשלה. מה ההתנכלות הזאת? מה השנאה הזאת?

אדוני שר המשפטים, רציתי לדבר יותר באריכות, אבל אין לי זמן, ואני באמת מודה ליושב-ראש שאפשר להאריך מעט.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם הדקה שנתתי לך אזלה.

משה גפני (יהדות התורה):

החלטת היועץ המשפטי לממשלה היא החלטה נכונה, אין בעניין הזה ספק כלל. אני מאוד מקווה שהדבר הזה אולי ישים סכר לתופעה הפושעת הזאת, הבלתי נסבלת. אבל זה לא ייתכן, כמו שלא ייתכן שבן אדם, עיתונאי, יכתוב על איזה שהוא ציבור, חילוני, יהודי, ערבי. לא יכול להיות דבר כזה. דמם של החרדים אינו הפקר, וחייבים להעמיד אותו לדין ולעשות סוף לעניין הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – כבוד שר המשפטים.

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, הרב גפני דיבר מכל הלב והארכתי לו בדקה. אף שהעוזרת שלך באה ואמרה שהנאום שהכינות הוא של שלוש דקות וחצי, אני מעמיד את השעון על שלוש דקות בדיוק. סדר חייב להיות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני אעמוד בזמן, אדוני היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר המשפטים, חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת סלים, ברצוני להביע שאט נפש מן הדברים הקשים אשר נכתבו במאמר בעיתון "זמן תל-אביב" על-ידי הכתב בראון.

אלה דברים מטמאים, מסלידים ומעיקים על לב כל קורא, בין שהוא חילוני ובין שהוא נמנה עם הציבור המוכפש – הציבור הדתי. אלה דברים רוויי שנאה וניכור, דברים מחליאים, הנשמעים בדרך כלל מפִי שונאי היהודים המסורתיים ורודפיהם. אלה דברים המערערים את הערכים הבסיסיים של כבוד הדדי ושל חיים בהבנה. אלה דברים המעצימים שנאה מיותרת ועשויים להביא לידי תגובות אלימות שסופן מי ישורנו. אלה דברים שאילו נאמרו במדינות הנאורות ביותר היו דובריהם מוצאים את עצמם מגונים ונותנים את הדין על כך.

עם כל הסלידה והקושי שלי לקרוא או לשמוע מלים, משפטים או כתבות שכאלה – דומני שעלינו לעשות ככל שניתן על מנת לשמור על חירות הביטוי של הפרט. חופש הביטוי מעמיד אותנו בפני

דילמות קשות, וכנאמר – רק מקרים קשים באמת הם שיוצרים חוק רע. החוק הרע, המגביל, איננו משמח איש, ועל כן אנחנו שואפים למציאות שלא תביא חוק שכזה אל העולם. אך משהוא קיים – השימוש בו חייב להיות מינימלי, מזערי, כמעט שלא.

שוב ושוב תעמוד השאלה – עד היכן חופש הביטוי, מהו קנה המידה: האם במלה שנאמרה, בתוכן ואולי במשפט כולו.

שוב ושוב נעמוד אל מול המלים הבוטות; קשה מנשוא לשמוע דברים שדעתך אינה סובלת והאוזן מסרבת להאמין שנאמרו. עם זאת, חירות הביטוי היא בהכרח חירות שהמשא שעליה איננו בדברים שאתה מסכים עמם אלא באלה שקשים עליך.

וכפי שחשבתי שזכותו של פרופסור רקובר להביע את דעתו, כך לדעתי גם כאן יש צורך בהרבה מאוד ריסון בתגובה.

שום מסגרת של חוק לא תצליח להתמודד עם אמירות שנכתבו בכתבה מסלידה זו, אך בטוחני שקיימות מערכות אחרות, מלבד מערכת המשפט, שאמורות להתמודד עם המלים הבוטות.

בעצם, אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, איפה נכשלנו והיכן אנחנו ממשיכים, לצערי הרב, להיכשל.

עם זאת, פה סתום מסוכן הרבה יותר מפה פעור אל מול זוועות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. גם השארת לי חצי דקה. אבל אנשים מוכשרים מסוגלים להביע בזמן קצר כל מה שהם רוצים.

אדוני שר המשפטים, במקצוע שלנו לימדו אותנו לדבר תמציתית ועניינית. אף שחברת הכנסת נעמי בלומנטל איננה משפטנית אלא שחקנית, כנראה גם על הבמה לימדו את זה כך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

למה? היא משוררת. מה שהיא אמרה היו דברי שירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

יפה. הנושא כל כך עגום שטוב להוסיף איזו בדיחותא. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ממש תענוג לעמוד פה באווירה פסטורלית כזאת.

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, הכתבה בעיתון "זמן תל-אביב" נחקרה על-ידי משטרת ישראל וממצאי החקירה נבחנו על-ידי פרקליטות המדינה והיועץ המשפטי לממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה החליט על הגשת כתב אישום. חומר הראיות מבסס, לדעתו, חשד לכאורה לביצוע עבירה של לשון הרע על ציבור, לפי סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, ולפי סעיף 173(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

היועץ המשפטי לממשלה נתן משקל רב לעקרון חופש הביטוי, אשר חל, כידוע, גם על דעות מקוממות בתוכן, דעות חריגות וקיצוניות אשר הציבור סולד מהן ושונא אותן.

אולם, "חירות אין פירושה הפקרות", כפי שנפסק. ביטוי המביא לפגיעה ברגשות המוסריים והדתיים של הציבור נדחה כנגד הצורך לשמור על רגשות אלה. חופש הביטוי אינו החופש לעבור עבירה פלילית.

בכתבה הנדונה יש התבטאויות החורגות, לדעת היועץ המשפטי לממשלה, מביקורת לגיטימית, חריפה ככל שתהיה. היועץ המשפטי לממשלה מצטט מתוך הפרסום את השורות שאותן ציטט גם חבר הכנסת גפני בדבריו. לכן לא אחזור על אותן שורות.

היועץ המשפטי לממשלה מסיים את החלטתו לאמור – על אף האיפוק הרב שבו נוהגת התביעה הכללית בהגשת אישומים בנושאים אלה, הרי שההתבטאויות הנ"ל יש בהן פגיעה קשה, רצינית וחמורה ביותר בציבור הדתי. משום כך, החליט היועץ המשפטי, שהכותב והעורכת יועמדו לדין.

מאחר שגם לדעת חבר הכנסת גפני הנכבד וגם לדעת חברת הכנסת בלומנטל החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה נכונה, נראה לי שמוטב – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא, שלי לא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

דעתך שהחלטתו לא נכונה? את דיברת על עקרון חופש הביטוי, אבל הבנת גם שלחופש הביטוי יש הגבלות מסוימות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לפי החוק; אבל דעתי היתה שחופש הביטוי גובר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב, שלאחר שהבעתם את דעתכם והתבטאתם, זה לכאן וזו לכאן – דווקא בשל עקרון הסוב-יודיצה נאמרו הדברים באותה מידה וריסון שמצאתם לנכון – צריך עכשיו להסתפק בהחלטה זו, בדברים שאמרתם, ונראה לי שאין מקום להמשך הדיון לא במליאה ולא בוועדות. יש להשאיר להליך השיפוטי לעשות את שלו, שהרי אנחנו לא אינסטנציה לערעור על היועץ המשפטי לממשלה, וודאי שאנחנו לא רוצים לעשות את מלאכתו של בית-המשפט הנכבד.

הצעתי היא ששניכם תסתפקו בדבריכם שלכם, בדברי הקצרים, ונעבור לסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לשר המשפטים. חבר הכנסת גפני, האם אדוני מסתפק בדברי השר?

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסתפק.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת בלומנטל?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מסתפקת בדברי השר, אבל הייתי רוצה שאולי ניזום במסגרת דיון במליאה דיון יותר מעמיק על חופש הביטוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

מבחינה פרוצדורלית את יכולה להסתפק ובזה לסיים את הדיון. אין אפשרות אחרת – או להסתפק או לא להסתפק.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מבחינה פרוצדורלית אני מסתפקת בדברי השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה נושא שחוזר אלינו כמעט כל יום, עם קריאת כל עיתון. כך ששום רכבת לא תיסע ולא נאחר אותה, וחברת הכנסת בלומנטל תוכל להעלות זאת שוב, כאן או באחת הוועדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לשר על דבריו וגם על ההצעה שהיתה הגיונית מאוד. אני מודה גם לחברי הכנסת גפני ובלומנטל שקיבלו את ההצעה הזאת.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אמרת בחיפזון משהו לגברת קפלן. מה רצית?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא לא מסתפק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שזאת זכותה המלאה של חברת הכנסת בלומנטל לדגול בעיקרון שחופש הביטוי עולה על הכול ולא לתמוך בהחלטתו של היועץ המשפטי לממשלה.

אבל זכותי המלאה היתה לבוא הנה ולהגיד שקיים חוק במדינת ישראל. אם קוראים לציבור מסוים "היטלריסטי", לשם מה קיים חוק אם לא כדי לטפל במקרה כזה?

זכותי המלאה לבוא הנה ולומר, שאדם שרואה את תפקיד היועץ המשפטי לממשלה כשומר שגם במדינות אחרות לא יעשו שימוש בזה, צריך להיות ער לדברים האלה. מה יגידו אם מחר בבוקר יכתבו על היהודים כל מיני ביטויים ויטענו שחברי כנסת בישראל אומרים שחופש הביטוי גובר על כל זכות אחרת? אני לא יכול לקבל את זה ולא יכול להבין את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חברי הכנסת גפני ובלומנטל ושר המשפטים אמרו בתמציתיות את הדברים שאתה אמרת כאן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שמעתי את כל הדיון, אומנם לא באולם המליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כך שהנושא מוצה, ואני מודה להם מאוד. אנחנו נמשיך בסדר-היום שלנו.

הצעה לסדר-היום

העברת מפעל "נשר" לגליל

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6460, של חבר הכנסת סאלח סלים, בנושא: העברת מפעל "נשר" לגליל. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, נראה לי שחבר הכנסת סאלח סלים יודה לך אם תשמע את דבריו בישיבה.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא גם לא שומע אותך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש.

סאלח סלים (חד"ש):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אלה חשבונות מפלגתיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת בלומנטל וחבר הכנסת איתן, תואילו בטובכם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, הם עוד ממשיכים בסעיף הקודם, אבל את הסעיף הקודם מיצינו. לפי מה שכתוב אצלי, אני מבין שצריך להשיב שר התעשייה והמסחר. מה המצב פה?

סאלח סלים (חד"ש):

אז פה חבר הכנסת גפני יהיה במקום הממשלה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא במקום הממשלה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת סאלח סלים, יש לי ניסיון קצת יותר ארוך, ואם אתה תרצה לא להעלות את הנושא עכשיו אלא במועד אחר – ואינני יכול להבטיח לך מתי – כשהשר יהיה, אני אאפשר לך. ההחלטה בידיך.

סאלח סלים (חד"ש):

מה האלטרנטיבה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני פשוט הולך לקראתך ואני מאיר את עיניך ואומר לך, שאם תבקש ותגיד שאתה רוצה להעלות את הנושא במועד אחר, בנוכחות השר, מאחר שהשר איננו כאן – וזה לא בסדר שהוא איננו – אני מוכן לאפשר לך. אבל עלי להפנות את תשומת לבך לכך שבעוד שבועיים הכנסת יוצאת לפגרה, ואני מתאר לעצמי שסדר-היום מלא וגדוש, ואינני יודע אם הנושא יעלה עכשיו או לאחר הפגרה. זה תלוי ביושב-ראש הכנסת, אבל גם יושב-ראש הכנסת מוגבל בזמן.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה צודק, ואני מודה לך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה חברך רוצה לייעץ לך.

סאלח סלים (חד"ש):

אני חושב שאני אדבר עכשיו ונעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בחרת עכשיו, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מבקש להפנות שאלה ליושב-ראש.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת מיכאל איתן, היושב במרומים בירך אותך בקול רם. לעתים אני קורא קריאת ביניים והיא לא נשמעת ואני חושב לעצמי – מאין לוקחים את הקול של מיכאל איתן? אבל כשאתה מדבר בלי מיקרופון ואני עם מיקרופון, שומעים אותך יותר. אז תואיל בטובך לשבת.

האשם מחאמיד (חד"ש):

רציתי לשאול את הנואם, חברי, חבר הכנסת סאלח סלים, אם יש – – –

סאלח סלים (חד"ש):

מה השאלה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אם יש, אני חושב שכדאי לדבר, אבל אם היושב-ראש מוכן – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, חבר הכנסת סאלח סלים כבר החליט.

סאלח סלים (חד"ש):

אני מעלה את הנושא, אם יש ואם אין.

היו"ר ד' שילנסקי:

בצדק מסוים. לולא היינו כל כך קרובים לפגרה, אולי צריך היה להחליט אחרת, אבל כנראה זה יהיה לאחר הפגרה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

חבל שאין שר שיענה, אדוני.

סאלח סלים (חד"ש):

אני אעלה את הנושא ואציע להעביר אותו לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נראה, אם הציבור יקבל.

סאלח סלים (חד"ש):

כן, אם חברי הכנסת יסכימו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפעל "נשר" נמצא היום באזור חיפה, ומסביבו קיימים כמה יישובים וקיבוצים. מפעל "נשר" בחיפה עומד היום בתקן הישראלי הקיים, ולמרות זאת בחלק מהיישובים האלה שמסביבו 50% מהילדים לוקים במחלות דרכי הנשימה. אני מדבר על היישובים מסביב לנשר, במקום שהמפעל קיים היום. על-פי עדות רפואית ממרפאת ילדים בסביבה, אפילו יותר מ-50% מהילדים חולים במחלות דרכי הנשימה. שיעור חולי הסרטן ביישוב קרוב לנשר – ואני לא מזכיר את שמו – גבוה מהשיעור בארץ.

אני מציע לסגור את מפעל "נשר" חיפה, ואני חושב שיש לסגור אותו מייד, לצורך שיפור האמצעים למניעת הזיהום. יש לאפשר את המשך הפעלתו רק לאחר ביצוע שיפורים שיצמצמו משמעותית את תחלואת הילדים באזור.

דבר שני – המשרד לאיכות הסביבה מכין בימים אלה, ב-1995 – וזה דבר שנוגע למשרד לאיכות הסביבה יותר מאשר למשרד התעשייה והמסחר – תקן חדש המבוסס על התקן הגרמני משנת 1986. בידי נמצאת מהדורת 1994 של התקן הגרמני, והמשרד לאיכות הסביבה מסתמך על התקן משנת 1986. הצעתי לראש אגף איכות אוויר במשרד לאיכות הסביבה, שאני אעמיד מהדורה זו לרשותו, כדי לתרגם תקן עדכני זה.

במקום ללחוץ על מנת שמפעל "נשר" חיפה יפעל לפי התקן הגרמני, חושבים ופועלים היום כדי להעביר את מפעל "נשר" לגליל. ידוע לי שחברת "נשר" פנתה למינהל מקרקעי ישראל, מחוז הצפון, וביקשה הצעה לתכנון בגושים 18,516, 18,556, 18,557, וידוע לי שמנציבות המים פנו לראש המינהל והביעו התנגדות להקמת המפעל באזור.

בימים אלה מבצעת חברת "נשר" סקר במחצבת תמרה להערכת כמויות הגיר במחצבה זו. מהתוצאות הלא-רשמיות שהגיעו לידיעתי עולה, שיש שם כמויות חומר גדולות, יותר ממה שהיה ידוע, ואני חושש שלאור ממצאים אלה התחזק הלחץ שלהם להקמת המפעל שם.

הפעילות במחצבת תמרה מתבצעת שלא על-פי הנחיות המשרד לאיכות הסביבה. אבק רב מכסה היום את האזור. אני מבקש מהמשרד לאיכות הסביבה לאכוף את התקנות ולחייב את "נשר" להרטיב את אזור החציבה ואת אבק הגריסה ולמנוע פיזור אבק.

פיצוצים במחצבה גורמים לנזקים בבתי תושבים בכבול ובתמרה. נראה כי הפיצוצים במחצבה מבוצעים שלא על-פי התקן. חברת "נשר" מתעלמת מהבעיות הנגרמות וממשיכה בפעילות, תוך גרימת נזק וסבל לתושבי האזור. יש לדרוש אכיפת התקנות גם בנושא הפיצוצים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שרק אתה נשארת פה, משום שאתה יושב-ראש הישיבה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זה בכלל לא נכון. כל מה שאמרת עד עכשיו היה נכון – חוץ מהמשפט האחרון.

סאלח סלים (חד"ש):

אתה כבר יצאת. אין שום שר ואין שום חבר כנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני שומע כל דבר. קיבלתי פה הודעה ואני חייב לענות, אבל אני שומע.

סאלח סלים (חד"ש):

לא, יש כאן אולי דבר מצחיק, שחברי הכנסת יוצאים ואתה נשאר משום שאתה חייב להישאר, ולא, אני גם לא יודע מה היה קורה אתך.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם אם לא הייתי יושב פה, הייתי נשאר לשמוע את דבריך, כי הם חשובים ומעניינים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה רואה שאני חזרתי במיוחד לכבודך.

סאלח סלים (חד"ש):

תודה רבה, תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש לך הצעה לסדר-היום?

היו"ר ד' שילנסקי:

ובנושא "נשר" אני יכול להגיד לאדוני, שכאשר הייתי יושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת טיפלתי הרבה מאוד בנושא הזה.

סאלח סלים (חד"ש):

בבתים רבים בשכונות הקרובות למחצבה יש סדקים. התושבים בגליל, יהודים וערבים, עשו יד אחת בהתנגדותם להקמת מפעל "נשר" בגליל. הקמת המפעל תהיה מטרד מהותי לבריאות התושבים.

בגליל מתפתחים היום מוקדי תיירות במקומות שונים, במטרה למשוך תיירים. העברת מפעל "נשר" לגליל תהרוס את התיירות, את החיים היפים, את האוויר הטוב והטהור שמייחד את הגליל.

היום יש אחדות – זה לא עניין פוליטי – בין כל תושבי הגליל, מכל הכפרים והיישובים וגם מהמצפים שיש שם. כולם מתלכדים ויש מטה מאבק נגד העברה או העתקה של מפעל "נשר" ממקומו לגליל. הנושא הזה הוא נושא לא פוליטי, והוא חשוב לכל התושבים. לכן קם מטה מאבק יהודי-ערבי, ערבי-יהודי, שלא ירשה, בכל הדרכים החוקיות, לחברת "נשר" להעביר את המפעל לגליל. בנושא הזה יש אחדות דעים ויש פעולה מכל הכיוונים, גם מצד חברי הכנסת, גם מצד התושבים, גם מצד העיריות וגם מצד המועצות המקומיות.

לכן, כל השמועות ששמענו על קשרים מסוימים שיש לבעלי "נשר", על הקשרים שלהם עם פוליטיקאים, ודרכם הם יעבירו את המפעל – זה רק יזיק לגליל.

שמענו על התוכניות של משרד התיירות להקים אתרים רבים בגליל כדי שגם יהיה טוב לתושבי הגליל וגם יבואו תיירים לגליל.

העברת מפעל "נשר" לגליל תזהם את האוויר, תזהם את הסביבה, ולכן התושבים בגליל מתנגדים בתוקף לעניין הזה ויתנגדו אפילו אם זה יגיע לבג"ץ.

לכן אני מציע, אם הדבר חוקי, להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – אם זה חוקי – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יכול, בהתאם לתקנון, לבקש רק דיון במליאה. אם לא ימצא חבר שיבקש להעביר את ההצעה לוועדה, אני אחפש פתרון; אבל אני רואה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

היה מישהו שהקדים אותך. חבר הכנסת שלמה בוחבוט הקדים אותך בהרמת יד תיכף מההתחלה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני איש האזור, אולי תיתן לי בכל זאת – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

איך אתה איש האזור? זאת חיפה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

– – – להעביר את "נשר" לאזור הגליל המערבי, והגליל המערבי זה גם מעלות.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לו דקה, ובינתיים, בדקה הזאת, אני אשקול את האפשרות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא להעביר. אדוני היושב-ראש, אני לא מתכוון להשתמש בדקה הזאת כדי להעביר למעלות-תרשיחא. להיפך – – –

סאלח סלים (חד"ש):

לבני-ברק.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם לא לבני-ברק. אפילו בצחוק אני לא מוכן לקבל את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש ממך לא להציע לצפון תל-אביב כי אני גר שם – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם לא לצפונה וגם לא לדרומה של תל-אביב.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש שם "רדינג".

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני חושב, שמן הדין להרחיק, אדוני, גם את "רדינג", להרחיק כל אתר שיש בו משום זיהום אוויר וכל מפעל שיש בו משום סכנה כלפי אזרחי המדינה.

אינני רואה שום היגיון בהעברת "נשר" ממקומו לגליל, הגליל היפה, הפורח, לזהם אותו בצורה כזאת. אדוני, הייתי בהפגנה שהיתה פה, פעם, מול הכנסת, של תושבי הגליל, היו שם יהודים וערבים, ראיתי איך האנשים האלה מאוחדים כל כך והבנתי למה. הם נלחמים על נפשם, על חייהם, על איכות חייהם. לכן חשוב מאוד, אדוני, להעביר את הנושא הזה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כדי ששם באמת יתקבלו החלטות נכונות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שלמה בוחבוט, תשמע – אתה אמרת שיש לך זכות קדימה לגבי זה שאתם מסיעות נפרדות, אבל אני כבר קראתי לו. מאחר שאיחרת בשנייה, אני נותן לך – לא כהצעה להעביר לוועדה, כי אינני יכול לתת לשניים, אבל בהתחשב בזה שאתה גר באזור שמוצע להעביר לשם את "נשר" – אני נותן גם לך דקה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הוא יציע להעביר למשולש.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. אני נותן לו דקה כדי להביע את דעתו; לא לשם העברה לוועדה אלא כאיש האזור שמומחה ומכיר.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לברך את חבר הכנסת סלים על הצעתו לסדר-היום. הייתי בין אלה שנאבקו וממשיכים להיאבק נגד ההעברה. אני חושב, שהגליל הוא גליל ירוק, יפה, ואי-אפשר לפתור בעיה וליצור בעיה.

לכן, גם אני פונה לשר התעשייה והמסחר ולהנהלת "נשר" – מפעל כזה אסור להעביר לגליל, צריך למצוא לו פתרון, פתרון הולם. היום, בתקופה של שלום, אפשר לייבא מלט מירדן, אפילו, או ממקום אחר, העיקר לדאוג שיהיה נקי ולא יהיה אזור מזהם. לחלופין, אפשר להעביר את המפעל לאזור הנגב, שבו יש מקומות שאפשר לייצר בהם מלט ולא להפריע לשום גורם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. מה יהיה כאשר הנגב יתפתח?

שלמה בוחבוט (העבודה):

כאשר אני אומר שאני מציע להעביר את המפעל לנגב, אני מציע להקים מפעל שיהיה בלי ארובות. יש שיטות – נכון, זה עולה יותר כסף, אבל אין ברירה. את הגליל צריך להשאיר נקי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כל אחד אומר שצריך מפעל למלט, אבל הוא אומר – שזה יהיה על יד השכן. כיושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה עיבדתי איזו הצעה, אבל במסגרת הזאת אינני יכול להביא אותה. בכל אופן, בוועדת הפנים ואיכות הסביבה בראשותו של חבר הכנסת יהושע מצא – אני בטוח שהוא יושב-ראש עוד יותר טוב ממה שאני הייתי – ידונו בזה ביסודיות.

חבר הכנסת סאלח סלים, אם כי אני יודע את תשובתך, אני חייב, פורמלית, לשאול אותך אם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה.

סאלח סלים (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מסכים.

ובכן, חברי הכנסת, כבר הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים, העברת מפעל "נשר" לגליל, מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ברוב של שישה; אין מתנגדים ואין נמנעים.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא, שיהיה גם האחרון, אבל קודם לכן ניהנה, כולנו, לשמוע הודעה מפי סגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

תודה. ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק זכות מטפחים של זני צמחים (תיקון מס' 2), התשנ"ה–1995; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות), (תיקון מס' 37), התשנ"ה–1995.

ועוד הונחה על שולחן הכנסת הודעת השר משה שחל בעקבות החלטת הכנסת מיום 20 בדצמבר 1994, לאחר דיון בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב שמאי, בעניינו של מנכ"ל רשות הנמלים והרכבות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, הסעיף הבא הוא דברי אחמד טיבי על שירות הדרוזים בצה"ל – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, סליחה, אני כעת.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה. בטעות מחקו את הסעיף. בבקשה.

הצעה לסדר-היום

הבעיה הדמוגרפית

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה לסדר-היום מס' 6442, של חבר הכנסת יוסף בא-גד, בנושא: הבעיה הדמוגרפית – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אין שרה, הגענו להסכם – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

פה כתוב ששרת העבודה והרווחה היא המשיבה, אבל אני כבר מבין מהרישא של דבריך שהגעת אתה להסדר ושחררת אותה מנוכחות. יש לך לב טוב, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

שרת העבודה והרווחה קיבלה חום, הרגישה לא טוב, וביקשה שאוותר על נוכחותה. מאחר שהחלטת הממשלה, ועדת השרים, היא להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה ללא התנגדות, הסכמתי לוותר על נוכחות שרת העבודה והרווחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

דבריך, דברי ההקדמה, הם לא על חשבון זמן. הם מביאים אותנו לכך שכולנו נאחל לשרת העבודה והרווחה שתחזור – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לאיתנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

– – – לרמת חום רגילה ונורמלית ותבריא מהר ככל האפשר. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני לא יודע אם זכור להם – בזמנו הכריז ראש ממשלת ישראל על פרס לכל משפחה ברוכת ילדים שיש לה עשרה ילדים; היא קיבלה 100 לירות ישראליות – כדי לעודד את הילודה. היושב-ראש ודאי עוד זוכר את זה. אם נעשה חשבון כמה הן 100 לירות ישראליות היום, אנחנו נגיע לסכומים מרחיקי לכת.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה היה אז הרבה כסף.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה היה אז הרבה כסף. ומשום מה הנוהג הזה נפסק. אני בא לעודד מחדש משפחות להרבות בילדים, להקים משפחות ברוכות ילדים; להגדיל את אוכלוסיית מדינת ישראל. חושבים שילדים – זה קשה, זו מועקה. אני רוצה להביא בפניכם ציטוט מעניין, וחבל שחבר הכנסת צחי הנגבי יצא, כי הציטוט הוא של האמא שלו. כותבת האמא שלו, חברת הכנסת לשעבר גאולה כהן – אם יש משהו מטופש, ממש מטופש, זה שלא ילדתי עוד ילדים. זה ציטוט מדויק. היא הגיעה למסקנה, שהיא עשתה שטות, אולי את שטות חייה, שלא ילדה עוד ילדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

היא לא ידעה שהאחד יהיה כל כך מוכשר. לו היתה יודעת.

יוסף בא-גד (מולדת):

שווה לילדים רבים. לו היתה יודעת, אז היה המשך של ילדים מוכשרים נוספים כאלה.

חושבים שילדים זו טרחה. והנה דבר מעניין. מספרת הגמרא במסכת מועד קטן, דף ט' עמוד א': אמר ליה ר' שמעון בר יוחאי לבן שלו: "בני אדם הללו אנשים של צורה הם". רבי יהודה בן גרים וחבריו הם אנשים של צורה, בעלי משמעות, לך אליהם לקבל ברכה. פה יש סיפור מעניין. הוא הולך, הוא חוזר, אומר לו האבא: מה הברכה? עונה לו הבן: אל תשאל, איזה קללות שהוא קילל אותי – אני מתבייש לספר לך. אמר לו ספר לי מה הוא אמר לך. בין ה"קללות" הוא אמר לו ברכה – שתמיד השולחן שלך יהיה מבולבל. אמר לו אביו, ר' שמעון בר יוחאי: זו לא קללה, זו ברכה גדולה ביותר, בית מלא ילדים. גם אם השולחן מבולגן זה בית מלא אושר, מלא שמחה, מלא חדוות חיים. אוי ואבוי לו לבית שהוא נקי, מסודר, כמו בית-מרקחת כל היום, ללא ילדים.

אני נזכר כעת, יש יצירה נפלאה של הרצל – הוא כותב על חדר הילדים הריק. הוא מגיע לחדר ילדים והכול ריק, כל בובה במקום, כל משחק במקום. הוא מקבל הרגשה כזו קשה מהסדר, מהארגון. הוא היה רוצה לראות חדר ילדים מבולגן, יודעים שהבית מלא חיים, מלא שמחה, מלא אושר.

למה אני אומר את הדברים האלה? יש כאן דוח של המוסד לביטוח לאומי מ-1 בינואר 1995. הדוח הזה מחייב הרבה מחשבה. הדוח הזה קובע, שיש בארץ משפחות שיש בהן יותר מארבעה ילדים – 135,000 משפחות; מהן 84,000 משפחות יהודיות ו-51,000 משפחות שאינן יהודיות. זאת אומרת, 38% מהמשפחות שיש בהן יותר מארבעה ילדים אינן יהודיות. אבל, ופה ה"אבל" הגדול, שיעור המשפחות שאינן יהודיות בכלל המשפחות שיש בהן יותר מחמישה ילדים גדול יותר – 46%. אתם מבינים לאן אנחנו עומדים להגיע? פה לא יצטרכו שוואינו שום דבר – תוך זמן קצר נהפוך להיות מיעוט.

הדוח ממשיך ומגלה: מספר המשפחות היהודיות שיש בהן יותר משישה ילדים כמעט זהה למספר המשפחות שאינן יהודיות שיש בהן יותר משישה ילדים. משפחות יהודיות יולדות פחות ומשפחות שאינן יהודיות יולדות יותר. משום כך יש פה סכנה דמוגרפית – מגמה מסוכנת.

אני סיכמתי עם שרת העבודה והרווחה. לא כאן המקום להעלות הצעות. צריך להעביר את זה לוועדת העבודה והרווחה ולשקול את הדברים בכובד ראש. למשל, כל משפחה ברוכת ילדים צריכה לקבל כרטיס זהב, כרטיס פלסטיק, שאם היא מציגה אותו יש לה זכויות, כל מיני זכויות – אני לא נכנס פה לעניינים המשקיים הכלכליים, לא כל דבר עולה כסף – אבל זכויות להנחה באוטובוסים, זכויות להנחה בחינוך, גם בפעוטונים, זכויות להנחה במסים, זכויות להנחה במס, הכול מתואם, בלי לפגוע במשק המדינה.

יש לי הצעה בעניין. היות שהשעה מאוחרת אני לא רוצה לעכב את הציבור. נסיים בברכת הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו: "ויאמר אברהם ה' אלוקים מה תתן לי ואני הולך עירי" – מה יצא לי מכל ההבטחות שלך, אין המשך, אין רציפות. "ויאמר אברהם: הן לי לא נתת זרע, והנה בן ביתי יורש אתי" – רק אליעזר נשאר. "והנה דבר ה' אליו לאמר, לא יירשך זה, כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך. ויוצא אתו החוצה ויאמר: הבט נא השמימה וספר הכוכבים, אם תוכל לספר אתם. ויאמר לו: כה יהיה זרעך. והאמן בה' ויחשבה לו צדקה".

יהי רצון שתתקיים בי הבטחת הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו והציבור במדינת ישראל, הציבור היהודי יגדל בצורה כזו שיתברך במשפחות ברוכות ילדים, ולא יוכלו לספור אותם כי הם רבים. הם ימלאו את כל הארץ, וזה יפתור לנו הרבה בעיות דמוגרפיות במדינת ישראל.

אני חוזר ואומר – זה בהסכם עם השרה. יש הנחיות בדף לחברי הקואליציה לתמוך בהצעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לך פה חבר קואליציה אחד, וכל היתר – מהאופוזיציה. אם הקואליציה תומכת, אולי אנחנו צריכים להיות נגד.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואני רוצה שזה יעבור פה אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, האפשרות היחידה שלך היא להעלות הצעה לדיון במליאה. כך אומר התקנון.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר היה מי שביקש. חבר הכנסת מיכאל איתן כבר הקדים את חבר הכנסת אורון בהרבה הרבה הרבה. הוא ביקש להעביר את ההצעה לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אומנם חלק מחברי הכנסת איננו כאן, הם עסוקים בחדריהם, אבל הם עוקבים אחר הדיון באמצעות מכשירי ההגברה והרמקולים. כאשר שמעתי שחבר הכנסת בא-גד הגיע להסדר עם השרה אורה נמיר, ניצלתי את ההזדמנות – מאחר שהשרה איננה כאן – להציע את העברת הנושא לוועדה.

אני גם רוצה למלא חובה נעימה. בדרך כלל אני תוקף את הממשלה, ויש לצערנו חומר רב לתקוף בו את הממשלה. אבל אם מגיעות להם נקודות זכות, אני לא מהסס לקום ולומר. באתי הנה במיוחד על מנת לשבח את שרת העבודה והרווחה.

בשלהי הדיון אתמול היא שמעה ממני דברים קשים על כך שמשרד העבודה והרווחה לא הגיב על כמה פניות חוזרות ונשנות שלי. היא אמרה לי – מיכאל איתן, תן לי את הפרטים, אני אדאג לכך שתקבל תשובה. והנה היום מצאתי את התשובה על שולחני במשרד. אומנם השרה פותחת בהתנצלות על האיחור במתן התשובה, אבל בהמשך היא גם מטפלת בנושא לגופו.

במכתב שלי היתה בקשה לבדוק משהו – אני לא רוצה להיכנס לפרטים כי כבר גלשתי מעבר לזמן – שקשור במס הארגון הלא-צודק שמוטל על עובדים רבים. והיא כותבת לי – באשר למקסימום דמי טיפול ארגוני-מקצועי, שקשור במכתבך ובפנייתך, בכוונתי למנות בימים הקרובים צוות משרדי במטרה לבדוק שאלה זו בהקדם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אתה כבר גולש לנאום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אכן היא תהיה יעילה בהקמת הצוות ובטיפול בנושא, כמו שהיתה יעילה אתמול במתן התשובה על פנייתי, היא תזכה ממני לשבחים רבים נוספים. אמן, כן יהי רצון.

היו"ר ד' שילנסקי:

לכן אתה מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת בא-גד לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בתחילת דברי אמרתי, שזאת חובה נעימה שלי למלא את מקומה של השרה ופורמלית להציע במקומה את העברת הנושא לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם על יד שולחן הממשלה אתה רוצה למלא את מקומה?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת בא-גד, אתה מסכים?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסכים להעברת ההצעה לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפני ההצבעה אני מוצא כחובה נעימה להודות לסגנית מזכיר הכנסת. כששאלתי אותה בזמן הנאום, לא הייתי בטוח במספר הילדים של חבר הכנסת בא-גד, חמישה או שישה; היא תיכף בדקה והודיעה על שישה. יישר כוח. כן ירבו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת יוסף בא-גד יש כמה מאות ילדים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מעמיד להצבעה את העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת יוסף בא-גד בנושא הבעיה הדמוגרפית עוברת לדין בוועדת העבודה והרווחה.

הצעות לסדר-היום

דברי אחמד טיבי על שירות הדרוזים בצה"ל

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא והאחרון בסדר-היום הוא הצעות לסדר-היום מס' 6462, 6468 ו-6490, בנושא: דברי אחמד טיבי על שירות הדרוזים בצה"ל. ראשון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת אסעד אסעד – בבקשה.

שמתי לב שמשלחת – אומנם מצומצמת, אבל נכבדה מאוד – של בני העדה הדרוזית הגיעו לכאן והם יושבים ביציע. אני רוצה לברך אותם מכל הלב. אינני רואה בדיוק את הדרגות, אבל כל דרגה, אפילו טוראי, זו דרגה מכובדת.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זו תשובתנו לאחמד טיבי. זו הקצונה הבכירה מהעדה הדרוזית – שבמקרה הגיעו לכאן היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מראש, אולי האורחים לא יודעים, שבהתאם לתקנון יש שלוש דקות לכל אחד ואני חייב להקפיד על התקנון. לכן אם תראו שאני מצמצם את דברי הנאמים, זה לא מתוך אי-אכפתיות לנושא אלא מתוך שמירה על התקנון. בבקשה, אני מפעיל את השעון.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שתיתן לי מה שנתת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ברצוני לומר לד"ר טיבי קבל עם ועדה, שבני העדה הדרוזית בישראל רואים את עצמם חלק אינטגרלי מהמדינה הזאת. בניה משרתים שירות חובה בצה"ל. עבדך הנאמן שירת שנים ארוכות, התקדמתי גם בדרגות הפיקוד, ואני גאה על כך ועל כל דקה שהייתי בצה"ל, למרות התנהגותה של ממשלת ישראל כלפי הדרוזים, ובכלל זה היום. הבאתי הצעת חוק שמטרתה להשוות את היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים עם עיירות הפיתוח לידם, וממשלה שלמה מתגייסת ומתנגדת להצעת החוק. למרות הכול, תשובתי לממשלת ישראל ולבן טיפוחיה אחמד טיבי – אנחנו גאים על שירותנו בצה"ל ואנחנו נמשיך לשרת בצה"ל.

הרוב המוחלט של בני העדה הדרוזית רוצים את השירות הזה. אומנם יש קומץ שלא רוצה לשרת בצה"ל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, אני מאוד מבקש.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני נשארת לבדי לשמוע את חבר הכנסת אסעד אסעד – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

אומנם יש קבוצה קטנה שהתנגדה מההתחלה לשירות בני העדה הדרוזית בצה"ל. ועד היוזמה הדרוזית קיים, אנחנו במדינה דמוקרטית, זכותו של כל אדם להביע את דעתו איך שהוא רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא צריך להתנצל – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

תעשה לי טובה, אל תפריע לי. שמע אותי עד הסוף.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מפריע, להיפך. תקשיב שנייה. אני אומר שאתה לא צריך להתנצל. יש יהודים כאלה, לא מעט.

אסעד אסעד (הליכוד):

אם היית מחכה שנייה היית שומע גם על היהודים.

יש קבוצה קטנה של דרוזים שמתנגדת לגיוס. אבל יש חוק גיוס חובה לבני העדה הדרוזית. דינם כדין יהודי שמתנגד לגיוס.

אני רוצה לבשר לך, אדוני היושב-ראש, ששיעור המשתמטים מצה"ל מבני העדה הדרוזית גילאי גיוס הוא, לפי נתוני אכ"א, 4%, ומבני העם היהודי החי בארץ – 18%. תבדקו את ההבדלים, ושאחמד טיבי יבדוק את המציאות. הלוואי שממשלת ישראל תקדם את הדרוזים כפי שצה"ל מקדם ומטפח את בני העדה הדרוזית.

אולי תשובה לאחמד טיבי – לאחרונה התמנה, וזה לא סוד, זה התפרסם בכלי התקשורת, הקצין הבכיר ביותר מבני העדה הדרוזית, תת-אלוף, מספר שתיים בפיקוד דרום. יש רבים אחרים שהם מפקדי חטיבות ובעלי מקצועות בכל התחומים בצה"ל, ועל כך אנחנו גאים. אבל צר לי שיש אדם, בן טיפוהיה של ממשלת ישראל, הנכנס לכל משרדי הממשלה בכבוד ובהדר, הוא איש התקשורת של מדינת ישראל. הוא מסוקר יותר מכל כנסת ישראל. יש במקרה ערוץ-33, והיום מסקרים אתכם. אחרת, גם את זה לא הייתם רואים והאזרחים לא היו רואים. אבל הוא מסוקר, איך הוא לבוש, איזו חולצה, איזו עניבה. האדון הזה קורא להסטה, הוא קורא לאזרחים נאמנים שלא לקיים את חוקי מדינת ישראל. איפה נשמע דבר כזה? עכשיו בוודאי תמצאו אותו מתארח בכבוד ובהדר באחד המפגשים החשובים של ממשלת ישראל או מייעץ למי שצריך לייעץ.

הדרוזים משרתים בצבא על-פי חוק, אבל אחמד טיבי גם משרת את מדינת ישראל בדרכים אחרות, ולא על-פי חוק. כדאי שהוא ידע את זה וכדאי שעם ישראל ידע את זה.

סאלח סלים (חד"ש):

לא מובן.

מיכאל איתן (הליכוד):

מובן מאוד.

אסעד אסעד (הליכוד):

מי שרוצה להבין שיבין.

יעקב שמאי (הליכוד):

הוא משרת את אויבי מדינת ישראל ואת הממשלה – – –

חיים אורון (מרצ):

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני משוכנע שאתם רוצים לעזור לחבר הכנסת אסעד אסעד. הוא מדבר מכל הלב, וזה מפסיק לו את הלך המחשבה. אני מוסיף לו דקה על ההפרעות שהיו, אני רק מבקש לאפשר לו למצות את הדקה כדי שהוא יגיד את כל מה שהוא רוצה. תנו לו קרדיט, לא צריך לעזור לו, כי העזרה שתיתנו תהיה על חשבון הדקה שלו. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד.

אני מאוד נרגש ואני רוצה לומר לך למה אני נרגש. אותי לא מעניין מה אמר אחמד טיבי. אותי זה לא מדאיג. אדוני היושב-ראש, בערבית יש פתגם האומר: הכלבים נובחים והשיירה עוברת.

אני מוטרד, אדוני היושב-ראש, מכך שבממשלת ישראל לא נמצא אפילו צדיק אחד, צדיק אחד בממשלה שלמה שמטפחת, מכבדת, מקבלת ומלווה את כבודו, לא נמצא אדם אחד שיענה לאדם שמסית, שקורא לאנשים להתנגד לחוק. לא נמצא צדיק אחד בממשלה. איפה הממשלה, אדוני היושב-ראש?

והיום אותה ממשלה מגייסת את כל כוחותיה כדי למנוע חוק שוויון לדרוזים. הם צריכים להתבייש. אני יודע שעם ישראל עם הדרוזים אבל ממשלת ישראל אינה עם הדרוזים. אני מתבייש בממשלה הזאת. מה שהוא אמר לא מעניין אותי, אבל אחד היה צריך לקום ולענות לו. לא נמצא אחד שיענה לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר הביטחון.

אסעד אסעד (הליכוד):

לא שר הביטחון. אני חושש, חבר הכנסת מיקי איתן, ונראה שזה מקנן בלבה של ממשלת ישראל – היא אינה זקוקה היום לדרוזים. היא לא צריכה את השירות שלהם. זה מטריד אותי. זה מטריד אותי.

משה פלד (צומת):

בקושי יוסי שריד – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

זה מטריד אותי.

יותר מכך, צריך לומר גם את האמת, הייתי בצה"ל הרבה שנים, בצבא המפואר הזה שאזרחי מדינת ישראל כולם גאים בו, כולל אזרחים מוסלמים ונוצרים, צ'רקסים ובדואים. כולם משרתים זה עם זה, כולם ביחד, כאחים לוחמים המגינים על המדינה הזאת, כולם יחד, וכולם גאים על כך. אבל מי שגורם לתסיסה הזאת, מי שלא מונע את התסיסה הזאת, מי שהיה צריך לענות לאותו אדם – ממשלת ישראל. אבל הממשלה הזאת אילמת, שותקת, והשתיקה הזאת מדאיגה אותי יותר מדברי אחמד טיבי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה. אני הייתי רחב לב כלפי חבר הכנסת אסעד אסעד מסיבה מובנת, אבל כלפיך אני אהיה, חביבי, אכזר.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה להעיר שלא כל יום שומעים נאום כל כך קולע ומרגש, גם לשכל וגם ללב, כמו ששמענו עכשיו, נאומו של חבר הכנסת אסעד אסעד.

משה פלד (צומת):

גם אני רוצה לומר יישר כוח לחבר הכנסת אסעד אסעד על דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מח"ט בצה"ל; אלוף משנה. הוא לא דיבר רק על עצמו, כדאי שתגיד את זה, שהציבור ידע. תגיד למיקרופון.

משה פלד (צומת):

דבריו של חבר הכנסת אסעד אסעד, שהיה מח"ט בצה"ל, אלוף משנה, היו מרגשים ונוגעים ללב.

לפני 20 חודשים התגלה לציבור הישראלי "כוכב חדש". עוד לפני שהבנו במה ובמי מדובר, הבחנו מייד בשטף דיבורו ובשניות לשונו. לא עבר זמן רב ולמדנו להכירו. למדנו את מניעיו ואת משנתו הפוליטית והמדינית. למדנו שהד"ר טיבי, שהוא אזרח ישראלי, יעשה הכול כנגד מדינתו, הכול למען החלשתה ואפילו לחיסולה. למדנו שהד"ר טיבי מכיר היטב את החברה הישראלית, הן את מקורות כוחה והן את חולשותיה. יתירה מזאת, למדנו כי הד"ר טיבי מכיר היטב יתרונותיה של הדמוקרטיה הישראלית והוא ינצל כל סדק כדי לתעתע בציבור.

כך פעל השבוע ד"ר טיבי – שוב, על ברכי הדמוקרטיה הישראלית ובמסגרת חופש הביטוי – וניסה להסית ולהמריד את הציבור הדרוזי הנאמן והמסור למדינת ישראל, שלא יתגייס לצה"ל.

הדרוזים אינם צריכים להוכיח יום יום את נאמנותם למדינת ישראל ואת מסירותם לצה"ל. הדרוזים גם אינם זקוקים לתעודת הזהות שמעניק להם הד"ר טיבי ולתעודת הכשר ממנו. בתי-הקברות בכפרי הדרוזים הם ההוכחה הברורה והאמיתית למסירותם ולנאמנותם. הקברים הצבאיים בבתי-הקברות הדרוזיים הם ההוכחה להיותם תמיד ראשונים, תמיד בקו הקדמי, תמיד בדרג המסתער. הד"ר טיבי יודע היטב, כי את ביטחונו ואת ביטחון משפחתו הוא חייב גם ללוחמים הדרוזים, נאמני מדינת ישראל.

ממשלת ישראל עמדה במהרה על טיבו של הסוס הטרויאני הנקרא טיבי והרחיקה אותו מכל משא-ומתן ומכל מגע בינה לבין ההנהגה הפלשתינית. זה היה צעד נבון ומושכל, שגימד במעט את דמותו של היועץ הראשון לרוצח מעזה. אולם טיבי, בעל עזות המצח ועור הפיל, ממשיך להסתובב ברחבי הארץ ולטפסף רעלו ורעלם של הפלשתינים, להזיק ולחבל. אתמול עשה כך בגבעת-התמר באפרתה כשהסית את ערביי אל-חאדר, משם עבר ודילג על כל גבעה ביהודה ושומרון והצית מדורות של שנאה פלשתינית, והיום הוא מדלג מיישוב ליישוב, מנצל את זכותו הדמוקרטית ומסית אזרחים שלווים ותמימים נגד מדינתם.

את אחמד טיבי זה, את המסית והממריד הזה, את הסוס הטרויאני הזה, את היועץ הבכיר של הרוצח מעזה יש לדכא בטרם יגביר את פעילותו ואת נזקיו. יש לפתוח בחקירה משטרתית על פועלו ועל דבריו ברחבי ארץ-ישראל ולהעמידו לדין כשם שמעמידים לדין מסית וממריד בכל חברה נורמלית וחפצת חיים.

אני רוצה להציע הצעה אישית לאחמד טיבי – תדבוק בדבריו של מנהיגך, ערפאת, שאמר, ואני מצטט: "הנשק של הערבים הוא רחם האישה הערבייה". מי כמוך כגיניקולוג מכיר נושא זה, שהוא היחיד שבו יש לך הסמכה אקדמית. עזוב את הכול ועסוק רק בנושא הזה.

אני קורא לציבור בישראל להחרים את אחמד טיבי כשם שהחליטה ופעלה הממשלה, ולהתייחס אליו כאל שונא ישראל וכאל פועל לכיליונה. החרמתו של הד"ר טיבי תהיה המסר הברור והנחרץ לערביי ישראל ולפלשתינים מה חושב העם על גונבי דעת, מנצלי פרצות, עוכרי ישראל ופועלים להשמדתה מבפנים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. אחרון המשתתפים בדיון – חבר הכנסת חיים אורון. מאחר שאתה אחרון, האחרון היום, והאחרים עברו את השלוש דקות, אני מייד אכוון לארבע.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מעריך ומוקיר את חבר הכנסת אסעד אסעד, והייתי שותף להתרגשותם של חברי הכנסת מדבריו כאשר דיבר כנציגה של העדה הדרוזית. חבל שגם במקרה זה היית צריך להפוך את הדברים הכנים והנרגשים שלך למסע התקפה נוסף על הממשלה, כיוון שעכשיו אני מתקשה להפריד בין החלק הכן שבדבריי לבין דברי ההתקפה על הממשלה. משום שכדי לחבר את דבריו של אחמד טיבי אל הממשלה יש צורך במידה רבה מאוד של יצר אופוזיציוני, או של רצון לכרוך מין שבאינו מינו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה עדיין ראוי לתגובה. הוא שואל מדוע אף אחד לא קם.

חיים אורון (מרצ):

רגע, רגע. חבר הכנסת איתן, תן לי להמשיך.

אני גם מוקיר ומעריך – ואני לא צריך לומר זאת מעל הדוכן אבל אני עושה זאת מחשש שאם לא אומר זאת עלול מישהו לתת לזה משמעות שאינני מתכוון לה – את שירותם של בני העדה הדרוזית

בצה"ל, והלוואי שהיינו יכולים להגיע למצב ששירות לאומי יחול על כל אזרחי מדינת ישראל ללא הבדל בין יהודים, ערבים, מוסלמים, דרוזים, על כל הגוונים.

אני לא מצליח להבין מה קורה פה. את חבר הכנסת אסעד אסעד אולי אני מבין, אבל אני לא מבין את חבר הכנסת פלד, ואני שואל –מה עניין אמירותיו של אחמד טיבי לדוכן הכנסת? הוא אזרח ישראלי, תחשוב עליו מה שתחשוב, לי בוודאי יש עליו דעה שונה קצת משלך, אבל מה זה שייך לדוכן הכנסת?

משה פלד (צומת):

הוא אזרח ישראלי?

חיים אורון (מרצ):

נכון. העיר פה משהו אתמול בקריאת ביניים, שראש עיר בישראל קרא למרי אזרחי. לא רציתי להתעסק אתו מעל דוכן הכנסת. אם אתה מדבר על הסתה נגד צה"ל, הנה חבר סיעתך, חבר הכנסת בדש, מסית זה יומיים נגד הבדואים בנגב ויוצא נגדם בהאשמות חמורות מאין כמותן, גורם לתסיסה קשה מאוד בקרב הבדואים בנגב, בכלל זה בקרב הבדואים המשרתים בצה"ל. הם הופיעו בתקשורת ואמרו: מה הוא מדביק לנו תואר כללי של משתפי פעולה? הוא דיבר באירוע מאוד מאוד בעייתי, ודיבר כראש עיר בחוסר אחריות, ודיבר בחוסר אחריות כתושב הנגב, כמסית וכמדיח, כמסכסך בין יהודים לערבים. ולא קמת, חבר הכנסת פלד, ולא אמרת היום או אתמול מעל דוכן הכנסת – – –

משה פלד (צומת):

לא שמעתי אותו.

חיים אורון (מרצ):

והוא חבר כנסת, לא סתם אזרח שזו זכותו. מי שהיה פעם חבר כנסת נפאע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא בטוח שהוא האשים בהכללה.

חיים אורון (מרצ):

הוא האשים בהכללה. יש לי הטקסט מהטלוויזיה מאתמול. הוא אפילו קשר את זה לעובדה שבקרוב
הבדואים בנגב יש הנשואים לנשים בעזה. איזה ראש מעוקם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לא שמעת אותו אתמול?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אני לא אגיד שקיבלתי עשרות טלפונים, כפי שאתה אומר, אבל קיבלתי טלפונים;
אגב, גם מיהודים תושבי עומר שאמרו שהוא לא מייצג אותם. גם התבונה שיש בזה. אתה שכן,
לשיטתך, אתה נדון להיות שכן; לשיטתי – בחרתי להיות שכן. במצב רגיש כזה, זה הדבר שצריך
לעשות איש ציבור?

אבל אני חוזר עכשיו למה שעומד כאן על הפרק. בכנסת הקודמת היה חבר כנסת בשם נפאע, שמעל
הדוכן הצדיק את בניו שלא שירתו בצה"ל והסביר את מניעיהם. לא קיבלתי את עמדתו, אפילו
התווכחתי אתו. עמדה זו קיימת בקרב בני העדה הדרוזית, אתה צודק, חבר הכנסת איתן, ויש
מחלוקת בעניין זה גם בקרב הציבור היהודי. נקיים ויכוח ציבורי לגיטימי בעניין הזה. ואתה צודק,
שמה שקובע הוא העובדה הבסיסית שרוב רובם של הדרוזים תושבי מדינת ישראל משרתים בצה"ל.

בואו נשאיר את אחמד טיבי לסימפוזיונים; דבריו יישקלו במסגרת הדיון הציבורי, ולא נהפוך את דבריו
לנושא לדיון בכנסת. אני עושה הבחנה בין דברך, חבר הכנסת אסעד אסעד, ובין דבריו של חבר
הכנסת פלד, כי אני מבין את הרגישות שלך. אני לא משתחרר מההרגשה, שהעיסוק של חלק מאתנו
בנושא אחמד טיבי לא קשור כלל לשירות בצה"ל, אלא קשור לעובדה שהוא אוהד של ערפאת, קשור
לעובדה שזה נושא לנגח בו את הממשלה, את השמאל, את כולם ביחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. מה פסול בזה?

משה פלד (צומת):

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן וחבר הכנסת פלד, כל זמן שהוא אזרח מדינת ישראל ואומר את דבריו במסגרת הוויכוח הציבורי, יש לשקול את דבריו על-פי משקלם הציבורי. מי שמחשיב את דבריו, ייתן להם משקל רב יותר; מי שלא מחשיב את דבריו, ידבר כפי שאתה דיברת זה עתה; ומי שמתווכח אתו, יתווכח אתו. כל הנופך הנוסף על הדברים הללו, לשיטתכם: אם אין להם משקל, עזבו אותם. מה הצורך להגן על הציבור הדרוזי מפני דברים של מישוה שאתה אומר שאין לו משקל?

יש לנו מספיק מחלוקות – בין יהודים לערבים, בין יהודים ליהודים, בין ערבים לערבים, וגם בתוך העדה הדרוזית. הוויכוחים קיימים. אנחנו עוד נתווכח ויכוחים רבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת פלד אמר שהבעיה היא שהוא סוס טרויאני. הכניסו אותו כי אמרו שהוא חסר משקל, אבל ברגע מסוים הסוס הטרויאני הפך להיות אסון. זו הבעיה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אני מכיר את אחמד טיבי לא מהיום – משקלו הינו כפי שהוא. אני לא מייחס לו את העוצמה להשפיע על הלכי הדעת בעדה הדרוזית, כי זה יהיה זלזול בעדה הדרוזית, ואף לא את העוצמה להשפיע על היחס של הציבור היהודי כלפי העדה הדרוזית, כי זה יהיה זלזול בציבור היהודי.

הוא אמר את הדברים כתשובה על שאלה באיזה פורום של סימפוזיון. אפשר להסכים אתם, אפשר לא להסכים אתם, אבל זה בוודאי לא שייך לכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

חיים אורון (מרצ):

אני מציע להסתפק בהודעתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא יכול.

האשם מחאמיד (חד"ש):

מה זה, אתה שר פה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לכל דבר יש, כידוע, מחיר. זה כבוד גדול לנהל כאן ישיבה, אבל הפסדתי את ההזדמנות להשתלב בדיון ולהביע את הערכתי והוקרתי לעדה הדרוזית בישראל. אבל מותר לי להגיד את הדברים האלה מעל הדוכן הזה שעליו אני יושב, כי אני מאמין ומשוכנע שהדבר הזה הוא בקונסנסוס, וגם מי שמשמש יושב-ראש הישיבה יכול להביע דבר שבקונסנסוס.

חברי הכנסת, יש שלושה חברי כנסת שביקשו להציע הצעה אחרת. מאחר שזה הסעיף האחרון בסדר-היום שלנו, וזה באמת סעיף רגיש, אני מוסיף מראש חצי דקה לכל מציע, כך שבסך הכול תעמוד לרשות כל אחד דקה וחצי. אבל אני מבקש לא לחרוג ממסגרת הזמן הזה – דקה וחצי.

ראשון המציעים הוא חבר הכנסת סאלח סלים, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אסעד אסעד. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא השני שבו דנה הכנסת בבוקר יום זה היה הצעת החוק של חבר הכנסת אסעד אסעד. ומה היתה אותה הצעת חוק? היא ביקשה שוויון לעדה הדרוזית ולעדה הצ'רקסית במדינת ישראל. מה זה אומר? זה אומר שאחרי 47 שנות שירות בצה"ל עדיין אין העדה הדרוזית והעדה הצ'רקסית נהנות משוויון זכויות.

לתושבים הערבים האחרים אמרו – אתם לא משרתים בצה"ל, לכן אינכם מקבלים את כל הזכויות. אבל כלפי הדרוזים אין מה לטעון, אף לא במלה אחת. הדרוזים משרתים בצה"ל זה 47 שנים בנאמנות מלאה, וגם הצ'רקסים כך, והיום מציע חבר הכנסת אסעד אסעד הצעת חוק שעניינה שוויון לדרוזים. מה זה אומר? זה אומר שהדרוזים עדיין לא הגיעו לשוויון עם תושביה היהודים של המדינה. אז איפה השוויון לאלה המשרתים בצה"ל?

אני אומר שהעדה הדרוזית היא עדה ערבית לכל דבר. על זה לא תמצא חילוקי דעות. הם לבושים כמו ערבים, אוכלים כמו ערבים ומתנהגים כמו ערבים. נכון שבעדה הזו יש אנשים שאוהבים לשרת בצה"ל ויש אנשים שמסרבים לשרת בצה"ל. לאנשים שונים יש נקודות ראות שונות, הנבדלות זו מזו פוליטית, אידיאולוגית, מצפונית. אבל הדרוזים הם ערבים לכל דבר, וגם אצלם, כמו גם בעם היהודי, יש אנשים שלא רוצים לשרת בצה"ל. לכן זה לא דבר שנפל מן השמים.

אם היתה כנסת ישראל דנה היום על פיתוח המגזר הדרוזי, על הקמת בריכות שחייה ופיתוח הכפרים הדרוזיים, זה היה דבר חשוב. אבל הדבר הזה לא נעשה במשך כל השנים, לא בזמן הממשלות של

מפלגת העבודה ולא בזמן ממשלות הליכוד, במשך 15-17 שנה, ועדיין לא קיבלה העדה הדרוזית את השוויון הרצוי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת האשם מחמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת משה פלד, משום שהיה קל מאוד, זה היה כל כך שקוף, חבר הכנסת פלד הצטרף בעצם לחברו מאתמול והיום – אולי גם חברו למחר, אני לא יודע עד מתי – חבר הכנסת פני בדש, אשר תקף אתמול בצורה מאוד מאוד גזענית וכוללנית אוכלוסייה שלמה – – –

משה פלד (צומת):

אפילו לא שמעתי אותו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה לא שמעת אותו, אבל הוא דיבר בשם הסיעה.

משה פלד (צומת):

הוא לא דיבר בשם הסיעה. הוא דיבר בשם עצמו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ולכן, אדוני, אני בוודאי חשתי שיש פה איזו הסתה. יש כאן פסילה של אולי לא רק אדם אחד, אזרח, אלא של אוכלוסייה שלמה שאסור לה להביע דעה.

אני מגן פה על עיקרון. זכותו של אדם, זכותו של כל אזרח להביע את דעתו, את עמדתו, גם כאשר היא איננה נוחה ואיננה מקובלת על הרוב המדינה.

במיוחד כאשר רבים לפני ד"ר אחמד טיבי כבר אמרו, ביקשו, דיברו על כך שיש לשחרר את בני העדה הדרוזית משירות חובה בצה"ל, גם בקרב הדרוזים עצמם נשמעים קולות המבקשים להשתחרר משירות חובה בצה"ל – אני חושב שיש מקום לדעות אלה. זכותו של אדם לשרת, אבל זכותו גם לא לשרת. הרי תשאלו את בני העדה הדרוזית, והם יגידו לכם, ויגידו לנו, שהם ערבים לכל דבר. ולכן צריך גם להתחשב בזה. מי שרצה להתגייס – שיתגייס, אבל אין לאלצו להתגייס באמצעות גיוס חובה; שיעשה זאת בהתנדבות.

אדוני, אני חושב שלבקר חוק קיים זה לגיטימי. מותר לבקר חוק. אבל לבוא ולהגיד הסתה והמרדה ועוכר ישראל וכל הכינויים האלה – אינני חושב שזה במקום. לגיטימי שאזרח במדינת ישראל יביע את דעתו בצורה הגלויה, הברורה והישירה ביותר. אני חושב שחבל שחברי כנסת – – –

משה פלד (צומת):

למה לא אמרת את זה לממשלה כאשר הממשלה החרימה אותו?

האשם מחאמיד (חד"ש):

איזה ממשלה החרימה אותו?

משה פלד (צומת):

ממשלת ישראל. היא הוציאה אותו מכל משא-ומתן ומכל מגע עם הפלשתינים. למה לא אמרת את זה אז?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא חבר בממשלה הזאת, אני לא בקואליציה – – –

משה פלד (צומת):

אתה חבר בקואליציה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא חבר בקואליציה. אני בכלל לא חבר בממשלה הזאת. אתה יודע איפה אני עומד. אני לא בקואליציה, מעולם לא הייתי.

ולכן, מה שקורה בין אש"ף לבין ישראל, אני לא בתוך העניינים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

משה פלד (צומת):

הוא אזרח ישראל.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הוא אזרח ישראל. אדוני, אני רק רוצה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, הוא כבר עבר מזמן את הזמן שהוקצב לו, כך שאין באפשרותו להשיב על קריאות הביניים שלך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה לומר שאני דוחה את המלים, המושגים והביטויים – הסתה, המרדה, וכו' וכו'; אני דוחה אותם מכול וכול.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אחרון אחרון חביב, חבר הכנסת מיכאל איתן. גם אתה מקבל שתי דקות, כמו שנתתי לכולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אולי זאת הזדמנות נדירה מצדי לומר שאני מזדהה עם הדברים שאמר כאן חבר הכנסת סלים, ולא מסכים – וזה באופן טבעי ומתמשך – עם מה שאמר כאן חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אנחנו באותה סיעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא אותה דעה ולא אותה התייחסות. אין לי זמן כעת לחזור על הדברים.

אני מקבל, וזה לא משנה כרגע אם הדרוזים הם ערבים, או הערבים הם דרוזים. מדובר באזרחי מדינת ישראל. לשרת בצבא זאת חובה; מי שנאמן למדינה הזאת ומי שנהנה מהשירותים במדינה הזאת צריך למלא את החובה. תפקידנו וחובתנו כלפי כל אלה שממלאים את החובה – ושוב, לא משנה אם הם דרוזים ואם הם ערבים, או אם הם ערבים והם דרוזים – מי שממלא את החובה, חובתנו להילחם ביחד שהוא יקבל את מלוא הזכויות. לכן אני מזדהה עם הביקורת שהשמיע כאן חבר הכנסת סלים.

עם זאת, בשום פנים ואופן אינני יכול לקבל את הדברים שלך, חבר הכנסת האשם מחאמיד. אל תעשה צחוק בעניין. לא מדובר פה באזרח שמביע דעות. מדובר פה בפעולה פרובוקטיבית שנועדה לשרת אינטרסים זרים, והוא אומר במפורש שהוא יועץ של בעלי האינטרסים הזרים האלה. אז יכול להיות ויכוח פוליטי עם ממשלת ישראל. ממשלת ישראל אומרת: אנחנו צריכים להגיע להסכם שלום עם האויבים. אבל היא לא אומרת: אנחנו משרתים את האינטרס של האויב. והוא אומר: אני יועץ של האויב. הוא אומר את זה. והאויב הזה הוא לא סתם אויב; הוא אויב שחרת על דגלו, באמנה הפלשתינית, להשמיד את מדינת ישראל.

אחמד טיבי מופיע כאן ואומר – אני היועץ של אלה שחרתו על דגלם להשמיד את מדינת ישראל. ואתה אומר לי – תן לו לפעול באופן חופשי, זאת זכותו.

צדק חבר הכנסת פלד – זה סוס טרויאני. מה זה סוס טרויאני? זה משהו שמכניסים פנימה. אומרים: זה כלום, תעזבו את זה, זה רק צעצוע. סוס, אין כלום, תפתחו את החומות, תכניסו אותו לתוך העיר. ואלה שלא יכלו להרוס את העיר באמצעים של מצור, של מלחמה, באמצעות סוס טרויאני מבפנים חיסלו את העיר. ומהם צריך להיזהר. יש סוסים שהם רק סוסים, ויש סוסים שהם סוסים טרויאנים.

אחמד טיבי הוא סוס טרויאני. היום הוא נראה לך רק צעצוע. היום הוא לא נראה כלום. אבל עוצמתו עלולה להגיע לממדים של סוס טרויאני שיחסל את קיומנו.

ולכן דווקא משום שהוא עדיין רק צעצוע, דווקא משום שעדיין הוא לא מזיק, צריך לעצור אותו לפני שהוא יגיע לעמדה שממנה הוא יוכל לפגוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אסעד אסעד, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה? אני מבין שמדובר בוועדת הפנים.

אסעד אסעד (הליכוד):

כן, לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אסעד אסעד, אני מבין שאתה מבקש להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והביטחון.

חבר הכנסת משה פלד?

משה פלד (צומת):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לגבי חבר הכנסת חיים אורון, אני חושב שנלך לפי הרוב. כיוון שהוא אינו נוכח אי-אפשר להצביע על הצעתו. הצעתו נופלת.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, הצעתו אינה נופלת. אני הצעתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אורון לוועדה, אז מצביעים על הצעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

נדמה לי שיש תיקון בתקנון. אני אפנה את תשומת לבך.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו כבר הצעה שלי, לא שלו. אחרי שאני הצעתי לא יכולים להוריד את הצעתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תרשה לי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אם הוא לא היה פה לפני שדיברתי, מילא. אני מבקש שתשים לב להבחנה באיזה רגע הכלל – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קורא מהתקנון – לא נכח חבר הכנסת המציע באולם בעת סיום תשובת השר – אבל פה לא היתה תשובת שר – יראו את הצעתו כבטלה, לא יוכל אחד מחברי הכנסת להעלות הצעה אחרת כאמור בסעיף – – – ובכן, רבותי, אני בטוח, פשוט אני רוצה למצוא פה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תרשה לי. אני רוצה למצוא מוצא מהמבורך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

ריבונו של עולם, אתה לא נותן לי לסיים חצי משפט. אתה כספית, חבר הכנסת מיכאל איתן.

אני רוצה למצוא מוצא מהמבוך, ואני יוצא מתוך הנחה שחבר הכנסת חיים אורון לא היה מתנגד שגם הצעתו תעבור לוועדה אם הכנסת תאשר. לכן, אני מציע שהחלטה תחול גם על הצעתו.

לפני ההצבעה אני רוצה לומר משפטים מספר לאורחינו הנכבדים שיושבים פה. הם נציגים של העדה הדרוזית; יתר על כן, הם נציגים של חיילים מבני העדה הדרוזית שמשרתים בנאמנות ובהקרבה בשורות צה"ל. אתם שמעתם פה מלים טובות וחמות, אבל אני יודע שהעדה הדרוזית זקוקה להרבה יותר מזה.

עם זאת, המלים ששמעתם יצאו מפי כל הדוברים מסיעות שונות, יצאו מהלב, אני בטוח בכך, ואני מאמין ומקווה שמצבם של בני העדה הדרוזית, בכל השטחים, ישתפר במהרה ובקרב.

אתם אחים שלנו, אנחנו אוהבים אתכם מכל הלב. ואם יש דברים שחייבים תיקון, אני תקווה ותפילה שהם יתוקנו במהרה בימינו אמן.

ועכשיו הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ברוב של ארבעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים – אני קובע, שהצעתם של חברי הכנסת אסעד אסעד, משה פלד וחיים אורון, בנושא: דברי אחמד טיבי על שירות הדרוזים בצה"ל, עוברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, מיצינו את הדיון בנושאים שעלו על סדר-היום. הישיבה הבאה תיערך, אם ירצה השם, בשבוע הבא, ביום שני, כ"ז באדר ב' התשנ"ה, 27 במרס 1995, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:41.